

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI**

GÜNEY HİNDİSTAN'DA İSLÂMİYET'İN YAYILIŞI

Ahammed Ishac CHEMBIRIKA EBRAHİM

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Saim YILMAZ

AĞUSTOS -2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÜNEY HİNDİSTAN'DA İSLÂMİYET'İN YAYILIŞI

DOKTORA TEZİ

Ahammed Ishac CHEMBIRIKA EBRAHİM

Enstitü Anabilim Dalı: İslâm Tarihi ve Sanatları

“Bu tez 05/08/2024 tarihinde hibrit olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Saim YILMAZ	Başarılı
Prof. Dr. Hanefi PALABIYIK	Başarısız
Prof. Dr. İsmail Hakkı GÖKSOY	Başarılı
Doç. Dr. Ekrem GÜLŞEN	Başarılı
Doç. Dr. Esra ATMACA	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçev esinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Ahammed Ishac CHEMBIRIKA EBRAHIM

05/08/2024

ÖN SÖZ

İnsanlık tarihi boyunca çeşitli coğrafyalarda ve kültürler arasında gerçekleşen dinî ve kültürel etkileşimler, ortak insanlık hikayesinin temel öğelerinden birini oluşturmaktadır. Bu etkileşimler, yalnızca bireylerin inanç sistemlerini değil, aynı zamanda toplumsal yapılarını, siyasî ilişkilerini ve kültürel ifadelerini de derinlemesine etkileyerek dönüştürmektedir. Bu çalışma, Güney Hindistan'ın zengin ve katmanlı tarihindeki kritik bir döneme odaklanmayı amaçlamaktadır.

Güney Hindistan, köklü İslâm medeniyetinin taşıyıcısı olan önemli bir coğrafyadır. İslâm'ın bu bölgedeki tanınırlığı, diğer Hindistan bölgelerine kıyasla daha eski tarihlere dayanmaktadır. Araplarla kurulan ticari ilişkiler, Güney Hindistan'da İslâm'ın erken dönemlerden itibaren yayıldığına dair iddiaları destekleyen bir temel oluşturmaktadır. İslâm'ı bu bölgeye tebliğ etmek amacıyla gelen ilk Müslüman kabile'nin Arap yarımadasından bu topraklara ulaştığı belirtilmektedir.

Güney Hindistan'ın İslâmlaşma süreci, yarımada'nın kuzeyine göre belirgin bir farklılık sergilemiştir. Kuzeydeki İslâmlaşma, yakın coğrafyadaki Müslüman ülkelerin hem maddi hem de manevî desteklerin, fetihlerin, ticaretin ve Sûfî hareketlerinin etkisiyle şekillenmiştir. Çalışmanın temel amacı, İslâmiyet'in Güney Hindistan'daki yayılış sürecini analitik bir bakış açısıyla incelemektir. Bu bağlamda, İslâmiyet'in bu bölgedeki ilk varlığından itibaren nasıl bir etki yarattığı, yerel kültürel ifadeler üzerindeki etkisi, toplumsal ve siyasî değişimlerdeki rolü gibi konular; detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Bununla birlikte, İslâmiyet'in yayılmasının Güney Hindistan'ın genel tarih akışındaki yerini anlamak da çalışmanın önemli hedeflerinden biridir.

Kaynak analizi, arşiv çalışmaları ve akademik literatürün kapsamlı bir değerlendirmesi, bu tezin temel dayanakları arasında yer almaktadır. Farklı dönemlerdeki tarihsel kaynakların, seyahatnamelerin, arkeolojik buluntuların ve yazılı metinlerin titiz bir şekilde incelenmesi, çalışmanın sağlam bir metodolojiye dayanması gerçekliğindedir.

Bu süreç boyunca, tezimin oluşturulmasına katkı sağlayan pek çok kişi bulunmaktadır. Bu nedenle, her aşamada emeği geçen herkese teşekkür etmek benim için bir sorumluluktur. İlk olarak, tezimde kullanmış olduğum kaynakların temininde büyük yardımı olan ve çalışmalarımın gizli kahramanları arasında gördüğüm Sakarya Üniversitesi Merkez Kütüphanesinin yöneticileri ve çalışanlarına, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi kütüphane personeline ve ayrıca İSAM Kütüphanesi yöneticilerine ve

alışanlarına içten teşekkürlerimi sunarım. Tezimi yazarken maddi destek sağlayan Türkiye Bursları'na olan minnettarlığımı belirtmek istiyorum. Bu destek, tezimin tamamlanmasına büyük katkı sağladı. Her birinin desteği ve emeği, bu tezin ortaya çıkmasında kritik bir rol oynadı. Onlara içten teşekkürlerimi sunarak, yaptıkları yardımlar ve destekler için minnettarlığımı ifade etmek istiyorum.

Tezimin ilk taslağından sonuç kısmına kadar değerli yorumlarıyla bana rehberlik eden danışmanım Prof. Dr. Saim Yılmaz'a, yanı sıra Prof. Dr. Levent ztrk, Doç. Dr. Ekrem Gülşen ve Doç. Dr. Esra Atmaca hocalarıma minnettarlığımı sunuyorum. Verdikleri kıymetli destek ve öneriler sayesinde bu çalışmanın daha derin ve anlamlı bir şekilde gelişmesine katkı sağladılar. Onların yardımı olmadan bu tez böylesine tamamlanmış olmazdı.

Çalışmamın her aşamasında örnek aldığım sevgili dostum Arş. Gör. Halil İbrahim Yılmaz'ın, güncel kaynaklara olan hakimiyetiyle sağladığı destek, ilim yolculuğumun en değerli anılarından biridir. Bu anıların içinde yer alan diğer kıymetli kahramanlarım ise Arş. Gör. Adem Karaaslan, Arş. Gör. Furkan Erbaş, Sevgili dostum mer Yeğen, Ömer Sazak, Dr. Samet şenel, Dr. Mustafa Ujambady ve Dr. Haneef'tır. Bu arkadaşlarımin teze dair sundukları değerli yorumlar, çalışmama önemli bir zenginlik katmıştır.

Kuşkusuz, tüm abalarımnda beni destekleyen, zaman zaman bir dost gibi yaklaşan babam İbrâhim'e ve sadece annelik değil, aynı zamanda içten bir arkadaşlıkla her anı paylaştığım annem Khairunnisa'ya teşekkürlerimi ifade etmek için yeterli kelimeler bulamam. Her daim yanımda olan eşim Umaira'nın sabrı ve desteği ise tarif edilemez. Ayrıca, büyük destek sağlayan kayınpederim İbrâhim'e ve KayınvalidemNaseema'ya içten teşekkürlerimi sunarım. Bu tezin hazırlanmasında, Güney Hindistan'ın zengin tarihine ve İslâmiyet'in bu tarih içindeki önemli rolüne adanmış bir saygı ve ilgiyle hareket edilmiştir. Umuyoruz ki bu çalışma, okuyuculara Güney Hindistan'ın kültürel çeşitliliğini ve tarihini daha iyi anlama fırsatı sunar.

Ahammed Ishac CHEMBIRIKA EBRAHIM

05/08/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: GÜNEY HİNDİSTAN’IN COĞRAFİ, SİYASÎ VE SOSYO- KÜLTÜREL YAPISI	29
1.1. Genel Hindistan Coğrafyası.....	29
1.2. Güney Hindistan Coğrafyası	40
1.2.1. Coğrafi Yapısı	40
1.2.2. Liman Şehirleri.....	52
1.2.3. Siyasî Yapı	74
1.2.4. Sosyo-Kültürel Durum	85
2. BÖLÜM: GÜNEY HİNDİSTAN’A İSLÂMİYET’İN ULAŞMASI VE YAYILMASINA DAİR ANLATILAR VE YORUMLAR	90
2.1. İslâmiyet’in Ulaşmasına Dair Anlatılar	90
2.2. İslâmiyet’in Yayılmasına Dair Anlatılar	108
2.3. Araştırmacıların Yorumları	118
2.3.1. Olayın Zamanı ile ilgili Yorumlar.....	120
2.3.2. Mâlik b. Dînâr Hakkındaki Yorumlar	123
2.3.3. Güney Hindistan Kralı Hakkındaki Yorumlar	125
3. BÖLÜM: GÜNEY HİNDİSTAN’DA İSLÂMİYET’İN YAYILMA YOLLARI	131
3.1. Deniz Ticareti Yoluyla	131
3.1.1. İslâmiyet’in Ulaşmasında Deniz Ticaretinin Önemi	131
3.1.2. Arabistan-Güney Hindistan Arasındaki Ticari İlişkiler	136
3.1.3. Deniz Tüccarlarının İslâm’a Girmesi ve Tesirleri.....	145
3.2. Sûfiler Yoluyla	148
SONUÇ	164

KAYNAKÇA.....	168
EK	185
ÖZ GEÇMİŞ	203

KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
çev.	: Çevirmen
ed.	: Editör
H.	: Hicrî
Hz.	: Hazreti
MS.	: Milattan Sonra
Ö.	: Ölüm
s.a.v.	: Sallallâhu aleyhi ve sellem
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik Eden
trc.	: Tercüme Eden
nşr.	: Neşreden
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: İnşa Edilen Camilerin Yerleri ve Tarih	99
Tablo 2: Sahil Bölgelerdeki Kadı İsimleri.....	100

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Güney Hindistan'ın Sahil Bölgeleri.....	57
--	----

ÖZET	
Başlık: Güney Hindistan’da İslâmiyet’in Yayılışı	
Yazar: Ahammed Ishac CHEMBIRIKA EBRAHİM	
Danışman: Prof. Dr. Saim YILMAZ	
Kabul Tarihi: 05/08/2024	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 184 (ana kısım) + 18 (ek)
Günümüzde Müslüman nüfusun yoğun olduğu bölgelerden biri olmasına rağmen, Güney Hindistan bölgesindeki İslâmlaşma süreci hakkında yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bununla birlikte İslâm’ın ortaya çıktığı Arap Yarımadası’na oldukça uzak bir mesafede bulunan Güney Hindistan coğrafyasına İslâm’ın ilk defa ne zaman ve nasıl ulaştığı, bu bölgede nasıl yaygınlık kazandığı ilim dünyasında büyük bir merak konusudur. Birinci bölümde Güney Hindistan’ın coğrafi yapısı, bu bölgenin İslâmlaşmasında önemli bir yere sahip olan limanları, siyasî ve sosyo-kültürel durumu incelenmiştir. Bu kısımda özellikle Güney Hindistan coğrafyasının sahip olduğu özelliklerin bu bölgenin İslâmlaşmasında sağladığı avantajlar tespit edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde Güney Hindistan’a İslâm’ın girişi olayı ele alınmış ve bu olayın çeşitli açılardan değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu kısımda İslâm’ın Güney Hindistan’a giriş süreci hakkında farklı tarihçilerin ve araştırmacıların görüşlerine yer verilerek konu detaylı bir şekilde tartışılmıştır. Kuşkusuz böyle farklı bakış açılarının bir araya getirilmesi, bu bölgenin tarihi ve kültürel evrimini daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır. Üçüncü ve son bölümdeyse Güney Hindistan’a İslâmın ulaşmasında deniz ticaret yollarının rolü ve İslâm’ın bu bölgeye ulaşmasıyla başlayan yayılma süreci ele alınmıştır. Deniz yoluyla gerçekleşen ticaret, Güney Hindistan’ın İslâm’la tanışmasında kilit oynamıştır. İslâm’ın Güney Hindistan’da bu dönemde nasıl yayıldığı konusu bu bölümde cevap aranan temel soruyu oluşturmuştur. Ayrıca Güney Hindistan’da İslâm’ın yayılış sürecinde kilit bir rol oynayan Sûfî hareketlerin etkisi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sûfîlerin öğretileri, mistik yaklaşımları ve toplumsal etkileşimleri, İslâm’ın bu bölgede benimsenmesinde nasıl etkili olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.	
Anahtar Kelimeler: İslâm Tarihi, Güney Hindistan, Deniz Ticareti, İslâmiyet’in Yayılışı	

ABSTRACT	
Title of Thesis: The Spread of Islam in South India	
Author of Thesis: Ahammed Ishac CHEMBIRIKA EBRAHIM	
Supervisor: Prof. Dr. Saim YILMAZ	
Accepted Date: 05/08/2024	Number of Pages: vii (pre text) + 184 (main body) + 18 (add)
Although it is one of the regions with a dense Muslim population today, research on the Islamization process in South India is quite limited. Nevertheless, there is great curiosity in the academic world about when and how Islam first reached the geography of South India, which is located at a considerable distance from the Arabian Peninsula where Islam originated, and how it became widespread in this region. In the first section, the geographical structure of South India, its ports which played a significant role in the Islamization of the region, and its political and socio-cultural situation are examined. This section specifically aims to identify the advantages provided by the geographical features of South India in the process of its Islamization. In the second section, the introduction of Islam to South India is discussed and evaluated from various perspectives. This part includes the views of different historians and researchers on the process of Islam's entry into South India, providing a detailed discussion of the topic. Undoubtedly, bringing together such diverse perspectives will help us better understand the historical and cultural evolution of this region. In the third and final section, the role of maritime trade routes in the introduction of Islam to South India and the subsequent spread of Islam in the region is examined. Trade conducted via sea routes played a crucial role in South India's initial encounter with Islam. This section seeks to answer the fundamental question of how Islam spread in South India during this period. Additionally, the impact of Sufi movements, which played a key role in the spread of Islam in South India, is analyzed in detail. The teachings of the Sufis, their mystical approaches, and their social interactions are explored to understand how they influenced the adoption of Islam in this region.	
Keywords: Islamic History, South India, Maritime Trade, Spread of İslâm	

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Türkiye’de az bilinen Güney Hint Müslümanları, zengin bir dinî mirasa sahiptirler. Günümüzde Müslüman nüfusun en yoğun olduğu bölgelerden biri olan Güney Hindistan’ın İslâmlaşma sürecine dair yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu durum, Güney Hindistan’ın İslâm ile tanışma serüvenini, müstakil ve kapsamlı bir çalışmada, İslâm Tarihi ve Hint tarihi kaynakları mukayese edilerek ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. İşte bu noktada tezin temel hedefi, İslâm’ın Güney Hindistan’a girişinden burada hâkimiyet sağlanmasına kadar geçen süreci, Genel İslâm Tarihi kaynakları ve Hint Tarihi kaynaklarını karşılaştırarak ele almak olacaktır.

Araştırmanın Önemi

İslâm’ın bölgeye giriş keyfiyetini anlamayı kolaylaştıracağı düşüncesiyle, Güney Hindistan ile İslâm’ın neşet ettiği Arap coğrafyası arasında vahyin nüzulünden önceki ilişkileri tespit etmek faydalı olacaktır. Bu konuda oldukça sınırlı kaynak bulunmakla birlikte, Arap ve Hint tarihlerinin yanında arkeolojik buluntular, yazıtlar gibi kayıtların da, bilgilere ulaşmada faydalı olacağı söylenebilir. Ayrıca Hint yerel kaynaklarından da bu çalışmada yeri geldiğinde istifade edilmiştir.

Tezde ele alınan temel konu, Güney Hindistan’ın İslâm ile tanışma süreci ve bu coğrafyada İslâmiyet’in yaygınlık kazanmasıdır. Dolayısıyla bu çalışmada genel İslâm tarihi kaynakları ile Hint kaynakları mukayese edilerek Güney Hindistan’ın İslâmlaşma süreci tüm boyutlarıyla incelenip irdelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu alanda Türkiye’de yapılan birtakım çalışmalar bulunmaktadır. Fakat bu çalışmalarda ele alınan kaynaklar genelde Arapça, İngilizce ve Farsça kaynaklar olup, Hint kaynakları neredeyse hiç kullanılmamıştır. Bu durum, yapılan çalışmaların hem kaynak hem de içerik bakımından sınırlı kalmasına sebep olmuştur. Bizim amacımız diğer kaynakların yanında Hintçe eserler ve yerel kaynaklarda kullanarak bu alandaki boşluğu gidermek ve konunun anlaşılmasına daha fazla yardımcı olmaktır. Dolayısıyla bu çalışmadaki temel amaç bu alandaki Türkçe literatüre daha fazla katkı sağlamaktır.

Çalışmamız, başta Hint kaynakları olmak üzere birçok dilde yazılan kaynakları kullanmasının yanında hem konuyu ele alış tarzı hem de Türkiye'deki Güney Hindistan tarihi çalışmalarına yeni bir alan açması itibariyle özgün bir değere sahiptir. Çalışmanın, alana katkı sağlamasının yanı sıra, konuya ilişkin literatürdeki boşluğu dolduracağı ve bu konuda daha sonra yapılacak çalışmalara rehberlik edeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma konusu olarak belirlediğimiz döneme ışık tutan kaynaklar tarafsız bir bakış açısıyla incelemeye tabi tutulmuştur. Birincil derecedeki kaynaklar ve tali derecedeki kaynaklar sınıflandırılıp bu eserler ve müelliflerinin özellikleri göz önünde bulundurularak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Araştırmamızın İslâm tarihi alanında yapılan bir çalışma olması nedeniyle, öncelikle bu alanın kendine özgü metotlarını kullanmaya çalışıldı. Dolayısıyla çalışmamızda, İslâm tarihi bilim dalında en çok kullanılan nitelendirici-deskriptif yöntem ile tarihsel-mukayeseli yöntem ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, tez konusu içerisinde bulunan eserler tarih, coğrafya, şehir ve bölge tarihleri, fetihleri anlatan, mezhepler tarihi gibi farklı bilim dallarında yazılan eserler olduğundan dolayı, ihtiyaç duyulan yerlerde söz konusu bilim dallarına ait yöntemlere de yer verilmiştir. Yine çalışmamızda takip ettiğimiz yöntem hem tasvir edici hem de eleştirel özellikleri taşımaktadır. Konunun ele alınması, verilerin değerlendirilmesi ve eserlerin incelenmesi ve eleştirilmesinde tamamen objektif ve tarafsız olmak tercih edilmiştir. Çalışma konusu olarak belirlediğimiz döneme en yakın kaynaklardan başlanarak yapılacak olan araştırmada o döneme ait eserlerin üslupları, ortak veya ayırt edici özellikleri ortaya konulmaya çalışılmış olup, daha sonraki dönemlerde yazılan kaynakların içerisindeki bilgiler ile önceki dönemde yazılan kaynakların vermiş olduğu bilgiler arasında fark olup olmadığı göz önünde bulundurularak değerlendirme yapılmıştır. Son olarak konu üzerine yapılan çağdaş araştırma eserlerden de yararlanma yoluna gidilerek söz konusu eserlerin literatüre yaptıkları katkı dikkate alınmıştır.

Kaynakları ve Araştırmalar

Kaynaklar

Güney Hindistan'ın tarihi hakkında en eski kaynaklar MS 10-14. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bilgiler Sanskritçe kaynaklarda daha çok teolojik bilgiler şeklinde yer almaktadır. Arkeolojik araştırmalar, yazıtlar, tapınak kayıtları ve toplumlar hakkındaki bilgiler sayesinde büyük bir coğrafi bilgi birikimi elde edilebilmektedir. Yunan ve Roma coğrafyacılarının eserleri, Çinli gezginler ve Çin yıllıkları da Hindistan'ın tarihi hakkında bilgi sunan kaynaklar arasındadır. Arapça seyahat ve biyografi eserleri, Hindistan'ın Arap dünyasıyla olan ilişkisini detaylı bir şekilde ele almaktadır.¹

Çalışmanın temel kaynakları, VII. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar olaylara bizzat şahit olan ve dönemin halkıyla birlikte yaşantılarını geçiren kişiler tarafından doğrudan aktarılan rivayetleri içeren tarihçilerin eserleridir. Bu nedenle, tarihin doğruluğu ve güvenilirliği açısından bu eserler çok önemlidir. Ayrıca, Urduca, İngilizce, Türkçe, Malayalamca ve diğer yerel dillerde yapılan çalışmaların detaylı bir şekilde incelenmesiyle elde edilen sonuçlardan yararlanılmıştır.

Bir tüccarın Hint Okyanusu'nda seyahat ve ticaretini anlatan *The Periplus of the Erythraean sea* isimli eserin Milâttan sonra birinci yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir. Müellif tam olarak bilinmemekle birlikte, bir Yunan veya Romalı bir tüccar tarafından yazılmış olması muhtemeldir. Eserde, Kızıldeniz'den Arap Denizi'ne, Bengal Körfezi'ne ve Doğu Afrika kıyılarına kadar Hint Okyanusu'ndaki ticaret yollarını ve limanlarını ayrıntılı bir şekilde tanımlar. Bölgede yaşayan yerli halkların yerel kültürleri, gelenekleri ve dilleri hakkında da bilgi verilmektedir.²

Konuya en büyük katkı sağlayan eserlerden birisi Belâzürî'nin (ö.279/ 892-93) *Fütûhü'l Büldân* adlı eseridir. Üçüncü asırda yazılan eser, İslâm devletindeki şehirlerin fethediliş süreçlerini, siyasî, sosyal ve kültürel faaliyetlerini konu olarak bilgi vermektedir. Sind bölgesi ile ilgili olarak ise, Hz. Ömer döneminden Hebbârîler³ dönemine kadar olan

¹ Nafis Ahmad, *Muslim Contributions to Geography* (Lahore: Kashmiri Bazar, Lahore, 1947),9,14,64; S.Muhammed Husayn Nainar, *Arab Geographers Knowledge of Southern India* (Madras: Madras Üniversitesi, 1942),1-6.

² *The Periplus of the Erythraean Sea; Travel and Trade in the Indian Ocean by a Merchant of the First Century*,ed. Wilfred H. Schoff, (London:Longmans,Green1912),12,70.

³ Sind bölgesinde, Abbâsî valiliği yapmakta olan Ömer b. Abdülazîz el-Hebbârî, Halife Mütevekkil-Alallah'ın öldürülmesinden sonra bağımsızlığını ilan ederek bölgede yönetimi ele geçirmiş ve ondan sonra bu bölge, Gazneliler'in yükselişine kadar onun soyundan gelen Hebbârîler tarafından idare

fetih hareketleri hakkında bilgiler sunmaktadır. Ayrıca, Hindistan'da bulunan bazı şehirlerin fethediliş süreçleri hakkında da bilgiler yer alır. Ancak, Belâzürî'nin verdiği bilgilerin güvenilirliği Ali b. Muhammed el-Medâinî(ö.228/843) aracılığıyla sağlanmaktadır. Medâinî, Arapların Sind ve Mekran bölgesi fetihleri hakkında bilgi veren ilk tarihçi olarak kabul edilir.⁴ Sind hakkında yazdığı eserler günümüze ulaşmamış olsa da, sonraki tarihçilerin kaynaklarından rivayetler halinde bilgilere ulaşılabilir. Belâzürî eserinde, sadece Hindistan ve Sind bölgesi ile sınırlı kalmamış, İslâm devletinin genelindeki şehirlerin fethedilme süreçleri hakkında da bilgiler vermiştir. Bu bilgiler arasında, Kuzey Afrika, Suriye, Irak, İran, Afganistan, Orta Asya bölgeleri de bulunmaktadır. Eser, Arapların İslâm öncesi dönemdeki toplumsal, siyasal ve kültürel yapıları, İslâmiyet'in yayılışı, İslâm ordusunun stratejileri, savaşlar ve askerî operasyonlar gibi konularda da bilgi sunmaktadır. Ayrıca, eserde dönemin ünlü kişilikleri ve kabileleri hakkında da bilgiler yer almaktadır.⁵

Çalışma esnasında incelediğim diğer bir eser olan Halife b. Hayyât'ın (ö.240/854-55) *et-Târîh* adlı eseridir. Bu eserde, Hindistan'ın kültürel yapısı, yerel yönetimleri ve toplumsal hayatı gibi çeşitli konular hakkında bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca, Hindistan'ın tarihi gelişimi, bölgedeki siyasî ve askerî hadiseleri, dönemin önemli liderleri ve toplumsal değişimler de eserde ele alınmaktadır. Bu bilgiler, dönemin tarihi ve coğrafi açıdan önemli bir kaynağını oluşturmaktadır.⁶

Çalışma sırasında başka birçok kaynaktan faydalanılmıştır. Milâdî IX. yüzyıl ortalarında kaleme alındığı kabul edilen bir seyahatnâme olan *Ahbârü's-Sîn ve'l-Hind* eseri önemli katkılar sunmuştur. Bu eser, Müslümanların Hindistan ve Güney Asya hakkında bilgi edinmek için yaptıkları seyahatler ve araştırmaların bir derlemesi niteliğindedir. Eser, coğrafya, tarih, kültür, ticaret, tarım, hayvanlar ve bitkiler hakkında ayrıntılı bilgiler içermektedir. Bu eserde, Hindistan'ın farklı bölgeleri, şehirleri ve nehirleri hakkında detaylı bilgiler yer almaktadır. Ayrıca, burada bulunan farklı dinî gruplar, yapılar ve

edilmiştir. Özcan Azmi, "Sind", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2009), 37/243. Hebbârî ailesinin geçmişi hakkında bilgi için ayrıca bkz. Taberî, *Târîhu'r-Rusûl ve'l-Mülûk*, nşr. Muhammed Ebû'l-Fazl Ebrahim (Mısır: Dârü'l-Maârif, 1119), 11/537-538; Belâzürî, *Fütûhu'l-Büldân*, thk. Rıdvân Muhammed Rıdvân (Beyrut: Dârül-Kütübü'l-ilmîyye, 1403), 450.

⁴ Zabihur Rahman, *Sind Bölgesinin Fethi ve İslâmlaşması (H.15-416/M.636-1026)* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019), 4.

⁵ Belâzürî, *Fütûhu'l-Büldân*, 341, 381, 385, 438, 441; Mustafa Fayda, "Fütûhu'l-Büldân", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1996), 13/258.

⁶ Halife b. Hayyât, *et-Târîh*, nşr. Ekrem Ziyâ el-Ömerî (Riyad: Dârü'thayba, 1985), 1/117, 191, 205, 206, 212, 318, 416-417; Mustafa Fayda, "Halife b. Hayyât", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1997), 15/302.

efsaneler gibi konular da ele alınmaktadır. Eser ayrıca, Güney Asya'nın diğer ülkeleri ve komşuları hakkında da bilgi sunmaktadır. İlk bölümünde Süleyman et-Tâcir adlı seyyahın uzakdoğu gezileri anlatılır, ancak bu kısmın yazarı hakkında görüş ayrılıkları vardır. Eserin ikinci bölümü ise diğer müslüman seyyahların gezi notlarından faydalanılarak Ebû Zeyd es-Sîrâfî tarafından yazılmıştır. Eserin müellifleri hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır.⁷Ancak genel olarak, kitabın Süleyman'a ait olması ihtimali daha yüksektir.⁸Kitabın içeriği genel olarak denizler, adalar, ticaret yolları ve farklı kültürler hakkındaki bilgilerden oluşur. Kitap, sadece tek bir kişinin anlatımı değil, farklı tüccarlar, gezginler ve denizcilerin gerçek ve hayal ürünü deneyimlerinin bir derlemesidir. Sırf ticaret limanı, Hindistan ve Çin gibi ülkelerin coğrafi ve sosyal özellikleri hakkında bilgi verir. Ayrıca kitapta, Hindistan'ın büyük çölleri olduğu ve Çin'in daha kalabalık olduğu belirtilir.⁹

Çalışmada Ahmed b. Hanbel'in (ö. 241/855) *el-Müsned* isimli eserlerinden istifade ettik.¹⁰Çalışmada kullanılan diğer bir eser Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb'in (ö. 245/860) *el-Muhabber* eseridir.¹¹

Ya'kübî'nin (ö.292/905'ten sonra) *Kitâbü'l-Büldân* adlı eseri İslâm tarih ve coğrafyası alanlarında önemli bir kaynak olarak kabul edilir ve çalışmaya değerli katkılar sağlamıştır. Eserde, Hindistan'ın coğrafi konumu, toprak yapısı, iklimi, bitki örtüsü, nehirleri, gölleri, halkı, kültürü, dinî inançları ve ticaret yolları gibi konular detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Bu nedenle eser, Hindistan ve Güney Hindistan hakkında önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Ayrıca, eserde Hindistan'ın çeşitli şehirleri ve bu şehirlerin tarihi ve kültürel özellikleri hakkında da bilgi verilmektedir. Ya'kübî, Abbâsîler döneminde farklı bölgelerde valilik yapmış, seyahatler yapmış ilk Müslüman coğrafyacılarından biridir. Bu eseri, uzun süren seyahat ve araştırmalar sonucu kaleme alınmış ve birçok bölge hakkında bilgi içermektedir. Eserde yerleşim merkezleri,

⁷ Osman Cilacı, "Ahbârü's-Sîn ve'l-Hind", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 1/493.

⁸ S.Muhammed Husayn Nainar, *Arab Geographers Knowledge of Southern India*, 7-9.

⁹ Ebû Zeyd es-Sîrâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit (New York: Library of Arabic, 2014), 12-17,22-29,34-36,41,44-53.

¹⁰ Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *el-Müsned*, nşr. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türkî, (Beyrut: Müessiatül Risale,1421/2001), 81/37.

¹¹ Muhammed b. Habîb el-Hâşimî, *el-Muhabber*, nşr. I. Lichtenstadter (Haydarâbâd: Cemiyat'ul Dairatu'l Osmaniya, 1942), 265-266.

halkları, vergi miktarları, şehirlerarası mesafeler, coğrafi durumlar gibi konular ele alınmıştır.¹² Eseri, İbn Hurdâzbih ve Süleyman et-Tâcir'in eserlerinden farklıdır.¹³

Ya'kübî'ye ait olan bir diğer eser *Târîhu'l-Ya'kübî* adlı kitapta ise Çin ve Hindistan ile ilgili bilgi verilmesinin yanı sıra İslâm öncesi Arap toplumları hakkında ve hatta Hz Adem'den başlayarak kronolojik olarak peygamberler tarihi şeklinde bir anlatım mevcuttur.¹⁴ Ya'kübî erken yaşlardan itibaren çeşitli yerler ve mesafeler hakkında araştırmalar yapmıştır. Güney Hindistan hakkındaki bilgileri belirsiz ve yetersizdir ancak ticari ürünler ve sınırları hakkında bilgi vermiştir.¹⁵

Eser incelemesinde önemli kaynaklardan bir diğeri İbn Hurdâzbih'in (ö.300/912-13) *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-memâlik* adlı eseridir. Eser, Hindistan ve Güney Hindistan'ın coğrafi konumu, tarihi ve kültürel özellikleri hakkında detaylı bilgiler içermektedir. Eser, Hindistan'ın çeşitli bölgelerinin coğrafi özellikleri, nehirleri, dağları, ovaları ve deniz kıyıları hakkında bilgi verir. Ayrıca Hindistan'daki farklı dinî gruplar, dil ve kültürler hakkında da bilgi sunar. Güney Hindistan hakkında ise, kitapta Dekkan (Deccan) Yarımadası, Malabar Sahili ve Tamil Nadu gibi bölgeler hakkında bilgi verilir. Bu bölgelerin coğrafi özellikleri, tarım ve ticaret faaliyetleri, yerel yönetim yapıları ve kültürleri gibi konular ele alınır. Kitap ayrıca, Güney Hindistan'daki Hindu tapınakları ve inançları hakkında da bilgi içermektedir. Eser ayrıca, Hindistan'ın batı ve doğu kıyılarındaki önemli şehirler hakkında doğru bilgiler içerir. İbn Hurdâzbih, Balhara'nın Kamkam bölgesinde yaşadığını ve burada tik ağacının (Hint meşesi) yetiştirildiğini belirtir.¹⁶

İslâm coğrafya kitapları arasında önemli bir yere sahip olan bu eser, Irak ekolü kitapları olarak bilinen bir coğrafya kitabıdır. İbn Hurdâzbih, ilk Müslüman Arap

¹² Ya'kübî, *Kitâbü'l-Büldân*, nşr. M. Emîn Dannâvî, (Beyrut: Dârü'l -Kütübi'l-İlmiyye,1422)12, 115, 210;HumeydeAbdurrahman, *A'lâmü'l-Coğrâfiyyîn el-'Arab ve Muktetefât min Asârihim*(Dımaşk: Dârü'l-Fikir, 1984), 173–186; Şâkir Mustafa, *et-Târîhu'l-'Arabî ve'l-Mü'errihûn* (Beyrut: Dârü'l'ilim lil Malaeein, 1983), 249–253; Yüsrî Abdülganî Abdullah, *Mu'cemü'l-Mü'errihîne'l-Müslimîn* (Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1991), 189–196; Murat Ağarı, “Ya'kübî”,*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*(Ankara: TDV Yayınları, 2013), 40/287-288.

¹³ I. J. Kračkovskij, *Târîhu'l-Edebi'l-Coğrâfiyyi'l-'Arabî*, trc. Selâhaddin Osman Hâşim(Kahire, 1957), 158–162.

¹⁴ Ağarı, “Ya'kübî”, 40/287.

¹⁵ Ya'kübî, *Târîhu'l-Ya'kübî*, nşr. M. Th. Houtsma, I(Leiden:1883), 93–106; Cemâl el-Fendî, *el-Coğrâfiyyâ 'inde'l-Müslimîn* (Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l Lübnan, 1982), 113–118.

¹⁶ Ubeydullah b. Abdullah b. Hurdâzbih, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, nşr. M. J. de Goeje (Leiden: Brill, 1886), 5,16-18, 54-57, 62,64-68, 70-71; H. G. Farmer, *The Sources of Arabian Music* (Bristol: Luzac & Co., 46 Great Russell Street, 1929), 3, 50, 132, 142, 155, 156; İbn Şeddâd, *el-A'lâku'l-Hatîre fî Zikri Ümerâ'i'ş-Şâm ve'l-Cezîre* (Dımaşk, 1956), 25; Abbas el-Azzâvî, *el-Mûsîka'l- Irâkıyye fî 'ahdi'l-Muğol ve't-Türkmân* (Bağdad: Sirket-ticara ve'l- tabaha'l mahduda, 1951), 94–95.

coğrafyacılarından biri olup, eseri kendisinden sonraki coğrafyacılar için örnek olmuştur.¹⁷ İbn Hurdâzbih, posta ve haberleşme müdürlüğü yapmıştır ve bu sebeple bazı seyyahların özel notlarına erişebilmiştir. Bu durum, İbn Hurdâzbih'in eserinin güvenilirliğini artırmıştır.¹⁸ İbn Hurdâzbih ile Süleyman et-Tâcir arasındaki bir fark, İbn Hurdâzbih'in eserlerinde sosyal hayattan bahsetmesi, Süleyman'ın ise tüccarlardan ve gezginlerden aldığı bilgileri aktarmasıdır. İlk olarak Balhara bölgesi hakkında bilgi veren Süleyman'a rağmen, daha ayrıntılı bilgi İbn Hurdâzbih'in eserinde yer almaktadır.¹⁹

İbn Rüste'nin (ö. 300/913'ten sonra) *el-A 'lâku'n-Nefise* adlı eseri, Hindistan'ın coğrafyası, kültürü, toplumu, tarihi ve çeşitli bölgeleri hakkında detaylı bilgiler verirken, aynı zamanda dönemin siyasî ve sosyal yapısına da ışık tutmaktadır. Bu eser, Hindistan'ın tarihine de değiniyor ve Hindu ve Budist inanç sistemleri hakkında bilgi veriyor. Ayrıca, Hindistan'da var olan farklı dinlerin ve mezheplerin yanı sıra, Hindistan'ın ticari potansiyeli, bitki örtüsü ve hayvanları hakkında da bilgiler yer alıyor. Hem de Hindistan hakkında bilgi verdiği rivayetlerde Madhya Pradeş eyaletindeki Ücceyn'den, Kank (Ganj) ve Mihrân (İndüs) nehirlerinden ve Hint Okyanusu'ndan bahsetmiştir.²⁰ Bu eser, Ortaçağ'da İslâm dünyasında Hindistan hakkında yazılmış en önemli eserlerden biri olarak kabul edilir ve Hindistan'ın tarihini ve kültürünü anlamak için önemli bir kaynak olarak kullanılır. Ayrıca bu eser, Ya'kûbî'nin eserine göre daha ayrıntılı bir yapıdadır.²¹ Özellikle şehirler ve yollar hakkında detaylı bilgiler içerir ve kaybolmuş yerleşim merkezleri hakkında bilgi veren önemli bir kaynaktır.²² Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-Nesâî'nin (ö. 303/915) *es-Sünenü'l-Kübrâ* isimli hadis eser de çalışmaya değerli katkılar sağlamıştır.²³

¹⁷ Humeyde Abdurrahman, *A 'lâmü'l-Coğrafiyyin el-'Arab ve Muktetefât min Asârihim* (Dimaşk: Dâru'l Fikir, 1984) 106–115; Sayyid Maqbul Ahmad, "İbn Hurdâzbih", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1999), 20/78-79.

¹⁸ Ahmad, "İbn Hurdâzbih", 20/79.

¹⁹ Hurdâzbih, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik* (Leiden: Brill, 1889), 4–5.

²⁰ Ebû Alî Ahmed b. Ömer b. Rüste, *Kitâb el-A 'lâku'n-Nefise* (Leiden: Brill, 1892), 83-84, 89, 94-9, 106-107, 132-139.

²¹ S.Muhammed Husayn Nainar, *Arab Geographers Knowledge of Southern India*, 17; Ahmad, *Muslim Contributions to Geography*, 21–22; Humeyde Abdurrahman, *A 'lâmü'l-Coğrafiyyin el-'Arab ve Muktetefât Min Asârihim*, 116–130.

²² Sayyid Maqbul Ahmad, "İbn Rüste", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 1999), 20/253-254; G. le Strange, *The Lands of Eastern Caliphate* (New York: Barnes&Noble, inc, 1873), 11–12; Abdullah Yûsuf el-Guneym, *el-Mahtûtâtü'l-Coğrafiyyeti'l-'Arabiyye fi'l-Methafi'l-Britân* (Küveyt, 1999), 25–27; Ahmed, *er-Rihle ve'r-Rahhâletü'l-Müslimîn*, 87–93.

²³ Ahmed b. Ali b. Şuayb en-Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, thk. Hasan Abdul Mun'im Şelebi, 4/ 302.

Muhammed b. Cerîr et-Taberî (ö.310/923) *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk* adlı eserinde, Hindistan hakkında pek çok bilgi vermektedir. Taberî, Hindistan'ın sosyal, ekonomik, kültürel ve politik yapısı ve tarihi hakkında birçok olaya temas etmektedir. Eserde, Emevî ve Abbâsî dönemlerinde Hindistan'da gerçekleştirilen fetih hareketleri, özellikle Sind ve Mekran bölgelerindeki fetihler ve İslâm'ın yayılma süreci detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Ayrıca, Müslüman yönetimlerin Hindistan'daki etkileri üzerinde de önemli malumatlar vermektedir. Taberî'nin eseri, Hindistan hakkında Orta Çağda yazılmış en önemli tarih kaynaklarından biri olarak kabul edilmektedir.²⁴

İslâm dünyasında coğrafya alanında önemli bir yere sahip olan İbnü'l-Fakîh'in (III-IV./IX-X. yüzyıl) *Kitâbü'l-Büldân* adlı eserinde Hindistan bölgesi ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. İbnü'l-Fakîh'in Hindistan hakkındaki anlatımları arasında Malabar bölgesinin zenginliği ve baharat ticareti, Delhi'nin büyük pazar yeri oluşu, Bengal bölgesinin pirinç üretimi ve ticareti, Debal şehrinin ticari önemi gibi konular yer almaktadır. Ayrıca Malabar bölgesi ipek, pamuk, altın ve gümüş gibi ürünlerin ticareti için de önemlidir. Hindistan hakkında detaylı bilgiler sunan bu eser bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerine dair önemli ipuçları sunar.²⁵ İbnül Fakih'in hayatı hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Onun günümüze ulaşan tek eseri "*Kitabül (Ahbari) 'l-Büldan*"dır. Eser, kozmografik bir girişle başlayarak Arap yarımadası, Anadolu, İran ve diğer bölgeler hakkında coğrafi, edebi ve efsanevi bilgiler vermektedir. Süleyman et-Tâcir gibi kaynaklardan da yararlanılmıştır ve eser, coğrafya, tarih ve edebiyat alanlarında kaynak olarak kullanılmıştır.²⁶

Çalışmada istifade ettiğimiz diğer bir eser, Büzürg b. Şehriyâr er-Râmihürmüzî'nin (ö.342/954) *Kitâbü 'Acâ'ibi'l-Hind* adlı eseridir. Bu eser, Hindistan'ın coğrafyası, tarihi, kültürü, gelenekleri ve inançları hakkında birçok ilginç bilgi içerir. Eser, yazarın Hindistan'a yaptığı seyahatler sırasındaki gözlemlerine dayanmaktadır. Yazar, seyahatler sırasında Hindistan'ın coğrafi yapısı, tarihi, kültürü ve inançları hakkındaki gözlemlerini kaydetmiştir. Ayrıca, Güney Hindistan'ın verimli toprakları,

²⁴ Taberî, *Târîhu'r-Rusûl ve'l-Mülûk*, nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl Ebrahim (Mısır: Dârü'l-Maârif, 1119), 2/140, 4/10, 7/437, 512; Mustafa Fayda, "Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara:TDV Yayınları, 2011), 40/92-94.

²⁵ İbnü'l-Fakîh, *Kitâbü'l-Büldân*, nşr. Yûsuf el-Hâdî (Beyrut- Lübnan: Âlemi'l-kütüb, 1996), 61-66, 70-73, 536; Ahmed Ramazan Ahmed, *er-Rihle ve'r-Rahhâletü'l-Müslimûn* (Cidde: Dârü'l-beyânî'l-Arabî), 84-86.

²⁶ Humeyde Abdurrahman, *A'lâmü'l-Cogrâfiyyîn el-'Arab ve Muktetefât Min Âsârihim*, 131-147; Cengiz Tomar, "İbnü'l-Fakîh", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2000), 21/38-39.

zengin ormanları, nehirleri ve limanları hakkında bilgi verir. Hindu tapınakları, ticaret yolları ve Malabar sahilindeki baharat bahçeleri de eserde yer almaktadır.²⁷

Konuyu incelerken önemli katkılar sağlayan kaynaklardan birisi de, Mes'ûdî'nin (ö.345/956) *Mürûcû'z-aeheb ve Me'âdinü'l-Cevher* adlı eseridir. Bu eserde Hindistan ve Güney Hindistan bölgeleri hakkında birçok bilgi bulunmaktadır. Bu bilgiler arasında Hindistan'ın coğrafi özellikleri, nehirleri, dağları, ovaları, bitki örtüsü, hayvanları ve mineralleri gibi konulara değinir. Ayrıca Hindistan'ın tarihî ve kültürel yapısı, dinî inançları, sosyal yapı ve siyasî örgütlenmesi hakkında detaylı bilgiler sunar. Güney Hindistan'da bulunan ticaret yolları ve limanları hakkında bilgiler yer alır ve Malabar sahili, Kuzeybatı Sahili gibi yerler hakkında bilgi verilir.²⁸

Mes'ûdî, bir gezgin olarak pek çok farklı yer gezmiş ve orijinal bilgiler edinmiştir. Kaynaklardan elde edilen bilgilere göre, Mes'ûdî'nin 299-300 (912) yılında Bağdat'ta bulunduğu bilinmektedir. Üç yıl sonra İstahr'a ve aynı yıl içerisinde Hindistan'a geçtiği tahmin edilmektedir. 303-304 (916) yılında ise Uman üzerinden Bağdat'a geri dönmüştür.²⁹ Hind, geniş bir ülke olup denizleri ve dağlarıyla tanınır. Batıda Horasan ve Sind'e kadar, kuzeydoğuda ise Tibet'e kadar uzanır. Mes'ûdî'nin *Mürûcû'z-zehebveet-Tenbih* adlı eserleri, günümüze ulaşmayan eserlere yaptığı atıflarla bizi pek çok konuda bilgilendiren önemli kaynaklar arasındadır. İlk bölümünde coğrafya, tarih, hayvanlar, bitkiler, farklı toplumların kültürleri gibi konular yer almaktadır.³⁰ İkinci bölümde ise İslâm tarihinden, Hz. Peygamber'den Abbâsî halifesi Mutî'-Lillâh'a kadar olan dönem anlatılmıştır.³¹

Mes'ûdî, *et-Tenbih ve'l-işraf* adlı eserinde astronomi ve meteoroloji konularına ek olarak yeryüzünün yedi bölgesi ve denizleri hakkında bilgi vermektedir. Kitap, tarih boyunca iz bırakmış toplumlardan (Farslar, Keldânîler, Araplar, Yunanlılar, Romalılar, Kuzey Afrikalılar, Türkler, Hintliler, Çinliler vb.) bahsetmekte ve İslâm tarihi olaylarına

²⁷ Büzürg b. Şehriyâr, *Kitâbü 'Acâ'ibi'l-Hind* (Leiden: Brill, 1883), 38, 63, 70.

²⁸ Ali b. Hüseyin el-Mes'ûdî, *Mürûcû'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*, thk. Kemal Hasan Merhi (Beyrut: el-Mektebetü'l Esriya, 2005), 61-76, 131.

²⁹ Casim Avcı, "Mes'ûdî, Ali B. Hüseyin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/353-355; Ramazan Şeşen, *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı* (İstanbul: Isar, 1998), 60-61.

³⁰ Avcı, "Mes'ûdî, Ali B. Hüseyin", 29/353-355.

³¹ Mes'ûdî, *Mürûcû'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*, 28,61-76,84-85; Bkz. Muvaffakuddin İbn Ebû Usaybia, *Uyûnü'l-Enbâ'fi Tabakâti'l-Etubbâ*, nşr. Nizâr Rızâ, (Beyrut: Dârü Mektebeti'l-Hayat, 1965), 90,124; Kračkovskij, *Târîhu'l-Edebi'l-Coğrâfiyyi'l-'Arabî*, 1/177-185; Abdül Fettâh M. Vüheybe, *Coğrâfiyyetü'l-Mes'ûdî Beyne'n-Nazariyye ve'l-Vâkı* (İskenderiye, 1995), 12-50; M.S. Khan, "Al-Mas'ûdî and the Geography of India," *Zeitschrift Der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 131/1 (1981), 119-136.

da ana hatlarıyla yer vermektedir. Bu eseri, hem bir coğrafya hem de bir genel tarih kitabıdır.³² Ayrıca konumuz olan Hindistan ve güney bölgeleri hakkında birçok bilgi vermektedir. Bu bölgelerin coğrafyası, nüfusları, sosyal hayatları, ticaret faaliyetleri, tarım ve hayvancılık gibi konulara değinmiştir. Ayrıca Hindistan'ın dinleri, kültürü, dil ve yazı sistemleri hakkında da bilgi vermektedir. Mes'ûdî, Hindistan ve güney bölgelerine dair aktardığı bilgilerle o dönemdeki Batı dünyasında bilinmeyen pek çok konuda bilgi vermektedir.³³

İstahrî'nin (ö.340/951-52'den sonra) *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-memâlik* adlı eserinde, Hindistan ve Sind bölgesi oldukça detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Bu bölgenin coğrafi yapısı, iklimi, bitki örtüsü, nehirleri, gölleri, şehirleri, yönetim yapısı, nüfusu, ticareti, tarımı ve diğer sosyo-kültürel özellikleri gibi birçok konu ele alınmaktadır. Bu eserde, önceki yazarların eserlerinden bilgiler aktarıldığı gibi aynı zamanda yeni bilgilere de yer verilmiştir.³⁴ İstahrî'nin eseri, o dönemde Hindistan hakkında yapılmış en kapsamlı ve detaylı çalışmalardan biridir.

İstahrî'nin eseri, kara ve deniz ölçüleri hakkında bilgi verir ve Avrupalıların meskûn olduğu bölgeleri de ele alır. Eser, Fars denizinden(Hint Okyanusu)Doğu İran ve Mâverâünnehir'e kadar birçok bölge tanımlarıyla zengin bir kaynak olma özelliği taşır.³⁵

İbn Havkal'ın (ö.367/ 978) *Sûretü'l-arz(el-Mesâlik ve'l-memâlik)* eseri, Hindistan'ın coğrafyası, tarihi, kültürü, dinleri, ticareti ve günlük hayatı hakkında birçok ayrıntı içeren seyahatnamesidir. Eserde, Hindistan'ın geniş ticaret ağına sahip olduğu, farklı dinlere ev sahipliği yaptığı ve Müslüman toplulukların yaşam tarzı hakkında bilgiler vermiştir.³⁶ Bu eserin ikinci bölümü, İslâm dünyasının doğu yarısı olan İran ve diğer bölgeleri ele almaktadır. Sind bölgesi de bu bölüme dâhil edilmiştir ve her bölge anlatılırken gayrimüslim komşu ülkeler hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Özellikle, İstahrî'nin çalışmaları takip edilerek bölgedeki coğrafi konumlar, ticaret yolları, yerel

³² Avcı, "Mes'ûdî, Ali b. Hüseyin", 29/353-355.

³³ Mes'ûdî, *et-Tenbih ve'l-İsrâf*, thk. Abdulla İsmail es-Savi (Kahire: el-Mektebetitü't-Tariqiya, 1938), 46-50.

³⁴ İbrâhim b. Muhammed el-İstahrî, *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-Memâlik*, nşr. M. J. de Goeje(Leiden: Brill, 1927), 170-173,176-180.

³⁵ İstahrî, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik* (Leiden: Brill, 1927), 5-20; Marina Tolmacheva, "İstahrî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2001), 23/203-205.

³⁶ Humeyde Abdurrahman, *A'lâmü'l-Coğrafiyyîn el-'Arab ve Muktetefât min Asârihim*, 210-233; Ramazan Şeşan, "İbn Havkal", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1999), 20/34-35.

halkın gelenekleri ve diğer önemli bilgilere ulaşabilmektedir. Bu bölüm, Ortaçağ İslâm dünyasının doğu yarısını ve Hindistan'ın kuzeybatısını anlamak için önemli bir kaynaktır.³⁷

Çalışmaya katkı sunan diğer bir kaynak, Hârizmî'nin (ö.387/997) *Mefâtîhu'l- 'ulûm* adlı eseridir. Bu kitapta matematik, astronomi, coğrafya, tarih, felsefe ve diğer birçok konuda bilgiler yer almaktadır.³⁸ Söz konusu eserde Hindistan ve Güney Hindistan hakkında da bazı bilgiler verilir. Hârizmî, Hindistan'ın matematik ve astronomi alanında çok ileri olduğunu belirtir. Bu nedenle eserinde, Hindistan'ın matematiksel bilgisi, özellikle de sayı sistemleri ve hesaplama teknikleri hakkında ayrıntılı açıklamalar yapar. Hârizmî, Hint sayı sistemini (bugünkü Arap sayı sistemine benzer şekilde) tanımlar ve nasıl kullanılacağı konusunda örnekler vermektedir.³⁹

Makdisî'nin(ö.390/1000 civarı) *Ahsenü't-tekâsîm fî ma 'rifeti'l-ekâlîm* eseri, coğrafya ve etnografya konularında bizlere geniş bir bilgi birikimi sunan bir eserdir. Müellif eserinde Hindistan ve Sind bölgesi hakkında detaylı bilgiler verir ve Hindistan'ın coğrafi konumu, iklimi, bitki örtüsü, nehirleri, dağları ve ticaret yolları gibi konulara değinir. Sind bölgesindeki farklı kültürler, inançlar, diller, ekonomi ve ticaret hakkında da bilgi verir. Ayrıca, bölgedeki çeşitli şehirlerin ve yerleşim yerlerinin özellikleri hakkında da detaylı bilgiler sunar.⁴⁰ Eser, Ortaçağ dönemi Hindistan ve Sind bölgesi hakkında önemli bir kaynak olarak kabul edilir. Makdisî, güvenilir bir gezgin olarak bilinir ve hayatının 20 yılından fazlasını Endülüs ve Sind bölgelerinde seyahat ederek bilgi toplamakla geçirmiştir.⁴¹

Şeref el-Mervezî'nin (ö.448/1056) *Fusûlü havle's-Sîn ve't-Türk ve'l-Hind* adlı eseri, müellifin Orta Doğu, Orta Asya ve Hindistan'a yaptığı seyahatlerini ve gözlemlerini

³⁷ Ebü'l-Kâsım b. Havkal en-Nasîbî, *Sûretü'l-Arz* (Beyrut: Menşuratu Dârü'l-Mektebeti'l-Hayat, 1992), 48-64,266-273,274-285.

³⁸ İlhan Kutluer, "Hârizmî, Muhammed b. Ahmed", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1997), 16/222.

³⁹ Muhammed b. Ahmed el-Hârizmî, *Mefâtîhu'l- 'ulûm*, nşr. İbrâhim el-Ebyârî (Beyrut: Dârü'l- kitabi'l Arabî, 1989), 55,83,141-143, 191-195, 218-221.

⁴⁰ Muhammed b. Ahmed el-Makdisî, *Ahsenü't-Tekâsîm fî Ma 'rifeti'l-ekâlîm*, nşr. M. J. de Goeje(Leiden: Mektebeti'l-Madbuli, 1877), 447-486.

⁴¹ Kračkovskij, *Târihu'l-Edebi'l-Coğrâfiyyi'l- 'Arabî*, 208-215; Marina Tolmacheva, "Makdisî, Muhammed b. Ahmed", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/431-432.

içermektedir. Bu eserin en önemli özelliği Hindistan’da var olan farklı dinleri ve yine bu bölgede mevcut olan kast sistemini detaylı bir şekilde anlatmış olmasıdır.⁴²

Bîrûnî (ö.453/1061 [?]) *Tahkîku mâ li’l-Hind min makûletin makhbûletin fi’l-‘akl ev merzûle* adlı eserinde Hindistan hakkında oldukça kapsamlı bilgiler sunar. Eserde, Hindistan’ın coğrafyası, iklimi, bitki örtüsü, nehirleri, dağları, ekonomisi ve sosyal yapısı gibi birçok konu ele alınır. Ayrıca, Güney Hindistan bölgesindeki yerel kültür, dil, inanç ve gelenekler hakkında bilgiler verilir. Güney Hindistan’daki coğrafi yapı, tropik ormanlar, tepeler, sıradağlar, Tâna Sahili’ndeki geniş kıyı ovaları ve nehirlerle sulanmış verimli vadiler hakkında malumatlar verir. Bu eserde Güney Hindistan’ın farklı kültürlerine de değinilir. Bu bölgede yaşayan insanlar, Hindistan’ın diğer bölgelerinden farklı dillere, geleneklere ve inançlara sahiptir. Söz konusu eserde farklı dinlerin ve mezheplerin bir arada yaşamasına dair anlatımlar yer alır.⁴³

Bîrûnî, eserinde ayrıca, Hint felsefesi, matematiği, astronomisi, tıbbı ve diğer ilim dallarını da detaylı bir şekilde inceler. Eserde sunulan bilgiler, hem o dönemin Hindistan’ını anlamak hem de Hint medeniyeti hakkında genel bir fikir edinmek için önemli bir kaynak olarak kabul edilir.⁴⁴ Söz konusu eserde Hindular’ın inançları, kutsal metinleri ve kast sistemi başta olmak üzere Hind kültürü ile ilgili hayatın her alanına dair detaylı bilgiler bulmak mümkündür. Ayrıca Hint dil, edebiyatı, coğrafya, tarih, astronomi ve astroloji gibi konularda da bilgiler içermektedir.⁴⁵ Ebû Muhammed Ali b. Ahmed’nin (ö. 456/1064) *Cevâmi’u’s-sîre ve hamsü resâ’ile uhrâ* isimli eser bu çalışmada kullanılan eserlerden biridir.⁴⁶

Bu çalışmada en çok istifade ettiğimiz birisi de İdris’in (ö.560/1165) *Nüzhetü’l-müştâk fi’htirâkı’l-âfâk* adlı eseridir. Bu eser, Hindistan ve Güney Hindistan bölgeleri⁴⁷ hakkında geniş bir perspektif sunar. Eserde, bölgenin coğrafi ve iklimsel özellikleri, bitki örtüsü, hayvan türleri, tarım ürünleri ve insanların yaşam biçimleri gibi

⁴² Mervezî, *Fusûlü havle’s-Sîn ve’t-Türk ve’l-Hind: Sharaf al-Zamân Tâhir Marvazî on China, the Turks and India*, trc. ve nşr. V. Minorsky(London: The Royal Asiatic Society, 1942), 39.

⁴³ Ebû’r-Reyhân Muhammed b. Ahmed el-Bîrûnî, *Tahkîku mâ li’l-Hind min makûletin makhbûletin fi’l-‘akl ev merzûle* (Hyderabad: Meclis Dairatu’l-Ma’arif-il-Osmania Hyderabad Dekan, 1958), 13,162.

⁴⁴ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li’l-Hind*, 4-15, 157-169, 170, 351-353.

⁴⁵ Zekî Muhammed Hasan, *er-Rehhâletü’l-Müslimün fi’l-‘usûri’l-Vüstâ* (Beyrut: Hindawi, 1981), 45; Ali İhsan Yitik, “Tahkîku mâ li’l-Hind”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2010), 39/410-411.

⁴⁶ Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Sa’îd İbn Hazm, *Cevâmi’u’s-Sîre ve Hamsü-Resâ’ile -Uhrâ* (Mısır: Dârü’l-Maârif, 1992), 1.

⁴⁷ Muhammed b. Abdillâh b. İdrîs eş-Şerîf, *Nüzhetü’l-Müştâk fi’htirâkı’l-Âfâk* (Kahire: Mektebetü’s-sekâfeti’d-dîniyye, 2002), I/191-192.

konular ele alınır. Ayrıca, bölgedeki farklı dinler, kültürler ve toplumsal yapı hakkında detaylı bilgiler verilir. Bu eser, Ortaçağ İslâm dünyasında yazılmış en kapsamlı coğrafya çalışmalarından biri olarak bilinir.⁴⁸ Bu eser, Hindistan ve Güney Hindistan'ın zengin kültürü ve tarihi hakkında önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.

Çalışmada kullanılan diğer önemli bir eser, Yâkût el-Hamevî'nin (ö.626/1229) *Mu'cemü'l-Büldan* adlı eseridir. Eserde, Hindistan ve Güney Hindistan bölgesi hakkında çeşitli bilgiler yer alır. Bu bilgiler arasında coğrafya, nüfus, tarih, dil ve kültür gibi konular bulunmaktadır. Ayrıca bu bölgelerin önemli şehirleri, nehirleri, ticaret yolları ve diğer önemli yerleri hakkında detaylı bilgiler verilir. Eser ayrıca bu bölgelerdeki ticaret, tarım, el sanatları ve diğer ekonomik faaliyetler hakkında da bilgi içermektedir.⁴⁹ Ayrıca, Güney Hindistan'ın Malibar ve Ma'bar bölgelerine geniş yer verildiği görülmektedir.⁵⁰

Ortaçağ'ın en önemli tarihçilerinden biri olarak meşhur olan İbnü'l-Esîr'in (ö.630/1233) *el-Kâmil fi't-Târîh* adlı eserine de müracaat ettik.⁵¹ Bu eser, güvenilirliği ve kapsamıyla öne çıkmaktadır. Eser, İslâm'ın doğuşundan itibaren tüm İslâm dünyasında yaşanan olayları anlatmaktadır. Özellikle Müslümanların Hindistan'daki fetihleri, bölgenin coğrafyası ve kültürü hakkında bilgiler sunmaktadır. Bu eser, İslâm'ın yayılması ve Hindistan'ın İslâmla tanışması gibi konuları ele almaktadır. Müslüman fetihleri, Müslüman liderlerin hayatları, Hindistan'da kurulan Müslüman devletler, farklı dönemlerdeki siyasî, sosyal ve ekonomik olaylar, İslâmi ilim ve kültürün Hindistan'a yayılması gibi birçok konu, İbnü'l-Esîr tarafından detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Özellikle İbnü'l-Esîr'in Hindistan'ın tarihi hakkında yaptığı incelemeler, o dönemde Hindistan'ın coğrafi keşfiyle ilgili pek çok bilgiyi içermesi açısından önemlidir.⁵² İbnü'l-Esîr, bu eseriyle İslâm tarihinin en büyük tarihçilerinden biri olarak kabul edilir ve eseri, tarihi kaynakların en önemli referanslarından biri olarak değerlendirilir.⁵³

⁴⁸ Hasan, *er-Rehâletü'l-Müslimûn fi'l-'usûri'l-Vüştâ*, 51–53; Ramazan Şeşan, “İdrisi, Şerîf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2000), 21/493-495.

⁴⁹ Casim Avcı, “Yâkût el-Hamevî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2013), 43/288-291.

⁵⁰ Yâkût b. Abdullah el-Hamevî, *Mu'cemü'l-Büldân* (Beyrut: Dârü'sadîr, 1977), 345–348.

⁵¹ Abdülkerim Özaydın, “İbnü'l-Esîr, İzzeddin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2000), 21/27.

⁵² İzzeddin İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil fi't-târîh*, thk. Yusuf el-Dakaka (Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987) 4.

⁵³ Abdülkerim Özaydın, “el-Kâmil”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2001), 24/281-284.

Zekeriyya el-Kazvî'nin (ö.682/1283) *Âsârü'l-bilâd ve ahbârü'l-'ibâd 'Acâ'ibü'l-mahlûkât ve garâ'ibü'l-mevcûdât* adlı eseri, İslâm dünyasında coğrafya ve etnografya konularında yazılmış en önemli eserlerden biridir. Hindistan ve Güney Hindistan bölgelerine de ayrıntılı bir şekilde değinir. Eserde, Hindistan'ın coğrafi konumu, doğal kaynakları, bitki örtüsü, hayvan türleri, yerleşim yerleri ve nüfusu hakkında bilgiler verilir. Ayrıca Hindular'ın inançları, dinî uygulamaları, gelenekleri ve kültürü hakkında da detaylı bilgiler sunulur.⁵⁴ Güney Hindistan'dan bahsederken de, Malibar bölgesi ve orada yetişen baharatlar, bölgenin ticaret merkezi oluşu, yerel yönetim yapıları, dil ve kültür gibi konular ele alınmaktadır.⁵⁵

Daha özgün bir coğrafyacı olan Dimaşkî'nin (ö.727/1327 [?]) *Nuhbetü'd-dehr fi 'acâ'ibi'l-ber ve'l-bahr* eseri, yerkürenin coğrafi, tarihi ve kültürel özelliklerine ilişkin önemli bilgiler içeren bir kaynaktır. Eser, Hindistan ve Güney Hindistan bölgelerindeki önemli şehirler, nehirler, dağlar, ticaret yolları ve yerel kültür hakkında detaylı bilgi içermektedir. Ayrıca, farklı dinlere ve mezheplere mensup insanların inançları, törenleri ve gelenekleri de yer almaktadır. Dimaşkî, Ma'bar'ı küçük ve büyük Ma'bar olarak ayıran ilk kişidir ve Gucerât, Malabar ve Ma'bar hakkında net bilgiler vermiştir. Ancak Gucerât ile ilgili bazı karışıklıklar vardır. Dimaşkî'nin bilgi toplama yöntemi daha orijinal ve özenli görünmektedir.⁵⁶ Bu eser, kozmografya ve coğrafya alanlarında kaleme alınmış olsa da jeoloji ve minerolojiden sanatlara kadar birçok konuyu kapsayan geniş bir yelpazeye sahiptir. Ayrıca, doğal ve tarihi olaylara da yer veren zengin bir içeriğe sahiptir.⁵⁷

Ebü'l-Fidâ'nın (ö.732/1331), *Takvîmü'l-büldân* isimli kitabı bu çalışmada kullanılan kaynak eserlerden biridir.⁵⁸ Hindistan'ın genel coğrafyası, yerleşim yerleri, nehirleri ve dağları hakkında bilgi verirken, Güney Hindistan'da bulunan Malabar bölgesi ve Ma'bar hakkında da ayrıntılı bilgiler sunmuştur. Ayrıca, bölgedeki farklı dinî mezhepler, halkın kültürü ve gelenekleri hakkında da bilgiler verir. Ancak, diğer yazarlar kadar detaylı ve orijinal bilgiler sunmamaktadır. Eserde, Malabar kıyıları, Konkan bölgesi, Karnatak

⁵⁴ Cevat İzgi, "Kazvîni, Zekeriyyâ b. Muhammed", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25/160.

⁵⁵ Zekeriyyâ b. Muhammed el-Kazvîni, *Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-'ibâd* (Beyrut: Dârü'sadîr), 123.

⁵⁶ Muhammed b. Ebî Tâlib ed-Dimaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fi 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren (New York: Leipzig, 1923), 19, 101, 157-165, 169-174.

⁵⁷ Sadettin Ökten, "Dimaşkî, Şeyhürrabve", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1994), 9/273-274.

⁵⁸ Abdülkerim Özeydin, "Ebü'l-Fidâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1994), 10/320-321.

bölgesi ve Coromandel kıyıları gibi yerlerin coğrafi özellikleri, iklimi, bitki örtüsü, nehirleri, gölleri ve yerel halkın yaşam biçimleri gibi konular ele alınır. Ayrıca bölgedeki önemli ticaret merkezleri ve ticaret yolları hakkında da bilgi verilir.⁵⁹ Bu eser, Hindistan başta olmak üzere Kirman, Sicistan ve Sind gibi bölgeler hakkında bilgi veren bir eserdir.⁶⁰

Bu çalışmada kullanılan önemli eserlerden biri de Ahmed b. Abdül vehhâb en-Nüveyrî'nin (ö.733/1333) ansiklopedik eseri *Nihâyetü'l-ereb fî fûnûni'l-edeb* dir. İlk bölümde evrenin yaratılışı, yıldızlar, gezegenler, iklim, tabiat olayları ve bunlarla insan davranışları arasındaki ilişkiler hakkında bilgiler verilir. İkinci bölümde ise, İslâm Peygamberi Hz. Peygamber ve sahabeden bahsedildikten sonra, Arap ediplerinin vecizeleri, cömertlik, yiğitlik, cesaret, tevazu, haset ve cimrilikle ilgili çok sayıda nakile yer verilir. Bu bölüm, İslâm dünyasında söz sanatları ve edebi miras hakkında önemli bir kaynak olarak kabul edilir. Hindistan'a gelince, Nüveyrî bu eserinde, Hindistan'ın kültürü, sanatı, edebiyatı, tarihi ve coğrafyası hakkında bilgiler verir. Özellikle, Hint edebiyatı ve şiiri hakkında detaylı bilgiler sunar. Nüveyrî ayrıca, Hindistan'da bulunan farklı dinler ve inanç sistemleri hakkında da bilgiler verir. Bunlar arasında, Hinduizm, Budizm ve Caynizm gibi dinler yer alır. Ayrıca, Hindistan'ın ticaret ve ekonomisi hakkında da bilgi vermektedir.⁶¹

Çalışma sırasında kullanılan önemli bir seyahatname, Ortaçağ'ın en önemli Müslüman seyyahlarından biri olan İbn Battûta'nın (ö.770/1368-69) seyahatnamesidir. Bu eser, genellikle *Rihletü İbn Battûta* olarak bilinir. Birçok seyyah ve tarihçi bu eserden övgüyle bahseder. İbn Battûta, 14. yüzyılda yaklaşık 30 yıl boyunca dünya turu yaparak birçok ülkeye ve şehre ziyaretlerde bulunmuştur. Seyahatnamesinde, ziyaret ettiği yerlerin coğrafi, kültürel ve sosyal özellikleri hakkında detaylı bilgiler sunar. Bu seyahatname, bugün bile birçok araştırmacı ve gezgin için ilham kaynağıdır.⁶² İbn Battûta'nın seyahatnamesinde Hindistan ve Güney Hindistan hakkında ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. Hindistan, İbn Battûta'nın en uzun süre kaldığı yerlerden biridir.

⁵⁹ Ebû'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud (Paris: Al'Impromerie Royale, 1840), 343-348, 353-361.

⁶⁰ Casim Avcı, "Takvîmü'l-Büldân", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*(Ankara: TDV Yayınları, 2010), 39/492-493.

⁶¹ Ahmed b. Abdülvehhâb en-Nüveyrî, *Nihâyetü'l-Ereb fî Fûnûni'l-Edeb* (Kahire: Dârü'l-kütübi'l-Misriyye, 1923), 1/ 223, 237.

⁶² A.Said Aykut, "İbn Battûta", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1999), 19/361-364.

Seyahatnamesinde Hindistan'ın tarihi, coğrafyası, toplumsal yapısı ve kültürü hakkında detaylı bilgiler verir. İbn Battûta, Hindistan'ın güneyindeki Malabar bölgesini ziyaret ederek buradaki yerel halkın geleneklerini, dinî uygulamalarını ve günlük yaşamlarını incelemiştir. Ayrıca Malabar'daki liman kentleri hakkında da bilgiler verir. Güney Hindistan ise İbn Battûta'nın Tamil Nadu bölgesinde yaptığı seyahatlerden birinde yer alır. Seyahatnamesinde, Tamil Nadu'nun tarihi tapınaklarını, yerel halkın yaşam tarzını ve günlük ritüellerini anlatır. Ayrıca, Güney Hindistan'ın ticaret ve ekonomi hayatına da değinir. İbn Battûta, Hindistan'da birçok önemli şehri de ziyaret etmiştir. Bunlar arasında Delhi, Agra ve Benares şehirleri yer alır. Seyahatnamesinde bu şehirlerin tarihi ve kültürel özellikleri hakkında ayrıntılı bilgiler verir.⁶³

Marco Polo (ö.725/1324), Venedikli bir seyyahdır ve seyahatnamesinde Asya ve Uzakdoğu'yu tanıtmıştır. Polo seyahatnamesinde, 13. yüzyılın sonlarında Çin İmparatorluğu'nu ve civar bölgeleri keşfetmek için gerçekleştirdiği yolculuğunu anlatır. Bu seyahatnamede, Marco Polo'nun ziyaret ettiği yerlerin coğrafî, kültürel ve sosyal özellikleri hakkında detaylı bilgiler sunulur. Marco Polo'nun seyahatnamesi, Batı dünyası için önemli bir kaynak olarak kabul edilir ve Asya ile Avrupa arasındaki ticaret ve kültürel ilişkiler hakkında bilgi verir. Marco Polo'nun seyahatnamesinde Hindistan ve Güney Hindistan hakkında bazı bilgiler yer alır, ancak İbn Battûta'nın seyahatnamesine kıyasla daha az ayrıntılıdır. Marco Polo, Hindistan'ın zenginliği ve ipek üretimi hakkında bilgi verir ve ayrıca Malabar kıyılarından bahseder. Güney Hindistan'a gelince, Polo, Tamil Nadu bölgesindeki bazı tapınakları ve kutsal mekânları anlatır, ancak İbn Battûta'nın aksine Güney Hindistan'da çok fazla zaman geçirmediği için detaylı bilgiler sunmaz. Genel olarak, Marco Polo'nun seyahatnamesi, Asya'da keşfettiği birçok ülke ve bölge hakkında bilgi verirken, özellikle Çin ve Orta Asya üzerinde yoğunlaşır.⁶⁴

Çalışmaya katkı sunan başka bir eser de Ferîgûnîler hanedanından Emîr Ebü'l-Hâris Muhammed b. Ahmed'e sunulan *Hudûdü'l-âlem mine'l-meşrik ile'l-magrib* isimli eserdir. Yazarı tam olarak bilinmeyen bu eser, 371-372(982-83) yılında yazılmıştır ve günümüze 655-657(1258) yılında Ebü'l-Müeyyed Abdülkayyûm b. Hüseyin b. Ali el-

⁶³ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr fî Garâ'ibi'l-Emsâr ve 'acâ'ibi'l-Esfâr: Riḥletü İbn Battûta*, thk. Abdülhâdî et-Tâzî(Ribat: Akde miya'tu el-Memleketü'l-Mağribiyye, 1997), 4/7-10,31-45.

⁶⁴ Mahmut H. Şakiroğlu, "Marco Polo", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/41-42.

Fârisî tarafından istinsah edilmiş tek bir nüshası kalmıştır.⁶⁵ Eser, Asya'nın doğusundan batısına kadar birçok ülkenin coğrafî, sosyal ve kültürel özelliklerini anlatan önemli bir kaynaktır. Söz konusu eserde Hindistan ve Güney Hindistan bölgelerin tarihi, coğrafyası, kültürü ve toplumsal özellikleri hakkında bilgiler sunulmaktadır.

İbn Kesîr'in (ö.774/1373) *el-Bidâye ve'n-nihâye* isimli eseri de bu çalışmaya katkı sağlamıştır. Eserde, İslâm'ın ortaya çıkışı ve yayılışı, Müslümanların tarihi, İslâm dünyasının tarihi, fıkıh, tefsir ve hadis gibi alanları hakkında bilgiler yer almaktadır. Ayrıca, eserde İslâm coğrafyası hakkında bilgiler de bulunmaktadır. İbn Kesir, İslâm dünyasındaki farklı ülkelerin tarihi, coğrafyası, kültürü, toplumsal yapısı, ticareti ve ekonomisi hakkında detaylı bilgiler sunar. Ayrıca, İslâm dünyasında yaşanmış olan önemli olayları, savaşları, liderleri ve düşünürleri de anlatır. Eserde, İslâm dünyasındaki farklı mezhep ve görüşleri hakkında bilgiler yer alır. Bunun yanı sıra, İbn Kesir eserinde, farklı dinler ve inanç sistemleri hakkında da bilgi verir. Özellikle, Yahudilik ve Hristiyanlık gibi dinler hakkında detaylı bilgi sunar. Ayrıca bu eseri, Sind ve Hindistan'ın İslâm öncesi tarihi, coğrafyası, kültürü, toplumsal yapısı, dinleri, baharat ticareti, tarımı ve ticaret yolları hakkında kapsamlı bir kaynak olarak kabul edilmektedir.⁶⁶

Çalışmaya katkı sunan başka bir eser de İbn Haldûn'un (ö. 808/1406) *Kitâbü'l-İber ve dîvânü'l-mübtede* ve *'l-haber fî eyyâmi'l-'Arab ve'l-'Acem ve'l-Berber ve men-âsarahüm min-zevi's-sultâni'l-ekber* (Mukaddime) adlı eserdir. Hindistana ait bölümlerde, ülkenin coğrafî konumu, sosyal yapısı, ekonomisi ve kültürel özellikleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Ayrıca, Mukaddime'de Hindistan'ın tarihi ve siyasî gelişimine dair çeşitli konular incelenir.⁶⁷

Çalışma sırasında Memlûk tarihçisi Makrîzî'nin (ö.845/1442) *el-Mevâ'iz ve'l-i'tibâr bi-(fî) zikri'l-hıtat ve'l-âsâr (el-Hıtat)* isimli eserinden de istifade ettik. Bu eserde Hint Okyanusu'ndaki deniz ticaret yolları ve bu yolların Hindistan'ı Arap Yarımadasına,

⁶⁵ Rıza Kurtuluş, "Hudûdü'l-Âlem", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/304.

⁶⁶ İsmâil b. Ömer b. Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, thk. Abdulla b. Abdul Mushin et-Turky (Hacer, 1997), 1/54.

⁶⁷ İbn Haldûn, *Kitâbü'l-İber ve Dîvânü'l-Mübtede* ve *'l-Haber fî Eyyâmi'l-'Arab ve'l-'Acem ve'l-Berber ve Men-Âsarahüm Min-Zevi's-Sultâni'l-Ekber* (Beyrut: Dârü'l-Fikir, 2000), 1/17.

Doğu Afrika'ya ve Güneydoğu Asya'ya nasıl bağladığına dair açıklamalar yer almaktadır.⁶⁸

Bu çalışmanın önemli kaynaklarından birini teşkil eden Zeynüddîn b. Abdilazîz b. Zeyniddîn b. Alî el-Ma'berî el-Melibârî'nin (ö.991/1583) *Tuhfetü'l-mücâhidîn fî ba'zı ahhârî'l-Burtugâliyyîn* adlı eseri, İslâmiyet'in Güney Hindistan'a girişi ve yayılışına dair birçok bilgi içermektedir. Eserde, İslâm'ın bu bölgelere nasıl ulaştığı, hangi dönemde ve hangi yöntemlerle yayıldığına dair bilgiler bulunmaktadır. Özellikle ticaret yolları ve Müslüman tüccarların bölgedeki etkisi konusunda detaylı bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca, bölgede yaşayan Müslüman toplulukların sosyal ve kültürel hayatları, camiler ve medreseler, din adamları ve bilim insanları hakkında detaylı bilgiler yer almaktadır. Müslümanların bu bölgedeki siyasî durumları ve yönetimleri hakkında bilgiler verilmiştir. Söz konusu eserde Hindistan ve Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılışına dair bilgiler aktarılırken daha önce yazılmış pek çok kaynaktan istifade edilmiştir. Bu kaynaklardan hareketle bölgedeki Müslümanların yaşam tarzları, kültürleri ve dinleri hakkında detaylı bilgiler sunulmuştur. Bunun yanı sıra, Portekizlilerin bölgedeki faaliyetleri hakkında da bilgiler verilmiştir. Kitapta, Portekizlilerin Hindistan'daki siyasî, ticari ve askerî faaliyetleri ele alınmış ve bu faaliyetlerin yerel halk ve Müslüman nüfusa olan etkilerine dair bilgiler sunulmuştur. Ayrıca, Portekizlilerin Hindistan'ı ele geçirme çabaları, bölgede inşa ettikleri kaleler, deniz ticareti, gemi inşa faaliyetleri ve askerî güçleri gibi çeşitli konular da bilgilere yer verilmiştir. Melibârî'nin eseri, Osmanlı Devleti'nin Hindistan'daki rakipleri hakkında bilgi veren önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.⁶⁹

Çalışmaya katkı sunan başka bir eser Ebü'l-Fazl el-Allâmî'nin (ö.1011/1602) *Ekbernâme*'ve *Âyîn-i Ekberî* adlı eseridir.⁷⁰ Hindistan'ın detaylı tasvirine odaklanır ve içinde evliyaların da yer aldığı bilgiler bulunur.⁷¹

Mîr Seyyid Muhammed Ma'sûm Nâmî Bakkarî (ö.1016/1607) *Târîh-i Ma'sûmî (Târîh-i Sind)* adlı eserinde Hindistan ve Sind hakkında detaylı bilgiler vermektedir.⁷² Bu

⁶⁸ Ahmed b. Ali el-Makrîzî, *Kitâbü'l-Mevâ'iz ve'l-i'tibârî-zikri'l-hutat ve'l-âsâr* (Beyrut: Dârü'l-kütübi'l ilmiyye, 1418/1997) 1/33-34.

⁶⁹ Zeyniddîn b. Ali el-Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn fî Ba'zı Ahhârî'l-Burtugâliyyîn*, thk. Hamza Chelakodan (Kalikut: Mektebeti'l'-Huda, 1992), 26, 72.

⁷⁰ Ebü'l-Fazl el-Allâmî, *The Akbar-nâma*, trc. H. Beveridge (Caluctta: The Asiatic Society, 1907), 531.

⁷¹ Enver Konukçu, "Ebü'l-Fazl El-Allâmî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1994), 10/313-315.

eserde, Sind bölgesinin 711 veya 712 yılında Muhammed b. Kāsım es-Sekafî tarafından fethedilmesi, bölgenin Emevî ve Abbâsîler dönemindeki durumu, Delhi Sultanlığı'nın ve Bâbürlüler'in Sind'i fethetmelerine dair bilgiler bulunmaktadır. Bhakkarî, Hindistan'daki Müslüman toplulukların tarihini sunmanın yanı sıra, Bengal, Gucerât ve Dekkan bölgeleri hakkında da bilgiler sunmaktadır. Eserde ayrıca, Hindistan'daki farklı dinler (Hinduizm, Budizm, Caynizm) ve bu dinlere mensup kişiler hakkında bilgiler de yer almaktadır.⁷³ Bu eserin bazı bölümleri Elliot ve Dowson tarafından *The History of India* ismiyle İngilizceye tercüme edilmiştir.⁷⁴ Çalışma esnasında bu tercüme eserden istifade ettiğimizi belirtmemiz gerekir.

Çalışma sırasında Gülşen-i İbrâhîmî adlı Farsça eseriyle tanınan tarihçi Fîrîşte (ö. 1033/1623 [?]) isimli eserinden de istifade ettik. Eser, Hindistan'daki Müslüman tarihini detaylandırır. Mukaddimede, Hindular'ın inançları ve İslamiyet'in Hindistan'a girişi ele alınır. Asıl kısımda, Hindistan'daki Keşmir ve Malabar sultanlar ve emîrler ile Hint velîleri anlatılır.⁷⁵ Hâtimede ise Hindistan'ın coğrafyası ve iklimi hakkında genel bilgiler verilmektedir.⁷⁶

Çalışmaya katkı sunan başka bir eser de XI. yüzyılda yaşamış olan Kâşgarlı Mahmud'un *Dîvânü Lugâti't-Türk* adlı eserdir. Araplara Türkçe öğretmek ve Türk dilinin zenginliğini göstermek amacıyla yazılmış ilk Türkçe sözlüktür. Biz de bu eserden istifade ettik.⁷⁷

Mir Ali Şer Kâni tarafından XVIII. yüzyılda yazılmış bir eser olan *Tuhfetü'l-Kirâm*, Emevî ve Abbâsîlerin Sind valileri ile Rai ve Brahman hanedanlarının hâkimiyeti hakkında bilgiler içermektedir. Eser ayrıca, Sind şehirleri, hükümdarları, ticari potansiyeli, tarım ürünleri, el sanatları, sanat eserleri ve mimarisi hakkında da bilgi vermektedir. Bu sayede bu eser, Hindistan'ın zengin tarihi ve kültürel mirası hakkında

⁷² İqtidar Husain Sıddıqui, "Mîr Muhammed Ma'Sûm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara:TDV Yayınları, 2020), 30/129.

⁷³ Mîr Muhammed Ma'sûm, *Târîh-i Sind: Târîh-i Ma'sûmî*, nşr. Ömer b. Muhammed Dâvûdpûte, (Poona: Kayyima, 1938),4-31, 32-79.

⁷⁴ H. M. Elliot - J. Dowson, *The History of India as Told By Its Own Historians*, thk. John Dowson (Bombay: Kitab Mahal, 1872), 1/212-252.

⁷⁵ Khaliq Ahmad Nizamî, "Fîrîşte," *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1996), 13/ 133-134.

⁷⁶ Muhammed Kāsım Hindûşâh b. Gulâm Alî el-Esterâbâdî (Fîrîşte), *Târîh-i Fîrîşte*, çev. Ebdul Hayy Khaja, (Lahore: Mizan urdu Bazar, Pakistan 2008), 2/491.

⁷⁷ Kâşgarlı Mahmud, *Dîvânü Lugâti't-Türk* (İstanbul: Dârü'l-hilâfetü'l- Ulya Matbaayı Âmine , 1333), 1/24-25.

kapsamlı bir kaynak niteliği taşımaktadır.⁷⁸ Elliot, bu eserin bazı bölümlerini İngilizce'ye tercüme etmiştir.⁷⁹

Araştırmalar

XIX. ve XX. yüzyıllarda İngilizler tarafından yapılan bazı çalışmalar, Hindistan tarihi açısından oldukça önemlidir. Bunlardan biri, Henry Miers Elliot'in yazdığı ve John Dowson tarafından düzenlenen *The History of India as Told by its Own Historians (The Muhammadan Period)* adlı eserdir. Bu eser, sekiz ve on dokuzuncu yüzyıllar arasında Güney Asya'daki İslâm imparatorluklarının hüküm sürdüğü dönemde Arapça ve Farsça olarak yazılmış tarih kitaplarının İngilizceye çevirisinden oluşmaktadır. Bu eserde, Hindistan'ın İslâm dönemine ait tarihi kaynaklarından alıntılar yapılarak Hindistan tarihi anlatılmaktadır. Sind'deki etnik grupların, şehirlerin ve kasabaların hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca, Sind tarihçilerin eserlerin bazı bölümleri tercüme etmiştir. Sekiz cilt olarak yayımlanan bu eserde Hindistan'ın İslâmi dönemine ait önemli olaylar, siyasî yapı ve sosyal hayat ele alınmaktadır.⁸⁰

Çalışma sırasında kullanılan diğer bir eser Ahmed Emîn'in (1886-1954) *Fecrü'l-İslâm* adlı eseridir.⁸¹ Çalışmada kullanılan diğer bir eser Mübeşşir et-Tirâzî'nin (1896-1977) *Mevsû'atü't-Târîhi'l-İslâmî ve'l-Hadâreti'l-İslâmiyye li-Bilâdi's-Sind ve'l-Bencâb fî 'ahdi'l-'Arab* eserden istifade ettik.⁸²

Ebü'l-Hasan Nedvî'nin *el-Müslimûn fî'l-Hind* eseri, Hindistan'daki Müslümanların tarihi ve kültürü hakkında bir incelemedir. Kitap, İslâm'ın Hindistan'a nasıl yayıldığını, Hindistan'daki Müslümanların toplumsal, siyasî ve kültürel hayatını, İslâm'ın Hint kültürüne etkisini ve Hindistan'daki İslâm felsefesini ele almaktadır. Yazar, İslâm'ın Hindistan'da yayılmasının farklı yollarını açıklar. Kitapta, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) dönemindeki Arap tüccarların Hindistan'a İslâm'ı ticaret yoluyla getirdiği, ardından Türk fetihleriyle askerî yollarla yayıldığı ve son olarak da Sûfîlerin fikri ve manevî etkisiyle Hindistan'da İslâm'ın yaygınlık kazandığı anlatılır. Bu eser, İslâm'ın

⁷⁸ Mir Ali Şêr Kâni, *Tuhfetü'l-Kirâm* (Jamshoro: Sindhi Adabi Board, 1994), 59-67, 68-80,91,287.

⁷⁹ H. M. Elliot - J. Dowson, *The History of India as Told By Its Own Historians*,1/323-351.

⁸⁰ H. M. Elliot- J. Dowson, *The History of India as Told By Its Own Historians*, 1/1-94, 100-327, 323-351.

⁸¹ Ahmed Emîn, *Fecrü'l-İslâm* (Kahire: Matbaatü'l-İhtimâd,1928),3-4.

⁸² Abdullah Mübeşşir et-Tirâzî, *Mevsû'atü't-Târîhi'l-İslâmî ve'l-Hadâreti'l-İslâmiyye li-Bilâdi's-Sind ve'l-Bencâb fî 'ahdi'l-'Arab* (Cidde: Alemul Mahrifa, 1983), 1/48.

Hindistan'daki tarihine, kültürüne ve toplumsal hayatına dair kapsamlı bir incelemedir ve Hindistan'daki İslâm'ın gelişimine ilişkin birçok önemli bilgi sağlamaktadır.⁸³

Seyyid Süleyman Nedvî'nin *Arab u Hind key Ta'allukât* Urduca eseri, Arapların ve Hintlilerin tarihleri, toplumsal yapıları, kültürleri ve medeniyetleri hakkında bilgi vererek, her iki toplumun da birbirlerine etkilerini ve ilişkilerini inceler. Ayrıca, İslâm'ın Hindistan'a gelişi ve İslâmi kültürün Hint kültürü üzerindeki etkileri de kitapta ele alınmaktadır. Nedvî, Arapların ve Hintlilerin tarihindeki ortak noktalara değinerek, her iki toplumun da tarih boyunca ticaret, edebiyat, bilim, sanat ve felsefe alanlarında etkileşim içinde olduğunu belirtir. Eserde, Arap tüccarların ve seyyahların Hindistan'a yaptıkları seyahatler ve bu seyahatlerin Arap kültürü üzerindeki etkileri de ele alınmaktadır. Ayrıca, İslâm'ın Hindistan'a gelişi ve İslâmi kültürün Hint kültürüne etkileri hakkında bilgiler verilir. Nedvî, İslâm'ın Hindistan'da nasıl kabul edildiğini, İslâm'ın Hint kültüründe ne tür değişiklikler yarattığını ve İslâm'ın Hindistan'daki kültürel hayata olan katkılarını ele alır. Sonuç olarak bu eser, her iki toplumun da birbirlerine etkilerini ve ilişkilerini ortaya koyarak, Arap ve Hint kültürleri arasındaki ilişkilerin tarih boyunca ne kadar zengin ve derin olduğunu göstermektedir.⁸⁴

Çalışmaya katkı sunan bir başka eser, Ekber Şah Abadi'nin *Hakikat Nâme* isimli çalışmasıdır. Bu eserde, Hindistan'ın farklı bölgelerindeki Müslüman yöneticilerin ve toplulukların durumu, o dönemdeki siyasî yapıları, toplumsal yapının özellikleri, kültürel dinamikleri ve Malabar'a İslâmiyet'in giriş hakkında bilgiler yer almaktadır.⁸⁵

Sayyid Şamsullah Sahib Kadiri'nin *Malabarse Arabonka Ta'alukat* adlı çalışması bize katkı sağlayan diğer bir eser olmuştur.⁸⁶ Kādî Ather Mübârekpûrî'nin *Arab-Wa-Hind-Ahd-i-Risalat-Main* isimli eser Hindistan'ın Arap dünyasıyla ilişkilerine dair tarih bilgileri ele almaktadır.⁸⁷

Çalışma sırasında kullanılan diğer bir eser T.W Arnold'ın *The Preaching of Islam: A History of the Propagation of the Muslim Faith* adlı eserinden istifade ettik. Bu kitap,

⁸³ Ebü'l-Hasan Nedvî, *el-Müslimûn fi'l-Hind*, (Dımaşk: Dârü Kesîr, 1962), 27, 44, 87, 95, 101-106.

⁸⁴ Seyyid Süleyman Nedvî, *Arab u Hind key Ta'allukât* (Karaçi: kareem Sanz, 1976), 2-35.

⁸⁵ Ekber Şah Necip Abadi, *Hakikat Nâme* (Karaçi: Nefis Akademi, 1966), 69-72.

⁸⁶ Sayyid Şamsullah Sahib kadiri, *Malabarse Arabonka Ta'alukat* (Urdu) (Madras Üniversitesi, 1929), 4-5.

⁸⁷ Kādî Ather Mübârekpûrî, *Arab-wa-Hind-Ahd-i-Risalat-Main* (Lahore: Takhleeqat, 2004), 13, 17.

İslam'ın yayılış tarihini, Müslümanların inançlarını ve mesajlarını farklı coğrafyalarda nasıl yaydıklarını incelemektedir.⁸⁸

H.T. Lambrick, *Sind Before the Muslim Conquest* adlı eserinde, İslâm öncesi dönemde Sind bölgesinin tarihi ele almaktadır. Kitapta, bölgedeki eski uygarlıkları ve kültürlerin yanı sıra, ticaret, tarım, sosyal yapı ve din gibi konular hakkında bilgiler yer almaktadır. Ayrıca, Sind bölgesindeki ticaret yolları, limanlar ve ticari faaliyetleri bu kitapta incelenmektedir. Sind tarih boyunca oldukça önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Sind'in stratejik konumu ve zengin kaynakları Antik çağlardan itibaren çeşitli medeniyetlerin ilgi odağı haline gelmesini sağlamıştır. Sind, daima Hint Altı Kıtası ile Orta Doğu arasında bir ticaret köprüsü vazifesi görmüştür. Özellikle İslâm'ın yayılmasıyla birlikte, Sind'in ticari önemi daha da artmıştır. H.T. Lambrick, eserinde Sind bölgesinin İslâm öncesi dönemine dair bilinmeyen yönleri aydınlatarak bölgenin tarihine ışık tutmaktadır.⁸⁹

Bölge ile ilgili bir diğer önemli çalışma ise Vincent Arthur Smith'in *The Early History of India from 600 B.C. to The Muhammadan Conquest* adlı eserdir. Bu eser, Hindistan'ın MÖ. 600'den Müslüman fetihlerine kadar olan dönemi ele almaktadır. Bu süreç içerisinde Hindistan'ın siyasî, dinî, iktisadî ve toplumsal yapısı hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca, Hindistan'ın Pers, Yunan, İskender ve Roma İmparatorluğu gibi dış güçler tarafından ele geçirilmesi ve bu süreçte yaşanan olaylara da bu kitapta yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, Hindistan'ın ticari ilişkileri, kervan yolları ve önemli limanları da bu çalışmada detaylı bir şekilde incelenmektedir. Vincent Arthur Smith'in eseri, Hindistan'ın antik tarihine dair önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.⁹⁰

André Wink *Al-Hind: The Making of the Indo-Islamic World* adlı eserinde İslâm'ın Hindistan'daki etkisini ve Hindistan'daki İslâm'ın kendine özgü özelliklerini inceler. Bu kitapta İslâm'ın Hindistan'a gelişi, Hindistan'da İslâm'ın yayılması ve Hindistan'da İslâm'ın etkisiyle oluşan kültürel ve toplumsal değişimler ele alınmaktadır. Bunun yanı sıra, Hindistan'daki İslâm toplumunun siyasî, sosyal ve kültürel yapısı hakkında

⁸⁸ T.W Arnold, *The Preaching of Islam: A History of the Propagation of the Muslim Faith* (London: Constable & Company, 1913), 3-8.

⁸⁹ H.T. Lambrick, *Sind Müslümanin fetih ka age (Sind Müslümanlarının zaferinden önce)*(Jamshoro:Sindhi Adabi Board,2005), 91, 97, 158.

⁹⁰ Vincent Arthur Smith, *The Early History of India from 600 B.C. to The Muhammadan Conquest* (Oxford: The Clarendon Press, 1914).

ayrıntılı bilgiler sunulmaktadır. Kitapta ayrıca, tarihi İpek Yolu'nun Hindistan'dan geçişi, ticaret yolları ve Hindistan'ın İslâm dünyasıyla olan ilişkileri de ele alınmaktadır. André Wink'in eseri, Hindistan'ın İslâmi dönemi ve İslâm'ın Hindistan'a olan etkisi hakkında önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.⁹¹

William Logan'ın 1887 yılında kaleme aldığı *Malabar Manual* isimli çalışmasından da istifade ettik. William Logan bu eserinde Malabar bölgesinin tarihi antik dönemden sömürge dönemine kadar incelenmiştir. Ayrıca, coğrafyasını, halkını, dillerini, dinlerini, kültürlerini ve geleneklerini ele alır. Malabar bölgesi, ünlü baharat ticareti yolu olan Baharat Yolu'nun bir parçasıydı ve Hint Okyanusu'nda önemli bir ticaret merkeziydi. *Malabar Manual* isimli eser bölgenin geçmişine ve kültürel mirasına ışık tutan önemli bir kaynak olarak kabul edilir.⁹²

Bunun yanı sıra, 16. yüzyılın sonlarına doğru yazıldığı düşünülen ve Kerala'nın yerli halkları tarafından nesilden nesile aktarılmış bir sözlü gelenekten kaynaklanmış olan Thunchaththu Ramanujan Ezhuthachan'ın *Keralolpathi-The Origin Of Malabar* eserinde çalışma için kaktı sağladı. *Keralolpathi*, Kerala'nın tarihine ve kökenine ilişkin bir metindir. Malabar bölgesi hakkında bilgi veren Malabar Manual'dan farklı olarak söz konusu eser daha mitolojik ve efsanevi bir yaklaşımla Kerala'nın kökenini anlatır. Metin, Kerala'nın eski krallıklarına ve yöneticilerine atıfta bulunur ve bölgenin tarihi hakkında çeşitli efsaneleri anlatır. Ancak, metnin tarihsel doğruluğu ve güvenilirliği bazı tartışmalara neden olmuştur. Bu nedenle, *Keralolpathi* tarihi bir kaynaktan daha ziyade Kerala halkının kültürel mirasını aktaran bir eser olarak kabul edilir.⁹³

Stephen Frederic Dale, *Islamic Society on the South Asian Frontier: The Mappilas of Malabar 1498-1922* adlı kitapta, Malabar bölgesinde (Güneybatı Hindistan) yaşayan Mappila adı verilen Müslüman topluluğun tarihini ve kültürünü incelemektedir. Bu çalışmada, Malabar'daki Mappila topluluğunun tarihini anlamaya yönelik önemli bir kaynak olarak kabul edilir ve bu bölgedeki İslâmiyet'in tarihine ilgi duyanlar için faydalı bir kaynak olarak görülmektedir. Dale'in bu çalışmasında erken dönem Hindistan tarihine dair de bazı malumatlar bulunmaktadır, ancak odak noktası daha çok ortaçağ ve sonraki dönemlere yöneliktir. Dale, Mappila topluluğunun Hindistan'daki

⁹¹ André Wink, *Al-Hind, the Making of the Indo-Islamic World: Early Medieval India and the Expansion of Islam 7th-11th Centuries* (Leiden, Boston: Brill Academic, 2002).

⁹² William Logan, *Malabar Manual* (New Delhi: Asian Educational Services, 2010).

⁹³ Thunchaththu Ramanujan Ezhuthachan, *Keralolpathi-The Origin Of Malabar*, trc. Hermann Gundert, (Mangalore: Pfeleiderer & Riehm Basel Mission Press & Tract Depository, 1868), 23, 32, 35, 75-76.

İslâmi topluluklar içindeki yerini ve tarih boyunca nasıl şekillendiğini anlamak için önemli bir perspektif sunmaktadır.⁹⁴

Önemli çalışmalardan biride K.V. Krishna Ayyar tarafından kaleme alınan *A History of the Zamorins of Kalikut: From the earliest times to 1498 A.D* isimli eserdir. Bu çalışmada Kalikut'ta hüküm sürmüş olan Zamorin Hanedanlığının tarihi ele alınmaktadır. Zamorin Hanedanlığı, bugünkü Kerala eyaletinin Kalikut (Kozhikode) şehrinde hüküm sürmüş bir Hint Hanedanlığıdır. Kitap, Hanedanlığın tarihini ve yükselişini ele alarak, Zamorinlerin bölgenin siyasî, sosyal ve ekonomik hayatına katkılarını incelemeye çalışır. Kitap, Zamorin hanedanının kuruluşundan 1498'e kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu dönem, Kerala'nın siyasî, kültürel ve ticari tarihinde önemli olayların yaşandığı bir zamandır ve kitap bu süreçleri derinlemesine incelemektedir. Aynı zamanda Kerala'nın geçmişi ve kültürel mirası hakkında da bilgiler sunmaktadır.⁹⁵

Sebastian R. Prange tarafından kaleme alınan *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast* isimli eser Ortaçağ'da Malabar Sahili'nde gerçekleşen ticareti ve bu ticarete Müslümanların rollerini ele alır. Kitap, Malabar Sahili'ndeki Müslüman nüfusun ticarî faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin İslâm'ın bölgede yayılmasına etkisine odaklanmaktadır. Kitap, Malabar Sahili'nin jeopolitik ve bölgedeki ticaret ağı içerisindeki konumu incelenir. Kitapta ayrıca, Müslüman tüccarların bölgeye getirdikleri kültür, dinî gelenekler ve sosyal yapı hakkında bilgiler verilmektedir. Bugünkü Kerala eyaletinde yer alan Malabar Sahili Ortaçağ boyunca önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Kitap, özellikle Ortaçağ döneminde bu bölgede yaşanan ticaretin ve İslâm'ın rolünü araştırır. Ele alınan Malabar Sahili'nin ticarete ve kültürel etkileşimde önemli bir rol oynadığı zaman dilimini kapsamaktadır. Kitap, Malabar Sahili'ndeki Müslüman topluluğun geçmişine ve kültürel mirasına ışık tutması açısından önemlidir.⁹⁶

Roland E. Miller tarafından *Mappila Muslims of Kerala: A Study in Islamic Trends* ismiyle kaleme alınan eser Kerala'daki Mappila Müslümanları hakkında yazılmış bir çalışmadır. Kitap, Kerala'daki Mappila Müslümanları arasındaki İslâmi eğilimleri ve

⁹⁴ Stephen Frederic Dale, *Islamic society on the South Asian frontier: the Mappilas of Malabar 1498-1922* (Oxford: Clarendon Press, 1980) 1-11, 119, 179-185.

⁹⁵ K. V. Krishna Ayyar, *A History of the Zamorins of Calicut: From the earliest times to 1498 A.D* (Calicut: Ramakrishna Printing, 1929), 2, 14, 25.

⁹⁶ Sebastian R. Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast* (United Kingdom: Cambridge University Press, 2018), 1, 12, 28, 32, 207.

dinî uygulamaları incelemektedir. Mappila Müslüman kültürü, Hint ve Arap geleneklerinin bir birleşimidir ve kökeni İslâm öncesi Arabistan'a dayanır. Arap tüccarların, İslâm'dan önce Malabar'a sıkça seyahat ettiği düşünülmektedir. Kerala'daki Mappila Müslümanları, bölgenin İslâmlaşması bakımından tarih boyunca önemli bir rol oynamıştır. Kitap, Kerala'daki Mappila topluluğunun tarihi, kültürü ve sosyal yapısı hakkında bilgi verirken, İslâmi eğilimlerin ve uygulamaların bu topluluğu nasıl şekillendirdiğini izah etmeye çalışmaktadır. Kitap aynı zamanda, Mappila Müslümanları ve diğer topluluklar arasındaki ilişkileri, siyasî etkileri ve ekonomik koşulları da ele almaktadır.⁹⁷

Patricia Risso'nun *Merchants And Faith: Muslim Commerce And Culture In The Indian Ocean*⁹⁸, Stephen Headley, David Parkin'nin *Islamic Prayer Across the Indian Ocean: Inside and Outside the Mosque*,⁹⁹Ross E. Dunn tarafından kaleme alınan *The Adventures of Ibn Battuta, Muslim Traveler of the 14th Century*¹⁰⁰ ve Amin Buxton'nın *Imams of the Valley* isimli çalışmalarından da istifade edilmiştir.¹⁰¹

Bunlardan başka Ventakaramanayya'nın *The Early Muslim Expansion in South India* adlı eserinden de istifade edilmiştir. Bölgedeki İslâmlaşma seyrini ele alan bu çalışma ve müslümanların Güney Hindistan'daki toplumsal, kültürel ve dinî yaşama olan etkilerini tartışmaktadır. Ayrıca, bölgede kurulan Hindu krallıklar ve diğer yerel hükümdarlıklar hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır.¹⁰²

S. Krishnaswami Aiyangar'ın *South India and Her Muhammadan Invaders* isimli eser Müslüman fatihlerin Güney Hindistan'da yaptıklarını ve bölgedeki etkilerini anlatan bir eserdir. Bu eser, Müslümanların Güney Hindistan'ı ele geçirmelerinin tarihi sebeplerini, yayılma süreçlerini ve yerel topluluklar üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Kitapta, İslâm'ın Güney Hindistan'a ulaşmasından ve zaman içerisinde bu bölgede Müslümanların sayısının artmasından bahsedilmektedir. Bunun yanı sıra, Müslümanların Güney Hindistan'daki sosyal, kültürel ve dinî hayatlarına da ışık

⁹⁷ Roland E. Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends* (Madras: Orient Longman, 1976), 20-25, 30-33, 39-46, 85, 255, 270.

⁹⁸ Michael Pearson and Ashin Das Gupta, *India and the Indian Ocean 1500-1800 1987* (Calcutta: Oxford University Press, 1987).

⁹⁹ "Islamic Prayer Across the Indian Ocean: Inside and Outside the Mosque - Stephen Headley, David Parkin - Google Books" (Erişim 1 Mart 2021).

¹⁰⁰ Ross E. Dunn, *The Adventures of Ibn Battuta, Muslim Traveler of the 14th Century* (London & Sydney: Croom Helm, 1986), 116.

¹⁰¹ Amin, Buxton, *Imams of the Valley* (Western Cape South Africa: Dar al-Turath İslami, 2012), 44-45.

¹⁰² N. Ventakaramanayya, *The Early Muslim Expansion in South India* (University of Madras, 1942), 1-13.

tutmakta ve bölgedeki cami, mezarlık ve diğer İslâmi yapıların inşasını ve mimarisini ele almaktadır.¹⁰³ Ayrıca Aiyangar'ın *The Beginnings of South Indian History* isimli eseri de araştırmamıza katkı sağlayan çalışmalardan biri olmuştur.¹⁰⁴

Çalışmamıza katkı sağlayan bir diğer çalışma 1955 yılında K. A. Nilakanta Sastri tarafından yayımlanan *The History of South India* adlı eser olmuştur. Güney Hindistan tarihini inceleyen bu kitapta tarih öncesinden günümüze kadar uzanan Güney Hindistan tarihi ele alınmaktadır. Kitapta, Güney Hindistan'ın tarihi, kültürü, dinî inançları ve sosyal yapısı hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca, Vijayanagar İmparatorluğu'nun (1336) yükselişi ve çöküşüne kadar olan dönemdeki önemli olaylar ve dönemsel değişimler anlatılmaktadır. Yerel krallıkların kuruluşları, yıkılışları ve yaşanan savaşlar detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Güney Hindistan'ın büyük imparatorluklarından olan Çera'lar (M.Ö. 200- M.S. 1100), Pandya'lar (M.Ö. 300- M.S. 1618) ve Vijayanagara İmparatorluğu gibi krallıkların tarihleri ve bu krallıkların bölgeye yaptıkları katkılar söz konusu kitapta yer almaktadır.¹⁰⁵

A. Sreedhara Menon tarafından kaleme alınan *A Survey of Kerala History* isimli eseri Kerala bölgesinin tarihini ele almaktadır. Bu eser antik dönemden başlayarak Kerala bölgesinde ortaya çıkan idare sistemlerini, siyasî olayları, sosyal yapıyı, ekonomik, dinî ve kültürel gelişmeleri ele almaktadır. Söz konusu eserde Kerala'nın yerel topluluklarının tarihine de yer verilmiştir. Ayrıca kitapta Kerala'nın tarihini belirleyen önemli etkenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Kerala'nın coğrafi konumu, bölgedeki ticarî faaliyetler, Hristiyanlığın ve İslâm'ın bölgeye gelişi gibi etkenler, Kerala'nın tarihini şekillendiren önemli faktörler arasında sayılmıştır.¹⁰⁶

Çalışma esnasında faydalandığımız diğer bir eser, Nihal Şahin Utku'nun *Kızıldeniz - Çöl, Gemi ve Tacir* isimli kitap olmuştur.¹⁰⁷ Ayrıca bu çalışmada John Jehangir Bede *The Arabs In Sind (712-1026 A.D)* isimli çalışmasında Müslümanların Hindistan'ın Sind bölgesine gelişlerinden 1026 yılına kadar olan süreci ele almaktadır. Bu çalışmada Emevî ve Abbâsîler'in Sind üzerindeki etkileri, hâkimiyetleri ve

¹⁰³ S.krishnaswami Aiyangar, *South India and Her Muhammadan Invaders* (London: Oxford university press, 1921), 1.

¹⁰⁴ S. Krishnaswami Aiyangar, *The Beginnings of South Indian History* (Madras: The Modern Printing Works, 1918), 59, 81.

¹⁰⁵ Nilakanta Sastri, *The History of South India: From Prehistoric times to the fall of Vijayanagar* (London: Oxford University Press, 1958), 79, 110, 166-203.

¹⁰⁶ Sreedhara Menon, *A Survey of Kerala History*, (Kottayam: D C Books, 2007), 4-10, 97.

¹⁰⁷ Nihal Şahin Utku, *Kızıldeniz - Çöl, Gemi ve Tacir*, (İstanbul: Klasik Yayınları, 2017). 3/55.

Hindistan'ın sahil bölgelerinde gerçekleştirdikleri fetih faaliyetleri incelenmektedir.¹⁰⁸ Muhammet Hanefi Palabıyık *Gazneli Devleti Saray Teşkilatı* isimli doktora tezinde Gazneli Devleti dönemine odaklanmıştır.¹⁰⁹ V.Kunhali tarafından kaleme alınan *Muslim Communities in Kerala to 1798* isimli doktora tezinden de istifade ettik. Bu çalışmada Kerala'daki Müslüman topluluklar ve onların sosyal hayatlarına dair bilgileri sunulmuştur.¹¹⁰ Ayrıca Zainul Abid'in, *Sûfî Scholarly Contribution of Hadramî Sayyids in Kerala A Historical Study* isimli doktora tezinden de istifade ettiğimizi belirtmemiz gerekir.¹¹¹

Hindistan ve Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılışını anlatan eserlerden de istifade ettik. S.M. Ikram tarafından kaleme alınan *Muslim Civilization in India*,¹¹² Atulananda Chakrabarti, *Hindus and Musalmans of India*¹¹³ ve S.A.A. Rizvi'nin *History of Sûfism in India* isimli eserlere bu anlamda faydalandığımız çalışmalar arasındadır. Özellikle son çalışmada Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılmasında Sûfilerin rolü ele alınmaktadır.¹¹⁴ Yine Qadır Husain Khan'nın *South Indian Musalmans*¹¹⁵ ve V Kunhali'nin *Sûfism in Kerala* isimli eserleri bu konuda yararlandığımız diğer kaynaklar arasında zikredilmelidir.¹¹⁶

Bu çalışmada İslâmiyet'in Güney Hindistan'a ulaşması ve yayılması hakkında Kerala eyaletin yerel dili olan Malayalamca ile yazılmış eserlerden de istifade edilmiştir. Ahammed Moulavi ve Abdul Kareem tarafından kaleme alınan *Mahathaya Mappila Sahitya Parambaryam*,¹¹⁷ C. K, Hussain Randathani'nin *Hadramîs in Malabar Sûfism*,¹¹⁸ Malayamma'nın *Kasarkod Muslimkalude Charithram*,¹¹⁹ ve *Malayalathile*

¹⁰⁸ John Jehangir Bede, *The Arabs In Sind (712-1026 A.D.)*, (Department of History: The University of Utah, Doktora Tezi, 1973), 83-94, 156-171, 183.

¹⁰⁹ M. Hanefi Palabıyık, *Gazneli Devleti Saray Teşkilatı* (Erzurum : Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996), 17.

¹¹⁰ V.Kunhali, *Muslim Communities in Kerala to 1798* (Aligarh Muslim University, 1986), 2, 149, 240.

¹¹¹ Zainul Abid T, *Sufi Scholarly Contribution of Hadrami Sayyids in Kerala A Historical Study* (Delhi: Jamia Millia İslâmîa University Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017) 1-26.

¹¹² S.M Ikram, *History Of Muslim Civilization In India And Pakistan: A Political and Cultural History* (Lahore: Institute of Islamic Culture, 1989).

¹¹³ Atulananda Chakrabarti, *Hindus and Musalmans of India* (London: Thacker, Spink and Co, 1933), 63.

¹¹⁴ Saiyid Athar Abbas Rizvi, *A History of Sufism In India: Early Sufism and Its History in India to 1600 AD* (New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt.Ltd., 1978), 1/409.

¹¹⁵ Qadır Husain Khan, *South Indian Musalmans* (Madras: Brahmavadin, 1910), 19.

¹¹⁶ V Kunhali, *Sufism in Kerala* (Calicut: University of Calicut, 2004), 40 .

¹¹⁷ Ahamad Maulavi C.N ve K.K.Mohammed Abdul Kareem, *Mahathaya Mappila Sahitya Parambaryam* (Calicut: Calicut, 1978), 1/8.

¹¹⁸ Hussain Randathani, *Hadramis in Malabar Sufism*, Calicut (2007), 1.

¹¹⁹ Moyin Malayamma, *Kasarkod Muslimkalude Charithram* (Kasarkod: Disha Book Cell, 2008), 51-55.

Sûfism: Shadili Saraniyum Ashipata Muhyiddin Kutty Musliyarum,¹²⁰ Syed Mohideen Shah'ın *Islam in Kerala*,¹²¹ Sreedhara Menon'nun *Legacy of Kerala*,¹²² Nellikuth Musliyar'ın *Malayalathile Maharadhanmar*,¹²³ Moyin Malayamma ile Mahmud Panangangara tarafından kaleme alınan *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*,¹²⁴ isimli eserler bunlar arasındadır. Son çalışmada Güney Hindistan'a İslâmiyet'i yaymak için gelen Bâ Alevî seyyid ailesinin bölgedeki faaliyetleri incelenmektedir.

P.A Saidu Mohammed Malayalamca olarak kaleme aldığı *Kerala Muslim Charithram* adlı eserinde Kerala'daki Müslümanların tarihini günümüze kadar incelemektedir. Kerala'nın erken dönem tarihinin ele alındığı kısımda Roma ve Araplarla olan ticari ilişkilere özel bir vurgu yapılmaktadır. Ayrıca söz konusu eserde Kerala topraklarında yayılan diğer dinler hakkında da bilgiler verilmektedir.¹²⁵

¹²⁰ Moyin Malayamma, *Malayalathile Sûfism: Shadili Saraniyum Ashipata Muhyiddin Kutty Musliyarum* (Malappuram: Kerala, Shadhili Books, 2019), 46, 345.

¹²¹ Syed Mohideen Shah, *Islam in Kerala* (Thrissur: The Muslim Educational Association, 1972), 14-15.

¹²² Menon Sreedhara, *Legacy of Kerala* (Kerala, India: DC Books, 2010), 47.

¹²³ Nellikuth Muhammadali Musliyar, *Malayalathile Maharadhanmar* (Calicut: Irshad Book Stall, 1997), 68.

¹²⁴ Moyin, Malayamma – Mahmud, Panangangara. *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*. (Kerala: Asas Books, 2009), 29-40, 44-51.

¹²⁵ P.A Saidu Mohammed, *Kerala Muslim Charithram*, (Kozikode: 1951), 48.

1. BÖLÜM: GÜNEY HİNDİSTAN'IN COĞRAFÎ, SİYASÎ VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPISI

İslâm dinî, tarihi süreç içinde birçok farklı coğrafyada köklü bir etkiye sahip olmuştur. İslâm'ın yayıldığı bölgelerden biri se de Hint coğrafyasıdır. Hindistan'ın coğrafi konumu, ticaret yolları ve deniz yolları üzerinde bulunması, Müslüman tüccarların ve seyyahların Hindistan'a erişimini kolaylaştırmış ve İslâm'ın yayılmasına katkıda bulunmuştur. Bu bölümde, Hint coğrafyasını ve İslâm'ın yayılmasına etki eden unsurlarını inceleyerek, İslâm'ın yayılmasına ve yerleşmesine nasıl zemin hazırladığını irdedeleyeceğiz.

1.1. Genel Hindistan Coğrafyası

İlk Arap coğrafyacıları büyük olasılıkla Perslerden aldıkları bilgilere dayanarak Hindistan'ı Hint ve Sind adlarıyla ikiye ayırmışlardır.¹²⁶ Ancak günümüzde Hindistan denilen bölge (Hintçe: Bhārat), bir Güney Asya ülkesi olan Hindistan Cumhuriyeti'dir.¹²⁷ Hindistan, günümüzün en kalabalık ikinci ülkesi ve yüzölçümü olarak en büyük yedinci ülkesidir. Yeni Delhi, 1934'ten beri ülkenin başkentidir. Hindistan'ın sınırlarını kuzeyde Himalaya sıradağları, güneyinde Hint Okyanusu, güneybatısında Umman Denizi ve güneydoğusunda Bengal Körfezi belirler. Ülke; kuzey batısında Pakistan, kuzey doğusunda Çin, Nepal ve Bhutan, doğusunda ise Bangladeş ve Myanmar ülkeleri ile sınır komşusudur. Hint Okyanusu üzerinde ise Sri Lanka ve Maldivler ile deniz hududu bulunmakta,¹²⁸ ayrıca Tayland, Endonezya, Andaman ve Nikobar adaları¹²⁹ ile de deniz hududunu paylaşmaktadır.¹³⁰

¹²⁶ Sayyid Maqbul Ahmad, "Hindistan: Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılarına Göre Hindistan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/73-75.

¹²⁷ Erken dönemde Âriler'in yaşadığı toprak olan Kuzey Hindistan, sonra Sanskritçe bir kelime olan Hindistan (Hindūstān) adı ile meshur olmuştur. Farklı ülkelerde seyahat eden Arap tarihçileri ve coğrafyacıları, Hindistan'ı Hind ve Sind adlarıyla'da kaydetmiştir. Günümüzde Sanskritçe'deki eski isimlerinden biri olan Bharat adı da kullanılmaktadır.

¹²⁸ *The Handbook of India, The Tourist Department* (Delhi: Ministry of Transport and Communications, 1880), 7-10.

¹²⁹ Henry Frowde, *The Imperial Gazetteer of India: The Indian Empire* (Oxford: Clarendon Press, 1907), 1/204.

¹³⁰ Detaylı bilgi için bkz. Sırrı Erinç, "Hindistan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/ 69.

Baharat ve ipek yolları üzerinde kıymetli taş, kereste ve madenlere sahip olan Hindistan,¹³¹ coğrafya literatüründe yarımada terimiyle tanınmanın yanı sıra, Hintliler tarafından Bhârat Varşa, günümüzde Birleşmiş Milletler tarafından Republic of India (Hindistan Cumhuriyeti) ve Union of India (Hindistan Birliği) adlarıyla anılmaktadır.¹³² Ârîler'in hayatını geçirdiği yer olan Hindistan(Hindûstân), Farsça da "Hint ülkesi" anlamına gelmektedir. "Eski Farsça'da Hindu kelimesi, Sanskritçe'deki nehir ve ırmak anlamını taşıyan adı Sindhû'dan gelmektedir. Grekçe ve Latince ile çeşitli Batı dillerinde görülen "sindon" (sık dokunmuş ince pamuklu kumaş, muslin) kelimesi de "Hint kumaşı, Doğu menşeli kumaş" anlamlarını ifade etmektedir".¹³³ Diğer görüş ise "Hindistan" adının tanrıça "Indra" kelimesinden türediği yönündedir.¹³⁴

Hindistan coğrafyası ise üç farklı bölgeden oluşmaktadır. İlki yeşil olan Gondvana kıtası, Dekkan yarımadası ile Malabar kıyılarına kadar uzanan dağları ve nehirleri kapsamaktadır. İkinci kısım Hindistan'ın en yüksek bölgeleri olan Sikkim ve Nepal'i içine alan Himalaya dağlarından oluşmaktadır. Üçüncü kısım ise en ünlü şehirleri de içine alan İndus ve Ganj ovaları ile Thar çölünü içermektedir.¹³⁵

Hindistan'da farklı ırk ve adetlere sahip halklar yaşar. İlk sakinleri Dravidler ve Avustraloidler (Veddalar)'dır. Ardından bu topraklara yerleşen farklı milletlerin orada bulunan yerli halk ile karışması sonucu bölgede çeşitli ırk, din ve dile sahip halkların meydana gelmesine sebep olmuştur. Hintçe, Urduca ve İngilizce dışında eyaletlerde konuşulan çok sayıda diller bulunmaktadır.¹³⁶

İlk coğrafyacılarından bazıları Hindistan'ı Batlamyus sistemine göre, diğerleri ise İran sistemine göre anlatmaktadır. Arap coğrafyacıları ve seyyahları Hindistan topraklarını ve sınırlarını farklı şekillerde tasvir etmektedirler.¹³⁷ *Ahbârü's-Sîn ve'l-Hind*¹³⁸ ve *Hudûdü'l-âlem* gibi kaynaklarda Hindistan'ın büyüklüğü kuzey güney, batı ve doğu bölgeleri, melikleri ve sınırları hakkında malumatlar bulunmaktadır. Güney Hindistan bölgede yaşayan insanlar, Arapça veya tüccarların bildiği dilleri anlamazlar ve beyaz giysi giymezler. Kadınlarını yabancılara göstermezler. Adadan çıkan erkekler, küçük

¹³¹ İbnü'l-Fakîh, *Kitâbü'l-Büldân*, 72.

¹³² *The Gazette of India* (Delhi: Government of India Finance Department, 1918), 3.

¹³³ Stuart Piggott, *Prehistoric India* (Harmondsworth: Penguin books, 1950), 155–156; Ahmad, "Hindistan: Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılarına Göre Hindistan", 18/73.

¹³⁴ Gustave Le Bon, *Hazarâtu'l Hint*, trc. Adil Zuhaitir (United Kingdom: Hindawi, 2017), 24.

¹³⁵ Erinç, "Hindistan," 18/70.

¹³⁶ Erinç, "Hindistan," 18/71.

¹³⁷ Ahmad, "Hindistan:Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılarına Göre Hindistan", 18/73.

¹³⁸ Cilacı, "Ahbârü's-Sîn ve'l-Hind", 1/493.

teknelere hindistan cevizi, şeker kamışı, muz ve tatlı bir hindistan cevizi içeceği getirirler.¹³⁹ İbn Hurdâzbih (ö.300/912-13) ise Sind şehirlerini tek tek adı ile sıralayarak belirtmektedir. Bu topraklarda dağlarda kamış, vadilerde ise ekin yetişir. Halkı acımasız ve hırsız olarak bilinir. Ayrıca bu bölgede tik ağacı ve kamış bulunur. Denizciler, her biber salkımının yağmura karşı bir yaprakla korunduğunu belirtirler; yağmur durduğunda yaprak kalkar, yağmur başladığında ise tekrar kapanır.¹⁴⁰ Makdisî, Sind hakkında ayrı bir bölüm ayırarak bu bölgenin coğrafyasını anlatmaktadır. Ayrıca baz bölge çöl olup, çok sayıda kuyu ve tarım arazisi bulunan şehirler yer almaktadır.¹⁴¹

Bîrûnî'nin (ö.453/1061[?]) *Tahkîku mâ li'l-Hind* adlı eserinde Hindistan'ın toprakları, hududları ve bölgeleri anlatılır.¹⁴² Aynı zamanda Hindistan yol sistemini anlatan harita ile birlikte geniş bilgi verir. En önemli olan dağları, nehirleri ve denizleri ile ilgili bilgi vermekle birlikte iklim değişikliklerinden de bahsetmektedir. Hindistan'ın kuzey tarafından başlayıp Keşmir'e kadar uzanan Himavanta (Himalaya) dağları hakkında bilgi vermektedir.¹⁴³ Bîrûnî, Keşmir'in soyluların omuzlarda taşınan "palankinlerle" (katt) seyahat ettiğini belirtir. Ülkelerinin güvenliğine büyük önem verdiklerini ve girişleri kontrol altında tuttuklarını açıklar. Bu nedenle, onlarla ticaret yapmak zordur. Eskiden baz yabancıların (Yahudiler) ülkelerine girmelerine izin verdiklerini, ancak sonra tanımadıkları Hindu birine bile izin vermediklerini ifade eder.¹⁴⁴ Ayrıca, Gucerât bölgesinde bulunan olan Kathiavar'ın bol yağmur aldığını belirtmektedir.¹⁴⁵ Bîrûnî'nin anlatımına göre Tibet yakınlarındaki bir dağın zirvesinden kuş bakışı bakıldığında dağın en yüksek noktası ile Bhoteşar arasındaki mesafe 20 fersah (yaklaşık 120 km) kadardır. Tibet ve Çin ise kızıl olarak görünmektedir. Tibet'ten Çin'e inmek için görünen mesafe 1 fersahtan daha azdır.¹⁴⁶ Müellif Ghorwand (Ghorband), Ghuzak (Gurez), Panchir (Panjšir), günümüzde Güney Hindistan'ın Karnataka eyaletinde yer alan Sharvat (Sharavati), Biyatta (Jailam-Jhelum), Biyath (Mültan bölgesi), Irava (Ravi), Mihrân, Sarsati (Sarasvati-Somnât'ın doğusu), Ganj (Ganga), Narmada (Narbada),

¹³⁹ Ebû Zeyd es-Sirâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit, 8-14, 15-18; *Hudûdü'l-âlem: The Regions of The World: A Persian Geography*, çev. V. Minorsky (London: University Press Oxford, Messrs, Luzac & Co. 46 Great Russell Street, 1937), 86, 87.

¹⁴⁰ Hurdâzbih, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, 56-57, 62-63.

¹⁴¹ Makdisî, *Ahsenü't-Tekâsîm*, 474, 478.

¹⁴² Detaylı için bkz. Günay Tümer, "Bîrûnî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1992), 6/ 206-215.

¹⁴³ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, trc. C. E. Sachau (London: Trübner & Co., L, 1910), 258.

¹⁴⁴ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 1/206.

¹⁴⁵ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 1/180.

¹⁴⁶ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 1/201-202.

Kawini (Kabini) yerleşim yerleri hakkında ve doğruya doğru akan Nalini (Malini), Pavani (Bhavani) ile batıya doğru akan Sita (Seetha), ve Sindhu (Sind) nehirleri hakkında bilgiler vermektedir.¹⁴⁷ Ayrıca, Bîrûnî Hintlilerin Tanrı'nın tek, sonsuz, her şeye gücü yeten ve evreni yöneten olduğuna inandıklarını ve aydınlarının Tanrıya "Isvara" adını verdiklerini ifade etmektedir.¹⁴⁸ Hindu inancına göre kendi ülkeleri gibi başka bir ülke, kendi milletleri gibi başka bir millet, kendi kralları gibi başka bir kral, kendi dinleri gibi başka bir din, kendi ilim gibi başka bir ilim yoktur. Hindu toplumu kendi bilgilerini diğer kastlardan insanlarla paylaşmaktan kaçınırlar ve yabancılardan bunu saklarlar.¹⁴⁹

Klasik İslâm coğrafyacılarının haritalarında bilinen dünyanın üç kıtasını çevreleyen büyük bir okyanus görülür. Okyanus, iki deniz kolu aracılığıyla üç kıtayı kesip haritanın ortasında birleşir. Ortada kalan bu toprak parçası, Akdeniz ile Hint Okyanusu arasında yer alan Sina Yarımadası'dır. Arabistan Yarımadası ve Mekke, dünyanın merkezi olarak gösterilirken, Hint Okyanusu'nun kutsal beldeleri saraniki kolu, yani Kızıldeniz ve İran Körfezi haritalarda orantılarının üzerinde gösterilmektedir.¹⁵⁰

Büyük Okyanus'u Çin, Hint, Fars, Yemen ve Habeş denizleri olmak üzere beş kola ayırmaktadır. Hint Denizi, Çin Denizi'nin batısından başlayarak Arabistan'ın güneydoğusuna kadar uzanır ve burada Fars ve Yemen denizlerine ayrılır. Yemen Denizi, Babülmendeb Boğazı'nda sonlanır ve Habeş Denizi başlar, kuzeye doğru uzanarak Kızıldeniz'i oluşturmaktadır.¹⁵¹

Dinî inanç ve uygulamalara Hint örf ve âdetlerine dair geniş bilgiler vermektir,¹⁵² bir Brahman için ibadet etmenin, Veda'yı okumanın ve ateşe kurban sunmanın yasaklığından bahseder. Örneğin, bir Sudra (işçiler) veya Vaisya'nın (ziraatle uğraşanlar) Veda okuduğu kanıtlanırsa, Brahmalar suçlar ve hükümdar dilinin kesilmesini emreder. Ancak, Tanrı üzerine meditasyon yapmak, iyilik işleri ve sadaka vermek yasak değildir. Dâhil olduğu kast sınıfına yasak olan bir eylemi gerçekleştiren kimse hafif bir suç işlemiş olur. Bir Brahman'ın ticaretle meşgul olması veya bir Sudra'nın tarımla meşgul olması bu duruma örnek olarak zikredilebilir. Ayrıca,

¹⁴⁷ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 1/259-262.

¹⁴⁸ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 1/31.

¹⁴⁹ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 1/22-23.

¹⁵⁰ Nihal Şahin Utku, *Kızıldeniz - Çöl, Gemi ve Tacir* (İstanbul: Klasik Yayınları, 2017). 3/55.

¹⁵¹ Makrîzî, *el-hıtat ve'l-âsaâr*, 1/33.

¹⁵² Ali İhsan Yitik, "Tahkîku mâ li'l-Hind", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2010), 39/ 410-411.

Candâlar (Çendâl-Candala) terimi, Hindu olmayanlar için kullanılır ve “*mleccha*” (temiz olmayanlar) olarak adlandırılır. Bu grup, insanları öldüren, hayvanları kesen ve inek eti yiyen kişiler olarak tanımlanır.¹⁵³ Müellif, Hindistan coğrafyası hakkında, Hindistan’ın Çin’den Avrupa’ya kadar uzanan yüksek dağlarla çevrili bir ova olduğunu ve bu bölgenin geçmişte denizlerle kaplı olduğunu aktarır.¹⁵⁴ Bu sonuca ise ırmak boylarındaki taşların şekillerini gözlemleyerek ulaştığını söylemektedir.¹⁵⁵

Mervezî, yedi kast sınıfı sıralamaktadır: Shakthariya (Chakravartis- Racalar veya Rahipler), sınıfı en soylu olanlardır. Diğer tüm kast sınıfları onların önünde eğilirken onlar hiç kimsenin önünde eğilmezler. Brahmanlar, Kralın liderliği altında olanlardır. Onlar Budistlere secde ederken, Budistler onların önünde secde etmezler. Bu kasttan bazıları içki içmezler, Kshatriya (Kşatriyalar-askerler) sınıfına mensup olanlar, üç defa dan fazla içki içmezler ve Brahmanlar sınıfından bir kadınla evlenemezler, ancak Brahmanlar bu sınıftan bir kadınla evlenebilirler, Vaisiya (Vaisyalar-tüccarlar), zanaatkârların ve esnafın bulunduğu kast sınıfıdır. Diğer kast sınıflarından hiçbirisiyle evlenmezler, alt tabakada yer alan Şûdra (Şudra) sınıfı tarım işçileri ve çiftçilerden oluşmaktadır. Kşatriya sınıfından kadınlarla evlenebilirler, Brahmanlar sınıfından kadınlarla evlenemezler. Ancak Brahmanlar onların kadınları ile evlenebilirler. Bunlar dışında kalan ve kast dışı kabul edilen Candâlar (Çendâl) sınıfı şarkıcılar ve çalgıcılardan oluşmaktadır. Bunların kadınları güzeldir ve bazen Brahmanlar onlara âşık olurlar, hatta bu yüzden dinlerini terk ederler. Bunun dışında bahsedilen kast sınıflarından hiç bir kimse bu sınıftan olan kadınlara dokunamazlar. Kast dışı kabul edilen diğer bir sınıf sanatçı veya müzisyenlerden oluşun Dômbas (Dûm) sınıfıdır. Bunlar, koyu tenlidir. İnsanlar onları Candâlar gibi görse de onlarla karışmaz ve evlenmezler.¹⁵⁶

Ünlü coğrafya âlimi ve seyyah olan Mes’ûdî mevsimsel nedenlerle farklı bölgelerdeki toprak değişikliklerini anlatırken Hindistan’daki portakal ve greyfurttan örnek olarak bahsetmiştir.¹⁵⁷ İdrîsî ise Güney Hindistan topraklarında bulunan Tâna, Fandarina

¹⁵³ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li’l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 2/136-137.

¹⁵⁴ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li’l-Hind*, (Hyderabad: Meclis Dairatu’l-Ma’arif-il-Osmania, 1958), 156–158.

¹⁵⁵ Ahmad, “Hindistan: Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılarına Göre Hindistan”, 18/73.

¹⁵⁶ Mervezî, *Fusûlü hayle’s-Sîn ve’t-Türk ve’l-Hind: Sharaf al-Zamân Tâhir Marvazî on China, the Turks and India*, trc. ve nşr. V. Minorsky (London: The Royal Asiatic Society, 1942), 39.

¹⁵⁷ Mes’ûdî, *Mürûcû’z-Zeheb ve Me’âdinü’l-Cevher*, 1/61-81.

(Pantalayani-Kullam), Manibar ve Manibar şehrinin kuzeyinde yer alan yüksek ve ormanlık bir dağı hakkında bilgi vermektedir.¹⁵⁸

Arapların, deniz yolu ile Basra Çin arasında bulunan Hindistan'a sürekli gemiler vasıtası ile yolculuk ettiği bilinmektedir. Yolculuk yapan denizciler ve coğrafyacılar Hindistan bölgeleri ve limanları hakkında malumatlar zikretmektedir. İslâm coğrafyacılarından İbn Hurdâzbih ve seyyah İbn Battûta Hindistan'daki birçok şehir ve kasaba ile ilgili önemli bilgiler vermektedir.¹⁵⁹ Belhcoğrafya okuluna mensup olan İstahrî (ö. 340/951-52'den sonra) *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-memâlik* adlı eserinde Hindistan hakkında Bilâdü's-Sind adıyla ayrı bir bölüm açarken *Ahsenü't-tekâsîm* eseriyle ünlü olan Makdisî ise (ö. 390/1000 civarı) Sind, Mukran, Multan, Mansura bölgelerini tek tek tanıtmaktadır. *Sûretü'l-arz* (IV./X. yüzyıl) adlı eseriyle meşhur olan İbn Havkal ise Sind topraklarının haritasını çıkarmış ve şehirlerarasındaki mesafeleri zikretmiştir.¹⁶⁰

Erken dönem tarihçi seyyahların Hindistan coğrafyası tariflerini ortaya koymak bölgenin tanımı açısından önemlidir. İbn Havkal "Doğusunda Pers Denizi, batısında ve güneyinde Horasan ülkeleri ve kuzeyinde ise Çin memleketleri yer alır" sözleriyle Hindistan'ın coğrafi sınırlarını çizmekte ve komşu ülkeleriyle zikretmektedir.¹⁶¹ İslâm Tarihçi Gâmidî, "*Bilâd-ı Hind ve Sind*" kavramının, günümüzde Hindistan, Pakistan ve Bangladeş cumhuriyetlerinin yer aldığı toprakları da kapsadığına dikkat çekmiştir.¹⁶²

İbn Hişâm (ö.218/833) İran Sasani Kısrası Anuşirvan döneminde geçen bir konuşmayı aktarmaktadır. Kısra'nın kendisine "hangi yabancılar ülkenize hâkim oldu?" Habeşliler mi Sindler mi diye sorduğunu, ardından "Habeşliler hâkim oldu" dediğini belirtir.¹⁶³ Ayrıca, Taberî (ö.310/923) de aynı rivayeti zikretmiştir.¹⁶⁴ Bu rivayetler, eskiden beri Arapların Sind hakkında bilgi sahibi olduklarını göstermektedir.

¹⁵⁸ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fî'htirâkı'l-Âfâk*, 191-192; İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/7-10, 31-45.

¹⁵⁹ İbn Hurdâzbih, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, 56-57; İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/7-10, 33-40.

¹⁶⁰ İstahrî, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik* (Leiden: Brill, 1927), 170-180; İbn Havkal en-Nasîbî, *Sûretü'l-Arz* (Beyrut: Menşuratu Dârü'l Mektebeti'l-Hayat, 1992), 275; Makdisî, *Ahsenü't-Tekâsîm*, 174-187.

¹⁶¹ İbn Havkal, *Sûretü'l-Arz* (Beyrut: Menşuratu Dârü'l Mektebeti'l-Hayat, 1992), 1/20-21.

¹⁶² Ali Üremiş, "Saad Huzeyfe el-Gâmidî, *el-Fütûhâtü'l-İslâmiyyetü fî-Bilâdi'l-Hindi ve's-Sind ve Târihü'd-Düveli'l-İslâmiyyeti fî'l-Maşriki Hatte'l-Gazvi'l-Moğolî*, 711-1231; (711-1231 Yılları Arasında Hind ve Sind Beldelerindeki İslâm fetihleri ve Moğol akınlarına Kadar)", *Hindistan Türk Tarihi Araştırmaları, The Journal of Indo-Turcica*/1 (1996), 1/ 209-210.

¹⁶³ Abdülmelik b. Hişâm, *Es-Sîretü'n-Nebeviye*, nşr. Mustafa es-Sekkâ v.Dğr (Kahire: Mat'bah Mustafa, 1355/1936), 63.

¹⁶⁴ Taberî, *Târihu'r-Rusûl ve'l-Mülûk*, nşr. Muhammed Ebû'l-Fazl Ebrahim (Mısır: Dârü'l-Maârif, 1119), 2/140.

Farsça yazılan ilk coğrafya kitabı olan ve müellifi belli olmayan *Hudûdü'l-âlem mine'l-meşriḳ ile'l-mağrib*¹⁶⁵ adlı eserde müellif, yaşadığı dönemin ülke ve şehirlerini anlatırken Hindistan'ın doğusunda Çin ve Tibet, batısında Mihrân nehri (İndus), güneyinde Büyük Deniz (Hint Okyanusu), kuzeyinde de Şeknan ülkesinin bulunduğunu ve Tibet'e mücâvir olduğunu; ayrıca Hindistan bölgesinin dağları, denizleri, kumları ile zengin şehirlere ve pek çok yerel yönetime sahip bir ülke olduğunu belirtmiştir. Yine bölgenin parfüm, misk, ud, Hindistan'a özgü bir bitki olan Sünbül Hint¹⁶⁶ kehribar ve kafur gibi ürünlerin yanı sıra çeşitli mücevherler, inciler, yakutlar, elmaslar gibi değerli ürünlere de ev sahipliği yaptığını aktarmaktadır.¹⁶⁷

Aynı zamanda ilk kaynaklara bakıldığında bazı Müslüman coğrafyacıların, eserlerinde Hind denizinden bahsettikleri görülmektedir. Bunlardan birisi de İbn Rüste (ö.300/913'ten sonra)'dır.¹⁶⁸ Eski Hint astronomlarından bahseden tek İslâm coğrafyacısı olmakla şöhret kazanan İbn Rüste, İstanbul ve Rus topraklarından geçerek İsfahan üzerinden Hindistan'a varmıştır.¹⁶⁹ Eserinde Hindistan'ın ortasında yer alan Madya pradeş bölgesi ve Hint topraklarının en meşhur nehirleri olan Mihrân (İndüs) ve Kank (Ganj) nehirleri hakkında bilgiler vermektedir.¹⁷⁰

İlk dönem coğrafyacılarının, Batlamyus'un çalışmalarından sıklıkla istifade ettiği görülmektedir. İslâm dünyasında cebir ilminin kurucusu kabul edilen matematikçi, astronom ve coğrafyacı olan Hârizmî (ö.232/847'den sonra)¹⁷¹ Hint sisteminde ciddi değişiklikler yaptığını¹⁷² astronomi konularında ise İran sistemini ve Batlamyus¹⁷³ sistemini esas aldığını belirtmiştir.¹⁷⁴ Bir diğer ünlü alim ve İslâm tarihçisi Mes'ûdî

¹⁶⁵ Rıza Kurtuluş, "Hudûdü'l-Âlem", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/304.

¹⁶⁶ Ya'kübî, *Kitâbü'l-Büldân*, nşr. M. Emîn Dannâvî, (Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1422) 210-212.

¹⁶⁷ *Hudûd All-Âlam: The Regions of The World: A Persian Geography*, çev. V. Minorsky (London: University Press Oxford, Messrs, Luzac & Co. 46 Great Russell Street, 1937), 86.

¹⁶⁸ Sayyid Maqbul Ahmad, "İbn Rüste", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1999), 20/ 253-254.

¹⁶⁹ Ebû Ali Ahmed b. Ömer b. Rüste, *Kitâb el-A'lâ Ku'n-Nefise* (Leiden: Brill, 1892), 7/157.

¹⁷⁰ İbn Rüste, 83,132-139. Detaylı için bkz. Ahmad, "İbn Rüste", 20/ 253-254.

¹⁷¹ Detaylı için bkz. İhsan Fazlıoğlu, "Hârizmî, Muhammed B. Mûsâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1997), 16/224-226.

¹⁷² O. Neugebauer, *The Astronomical Tables of Al-Khârizmî* (Denmark: Kobenhavn, 1962), 234; Bernard R. Goldstein - David Pingree, "The Astronomical Tables of Al-Khârizmî in a Nineteenth Century Egyptian Text", *Journal of the American Oriental Society* 98/1 (1978), 96-99.

¹⁷³ Gülseren Aydın Cengiz Aydın, "Batlamyus", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1992), 5/196-199.

¹⁷⁴ Fazlıoğlu, "Hârizmî, Muhammed B. Mûsâ," 16/224-227.

(ö.345/956)¹⁷⁵ ise Hindistan'ı eski İran sistemine göre ikinci 'kişver'e¹⁷⁶ yerleştirmiştir.¹⁷⁷ İdrîs eş-Şerîf (ö. 560/1165) ve Hamdullah el-Müstevfî (ö. 740/1340'tan sonra) ise Hindistan'ı Batlamyus sistemine göre kaydetmiştir.¹⁷⁸

Endülüslü meşhur coğrafyacı ve edip olan Ebû Ubeyd el-Bekrî'nin (ö.487/1094)¹⁷⁹ Hindistan denizi hakkında bilgiler vermektedir. Çin, Hindistan, Sind, Zenc, Basra, Abla ve Pers, Habeş denizi olarak bahseder ve Umman, Bahreyn, Shahr, Yemen, Ayla ve Kulzum ve dünyadaki hiçbir şey Hindistan deniz den daha büyük değildir. Hindistan denizinin doğudan batıya uzunluğu sekiz bin mil, genişliği iki bin yedi yüz mil, genişliği ise bin dokuz yüz mildir. Bu deniz, birbirini delip geçer; çünkü her denizin rengi, rüzgârı, kalınlığı ve esintisi vardır, diğesinde yoktur.¹⁸⁰

Yâkutel-Hamevî (ö.626/1229).eserinde Hint denizinden en büyük, kıyıları en geniş, çok fazla sayıda ada ve şehirlere sahip deniz olarak bahsedilmektedir. Somnat (Sûmenât), Knabya, Khor, en büyük şehir olan Baros, biber yetişen Melîbâr, Mangaroor (Mangalore), Fakannor (Bhatkal) ve Hindistan'ın sonunda bulunan el- Ma'bar gibi Hint ve Sind'e ait çeşitli şehir ve kasabalar hakkında bilgiler nakletmektedir.¹⁸¹

Memlükler devrinin önde gelen devlet adamı, tarihçi Ahmed b. Abdülvehhâb en-Nüveyrî (ö.733/1333) Hindistan'ın coğrafi konumu, yolları ve adaları ile ilgili geniş kapsamlı bilgiler vermektedir. Seymur, Sandan, Sutara ve Kanabiah'dan sonra Sind'in ilk limanı olan Deybül'e geçildiğini ifade etmektedir.¹⁸² Coğrafyacı olan Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer (ö.861/1457 [?])¹⁸³ "Hint Denizi'nde iki tane körfez bulunduğunu; en büyüğü Pers ve ardından Kulzumun girdiğini" kaydetmektedir.¹⁸⁴

¹⁷⁵ Detaylı bilgi için bkz. Casim Avcı, "Mes'ûdî, Ali B. Hüseyin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/ 353-355.

¹⁷⁶ Mes'ûdî, *Mürûcû'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*, thk. Kemal Hasan Merhi (Beyrut: el-Mektebetü'l Asriya, 2005), 1/61-65, 84-87.

¹⁷⁷ Detaylı için bkz.Ahmad, "Hindistan: Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılarına Göre Hindistan", 18/ 73-75.

¹⁷⁸ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fî'htirâkı'l-Âfâk*, 1/51-67,181; Bkz.Hârizmî, *Kitâbü Şûreti'l-Arz*, thk. Hans v. Mzik , (Leipzig: Datto Darraffowing, 1345), 94,74.

¹⁷⁹ Mehmet Özdemir, "Ebû Ubeyd El-Bekrî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1994), 10/ 247-248.

¹⁸⁰ Ebû Ubeyd el-Bekrî, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, thk. Cemal Talaba (Beirut - Lebanon: Dârü'l kütübi'l ilmiya, 2003), 1/ 140.

¹⁸¹ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 1/ 345.

¹⁸² Ahmed b. Abdülvehhâb en-Nüveyrî, *Nihâyetü'l-Ereb fî Fünûni'l-Edeb* (Kahire: Dârü'l-kütübi'l-Misriyye, 1923), 1/ 237.

¹⁸³ Mustafa L. Bilge, "İbnü'l-Verdî, Sirâceddin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2000), 21/ 238-239.

¹⁸⁴ Sirâcüddîn Ebû Hafs Ömer İbnü'l Verdî, *Harîdetü'l-'acâ'ib ve Ferîdetü'l-Ġarâ'ib*, Mustafa el-Bani el-celbiy (Mısır: el-Kütübü'l Terbiyya, 1341/1922) 1/ 82-83.

İslâm coğrafyacılarının klasik dönem temsilcilerinden olan İstahrî,¹⁸⁵ Hint yol güzergâhlarını ve menziller arasındaki mesafeleri ayrı bir bölüm zikreder ve Hint Okyanusunun altı ay yirmi bir günde, Akdenizin ise yedi ayda geçilebileceğini belirtir.¹⁸⁶ İbn Havkal'ın rivayetlerinde Hindistan, Kulzum, Dicle, Siraf, Kirman, Hürmüz, Deybül ve Multan hakkında bilgiler yer alır.¹⁸⁷ Bîrûnî, Hint okyanusun doğusundaki adaların, Hindu inancına göre "altın adalar (Suwarna-dvipa)" olarak adlandırıldığını belirtir. Batıdaki adalar Zencilerin adalarıdır, ortadaki adalar ise Ramm (Maldiv) ve Diva (Lakkadiv-Lakshadweep) adalarıdır.¹⁸⁸

Mes'ûdî (ö.345/956) astronomi ve meteorolojiye dair bazı konular anlatılıp yeryüzünün yedi bölgesi ve denizleri hakkında bilgiler verildikten sonra dünya tarihinde iz bırakmış toplumlardan (Farslar, Keldânîler, Araplar, Yunanlılar ve Romalılar [Bizans dahil], Kuzey Afrikalılar, Türkler, Hintliler, Çinliler vb.) çeşitli yönleriyle bahsedilmiştir.¹⁸⁹ Makdisî, Belh coğrafya ekolüne göre genellikle denizleri, adaları ve bunları çevreleyen bölgeleri dışarıda bırakarak on dört denizi sınırlamıştır.¹⁹⁰ Aynı zamanda Hint denizi'ni, Çin denizi olarak ifade etmektedir.¹⁹¹ İbnü'l-Cevzî,¹⁹² Bekrî,¹⁹³ ve Hüsrev¹⁹⁴ gibi tarihçiler Hint bölgelerinin genişlik ölçülerini kaydeder.¹⁹⁵ Bu nedenle, deniz, toprak sınırları ve yollarla ilgili farklı eserlerde çeşitli görüşler yer almaktadır.

Hindistan ve Sind bölgelerinin ayrı ayrı özellikleri mevcuttur.¹⁹⁶ Ebû Zafer Nedvî, Hindistan'ın coğrafi konumu geniş bir şekilde ele almıştır. Onun anlatımına göre Sind'de bulunan nehirler yakın mesafede tarım arazisi boldur. Ancak doğu ve güney doğu toprakları sıcaklıktan dolayı çok verimli değildir.¹⁹⁷ Öte yandan İbn Havkal Sind bölgesindeki tarım ürünlerini saymaktadır. Onun zikrettiğine göre "Bölgenin havası

¹⁸⁵ Marina Tolmacheva, "İstahrî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2001), 23/ 203.

¹⁸⁶ İstahrî, *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-Memâlik*, 29,170-180; Marina Tolmacheva, "İstahrî", 23/204.

¹⁸⁷ Ebü'l-Kâsım b. Havkal en-Nasîbî, *Sûretü'l-Arz*, 1/ 48.

¹⁸⁸ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, 1/210.

¹⁸⁹ Avcı, "Mes'ûdî, Ali B. Hüseyin", 29/ 354; Mes'ûdî, *Mürûcû'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*, 1/ 84; Mes'ûdî, *et-Tenbîh ve'l-Işrâf*, thk. Abdulla Ismail es-Savi, 46.

¹⁹⁰ Marina Tolmacheva, "Makdisî, Muhammed b. Ahmed", 27/ 431-432.

¹⁹¹ Makdisî, *Ahsenü't-Tekâsîm*, 1/ 10, 17-18.

¹⁹² Ali Sevim, "Sıbt İbnü'l-Cevzî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2009), 37/ 87-88.

¹⁹³ el-Bekrî, *El-Mesâlik ve'l-Memâlik*, thk. Cemal Talaba, 1/ 143.

¹⁹⁴ Nâsır-ı Hüsrev, *Sefernâme*, trc. Yahyâ el-Haşşâb (Kahire: el-Hayyat el-misriat Aleamat li-lkitab, 1993), 1/ 101.

¹⁹⁵ Sıbt İbnü'l-Cevzî, *Mir'âtü'z-Zamân fi Târîhi'l-A'yân*, thk. Mohammed Barakat- Kamil Huffaz-Hammar Rayhavi (Beirut - Lebanon: Al-Risalah Al-A'lamiah, 2013), 1/ 100.

¹⁹⁶ John Jehangir Bede, *The Arabs In Sind (712-1026 A.D.)*, 34.

¹⁹⁷ Ebû Zafer Nedvî, *Tarih-i Sind* (Gücret: Mat'bah Ma'arif ahzam, 1947), 9-10.

sıcaktır. Yetiştirilen tarım ürünleri arasında hurma, şeker kamışı, elma boyutunda çok ekşi, limon denilen bir meyve ve mango bulunmaktadır. Fiyatları da çok ucuzdur". Bununla birlikte bölgede üzüm, elma, muz, armut gibi meyvelerin yetişmemektedir.¹⁹⁸ Makdisî'göre Sind bölgesi çeşitli ürünleri ile zengin bir bölgedir. Ceviz ve badem ağaçlarının yanı sıra çok miktarlarda hurma ve muzun yetiştirildiğini belirtmektedir.¹⁹⁹ Bölge iklim olarak genelde sıcaktır ve yaz mevsiminde aşırı derecede sıcak, kış mevsiminde çok soğuktur. İç bölgeler az yağmur almaktadır.²⁰⁰

İbn Haldûn (ö. 808/1406) Hindistan'ın coğrafyası ve tarihi hakkında ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Hindistan'ın saray kültürü ilgili malumatlar da yer almaktadır. Buna göre Hindistan kralı seyahate çıkacağı zaman şehirdeki herkesin sayımını yapar ve altı aylık bir geçim masrafı belirler. Bu masraf, kralın seyahati boyunca halka dağıtılmak üzere ayrılır. Dönüşünde ise belirli bir gün seçer, halk toplanır ve onu karşılamak için şehir dışında bir alanda toplanır. Kralın girişi sırasında paralar atılır ve böylece kral saraya girer diye anlatılmaktadır.²⁰¹ Bunun yanı sıra, önsezisi kuvvetli olan Hukiye adlı bir grup insanın varlığından bahsedilmektedir. Bu grup insanlar, insanların karakterleri hakkında önsezi sahibi olan kimselerdir. İbn Haldûn, bu grup insanların özelliklerini açıklarken, onların manevî kabiliyetine de işaret eder.²⁰² Ayrıca, sihirbazlar ve büyücüler arasında, "bir kişiye işaret edildiğinde, kalbi yerinden çıkar, ölür ve kalbi yerine dönmez; iç organları yok olur. Aynı şekilde, koyunların meralarında işaret edildiğinde, karınlarındaki bağırsakları yerinden çıkar ve toprağa dökülür" diye söylemektedir.²⁰³

Süleyman et-Tâcir, Hindistan'da adet ve gelenekleri anlatırken şu şekilde ifade eder. Hindistan'da bir kişi, başka birine karşı dava açtığında, davacıya sorulur: "Ateşe mi dayanacaksın?" Davacı "Evet" der. Ardından, sıcak demir bir levha eline verilir ve üzerine yedi yaprak ağaç kabuğu konur. Elini çektiğinde, iz olmadığı takdirde suçsuz bulunur. Davalı ise altın cezası öder ve Sultan'a teslim edilir. Suçlamaları test etmek için bazen bir tencere ısıtılır ve içine demir bir yüzük atılır. "Elini sok ve yüzüğü al"

¹⁹⁸ İbn Havkal, *Sûretü'l-Arz*, 277,280.

¹⁹⁹ Makdisî, *Ahsenü't-Tekâsîm*, 474.

²⁰⁰ Tırâzî, *Mevsû'atü't-Târîhi'l-İslâmî ve'l-Hadâreti'l-İslâmiyye li-Bilâdi's-Sind ve'l-Bencâb fî 'ahdi'l-'Arab*, 1/48; Abdülaziz Şeref, *Almuqadimat fî Aljughrafia Altabiyya* (Markaz al Iskendria lil kitab, 2019), 1/340.

²⁰¹ İbn Haldûn, *Kitâbü'l-İber*, 1/227-228.

²⁰² İbn Haldûn, *Kitâbü'l-İber*, 1/136-138.

²⁰³ İbn Haldûn, *Kitâbü'l-İber*, 1/658.

denir. Eğer yüzüğü alabilirse, masum olduğu kabul edilir.²⁰⁴ Ayrıca, Hindistan'da genellikle ölümlerin cesetleri yakılmaktadır. Bunun yanı sıra, Süleyman et-Tâcir, dağlık ve ıssız yerlerde dolaşan insanları anlatır. Bu insanlar toplumdan uzak durur, bazen ot ve yabani meyveler yerler. Bazıları kadınlardan kaçınmak için demir halkalar takarlar. Kimisi çıplak dolaşır, kimisi ise sadece kaplan derisi giyer ve güneşin altında uzanır. Hintliler, eğlence yerlerini beğenmez ve içki içmezler. Onlar için içki içen bir kral, gerçek bir lider olarak kabul edilmez. Hintliler, evlilikleri coşkuyla kutlarlar. Evlenme teklifi kabul edildiğinde, kutlamalar yapılır ve hediyeler verilir. Eğer bir adam bir kadını kaçırsa, her ikisi de ölüm cezasına çarptırılır. Tecavüz durumunda, kadının da rızası olmadan gerçekleşmişse, sadece adam cezalandırılır; ancak kadının rızası varsa, her ikisi de cezalandırılır. Ayrıca, adet döneminde olan kadınlar evlerinden dışarı çıkarılmazlar; Hindistan'da yiyecek olarak tüketmek istedikleri hayvanları öldürmek yerine döverler, yemekten önce ellerini yıkamak yaygındır; özellikle de nar Hindistan'da daha yaygındır.²⁰⁵

İlk kaynaklara baktığımızda Hindistan'ın bölgeleri hakkında yeterli malumatlar bulunmadığı ve nadiren ele alındığını görülmektedir. İslâm tarihçisi ve Şark Araştırmacı olan el-Gâmidi gibi bazı tarihçiler bu eksiği tamamlamak için çalışmalar yapmıştır.²⁰⁶ Ayrıca, Türkçe konuşan coğrafyacı Kâşgarlı "*Divanu Lugati't-Turk*" adlı eserinde Hindistan ve bölgedeki şehirleri kaydetmiştir ve ayrıca Hindistan topraklarını gösteren bir harita çizmiştir.²⁰⁷ Recep Uslu'nun çalışmasına göre Sind bölgesi üç mıntıkaya bölünmüştür. İlk olarak kuzeyde bulunan Mükran, Kikan ve Turan bölgeleri, kuzey da Süleyman dağlarına kadar uzanır. İkincisi ise Sind nehrinin suladığı ovaların yer aldığı nehrin orta kısmı ile delta kısmının yer aldığı kesimdir. Üçüncü kısım ise Sind olarak Sind Nehri'nin yer aldığı Multan bölgesidir.²⁰⁸ Bu üç bölge, Sind bölgesinin farklı coğrafi özelliklerine ve iklim koşullarına sahip olan farklı alanlarını temsil etmektedir. Günümüzde Hindistan, Güney Asya'da bulunan ve dünya nüfusunun yaklaşık %18'ini barındıran bir ülkedir. Coğrafik olarak, Himalaya Dağları, Ganj Nehri havzası, Dekkan

²⁰⁴ Ebû Zeyd es-Sîrâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit, 22.

²⁰⁵ Ebû Zeyd es-Sîrâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, 23, 25.

²⁰⁶ Üremiş, "Saad Huzeyfe el-Gâmidi, el-Fütûhâtü'l İslâmiyyetü li-Bilâdi'l-Hindi ve's-Sind ve Târihü'd-Düveli'l-İslâmiyyeti fi'l-Maşriki Hatte'l-Gazvi'l-Moğolî, 711-1231, 1/ 209-211.

²⁰⁷ Kâşgarlı Mahmud, *Divânü Lugâti't-Türk*, 1/25.

²⁰⁸ Recep Uslu, *Sind'de İslâm Fetihleri (15-240/636-854)* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1990), 9.

Platosu, kıyı ovaları ve adalar gibi çeşitli özellikleri ile zengindir.²⁰⁹ Aynı zamanda Hindistan'ın tarihi, Hindistan'da bulunan Harrapa (İndus) Uygarlığı, dünya tarihindeki en eski uygarlıklardan biri olarak bilinmektedir.²¹⁰ Hindistan, zaman içinde farklı hükümdarların, imparatorlukların ve egemenliklerin hüküm sürdüğü bir bölge haline gelmiştir. Hindistan'ın dinî yapısı da oldukça çeşitlidir. Hinduizm, Budizm, Caynizm, Sihizm, İslâmiyet ve Hristiyanlık gibi birçok din Hindistan'da yaygın olarak bulunmaktadır.²¹¹

Sonuç olarak Hint coğrafyasının İslâm kültürünün yayılmasına ve gelişmesine katkı sunacak bir yapıda olduğu görülmektedir. Hindistan'ın coğrafi konumu, ticaret yollarının kesişme noktasında olması, sosyal ve kültürel etkileşimlerin yoğun olması gibi faktörler, İslâm'ın bu bölgeye ulaşmasını ve zaman içerisinde Müslümanların sayısının artmasını sağlamıştır. Ayrıca, coğrafi şartların yanı sıra tarihi olaylar ve sosyal yapı da Hindistan'da İslâm'ın yayılmasında etkili olmuştur.

1.2. Güney Hindistan Coğrafyası

1.2.1. Coğrafi Yapısı

Bu kısımda, Güney Hindistan Coğrafyası ele alınacaktır. Güney Hindistan, Hindistan'ın güney tarafında yer alan bölgedir. Zengin bir tarihe ve kültüre sahip olan Güney Hindistan çeşitli doğal kaynaklar ile doludur. Coğrafi olarak, Güney Hindistan çoğunlukla platolar ve dağlık bölgelerle kaplıdır. Bölgenin batı kıyıları Arap Denizi'ne ve doğu kıyıları Bengal Körfezi'ne uzanır. Ayrıca Bölgenin batı kıyıları, Arap Denizi'ne bakan Malabar Sahili ile meşhurdur. Güney Hindistan, yoğun yağış alır ve bu nedenle verimli topraklara sahiptir. Kerala, Karnataka, Tamil Nadu, Andhra Pradesh ve Telangana Güney Hindistan bölgesinin eyaletleridir. Godavari, Krishna, Kaveri, Tungabhadra ve Vaigai nehirleri önemli su kaynaklarıdır. Bu yüzden bu bölge, Hindistan'ın en zengin kültürel ve tarihi miraslarından birine sahiptir.²¹²

²⁰⁹ Sırrı Erinç, "Hindistan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/ 69-70.

²¹⁰ Özcan Azmi, "Hindistan: Tarih", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/75.

²¹¹ Ahmad, "Hindistan: Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılarına Göre Hindistan", 18/ 73-75; Özcan, "Hindistan: Tarih", 18/76.

²¹² "South India - Wikipedia" (Erişim October 26, 2020).

Antik çağlarda Hindistan'ın güney yönünü ifade etmek için "Dakshinapatha" terimi kullanılmıştır. Kelimenin aslı Sanskritçe bir kelime olan "dakshina"dan (güney) gelmektedir. Bu terim aynı zamanda, eski Hint kültüründe kullanılan coğrafi bir terimdir. Bu yüzden, "Dakshinapatha" terimi, genellikle Güney Hindistan ve Dekkan bölgeleri için kullanılmaktadır.²¹³

Valmiki'nin (MÖ. 300'ten) *Ramayana* adlı eseri, Hindistan'ın antik tarihine ve coğrafyasına dair önemli bir kaynak olarak kabul edilir. Bu eserde Rama'nın maceraları anlatılırken Hindistan'ın coğrafi özellikleri ile birlikte nehirlerinde kaydedilmektedir.²¹⁴ Güney Hindistan'ın yoğun yağış alması tarım zenginliğini artırmaktadır. Bölgenin bol yağış alması toprakların verimliliğini artırır ve pirinç, mısır, baharatlar, çay ve kahve gibi ürünlerin yetişmesini sağlar.²¹⁵

Arap coğrafyacılar, Güney Hindistan'ın tepeler ve dağlık bölgelerle kaplı olduğunu ve sahil şeridinin uzun olduğunu kaydetmişlerdir. Arap coğrafyacılar, bu sahil şeridinin ticaret için önemli bir konuma sahip olduğunu belirtmişlerdir. Yine bu coğrafyacılar, genellikle Güney Hindistan'ın verimli topraklara sahip olduğunu, bölgenin yoğun yağış almasından dolayı tarım ve baharat yetiştiriciliğine elverişli olduğunu kaydetmişlerdir. İbn Battûta gibi seyyahlar, bölgenin su kaynakları hakkında da bilgi vermişlerdir.²¹⁶ Örneğin, Mes'ûdî, güney sahilindeki ırmakların baharat ticareti için elverişli olduğunu vurgulamaktadır.²¹⁷

Özellikle Arap coğrafyacılar, genellikle Hindistan'ın Güneybatı sahil şeridinde yer alan günümüzde Kerala eyaletinde yer alan Malabar bölgesi'nin sahil kıyısına, doğu kıyısındaki Kızıldeniz ve Arap Yarımadası'ndan deniz yoluyla gelirken ilk ulaşılan yer olarak atıfta bulunuyorlardı. Bu bölge, Arap tüccarlarının ticaret yaptığı önemli bir liman bölgesiydi ve baharat ticareti de dâhil olmak üzere birçok farklı mal ticareti yapılıyordu. Bölgenin yerli adı Malayalam ve Keralam'dır. İslâm kaynaklarında Malabar (Melîbâr) isminin, İdrîsî'nin "*Nüzhetü'l-müşâtâk*"ı ve Yâkût'un "*Mu'cemü'l-*

²¹³ S. Krishnaswami Aiyangar, *The Beginnings of South Indian History* (Madras: The Modern Printing Works, 1918), 59, 61.

²¹⁴ Hari Prasad Shastri, *The Ramayana of Valmiki*, trç. Hari Prasad Shastri (London: Shanti Sadan, 1952), 31,277,366; Aiyangar, *The Beginnings of South Indian History*, 62, 63.

²¹⁵ Aiyangar, *The Beginnings of South Indian History*, 134,135.

²¹⁶ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*,4/35-38.

²¹⁷ Mes'ûdî, *Mürücü'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*, 1/131,135.

büldân" isimli eserlerinde ilk defa kullanıldığı belirtilmektedir. Araplar, coğrafi yakınlık nedeniyle İslâm öncesi dönemde bölgeyle yoğun ticari ilişkiler içindeydi.²¹⁸

Arap coğrafyacılar, bu bölge hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir. Bîrûnî, Güney Hindistan nehirlerinde *grdha*, *jalatantu* ve *tandud* gibi farklı isimlerle zikredilen bir hayvanın varlığından bahseder. Bu hayvan ince ama çok uzundur ve insanlar suya girdiklerinde onlara saldırır.²¹⁹ Bîrûnî, Hindistan'ın güney sınırının okyanusla belirlendiğini söyler. Sahil, Mukran'ın başkenti Tiz'den başlar ve güneydoğuya, Deybül bölgesine doğru 40 fersah boyunca uzanır. Bu iki yer arasında Turan Körfezi bulunur. Körfez, kıtaya doğru uzanan bir açığı veya kıvrım gibi görünür ve özellikle gelgitler nedeniyle gemi seyrine tehlikeli olabilir. Bir körfez, okyanusun kıtaya doğru uzanmasıyla oluşur ve su tatlı olduğu için gemiler için tehlikeli olduğunu belirtmektedir.²²⁰ Ayrıca o, Hindistan'ın nehirlerinin ya kuzeydeki soğuk dağlardan ya da doğudaki dağlardan çıktığını belirtir. Gerçekte bu dağlar, doğuya doğru uzanan ve ardından güneye dönerek Büyük Okyanusa ulaşan tek bir zincir oluşturur. Bu dağlar tabii ki soğuk ve sıcaklık açısından çok farklılık gösterir.²²¹

Müslümanlara ait ilk coğrafya eserlerinde "Menîbâr",²²² "Melîbâr",²²³ "Ma'bar",²²⁴ "el-Muleybâr",²²⁵ adları ile anılan bölgenin büyük bir kısmı şimdiki Hindistan'ın güney batı sahilinde yer alan Kerala eyalet toprakları içinde bulunur.²²⁶ Bu bölge, Arap tüccarların ticaret yaptığı ve yerleştiği bir bölgedir. Bu bölgenin zengin doğal kaynakları ve tarım alanları da Arap coğrafyacıların dikkatini çekmiştir. Bu nedenle, Müslüman coğrafyacılar bu bölgeyi ayrıntılı bir şekilde tarif etmişlerdir.

²¹⁸ Özcan Azmi, "Malabar", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/ 465; S.Muhammed Husayn Nainar, *Arab Geographers Knowledge of Southern India*, 56–57; William Wilson Hunter, *A History of British India* (London: Longmans, Green, and co., 1919), 1/24–26.

²¹⁹ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li 'l-Hind*, trc. C. E. Sachau (London: Trübner & Co., L, 1910), 1/204–205.

²²⁰ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li 'l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 1/208.

²²¹ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li 'l-Hind*, trc. C. E. Sachau, 1/259.

²²² İdrîsî, *Nüzhetü 'l-Müşâtâk fi 'htirâkı 'l-Âfâk*, 191; Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü 'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud (Paris: Al'Impromerie Royale, 1840), 1/353–354.

²²³ Yâkût, *Mu'cemü 'l-büldân*, 1/345; Sîrâfî, *Rihla 'tu es-Sirafi*, thk. Abullah el-Habşiy (Abu Dabi: el-Macmau es-Sakafi, 1999), 1/6; Kazvîni, *Âsârü 'l-bilâd ve ahbârü 'l-'ibâd*, 123.

²²⁴ İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlikü 'l-ebşâr fi memâlikü 'l-emsâr*, thk. Kamil Salman el-Cuburi (Beyrut - Lübnan: Dârül-Kütübü'l-ilmiyye, 1971), 3/37, 38, 40; İbn Battûta, *Tuhfetü 'n-Nüzzâr*, 3/ 137, 168, 205–208, 4/22, 35, 54, 2/34, 35.

²²⁵ İbn Battûta, *Tuhfetü 'n-Nüzzâr*, 3/ 222, 4/3, 34–42, 48, 49, 73, 245.

²²⁶ Özcan, "Malabar", 27/ 465–466.

Kerala'nın ilk adı olan Malabar ile ilgili çeşitli teoriler olsa da, "dağlık bölge" anlamına gelen bir kelime olduğu düşünülmektedir.²²⁷ Malabar kelimesinin kökeni hakkında birçok teori vardır. Bunlardan biri, kelimenin Dravid (Sanskrit) dilinde "dağ" anlamına gelen "malai" kelimesi ile Farsça "ülke" anlamındaki "bar" veya Arapça "berr" kelimesinden türetildiği şeklindedir.²²⁸ Bu teori, Malabar'ın dağlık alanlara sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bazı kaynaklar ise Malabar kelimesinin "mala" kelimesi yerine "mala-aar" kelimesinden türediğini ve "dağlık bölge" yerine "nehirler bölgesi" veya "deniz kıyısı" anlamına geldiğini belirtmektedirler.²²⁹

Kerala'nın tarihi, birçok farklı kültürün, dinin ve topluluğun etkisi altında kalmıştır ve Mappila Müslümanları da bölgenin tarihinde önemli bir rol oynamıştır. "Mappila" kelimesi, Kerala eyaletindeki Müslüman topluluğunu ifade etmek için kullanılan bir terimdir.²³⁰ Aynı zamanda Mappila(Mappilla) kelimesinden türeyen Moplah da kullanılmaktadır.²³¹ "Mappila" kelimesinin kökeni hakkındaki bilgiler net değildir. Ancak bu kelimenin geçmişte yerli halk tarafından göçmenlere verilen bir isim olabileceği düşünülmektedir. Kelime, "maha" (mükemmel) ve "pilla" (çocuk) kelimelerinin kısaltılması olarak da yorumlanmaktadır.²³² "Moplah" kelimesinin kökeni tartışmalıdır ve farklı teoriler bulunmaktadır. Mappila teriminin farklı yorumları arasında "Mahfil" de bulunur. Bu Arapça bir terimdir ve toplanma yeri veya buluşma yeri anlamına gelir. Malabar, Arap tüccarların sıklıkla buluştuğu bir yerdi, bu yüzden Araplarla ilişki kuran insanlar "mahfil" terimini kullanmışlardır. Başka bir yorum, Mappila'nın "muflih" veya "maflah" (kökeni falah olan) kelimelerinden türetildiğidir, bu da "sürmek" anlamına gelir ve isim olarak "çiftçi"yi ifade eder. Malabar'ın güneyinde yaşayan Mappilalar çoğunlukla çiftçilikle uğraştıkları için bu unvanı almışlardır. Bir başka yorum ise, "muabbar"dan (köken: abara) türediği ve "suyun ötesinden gelen" anlamına geldiğidir; "mabar" veya "mubar" terimi ise Tamil Nadu bölgesindeki balıkçılar tarafından

²²⁷ K.P Padmanabha Menon, *History of Kerala* (Ernakulam: Cochin Government Press, 1924), 1.

²²⁸ Özcan, "Malabar", 27/465–466; Richard F. Burton, *Goa, and the Blue Mountains, Or, Six Months of Sick Leave* (London: Ricard Bentley, New Burlington street, 1851), 186–187.

²²⁹ Burton, *Goa, and the Blue Mountains, Or, Six Months of Sick Leave*, 187–188; Mehrdad. Shokoohy, *Muslim Architecture of South India : The Sultanate of Ma'bar and the Traditions of the Maritime Settlers on the Malabar and Coromandel Coasts (Tamil Nadu, Kerala and Goa)* (RoutledgeCurzon, 2003), 137.

²³⁰ Roland E. Miller, *Mappila Muslim Culture : How a Historic Muslim Community in India Has Blended Tradition and Modernity* (State University of New York Press, 2015), 5.

²³¹ M.Naeem Qureshi, "Moplahlar," *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 30/279.

²³² C.A Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, 189–190.

kullanılan eski bir isimdir.²³³ Ancak, bahsettiğiniz gibi, bazı kaynaklarda "Moplah" kelimesinin, Malabar sahillerindeki yabancılarla evlenen melezler için kullanılan bir terim olduğu ve zamanla bölgedeki Müslümanlar için de kullanılmaya başlandığı belirtilmektedir. Moplahlar, genellikle Arap ve yerel Hindu kadınların evliliğinden doğan bir melez topluluğudur. Ayrıca Malabar bölgesindeki mezarların üzerindeki kanıt hicretin hemen ardından Müslümanların bölgeye gelmeye başladığını göstermektedir; bu açıdan Moplahlar'ın ilk Hintli Müslümanlar oldukları kabul edilmektedir.²³⁴

Thomas Walker Arnold, Mappila halkından bahseder ve onların İslâm'a giriş kanıtları ve gelenekleri hakkında detaylı bilgiler verir.²³⁵ Ancak, zamanla bölgeye göç eden Müslümanların da bu gruba dâhil edildiği düşünülmektedir.²³⁶ Moplahlar, Malabar bölgesindeki Müslüman topluluğunun en eski ve en saygın topluluklarından biridir ve bölgenin tarihinde önemli bir rol oynamışlardır. Ancak, bugün, "Moplah" terimi, bazı Müslüman gruplar tarafından aşağılayıcı bir terim olarak algılanabilir ve tercih edilmeyebilir. Bu nedenle, bu terim yerine "Mappila" terimi daha yaygın olarak kullanılmaktadır.²³⁷

Malabar adının bugünkü Kerala eyaletinin kuzey şehirleri için kullanılmasının nedeni İngilizler'in 17. yüzyılın sonlarında bölgeye hâkim olmasıdır.²³⁸ Kerala eyaleti, 2011 nüfus sayımına göre 33.387.677 nüfusa sahiptir.²³⁹ Dörtte biri Müslüman olan bu eyaletin halkı Malayalam dili denilen bir Hint dili konuşmaktadır.²⁴⁰ Hindistan'ın çok büyük olması ve devletin çeşitli milletlerden oluşması dolayısıyla ülkede yerel farklılıklar çoğalmakta ve farklı diller konuşulmaktadır. Bu yönüyle Hindistan, Osmanlı Devleti'ne benzerlik göstermektedir. Kerala'nın coğrafi konumu, özellikle açık batı sahili, Kerala tarihinde kalıcı ve belirleyici bir etken olmuş Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm gibi dinler deniz yoluyla Kerala'ya gelmiştir.²⁴¹ Bölgedeki yerliler genellikle "Malayali" olarak adlandırılır, ancak "Malabari" de kullanılan bir terimdir. Portekizliler

²³³ Musadhique Kottaparamban, *Sea, Community and Language: a Study on the Origin and Development of Arabi- Malayalam Language of Mappila Muslims of Malabar*(Kingdom of Saudi Arabia: King Khalid University, 2019), 3/410.

²³⁴ Qureshi, "Moplahlar," 30/279-280.

²³⁵ Arnold, *The Preaching of Islam: A History of the Propagation of the Muslim Faith*, 199.

²³⁶ C.A Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk.F. B. Evans, 189–190.

²³⁷ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 24–25.

²³⁸ Özcan, "Malabar", 27/465-466.

²³⁹ Government of India, *Provisional Population Tables and Annexures, Census of India. Archived from the Original* (New Delhi, 2011), 160–161.

²⁴⁰ Topluluk Malayalam dilini kullanır ve Kerala eyaletinin resmi dilidir.

²⁴¹ Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 26, 72.

ise “Malavares” ve “Mallealler” adını kullanmaktadır.²⁴² Malayalılar, Tamil, Kannada ve Telugu komşularıyla güçlü bir ilişki içindedir ve bu grup bazen Dravid soyuna mensup olarak anılır. Tamil ve Malayalılar arasında geçmişte aynı halktan olduğunu düşündüren yakın bağlar bulunmaktadır.²⁴³

Malayali kültürü, Kerala eyaletinde Hindu, Hristiyan ve Müslüman topluluklar arasında derin bir çeşitlilik sunar. Bu topluluklar içinde, alt gruplar da bulunur ve her biri kendine özgü bir yaşam tarzına sahiptir. Kerala Hinduizmi’nde kast sistemi karmaşıktır ve varlığını sürdürme eğilimindedir. Aynı şekilde, Hristiyan ve Müslüman topluluklarda da farklı alt gruplar mevcuttur. Ayrıca, dışlanmış kastlar ve kabileler, kimliklerini korumaya devam etmektedir. Dolayısıyla, Kerala toplumu, karmaşık ve çok yönlü bir kültürel mozaik oluşturur. Bu geleneksel topluluklar, modern etkilerle karşı karşıya kalarak dönüşürler, bu da Kerala’yı çok kültürlü bir mekân haline getirir.²⁴⁴

Mappila Müslüman kültürü, Hint ve Arap geleneklerinin bir karışımıdır ve kökeni İslâm öncesi Arabistan’a kadar izlenebilir. Bu topluluk, Arap tüccarlarının Malabar’a olan sık seyahatleriyle bir araya gelmiş ve benzersiz bir dil, kültür ve yaşam tarzı geliştirmiştir. İslâm’ın Malabar kıyılarına girişiyle birlikte, Mappilalar Arap geleneklerini ve Malayalam dilini kaynaştırarak yeni bir kimlik oluşturmuşlardır. Bu durum, Mappila topluluğunun kültürel ve dinî kimliğini şekillendirmiş ve bu zengin kültür tarih boyunca önemli bir rol oynamıştır. Hindu kadınların Araplarla evlenmesi sonucu yeni bir soy olan Mappila topluluğu ortaya çıkmıştır. İslâm Kerala sahillerine geldiğinde, Mappilalar tamamen değişmedi; Arapça’yı ana dil olarak kabul etmediler ve Malayalam’ı bırakmak istemediler. Bunun yerine, Arapça-Malayalam adında yeni bir dil geliştirdiler ve bu dil, Mappila kimliğinin oluşumunda ve tartışılmasında önemli bir rol oynadı. Arap ve Malayalam kimliklerini barındırmak için büyük bir kimlik krizi yaşadılar. Bu krizi aşmak için, Mappilalar yeni bir kimlik ifade etme ve paylaşma yöntemi buldular ve Arapça-Malayalam dilini kullandılar.²⁴⁵

İslâm coğrafyacısı İdrîsî’nin eserindeki tanımlamaya göre Menîbâr, Güney Hindistan’ın batısında, Arabistan Denizi ve Bengal Körfezi arasındaki sahil şeridinde bulunan bir

²⁴² Padmanabha Menon, *History of Kerala*, thk.T.K Krishna Menon (New Delhi - Chennai: Asian Educational Services, 2013), 1–2.

²⁴³ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 3.

²⁴⁴ Miller, *Mappila Muslims of Kerala*, 4.

²⁴⁵ Musadhique Kottaparamban, *Sea, Community and Language: a Study on the Origin and Development of Arabi- Malayalam Language of Mappila Muslims of Malabar*(Kingdom of Saudi Arabia: King Khalid University,2019), 3/406.

bölgedir. Hint denizinin sahillerindeki bu bölge için "Menîbâr"adını kullanmıştır. Bu, Malabar kelimesinin kökeni olarak kabul edilir. Ayrıca, İdris, eserinde bölgenin coğrafyası, bitki örtüsü, yerel halkı ve ticaret faaliyetleri hakkında da detaylı bilgiler vermiştir.²⁴⁶ Bunun yanı sıra Yâkût el-Hamevî, Malabar bölgesine "Melîbâr" şeklinde atıfta bulunduğu ve bu bölgeyi biber ticaretinin yoğun olduğu bir bölge olarak nitelediği görülmektedir. Biber, Malabar bölgesinin en önemli baharatlarından biridir ve bu bölgede yetiştirilip ihraç edilir. Yâkût el-Hamevî, Malabar bölgesindeki biber ticaretinin yanı sıra bölgedeki diğer baharat çeşitleri ve ticaret malları hakkında da bilgiler sunar.²⁴⁷ Ayrıca Güney Hindistan'ın Kullam şehrinde ve mabedinde put bulunmaz ve çevresi palmye ve bambu ağaçlarıyla çevrilidir. Şehirdeki palmye ağaçları özellikle uzun boy ve kemik yapısıyla dikkat çeker. Bambu ve kamışlar da bol miktarda bulunur. Şehirde ev yapımında sandaneya olarak bilinen taşlar kullanılır. Evlerin direkleri genellikle ölü balıkların omurlarından yapılır. Tıp uygulamaları ise sadece bu şehirde gerçekleştirilir.²⁴⁸

İbn Battûta'nın Seyahatnamesinde, Malabar, yani Kerala doğal güzelliğe sahip ve ağaçlarla dolu bir bölge olarak kaydedilmiştir.²⁴⁹ Ayrıca Malabar bölgesinin, Saidapur'dan başlayıp Kullam'da biten iki aylık bir yolculuk süresi kadar bir alanı kapladığı ifade etmiştir.²⁵⁰ İbn Battûta'nın Malabar bölgesi hakkındaki bu bilgileri, bölgenin zengin tarihi ve kültürel geçmişi hakkında bize önemli ipuçları vermektedir. Malabar bölgesi, tarihsel olarak birçok farklı etnik ve dinî grup tarafından yönetilmiştir ve İbn Battûta'nın bahsettiği "12 kâfir Racalar" da bu çeşitliliğin bir göstergesidir. Malabar topraklarında, Basudev (Vasudev), Ramdev, Kuwail, Samiri (Samuthiri), Tirawari gibi bazı kâfir Racalar bulunmaktadır.²⁵¹ Bazıları güçlüdür, elli bin kişilik ordulara sahiptir; diğerleri ise üç bin kişilik ordulara sahiptir. Ancak aralarında hiçbir anlaşmazlık yoktur ve güçlü olanlar, zayıfların topraklarını ele geçirme hırsı taşımazlar. Her hükümdarın topraklarının sınırında, o bölgenin hükümdarının adının yazılı olduğu ahşap bir kapı bulunur. Buna 'Güven Kapısı'denir. Bir Müslüman veya kâfir suçlu, bir hükümdarın topraklarından kaçır ve başka birinin güven kapısı'na ulaşırsa hayatı

²⁴⁶ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâk fi'htirâkı'l-Âfâk*, 191-192.

²⁴⁷ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 1/345-346, 5/196.

²⁴⁸ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 1/446.

²⁴⁹ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, thk. Abdülhâdî et-Tâzî, 4/36.

²⁵⁰ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, thk. Abdülhâdî et-Tâzî, 4/34-35.

²⁵¹ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, thk. Abdülhâdî et-Tâzî, 4/39-40, 42, 45, 50.

güvendedir. O buraya ulaştıktan sonra kendisinden kaçtığı hükümdar onu burada ele geçiremez. Bu topraklardaki sultanlar, egemenliklerini kendi çocukları yerine kız kardeşlerinin oğullarına devrederler. Malabar ülkesinde bir Raca, insanların alışveriş yapmasını engellemek istediğinde, hizmetkârına dükkânların üstüne yapraklarıyla birlikte ağaç dalları asmalarını emreder ve bu dallar asılı kaldığı müddetçe alışveriş yapmaz.²⁵² Ayrıca Malabar bölgesinin Hindistan cevizi ağaçları bakımından zengin ve şeker kamışı ağaçlarına sahip olduğunun belirtilmesi, bölgenin ekonomik açıdan da önemli olduğunu göstermektedir. Bölgenin güzel doğası ve doğal kaynakları, gezginlerin ilgisini çekmiştir. İbn Battûta gibi birçok seyyah, bölgeyi ziyaret etmiştir. Son olarak, "Fakannur" ismiyle meşhur olan Kannur şehrinde Bakkam ağacı ve el-Kelehi adıyla bilinen Hindistan ud'u bulunması,²⁵³ bölgenin zengin bitki örtüsüne ve kültürel mirasına işaret etmektedir. Bu bilgiler, Malabar bölgesinin tarih, ekonomi, doğal kaynaklar ve kültür açısından zengin bir bölge olduğunu göstermektedir.

Timurlular devrinde yaşayan Abdürrezzâk es-Semerkandî (ö.887/1482) *Maṭla'ü's-sa'deyn'* adlı eserinde Hindistan'da meydana gelen olayları anlatırken şimdiki Kerala (Malabar) eyaletinin büyük şehri olan "Kalikut" hakkında bilgilere de yer vermiştir.²⁵⁴ Kalikut, Malabar'ın önde gelen limanlarından biridir. Burayı Çin, Cava, Seylan, Yemen ve Fars'tan gelen tüccarlar sık sık ziyaret eder. Dünyanın en önemli limanlarından biri olarak kabul edilir.²⁵⁵

İbn Battûta seyahatleri sırasında Malabar kıyılarına da uğramış ve burada yaşayan Müslüman toplulukları ziyaret etmiştir. İbn Battûta, Malabar'da yaşayan Müslümanların bir cemaat halinde ibadet ettiklerini ve Cuma namazı için cami imkânı bulunduğunu gözlemlemiştir. İbn Battûta, Malabar'daki camilerin mimari özelliklerini ve ibadetlerdeki farklılıkları hakkında da seyahat namelerinde detaylı bilgiler vermiştir. Ayrıca Malabar'da Müslümanların ticari faaliyetleri hakkında da bilgi veren İbn Battûta, burada gördüğü zenginlik ve ticari canlılık hakkında da notlar tutmuştur.²⁵⁶

²⁵² İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, thk. Abdülhâdî et-Tâzî, 4/38-39.

²⁵³ İbn Battûta, *Büyük dünya seyahatnamesi: Tuhfetü'n-Nüzzâr fî Garâibi'l-Emsarve'l-Acâibi'l-Esfar*, çev. Muhammed Şerif Paşa, Eksiksiz Edisyon(İstanbul:Yenişafak1907),436-437.

²⁵⁴ Orhan Bilgin, "Abdürrezzâk Es-Semerkandî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1988), 1/299; T.W Arnold, *The Preaching of Islam: A History of the Propagation of the Muslim Faith* (London: Constable & Company, 1913), 201.

²⁵⁵ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, thk. Abdülhâdî et-Tâzî, 4/45.

²⁵⁶ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, thk. Abdülhâdî et-Tâzî, 4/38,39,40.

Günümüzde Kerala eyaleti, Hindistan'ın güneybatı sahil şeridinde yer alır ve toplam 14 bölgeye ayrılmıştır. Başkenti Thiruvananthapuram'dır. Kerala, Karnataka (eskiden Mysore olarak bilinirdi) eyaleti ile kuzeyde ve kuzeydoğuda, Tamil Nadu eyaleti ile doğuda ve güneyde, Lakshadweep adaları ve Arap Denizi ile batıda sınırlanmıştır. Bu bölge, aynı zamanda Malabar Sahili olarak da bilinir ve ülkenin en verimli tarım bölgelerinden biridir. Kerala, ayrıca turizm, balıkçılık ve baharat ticareti gibi diğer ekonomik faaliyetlere de ev sahipliği yapar.²⁵⁷ Ayrıca, tarihî kaynaklarda Hindistan'ın güneydoğusunda, Cava ve Sumatra ile birlikte Serendib olarak da anılan Sri Lanka adası bulunmaktadır. Bu adanın adı, eski zamanlarda burada yetişen zengin baharatlara ve doğal kaynaklara atfen verilmiştir. Daha sonra, 8. yüzyıldan itibaren bu adaya "Seylan" adı verilmiştir ve bugün Sri Lanka Cumhuriyeti olarak bilinir. Sri Lanka, Hindistan'ın güneydoğusunda, Bengal Körfezi'nin güneyinde yer alır.²⁵⁸

Çağdaş araştırmacı Srikumar Chattopadhyay, Kerala'yı coğrafi olarak üç farklı bölgeye ayırmıştır:

1. Doğu yaylaları: Kerala'nın doğusunda yer alan bu bölge, batıdaki düşük kıyı ovalarına göre daha yüksekte bulunur. Bu bölge, Ghats Dağları'nın doğu yamaçlarına kadar uzanır ve yüksek rakımlı platolar, dağlık bölgeler ve vadilerden oluşur.
2. Serin dağlık arazi: Bu bölge, Kerala'nın kuzeydoğusunda yer alır ve yüksek rakımlı dağ silsilelerinden oluşur. Bu bölgede, yılın bazı zamanlarında sıcaklıklar oldukça düşük olabilir.
3. Merkezde olan orta topraklar, inişli tepeler, batı ovaları ve kıyı ovaları: Kerala'nın merkezinde yer alan bu bölge, farklı topoğrafik özelliklere sahip birçok alanı içerir. Bölgede, Ghats dağları'nın batı yamaçlarına kadar uzanan inişli çıkışlı tepeler, batı ovaları ve kıyı ovaları bulunur. Bu ovalar, düşük rakımlı ve verimli topraklara sahiptir ve önemli bir tarım bölgesidir. Ayrıca Kerala'nın ünlü arka bahçeleri de bu bölgede yer almaktadır.

Ayrıca, Chattopadhyay Kerala'nın ekonomik yapısının da coğrafi özellikleriyle yakından ilişkili olduğunu belirtmektedir.²⁵⁹

²⁵⁷ “Kerala |History, Map, Capital,& Facts | Britannica” (Erişim tarihi: 20 Ekim, 2020).

²⁵⁸ İsmail Hakkı Göksoy, “Sri Lanka”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2007), 37/425–428.

²⁵⁹ Srikumar Chattopadhyay - Richard W. Franke, *Striving for Sustainability: Environmental Stress and Democratic Initiatives in Kerala* (New Delhi: Concept Publishing Company, 2006), 110.

Kerala, güneş ışınlarından oldukça etkilenen sıcak bir bölgedir ve ekvatora yakın bir konumda bulunur. Bu nedenle, yıl boyunca ılık ve nemli bir iklimi vardır ve yüksek yağış alır. Ayrıca, Kerala'nın batı kıyısında Arabistan Denizi'ne bakan uzun bir kıyı şeridi bulunur ve bu da bölgenin nemli ve sıcak iklimini etkiler. Dağlık alanlar ise, genellikle daha serin bir iklime sahiptir. Ancak, Kerala'nın iklimi, coğrafi özelliklerine bağlı olarak bölgeden bölgeye değişiklik gösterebilir.²⁶⁰

Kerala yıl boyunca tropikal bir iklime sahiptir. İklimi, yılda iki muson dönemi tarafından belirlenir. Haziran ayı sonlarında başlayan güneybatı musonu, Eylül ayı sonlarına kadar devam eder ve Kerala'nın en yağışlı dönemidir. Bu dönemde yoğun yağışlar sel ve toprak kaymalarına neden olabilir. Kasım ayında başlayan kuzeydoğu musonu, Şubat ayına kadar devam eder ve daha az yoğun yağışlar getirir. Bu dönemde, hava daha serin ve kuru olur. Kerala'nın ortalama sıcaklığı yıl boyunca 27-28 derece arasındadır. En yüksek sıcaklık, Nisan ve Mayıs aylarında görülür. En düşük sıcaklık ise Aralık ve Ocak aylarında kaydedilir. Kerala'nın sahil kesimi ve iç kesimleri arasında da farklı iklim koşulları bulunur. Sahil kesimleri daha nemli ve sıcaktır, iç kesimler ise daha serin ve kuru olarak görünür.²⁶¹ Kerala'nın iklimi yıl boyunca tropikaldir ve yılda iki muson dönemi yaşar. Güneybatı musonu yaz aylarında yoğun yağışlar getirirken, kuzeydoğu musonu kış aylarında daha az yağış getirir. Ancak, Kerala'daki iklim koşulları, sahil ve iç kesimler arasında ve bölgedeki farklı yüksekliklerde değişebilir.²⁶²

Sadasivan S. N, Kerala adının kaynağı hakkında birkaç teori sunmuştur. Bunlardan biri, Kerala adının "kera" kelimesinden türediği ve "hindistancevizi ağacı" anlamına geldiği yönündedir. Bu teori, Kerala'nın yüksek miktarda hindistancevizi ağacına sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer bir teori ise, Kerala adının "Çera" kelimesinden türediği ve eski bir Tamil krallığı olan Çera Krallığı'ndan geldiği yönündedir. Bu görüşe göre, Kerala'nın tarihi Çera Krallığı'yla bağlantılıdır ve adı da bu krallıktan gelmektedir. Kitapta ayrıca, Kerala'nın adının kökeni konusunda farklı teoriler olsa da,

²⁶⁰ P. Tessy Chacko - G. Renuka, "Temperature Mapping, Thermal Diffusivity and Subsoil Heat Flux at Kariavattom of Kerala", *Proceedings of the Indian Academy of Sciences, Earth and Planetary Sciences* 111/1 (2002), 79-81; "Kerala Climate." Kerala Tourism, Government of Kerala,(Erişim 1 Mayıs 2023) www.keralatourism.org/kerala-climate.php; William A. Noble, "Kerala - Climate," *Encyclopaedia Britannica, Inc* (Erişim 8 Ekim, 2020).

²⁶¹ "Kerala Climate", Maps of India (Erişim 28 Mart, 2023). <https://www.mapsofindia.com/kerala/climate.html>

²⁶² "Kerala | History, Map, Capital, & Facts | Britannica".(Erişim 12 Mayıs 2023)

genel olarak “hindistancevizi ağacı” veya “Çera” kelimesinden türediği kabul edilmektedir.²⁶³

Kerala, tropikal iklimi nedeniyle yıl boyunca yeşil ve verimlidir. Yüksek rakımlı bölgeleri olan yaylalar, baharat bitkilerinin yetiştirilmesi için ideal koşullar sunar. Kakule, karanfil, tarçın, zencefil, muskat gibi baharat bitkileri, Kerala’nın yaylalarında yetiştirilir ve dünya genelinde çok popüler olan baharatların birçoğu buradan gelir.²⁶⁴ Bu baharatlar, Kerala mutfağına ve dünya mutfağına özgün tatlar ve aromalar katmak için kullanılır. Ayrıca, baharat yetiştiriciliği Kerala ekonomisi için de önemli bir sektördür. Kerala, tarihi boyunca farklı ülkelerden tüccarların uğrak noktası olmuştur. Yüksek kaliteli baharatların yetiştirilmesi nedeniyle, Kerala’nın Malabar bölgesi, tarih boyunca Asya, Afrika ve Avrupa’dan gelen tüccarlar için önemli bir ticaret merkezi haline gelmiştir.²⁶⁵ Arap tüccarlar, özellikle Baharat Yolu üzerindeki Kerala limanlarını kullanarak baharat ticareti yapmışlardır.²⁶⁶ Bu tarihi bağlantılar sayesinde, Kerala’nın kültüründe, yemeklerinde ve hatta dilinde Arap etkileri görülebilir.²⁶⁷ Bu nedenle, Kerala’nın baharat yetiştiriciliği ve ticareti, bölgenin ekonomisi ve tarihi bağlantıları için önemli bir unsur olarak görmek mümkündür.²⁶⁸

Arap tüccarlar, Kerala’nın Malabar bölgesine İslâm gelmeden önce gelmekteydiler. Bu tüccarlar, Malabar bölgesinde ticaret yapmak suretiyle yerel halkla ilişkiler kurmuşlardır.²⁶⁹ Bölgenin ilk yerli müslümanlar olan Mappila Müslümanları, Arap tüccarlarla ticaret yaparak onların kültürünü ve dinî inançlarını yakından tanıma fırsatı bulmuşlardır. Arap tüccarların temas ettiği Mappila halkı İslâm’ı benimseyen ilk yerel halk olmuştur.²⁷⁰ Bu nedenle, Mappila Müslümanları ve Arap tüccarlar arasında yakın bağlar oluşmuştur. Ancak, Arap tüccarların bölgedeki varlığına rağmen, Mappila Müslümanları ve Malayali yerel halkı arasındaki ilişki de önemli kalmıştır. Mappila

²⁶³ S. N. Sadasivan, *A Social History Of India* (Kerala: APH Publishing Corperation, 2000), 1/101.

²⁶⁴ Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 12.

²⁶⁵ Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 1; George F. Hourani, *Arab Seafaring : In the Indian Ocean in Ancient and Early Medieval Times* (Princeton: Princeton University Press, 1995), 83.

²⁶⁶ T.W Arnold, *The Preaching of Islam: A History of the Propagation of the Muslim Faith*, 207.

²⁶⁷ Mevlana Şeyh Muhammed İsmâ’il Panipeti, *İslâm Yayılış Tarihi*, çev. Ali Genceli (İstanbul : Toker Yayınları, 1972), 3/1126-27,28.

²⁶⁸ Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn fî Ba‘zı Ahbârî'l-Burtuğâliyyîn*, thk. Hamza Chelakodan, 32,33,34,35; Cera Dynasty | India | Britannica” (Erişim 3 Kasım 2020).

²⁶⁹ Süleyman Nedvî, *Arab u Hind key Ta‘allukât*, 2-7.

²⁷⁰ C.A Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk.F. B. Evans (Madras: Government press, 1908), 190–191.

Müslümanları, yerel halkla ticaret yapmaya devam etmişlerdir ve Kerala'nın yerel kültürüne ve geleneklerine de uyum sağlamışlardır.²⁷¹

Malabar bölgesindeki kast sistemi, Hindu toplumunda oldukça sıkı bir şekilde uygulanıyordu ve kadınlar bu sistemin en altında yer alıyordu. Ancak, bazı kaynaklarda Arap tüccarların düşük kast sınıfından kadınlarla evlendiği belirtilmektedir.²⁷² Ayrıca, Hindistan'da Müslümanlar, hangi kasttan olursa olsun, herkesi eşit seviyede görmüşlerdir.²⁷³

İbn Battûta, Malabar'da gemilerden bir şey kırıldığında, mal sahiplerine geri verilmez, ancak gemi sahipleri bunu alırlar. Bu nedenle, bu bölge gemi sahipleri tarafından yoğun ilgi görür. Ayrıca, Malabar'da yer alan Kunchi Kari en yüksek dağda yaşayan Yahudi topluluğunun yerleştiği bir yerdi ve burada yaşayan Yahudiler vergilerini Kullam raca'ya ödüyorlardı.²⁷⁴

Sonuç olarak Güney Hindistan, kendine özgü bir din kültürüne sahip olmasıyla dikkat çeker. İnsanlar, derin bağlılıkları sayesinde dinî öğretilere sıkı sıkıya bağlıdır ve toplum sorunlarına duygusal bir bağlılıkla yaklaşırlar. Bölgedeki Müslümanlar, atalarından miras aldıkları kültür sayesinde diğer dinler ve ideolojilerle olağanüstü bir sevgi, iş birliği ve anlayış içinde yaşarlar. Kuran ve sünnete bağlı olmaları, hayata yön verme ve diğer insanlarla olan ilişkileri açısından önemli bir rol oynarlar. Malabar Bölgesi'nde İslâmiyet'in yayılması da bu dinî birlikteliğin en önemli nedenlerinden biridir.

Güney Hindistan, ilk dönem Arap coğrafyacıların anlattıkları ile bugünü karşılaştırıldığında oldukça farklı bir coğrafya olarak karşımıza çıkar. Arap coğrafyacılar, Güney Hindistan'ın doğal zenginlikleri, zengin ticaret potansiyeli ve gelişmiş şehirleri ile övünürlerdi. Ancak günümüzde Güney Hindistan, modern teknolojinin ve endüstrinin yanı sıra geleneksel tarım ve balıkçılık da önemli ekonomik faaliyetler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, Güney Hindistanı, hem tarihi hem de günümüzdeki coğrafi özellikleri ile keşfedilmeyi bekleyen bir yer olarak görmek mümkündür. Ayrıca, bu bölüm, okuyucuların Güney Hindistan'ın coğrafi yapılarını ve Mappıla müslümanlara daha iyi anlamalarına yardımcı olacak fikrindeyiz.

²⁷¹ Sebastian R. Prange, "Like Banners on the Sea: Muslim Trade Networks and Islamization in Malabar and Maritime Southeast Asia," *Islamic Connections: Muslim Societies in South and Southeast Asia* January (2009), 25–26.

²⁷² Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans, 190.

²⁷³ Ebü'l-Hasan Nedvî, *el-Müslimûn fi'l-Hind*, 44.

²⁷⁴ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, thk. Abdülhâdî et-Tâzî, 4/48-49.

1.2.2. Liman Şehirleri

Güney Hindistan'daki liman şehirleri, tarihi boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu şehirler, Hint Okyanusu'na açılan ticaret yollarının kesiştiği stratejik noktalarda yer almıştır. Bu nedenle, ticaretin canlandığı dönemlerde bu liman şehirleri ekonomik ve kültürel açıdan oldukça gelişmiştir. Kerala'nın baharatları, MÖ 3. ve 2 binli yıllarda Eski Arapları, Bâbillileri, Asurluları ve Mısırlıları Malabar Sahili'ne çekmiştir.²⁷⁵ Ancak İslâm'ın Hindistan'a gelişi, bölgedeki tarihi ve kültürel yapıyı derinden etkilemiştir. İslâm dinî, 7. yüzyılda Arabistan'dan Hindistan'a doğru yayılmaya başlamıştır ve bu yayılma süreci, Güney Hindistan'daki liman şehirlerinde de etkisini göstermiştir. İslâm öncesi dönemde, Güney Hindistan liman şehirleri, özellikle ticaret yolu üzerindeki önemiyle tanınırdı.²⁷⁶ Bu dönemde bölgedeki liman şehirleri, özellikle zengin mal ticareti ile ünlüydü.²⁷⁷ Güney Hindistan'da baharat, ipek ve mücevherat gibi değerli ticaret ürünleri üretiliyor ve bu ürünler liman şehirlerinden deniz yoluyla Avrupa'ya ve Orta Doğu'ya ihraç ediliyordu.²⁷⁸ Ancak İslâm'ın Hindistan'a gelişi, Güney Hindistan'daki liman şehirlerinde pek çok değişikliğe sebep oldu. İslâm, bölgedeki Müslüman nüfusun artmasına ve yeni kültürel ve sosyal yapıların oluşmasına neden oldu. Bu değişiklikler, Güney Hindistan'ın tarihi ve kültürel dokusunda önemli bir dönüm noktası olarak görünmektedir.²⁷⁹

İslâmiyet'in bölgede yayılmaya başlamasıyla birlikte, Güney Hindistan'daki liman şehirleri, Müslüman tüccarlar ve seyyahlar için bir merkez haline geldi. Bu seyyahlar, bölgedeki Müslüman nüfusun artmasına ve İslâm kültürünün yayılmasına katkı sağladılar. Ayrıca, Hindistan'ın güney kıyılarında bulunan bu liman şehirleri, Müslüman hükümdarlar tarafından da fethedilerek İslâm'ın yayılmasında etkili oldular. Özellikle 14. yüzyılda Vijayanagara İmparatorluğu'na son veren Behmeni Sultanlığı (1347-1518), Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılmasına katkıda bulunan önemli bir İslâm devletiydi. Bu liman şehirlerine Arap Yarımadası'ndan Doğu Afrika'dan ve Orta

²⁷⁵ Menon, A Survey of Kerala History (Kottayam: D C Books, 2007), 57-58.

²⁷⁶ Johan Keay, *India : A History* (New York: Atlantic Books, 2000), 121.

²⁷⁷ Radhakumud Mookerji, *History of Indian Shipping: A History of the Sea-Borne Trade and Maritime Activity of the Indians from the Earliest Times* (London & New York: Longmans, Green, and co., 1912), 122.

²⁷⁸ Richard M. Eaton, *The Rise of Islam and the Bengal Frontier, 1204-1760* (Berkeley: University of California Press, 1993), 130.

²⁷⁹ Musadhique Kottaparamban, "Sea, Community And Language: A Study on the Origin And Development of Arabi- Malayalam Language of Mappila Muslims of Malabar", *Mjssh* 3/4 (Ekim 2019), 406-410.

Doğu'dan deniz yoluyla gelen tüccarlar İslâm'ın bölge halkı arasında yayılmasında önemli bir rol oynamıştır. Güney Asya coğrafyasında İslâm'ın girişi ve yayılışında deniz ticaretinin ve göçlerinin önemli rolü vardır.²⁸⁰ Bunda Hint Okyanusu çevresindeki limanlar bu bölgelerdeki İslâmlaşmanın odak noktası olmuştur. Bu çerçevede söz konusu limanları tanımak faydalı olacaktır.

İlk İslâm kaynaklarında Güney Hindistan'ın sahil bölgeleri hakkında önemli bilgiler bulunmaktadır. İslâm'ın ilk dönemlerinde, Güney Hindistan'ın sahil bölgeleri, ticari faaliyetler nedeniyle birçok yabancı toplumun dikkatini çekmiştir.²⁸¹ Arap tüccarların özellikle baharat ticareti için Kerala kıyılarına gitmeleriyle birlikte, İslâm'ın ilk öğretileri de bu bölgede yayılmaya başladı. Ayrıca, Süryaniler, Yahudiler,²⁸² Yunanlılar, Romalılar, Çinliler, Hristiyanlar ve diğer yabancı topluluklar da bu bölgeyle temas halindeydi ve kendi dinlerinin Güney Hindistan'da yayılmasında rol oynadılar.²⁸³

Milattan sonra 52 yılında, St. Thomas adlı Hristiyan azizin Hindistan'ın Kerala eyaletindeki Cranganore (günümüzde Kodungallur olarak bilinir) bölgesine geldiği ve burada Hristiyanlığı yaymaya başladığı düşünülmektedir. St. Thomas'un bölgeye gelmesinden sonra, Suriyeli Hristiyanlar olarak bilinen Nestûrîler'in²⁸⁴ de Kerala'ya geldikleri ve Hristiyanlığı yayma faaliyetlerinde bulundukları ifade edilmektedir.²⁸⁵ Bu nedenle, Hristiyanlığın Kerala'ya deniz yoluyla gelmiş olması ve bölgede yayılması muhtemeldir. Ayrıca, Kerala'nın güneyindeki Travancore bölgesinde Hristiyan nüfusun artması da deniz yoluyla gelen Hristiyanlardan kaynaklanmalıdır. Bu nedenle deniz yolu Kerala'daki Hristiyan hareketleri açısından da önemli bir faktördür.

Hindistan, tarih boyunca zengin bir ülke olarak görülmüştür. Abbâsîler döneminde yaşayan Makdisî'nin "*Ahsenü't-Tekasim*" adlı eserinde de belirtildiği gibi, Sind bölgesi Hindistan'ın zengin bölgelerinden biriydi ve altın, ticari ürünler, tıbbi bitkiler, pirinç, muz ve hurmalar gibi zengin kaynaklara sahipti. Ayrıca, Arap denizinin kıyılarındaki Deybül şehrinde de çok sayıda köyde gayrimüslim halk yaşadığı ve bu şehrin ticaret

²⁸⁰ Abdul Qadir Husaini (Saiyid), *Bahman Shah, the Founder of the Bahmani Kingdom* (Firma K.L. Mukhopadhyay: Calcutta, 1960), 1-5, 40, 70-71.

²⁸¹ David Ludden, *India and South Asia: A Short History* (England: One world Publications, 2002), 75.

²⁸² Mookerji, *History of Indian Shipping: A History of the Sea-Borne Trade and Maritime Activity of the Indians from the Earliest Times*, 117.

²⁸³ V.Kunhali, *Muslim Communities in Kerala to 1798* (Aligarh Muslim University, 1986), 2.

²⁸⁴ Nestûrîler, Doğu Kilisesi adı verilen bir Hristiyan mezhebine mensuptular ve Ortodoks Hristiyanlıktan farklı inançları ve uygulamaları vardır.

²⁸⁵ G.T Mackenzie, *Christianity in Travancore* (Trivandrum: Travancore Government Press, 1901), 1-2; Vincent Arthur Smith, *The Early History of India from 600 B.C. to The Muhammandan Conquest*, 245.

merkezi olarak önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Bu nedenle Hindistan, tarih boyunca ticaret ve zengin kaynaklarıyla bilinmiştir.²⁸⁶ Hindistan, Basra Körfezi'nden Çin'e uzanan ticaret yolunda stratejik bir konumda yer almaktadır.²⁸⁷ Bu nedenle, Arap gemileri düzenli olarak Hindistan'ın limanlarına uğramaktaydı. Miladi 9. yüzyıl ortalarında Süleyman et-Tâcir ve Ebû Zeyd es-Sîrâfî adlı iki Müslüman seyyah tarafından kaleme alınan *Ahbârü's-Sîn ve'l-Hind* adlı eserde de belirtildiği gibi “bazen gemiler doğrudan Maskat'tan (Muskat) Kullam Mulay'a gelir ve ardından rüzgârın yardımıyla bir ay içinde Arap denizini geçerlerdi”.²⁸⁸ Bu ticaret yolu, Hindistan'ın ekonomik ve kültürel gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Abbâsîler döneminde iç ve dış ticaret gelişti. Müslüman tüccarlar, Hindistan, Çin, Seylan ve diğer bölgelerden çeşitli mallar getiriyorlardı. Bunun karşılığında da farklı ürünler ihraç ediliyordu. Ticaret ağı Akdeniz limanları üzerinden Avrupa'ya da ulaşıyordu.²⁸⁹

Güney Hindistan'daki liman şehirleri, Arap tüccarlarının bölgeye gelişyle ticari açıdan daha da önem kazanmıştır. Araplar, baharat, ipek ve diğer ürünler için Güney Hindistan limanlarına gitmişlerdir. Bu ticaret yolu, aynı zamanda İslâmiyet'in Güney Hindistan'a yayılmasına da katkı sağlamıştır.²⁹⁰ İslâm'ın ilk gelişi, ticaret yolları aracılığıyla gerçekleşmiştir ve bu nedenle İslâmiyet, Güney Hindistan'da Arap tüccarlarının varlığına bağlıdır. Ayrıca, Güney Hindistan'da liman şehirlerinin etkisi, sadece Araplarla sınırlı kalmamıştır. Farklı kültürlerden gelen tüccarlar ve gezginler de bu bölgeye gelmiştir ve bu nedenle liman şehirleri, Güney Hindistan'ın tarihi, kültürel ve ticari gelişiminde önemli bir rol oynamıştır.²⁹¹

İbn Hişam'ın Abdülmuttalib'in ölümü ve mersiyesi başlığı altında aktarmış olduğu Câhiliye dönemi şiirlerinden İslam öncesi dönemde Arap Yarımadası'nda Hind kılıçlarının bulunduğunu anlaşılmaktadır. “Abdülmuttalib Yemen topraklarından Redmân'da öldü. Sonra Nevfel Irak bucaklarından Selmân'da öldü. İddia ettiklerine göre Matrûd'a denildi ki: Ne güzel, Şâyet daha da iyi söylesen daha iyi olur. O da dedi ki: Bana birkaç gece mühlet verin. Bunun üzerine birkaç gün bekledi sonra da şu

²⁸⁶ Makdisî, *Ahsenü't-Tekâsîm*, 474,479.

²⁸⁷ Ahmad, “Hindistan:Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılara Göre Hindistan”, 18/47.

²⁸⁸ Sîrâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit (New York: LibRARY of Arabic, 2014), 12.

²⁸⁹ Hakkı Dursun Yıldız, “Abbâsîler”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara, TDV Yayınları, 1988), 1/48.

²⁹⁰ V.Kunhali, *Muslim Communities in Kerala to 1798*, 1.

²⁹¹ Ekber Şah, *Hakikat Nâme*(Karaçi: Nefis Akademi,1966),69-72; K.K. Muhammad Abdul Kareem, *Cheraman Perumal* (Calicut: Kozikode,1956),75.

beyitleri söyledi. Kısraklar içerisinde ganimet alınmış kısraklardan da çokça hibe ettiler, bağışladılar. Seçilmiş Hind kılıçlarından ve kuyuların ipleri gibi süngülerden çokça hibe ettiler”.²⁹² Bu şiir vasıtasıyla biz Hint kılıçlarının Abdülmuttalib (ö. 577) zamanında Arap Yarımadası’nda kullanıldığını öğrenebilmekteyiz.

İbn Hişâm, Hindistan kılıçları hakkında bir başka bilgi daha vermektedir. Abdülmuttalib ve oğlu Hâris zemzem kuyusunu kazarlarken altından yapılmış iki geyik heykeli bulmuşlardır. Bunlar Cürhümlülerin Mekke’den çıktıkları sırada gömdükleri iki altın geyik idi. Ayrıca bu kazma esnasında Kâl’a kılıçları ve zırhları da bulunmuştur. Bu kâl’a kılıçlarının nereden geldiği noktasında üç farklı görüş bulunmaktadır. Birincisi Şam’daki bir dağ olan Kâl’a nispet edildiği yönündedir. İkinci ise bunların Hindistan kılıçları olduğu şeklindedir. Mis’ar b. Mühelhil (ö. 390/1000 [?]), Çin’e yaptığı yolculuklardan bahsederken şöyle der: “Çin’den Hindistan’a yakın olan Kâle’ye geri döndüm ve gemiler buraya gelir ve ondan öteye geçmez. Bu yerde devasa bir kale bulunur ve burada Kâle kurşun yatağı bulunur ve bu kalede kale kılıçları yapılır, bunlar eski Hindistan kılıçlarıdır. Bu kaledeki insanlar kral istediklerinde ona karşı koyarlar, istediklerinde ise ona itaat ederler”. Üçüncü görüş ise Endülüs’ten geldiği yönündedir.²⁹³

Yemen, eski çağlardan beri Hint ticareti için önemli bir merkezdi ve Hintli tüccarlar sık sık buraya gelirdi. Ahmed Emîn’e göre, Yemenliler, ticaretin çoğunu ellerinde tutar ve Hadramut ve Zafâr’ın²⁹⁴ ürünleri ile Hindistan’ın ihracat ürünlerini Şam ve Mısır’a taşırlardı. Irak’taki Übülle limanı, Hint ticaret gemilerinin uğrak noktasıydı ve bazen "Hindistan Toprağı" olarak anılırdı.²⁹⁵ Taberî, bu liman’ın Fars İmparatorluğu’nun en büyük ve en sıkıntılı limanı olduğunu ve buranın yöneticisinin kara ve denizde Araplarla savaştığını kaydeder.²⁹⁶

Tevrat, (1400-1000) arasında karadan Mısır ve Şam’a ticaret yapan Arap kervanları hakkında bilgi veren en eski kaynaklardan biridir. Tevrat’ta Yusuf’un bu kervanlardan

²⁹² İbn Hişâm, *es-Sîretü’n-nebeviyye*, nşr. Mustafa es-Sekkâ v.dğr, (Kahire: Mustaf bâbî’l-Halebî,1375/1955), 1/138 -141.

²⁹³ İbn Hişâm, *es-Sîretü’n-nebeviyye*, nşr. Mustafa es-Sekkâ v.dğr,1/143-146.

²⁹⁴ İslam öncesi dönemde var olan ve kalıntıları hala mevcut olan Zafâr şehri, günümüzde Belîd olarak bilinir ve Salâle şehri yakınındadır. Günümüzde Zafâr, Umman’ın güney eyaletinin adıdır ve bu eyaletin merkezi Salâle’dir. Cengiz Tomar, “Zafâr”,*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2013), 44/66.

²⁹⁵ Ahmed Emîn, *Fecrü’l-İslâm* (Kahire: Matbaatü’l-İhtimâd,1928), 3-4.

²⁹⁶ Taberî, *Târîhu’r-Rusûl ve’l-Mülûk*,nşr. Muhammed Ebû’l-Fazl Ebrahim (Mısır: Dârü’l-Maârif, 1119), 3/348.

biri tarafından kuyudan çıkarılarak Mısır'a götürüldüğü anlatılır. Yusuf kardeşleri tarafından kuyuya atıldıktan sonra onu kuyudan çıkaran bu kervandır.²⁹⁷ Hint Okyanusu ticareti Yusuf'un zamanından Vasco da Gama'nın (15. yüzyılın sonlarında) dönemine kadar Arapların elinde kalmıştır.²⁹⁸ İpek Yolu'nun deniz bağlantıları da önemliydi. Chang'an'dan Çin deniz limanlarına yüklenen mallar, Basra Körfezi'ne kadar uzanan bir yolculukla taşınırdı. Seylan'dan başlayarak Hindistan'a, hatta Afrika'ya kadar ticaret gemileri sefer yapardı. Bizanslı tüccarlar da bu ticarete katılırdı.²⁹⁹ Ayrıca, Kerala, Sümer kayıtlarına göre M.Ö. 3000'den beri önemli bir baharat ihracatçısı olmuştur ve "Baharatların Bahçesi" olarak anılmaktadır.³⁰⁰

İslâm kaynaklarında geçen bu limanlar, müslümanların ticaretinde önemli bir rol oynamış ve müslüman Arap tüccarlar tarafından sık sık ziyaret edilmiştir. Bu limanlar, güney Hindistan kıyı şeridinde bulunmaktadır ve Hindistan'ın zengin baharat ve ipek ticaretinin merkezlerinden biri olarak kabul edilirler. Menîbâr (Malabar)³⁰¹ Güney Hindistan'ın batı kıyısında yer alan bir limandır. Buradan çeşitli baharatlar, ipek kumaşlar, mücevherler ve diğer lüks mallar Arap tüccarları tarafından satın alınmış ve ticareti yapılmıştır.³⁰² Kullam, Kerala eyaletinin güneyinde yer alan bir limandır. Bu liman, ticaret yollarının kesiştiği bir noktada yer alır ve baharat, ipek ve diğer malların ihracatı için önemli bir limandır.³⁰³ Tâna (Thana),³⁰⁴ Hindistan'ın batısındaki Maharashtra eyaletinde yer alan bir limandır. Burada Arap tüccarları tarafından baharatlar, kumaşlar ve mücevherler satın alınırdı. Kalikut (Kalikut-Kozhikode), Kerala eyaletinde bulunan bir limandır. Bu liman, İslâm dünyasının baharat ticaretindeki en önemli limanlarından biriydi ve Arap tüccarları tarafından sık sık ziyaret edilirdi.³⁰⁵

²⁹⁷ *Tefsîr Kitâb-ı Mukaddes: Ahd-i kadîme*, Sefer Takvin, 37.

²⁹⁸ Mohiaddin Alwaye, *el -Davet el'İslâmiat Watatawuruha fi Şibh el-Qarat el-Hindiya* (Dar el-Qalam - Damascus, 1986), 53–54.

²⁹⁹ Nebi Bozkurt, "İpek Yolu", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2000), 22/369.

³⁰⁰ Srikumar Chattopadhyay; Richard W. Franke, *Striving for Sustainability: Environmental Stress and Democratic Initiatives in Kerala* (New Delhi: Concept Publishing Company, 2006), 54, 79.

³⁰¹ Malabar Sahili, Hindistan Yarımadası'nın en güneydeki burnunun bir parçasını oluşturur. Umman Denizi ile Bengal Körfezi'nin, batıda Doğu Afrika ile Orta Doğu'nun ve doğuda Güneydoğu Asya ile Çin'in buluşma noktasında yer alır; Bkz. Sebastian R. Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 32.

³⁰² Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, 1:345; Sîrâfi, *Rihla'tu es-Sirafi*, thk. Abdullah el-Habşiy (Abu Dabi: el-Macmau es-Sakafi, 1999) 1/6; Kazvîni, *Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-'ibâd*, 123.

³⁰³ Sîrâfi, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit, 12.

³⁰⁴ Belâzürî, *Fütûhu'l-Büldân*, 438.

³⁰⁵ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 1/138, 2/123, 3/4, 4/39, 45.

Manjarur (Mangalore),³⁰⁶ Fakanûr (Barkur),³⁰⁷ Fandarına (Pantalayani-Kullam),³⁰⁸ Harqilyah (Kasargode),³⁰⁹ Hili (Ezhimala),³¹⁰ Budaffttan (Valapattanam),³¹¹ Jurftattan (Kannur), Shaliyat(Chaliyam-Beyepore),³¹² Kulankalur (Cranganore-Kodungallur),³¹³ Kushi (Koçi), Berûc/Berûs (Broach),³¹⁴ ve Saymûr (Chaul),³¹⁵ Hindistan'ın zengin ticaret geçmişinde önemli rolleri bulunan bölgenin diğer limanlarıydı. Bu limanlar İslâm dünyası ile Hindistan arasındaki ticari ilişkilerin gelişmesine önemli katkıda bulunmuşlardır.³¹⁶ Şimdi bu limanlar hakkında daha geniş bilgi vermek istiyoruz.

Şekil 1: Güney Hindistan'ın Sahil Bölgeleri

Kaynak: Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 36.

Malabar: Malabar bölgesi Hindistan'ın güneybatı kıyısında bulunur ve İslâm ticaretinde önemli bir rol oynamıştır. Bu bölge, İslâm kaynaklarında "Menîbâr",³¹⁷ "Melîbâr",³¹⁸ "Ma'bar",³¹⁹ "el-Muleybâr",³²⁰ gibi farklı isimlerle kaydedilmiştir.

³⁰⁶ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 1/345.

³⁰⁷ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 5/196.

³⁰⁸ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fî htirâkı'l-Âfâk*, 191.

³⁰⁹ Dîmaşkî, *Nuḥbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 173.

³¹⁰ Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud, 354.

³¹¹ Dîmaşkî, *Nuḥbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 173.

³¹² İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/821-822.

³¹³ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 72.

³¹⁴ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fî htirâkı'l-Âfâk*, 191.

³¹⁵ Makdisî, *Ahsenü't-Tekâsîm*, 486.

³¹⁶ S.Muhammed Husayn Nainar, *Arab Geographers Knowledge of Southern India*, 25-85.

³¹⁷ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fî htirâkı'l-Âfâk*, 1/186.

³¹⁸ Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, 1:345; Sirâfî, *Rihla'tu es-Sirafi*, thk. Abdullah el-Habşiy (Abu Dabi: el-Macmau es-Sakafi, 1999)1/6; Kazvîni, *Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-'ibâd*, 123.

³¹⁹ İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlikü'l-ibsâr fî memâlikü'l-emşâr*, thk. Kamil Salman el-Cuburi (Beirut: Dârü'l-kütübi'l ilmiyye, 1971), 3/37, 38, 40; İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 3/ 137, 168, 205, 206, 208, 4/22, 35, 54, 2/ 34-35.

³²⁰ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 3/222, 4/3, 34-42, 48, 49, 73, 245.

Menîbâr limanı, Hindistan ve Sind adalarından gelen tüccar gemileri için önemli bir duraktı. Bu limandaki halkın zengin olduğu ve çarşıların çok kazanç elde ettiği belirtilmiştir.³²¹ Ebü'l-Fidâ ise Menîbâr'ı Bilâdü'l-fulful (Biber Ülkesi) olarak adlandırmış ve bölgedeki baharat ticaretinin önemine işaret etmiştir. Menîbâr'ın sulak bir bölge olduğu ve doğal zenginliklere sahip olduğu da belirtilmiştir.³²² Milâdî 4- 9. yüzyıl ortalarında yazılmış olan coğrafi eserde de Malabar ismi kullanılmadan Bilâdü'l-fulful olarak bahsedilmiştir. Ayrıca Tilwa adlı halkın burada yaşadığı kaydedilmiştir.³²³ Bu eserler, o dönemde bölgenin ticaret açısından ne kadar önemli olduğuna ve dünya coğrafyasında nasıl tanındığına dair önemli bilgiler sunmaktadır. Menîbâr'ın Hindistan'ın güneybatı kıyısında yer alması, burada faaliyet gösteren tüccar gemilerinin kolaylıkla demir atabileceği bir limanın varlığına işaret etmektedir. Bu durum, bölgedeki ticaretin gelişmesine ve zenginleşmesine katkı sağladığını, ayrıca Menîbâr bölgesinin Biber Ülkesi olarak adlandırılması, bölgede baharat ticaretinin önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.³²⁴

Cosmas Indicopleustes'in *Topographia Christiana* adlı eseri, MS. 6. yüzyılda yazılmış önemli bir kaynaktır.³²⁵ Bu eserde Cosmas, Malabar kıyılarında bulunan liman ve ticaret yolları anlatılmaktadır. Malabar'ın biber ülkesi olarak bahsedilmesi³²⁶, o dönemde Malabar'da biberin önemli bir ürün olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Habeşistan da Adulis Limanı, Habeşistanların başlıca limanıydı. M.Ö. 22 civarında Habeşistan'a giden eski ticaret yolunun Meroe olan (Ethiopia-Habeşistan) üzerinden yok edilmesi ve Roma İmparator Caracalla'nın (211-217) İskenderiye'deki katliamıyla Hindistan ile doğrudan ilişkinin kesilmesi gibi konular Hindistan ile bir ticari ilişki olduğunu göstermektedir.³²⁷ Yâkût el-Hamevî'nin Malabar hakkında verdiği bilgiler gerçekten çok önemlidir. Malabar, Hindistan'ın güneybatısındaki bir bölgeydi ve bölgede bulunan limanlar, Arap ve diğer İslâm ülkeleriyle ticaret yapmak için önemli bir geçiş noktasıydı. Manjarur, Fakannur, Khorfaful ve Ma'bar gibi şehirler, bölgedeki en önemli ticaret

³²¹ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fî'htirâkı'l-Âfâk*, 1/191.

³²² Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud (Paris: Al'Impromerie Royale, 1840), 1/354.

³²³ Sîrâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit, 24. bkz. Şehriyâr, *Kitâbü'Acâ'ibi'l-Hind*, 70.

³²⁴ Kottaparamban, "Sea, Community And Language: A Study on the Origin And Development of Arabi-Malayalam Language of Mappila Muslims of Malabar", 410.

³²⁵ Ahmet Kavas, "Doğu, Batı ve Orta Afrika", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara:TDVYayınları,2011), 40/49.

³²⁶ Cosmas Indicopleustes, *The Chritian Topography of Cosmas Indicopleustes*, Winstedt E.O(Ed.) (Cambridge: University Press, 1909), 351.

³²⁷ Cosmas Indicopleustes, *The Chritian Topography of Cosmas Indicopleustes*, 336.

merkezlerinden birkaçıydı.³²⁸ Bu limanlar bölgenin ticari önemini ve Ortaçağ'da Batı dünyasıyla olan ticari ilişkilerini göstermektedir. Kazvînî, biberin Uzakdoğu'dan Uzakbatı'ya taşındığını ve bundan en çok fayda sağlayanların Franklar olduğunu söylemektedir.³²⁹ Bu görüş, Malabar bölgesinde sadece Arapların değil, aynı zamanda batıdan gelen Frankların da ticaretle uğraştıklarını gösteren bir rivayettir.

Marco Polo'nun seyahatnamesinde³³⁰ Malabar bölgesinden bahsederken biber, zencefil, tarçın ve diğer baharatların yanı sıra pamuklu kumaşların da burada üretildiğinden bahsedilmektedir.³³¹ Bu açıklamalardan anlaşılan biber, zencefil ve tarçın gibi baharatlar Ortaçağ Avrupası'nda oldukça değerliydi. Bu baharatların Hindistan'da bol miktarda bulunması, Malabar'ı Avrupa ile ticaret yapmak isteyenler için cazip hale getiriyordu. Venedikliler zamanda bile Hindistan'nın güney pazarı olan Malabar bölgenin ticaret kapasitesini göstermekteydi.³³²

Araştırmacı Innes'in görüşüne göre Hindistan'ın batı kıyısında bulunan Malabar adlı bölge İngiliz idaresi döneminde Madras (1652)³³³ eyaletine bağlı geniş bir bölge idi ve kuzeyden güneye Canara ve güneyde Cochin eyaleti ile sınırlanmıştı.³³⁴ Ancak, Malabar, bugün Kerala eyaletinin bir parçasıdır ve ünlü Malabar kıyılarına ev sahipliği yapar. İngilizler döneminde Malabar eyaleti, Chirakkal, Kottayam, Kurumbranad, Kalikut, Wynaad, Ernad, Walavanad, Ponnani ve Palaghat isimli dokuz kısımdan oluşmaktaydı.³³⁵ Mappilalar (Mappilas) günümüzde, daha çok Malabar'ın Malappuram, Kozhikode, Palakkad, Kannur ve Kasaragod isimli bölgelerinde yaşamaktadır. K.N Panikkar'a göre, Mappilalar, Arap tüccarların ya da Hindu'ların İslâm'a dönen torunlarıdır.³³⁶ Mappilalar, Malabar'da uzun bir tarihe sahiptir ve bölgedeki Müslüman nüfusun büyük bir kısmını oluştururlar.³³⁷

³²⁸ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 1/345- 5/196.

³²⁹ Kazvînî, *Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-'ibâd*, 123.

³³⁰ Detaylı bilgi için bkz. Şakiroğlu, "Marco Polo", 28/41.

³³¹ Hugh Murray, *The Travels of Marco Polo* (Edinburgh, London: Oliver & Boyd, 1845), 313.

³³² Hugh Murray, *The Travels of Marco Polo*, 312-314.

³³³ Madras İdaresi 1652'de kurulmuştur. Bu, Hint Yarımadası'ndaki İngiliz topraklarının üç bölgeye bölündüğü ilk idare olarak kurulmuştur.

³³⁴ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk.F. B. Evans, 1.

³³⁵ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, 2.

³³⁶ Musadhique Kottaparamban, "Sea, Community and Language: A Study on the Origin and Development of Arabi- Malayalam Language of Mappila Muslims of Malabar," *Muallim Journal of Social Science and Humanities* 4 (2019), 3/412.

³³⁷ Kottaparamban, "Sea, Community And Language: A Study on the Origin And Development of Arabi- Malayalam Language of Mappila Muslims of Malabar", 411.

Krishna Ayyar (1896–1982), Malabar’ın gelişmesinin Müslümanların ticaret faaliyetleri sayesinde olduğunu vurgulamaktadır. Kerala’da biber, zencefil ve baharatların pazar bulmasında da Müslüman tüccarların etkisinin büyük olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, Malabarlı Müslümanların sadece bir tüccar değil, aynı zamanda bir uygulayıcı olduğuna da işaret etmektedir. Bu kapsamda, Tembul yaprağı üretiminde uzman olduklarına dikkat çekmektedir.³³⁸ Tembul yaprağı, Malayalam dilinde "betel leaf" olarak da bilinir ve Hindistan’da yaygın olarak tüketilen bir çeşit yapraktır.³³⁹ Müslüman tüccarların bu alandaki bilgi ve deneyimleri, bölgenin ekonomik ilerlemesine olumlu katkılarda bulunmuş olmalıdır.

Güneybatı Hindistan’daki Malabar kıyısı, biber yetiştiriciliği konusunda 15. yüzyıla kadar neredeyse tekel konumundaydı ve en azından 16. yüzyılın ortalarına kadar baharatın ana üreticisi olarak kalmıştır. Ticareti ise neredeyse tamamen, Malabar kıyısını ziyaret eden veya oraya yerleşen gurbetçi tüccarlar ve tüccar grupları tarafından kontrol edilmiştir.³⁴⁰ Bu tüccarlar, biber ve diğer baharatları Avrupa’ya, Orta Doğu’ya ve Güneydoğu Asya’ya götürerek önemli miktarda kar elde etmişlerdir. Böylece, Malabar kıyısı, dünya ticaretinde önemli bir rol oynamıştır.³⁴¹

Malabar tarihine dair eseriyle meşhur olan Melîbârî’nin eserinde, Malabar’a İslâmiyet’in girişi bölümünde Arap ülkesinden gelen kafilenin Malabar’daki Kodungallur’a indiği anlatılır.³⁴² İbn Mâcid’in deniz kıyıları üzerine yaptığı araştırmalarına göre, Arabistan’dan Hindistan’a ulaşan rüzgâr Rîhu’l-kavs ve rîhu’d dabûr adıyla anılır ve bunun Mart ayında Doğu Afrika kıyılarında başlayıp Mayıs’ın sonunda veya Haziran’ın başında Güccarat, Sind ve Malabar’a ulaşan güneybatı musonu olduğunu açıklar.³⁴³

Malabar sahili, Arap denizi ile doğu Hint Okyanusunun en önemli aktarma merkezlerinden biridir.³⁴⁴ Gibb’nin tercümesinde, İbn Battûta, Malabar’ı biber ülkesi

³³⁸ K.V. Krishna Ayyar, “Islam In Malabar or One Thousand Years of Hindu-Muslim Unity”, *Proceedings of the Indian History Congress* 5 (1941), 273.

³³⁹ Melîbârî, *Tohfut-ul-Mujahideen: An Historical Work in the Arabic Language*, trc. Lieut M. J. Rowlandson (London: Oriental Translation Fund of Great Britain and Ireland, 1833), 68.

³⁴⁰ Sebastian R. Prange, “‘Measuring by the Bushel’: Reweighing the Indian Ocean Pepper Trade”, *Historical Research* 84/224 (2011), 214.

³⁴¹ Yâkût, *Mu‘cemü’l-Büldân*, 1/345, 5/196.

³⁴² Melîbârî, *Tuhfetü’l-Müccâhidîn*, 26.

³⁴³ G R Tibbetts, *Arab Navigation in the Indian Ocean Before the Coming of the Portuguese Being a Translation of Kitab Al-Fawa'id fi Usui al-Bahr wa'l-Qawa'id of Ahmad b. Majid Al-Najd* (London: Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, 1981), 364–365.

³⁴⁴ Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 28.

olarak tanımlar. Malabar'a ulaşmak için iki aylık bir yolculuk gerektiğini belirtir. Yollarda ahşap bankları olan bir kulübe ve bir kâfir tarafından idare edilen bir içme kuyusu bulunur.³⁴⁵

Malabar'ın diğer adı ise Ma'bar'dır. Yâkût el-Hamevî'nin eserinde, "Ma'bar" Hindistan'nın son şehri olduğu ve ondan sonra gelen ülkenin Çin olarak adlandırıldığı belirtilir.³⁴⁶ Dimaşkî (ö.727/1327 [?]) ise Kullam şehrinden sonra Suliyan ülkesi olduğu ve burada Ma'bar şehrinin bulunduğu söylenir. Ma'bar şehri iki bölgeden oluşur, biri Küçük Ma'bar ve diğeri Büyük Ma'bar'dır. Her iki şehrin de batı ülkeleri ile ticari ilişkileri vardır. Küçük Ma'bar, Kankâr, Mankala ve el-Laybûr şehirlerine erişim sağlar. Ayrıca, küçük bir tapınağı da bulunmaktadır. Büyük Ma'bar ise Kubrâ va Kabir, Kayrah Kabir, Kayn, Abatû, Daftan ve kasabası Fatni olan Tanda şehirlerini içermektedir.³⁴⁷

Ebü'l-Fidâ'nın eserinde Ma'bar şehri üçüncü iklimde yer almaktadır ve Kullam'ın doğusunda olup yaklaşık üç veya dört günlük bir mesafede bulunmaktadır. Râs-Kumhuri, Ma'bar şehrin ilk yerleşim yeri olarak belirtmektedir. Ayrıca, sahil taraflarında bulunan Manifattan ve Biyyardaval de Ma'bar'da yer almaktadır.³⁴⁸

Ebü'l-Fidâ'nın Ma'bar şehrinin konumu hakkında verdiği bilgilerin yanı sıra, İbn Saîd el-Mağribî (ö.685/1286) ve İbn Fazlullah el-Ömerî (ö.749/1349) gibi diğer yazarların Ma'bar hakkında yazdıkları bilgiler de yer almaktadır. Bu yazarlara göre, Ma'bar pamuk üretimiyle meşhur bir şehir ve kıyafetleri yıkama ve boyama sanatıyla uğraşılan bir yerdir.³⁴⁹ Ma'bar ülkesinde doksan şehir bulunmaktadır ve denizle çevrilidir. Ayrıca, hoş kokusu, mızrakları, çeşitli kumaşları ve güzel manzaralarıyla da öne çıkmaktadır.³⁵⁰

İbn Battûta, seyahatnamesinde Ma'bar kıyılarında geçirdiği üç yıllık süre boyunca sadece pirinç yediğini ifade eder.³⁵¹ Seyahatnamesi, Orta Çağ dünyasına dair birçok bilgi içermesi sebebiyle önemlidir ve İbn Battûta'nın bu sözü, o dönemde seyahatler sırasında karşılaşılan yiyecek sıkıntısına dair bir örnek teşkil etmektedir. İbn Battûta, Ma'bar'ı Seylan ile aynı yer olarak kaydederken³⁵², İbn Abdülhakk'ın (ö.739/1338)

³⁴⁵ İbn Battuta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, ed. H.A.R. Gibb (London: Hakluyt Society, 1994), 4/805.

³⁴⁶ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 1/345.

³⁴⁷ Dimaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fi 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 173–174.

³⁴⁸ Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud, 1/354.

³⁴⁹ İbn Saîd el-Mağribî, *Kitâbü'l-Coğrâfîyâ*, thk. İsmâil el-Arabî (Beyrut: Mektebetithul Ticari, 1970), 120–121.

³⁵⁰ el-Ömerî, *Mesâlikü'l-Ebşâr fi Memâlikü'l-Emşâr*, thk. Kamil Salman el-Cuburi, 3/37–38.

³⁵¹ İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/805.

³⁵² İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/848.

eserinde ise Malabar, Hindistan'ın iç kesimlerinde büyük bir bölge olarak tanımlanır ve içinde birçok şehir ve köy bulunur. Bu şehirlerden bazıları Fakkanur, Mangarood ve Dahabil'dir. Bu bölgelerden dünya genelinde biber ticareti yapılır ve bu ticaret, Multan bölgesi ile bağlantılıdır.³⁵³ Marco Polo³⁵⁴ ise Ma'bar'a ulaşmak için batıya doğru yaklaşık altmış mil yolculuk yapılması gerektiğini belirtir. Marco Polo ayrıca Ma'bar'ın Büyük Hindistan olarak bilinen bölgede yer aldığını ve buranın dünyadaki en soylu ve zengin ülkelerden biri olduğunu ifade eder. Ayrıca burada beş kardeş kralın hüküm sürdüğünü ve hükümdarın Sender-bandi Davar olarak anıldığını söyler.³⁵⁵ Tüm bu bilgiler, Orta çağ'da farklı kültürler arasındaki ticaret ve seyahatlerin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, Ma'bar hakkında yazılan eserler, dönemin coğrafya ve kültür tarihine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Kullam (Kawlam-Kollam):Kullam, Hindistan'ın Kerala eyaletinde bir şehirdir ve eski adı Quilon'dur. Günümüzde Kullam olarak isimlendirilmektedir. Kullam, Kerala'nın güneybatısında Thiruvananthapuram şehrinin yaklaşık 70 kilometre kuzeybatısında yer almaktadır. Kullam, Asthamudi Gölü'nün kıyısında yer almaktadır ve bu göl Kerala'nın en büyük ikinci gölüdür. Ayrıca, Kullam, Kerala'nın su yolu ağına bağlıdır ve kuzeydeki kanal sistemi vasıtasıyla Alappuzha ve Koçi şehirleriyle bağlantılıdır.³⁵⁶

İslâm coğrafyacılar, İbn Hurdâzbih, Süleyman et-Tâcir, İbnü'l-Fakîh, İdrîs eş-Şerîf, Yâkût el-Hamevî, Kazvînî, Dîmaşkî ve Ebü'l-Fidâ'ye göre Kullam, Malabar sahilindeki önemli yerleşim yerlerinden biridir ve tarih boyunca ticaretin merkezi olmuştur.³⁵⁷ İbn Hurdâzbih ve diğer tarihçilerin eserleri, bu bölgenin tarih ve coğrafyasına dair önemli bilgiler zikretmektedir. Kerala eyaletindeki Kullam, İbn Hurdâzbih'in eserinde "Malı" olarak adlandırılır. Bu bölge, Sandan'dan beş günlük bir yolculuk mesafesinde yer almaktadır ve çiçek cinsi biber yetiştirilen bir bölgedir.³⁵⁸

Diğer tarihçiler ve coğrafyacılar da Kerala'nın Malabar sahilindeki yerleşimlere dair bilgiler sunmuşlardır. Süleyman et-Tacir, Malabar sahilinin ticaret yolları üzerinde olduğunu ve zengin baharat kaynaklarına sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Maskat'tan Kullam'a doğru bir aylık mesafede tatlı su kuyularının ve bazı askerî

³⁵³ Safiyyü'd-din Abdü'l-mü'min b. Abdül'l-hakk el-Bağdadi, *Merâsîdül-İttıla'alâ Esmâil-Emkine'ti ve'l-Büka*, thk. Ali Muhammed (Beyrut: Dârül Maarif, 1954), 3/1310.

³⁵⁴ Şakiroğlu, "Marco Polo", 28/41.

³⁵⁵ Murray, *The Travels of Marco Polo*, 293.

³⁵⁶ The Editors of Encyclopaedia, "Kollam", *Encyclopaedia Britannica, Inc.*, 2020, 15 May.

³⁵⁷ Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud, 1/355.

³⁵⁸ Hurdâzbih, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, 63.

birliklerin varlığından bahsedilir. Ayrıca, Çin'den gelen gemilerden bin dirhem vergi alındığı ve diğer gemilerden 10 ila 20 arasında bir ücret alındığı belirtilir. Kullam ve Harakent Denizi arasındaki mesafe yaklaşık bir aydır ve gemiler buradan geçtikten sonra tatlı su aldıktan sonra Harakent Denizi'ne doğru hareket edip Lingbalus'a varırlar.³⁵⁹ İbnü'l-Fakih ise bölgedeki gemilerin vergi ödemesinden bahseder. Ayrıca, Lanc adı verilen bir halk ve Lancilerin özelliklerine dair bilgiler vermiştir.³⁶⁰ Bu bilgiler, Ortaçağ'da Orta Doğu ve Hindistan arasındaki ticaretin önemini ve o dönemdeki ticaret yollarını anlamamızı sağlar. Ayrıca, o dönemdeki vergi ve ücretlendirme sistemleri hakkında da fikir vermektedir.

İdrîsî, Malabar sahilindeki bazı şehirleri tanımlamıştır. İdris eş-Şerîf'in eserlerinde bölgenin ikinci iklimde olduğunu kaydedilir. Farklı dinlerin kıyafetlerin ve geleneklerin bölgede bulunması da,³⁶¹ Malabar sahilinin kültürel açıdan çeşitlilik gösteren bir yer olduğunu göstermektedir. Yâkût el-Hamevî, Hind Denizi'ndeki Kullam adası³⁶² ve bölgesi hakkında detaylı bilgi verirken,³⁶³ Kazvî'nî ise Malabar'da yetişen baharatlardan ve diğer ürünlerden bahsetmiştir. Hindistan topraklarında bulunan en büyük şehir olan Kullamşehrinde bir ibadethane olduğunu, ancak kendisinin putları görmediğini söyler. Aynı zamanda Kullam'da misk, tütsü gibi değerli maddelerin ihracat yapılmaktaydı; ayrıca kükürt ve bakır madenleriyle meşhurdur.³⁶⁴ İbn Battûta'ya göre Kullam Malabar'ın en güzel kasabalarından biridir ve zengin tüccarlarına "Şûlî (Chulia / Choolia)" ismi verilmektedir.³⁶⁵ Kullam bölgenin iklimi, kültürel zenginliği, adaları, baharatları, tarihi ve ticaret gibi konularda bilgi veren bu eserler, bölgenin önemini ve zenginliğini vurgulamaktadır.

Tâna (Tana):Tâna sahili (şimdiki Maharashtra eyaletinde Mumbai yakınlarında bulunan şehir) tarihsel olarak ticaretin merkezlerinden biri olmuştur. M.Ö.3. binyılın başlarında Mısır, Fenike ve Babil gibi eski uygarlıklarla ticari ilişkiler kurulduğu bilinmektedir. Bu dönemde, Tâna sahili, özellikle baharat ticareti için önemli bir liman haline gelmiştir. Daha sonra, Yunanlılar ve Persler, Hindistan'ın batı sahillerindeki Tâna sahili dâhil

³⁵⁹ Sîrâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit, 12.

³⁶⁰ İbnü'l-Fakih, *Kitâbü'l-Büldân*, 67.

³⁶¹ İdrîsî, *Nüzhâtü'l-Müştâk fi'htirâkı'l-Âfâk*, 1/166-167.

³⁶² Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 1/346.

³⁶³ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 3/446.

³⁶⁴ Kazvî'nî, *Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-'ibâd*, 106–107; Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, 355; Dîmaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fi 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, 173.

³⁶⁵ İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/816-817.

olmak üzere, Hindistan'ın farklı bölgeleriyle ticaret yapmaya başlamışlardır. Ancak, Hindistan'ın tarihi boyunca en önemli ticari ortaklarından biri Araplar olmuştur. İslâmi dönemde, Arap tüccarlar, Hindistan'ın limanlarına düzenli olarak gidiyorlardı ve bu ticaret bağlantıları, Hindistan ve İslâm dünyası arasında kültürel ve ticari bir etkileşim sağlamıştır. Benzer şekilde, İranlılar da Hindistan'la ticaret yapmıştır ve Hindistan, İran'ın farklı bölgeleriyle tarihsel bağlantılara sahiptir.³⁶⁶ Bu ticari ilişkiler, Hindistan'ın tarihinde önemli bir yere sahiptir ve ülkenin kültürel, dinî ve ekonomik gelişimine katkı sağlamıştır.

Halife Ömer'in (634-644) döneminde, Osman b. Ebi'l-Âs es-Sekafî (ö. 51/671), Bahreyn ve Umman valisi olarak atandı. Osman b. Ebi'l-Âs, Tâna adasına askerlerini gönderdi.³⁶⁷ Bu askerler, Güney Hindistan'ın batısındaki Tâna adasına gönderilmişlerdir.³⁶⁸ Tâna adası, o dönemde stratejik bir öneme sahip bir ticaret merkeziydi. Tâna adası, Hindistan'ın Malabar sahilinde yer alıyor ve ticaret yolu üzerinde olduğu için Arap tüccarlar tarafından sıklıkla ziyaret ediliyordu. Araplar, Tâna adası aracılığıyla Güney Hindistan ile ticaret yaparlardı. Osman b. Ebi'l-Âs'ın askerlerinin Tâna adasına gönderilmesi Arapların Güney Hindistan hakkında önceden bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. Bîrûnî ve İdrîsî'nin eserlerinde yer alan bilgilere dayanarak, Hindistan'ın Konkan vilayetindeki Tâna adlı kasabanın sahil taraflarında bulunduğu,³⁶⁹ gemilerin burada girip çıktığı ve buradan beyaz kireçli madde (tebeşir) ihracatı yapıldığı belirtiliyor. Ayrıca Tâna'nın dağlarında ve topraklarında özel bir çiçek cinsi yetiştiği ve buradan elde edilen tebeşirin yanmış fil kemikleriyle kaplanmış olduğu belirtiliyor. İdrîsî'ye göre Tâna'ya Sindabur'dan dört günlük mesafe var ve Tâna'dan Fendarina şehrine dört merhale kadar mesafe bulunuyor.³⁷⁰ Bu bilgilerden Tâna'nın Hint Okyanusu'nda ticaret yollarının önemli bir noktası olduğu ve bölgenin ticari hayatında önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Arap tüccarlar Hindistan'ın çeşitli

³⁶⁶ Gazetteer Department, *Gazetteers of the Bombay Presidency; Thana Places of Interest* (Mumbai: Gazetteer Department . Govt. Maharashtra, 2006), 2.

³⁶⁷ John Jehangir Bede, *The Arabs In Sind (712-1026 A.D)* (Department of History: The University of Utah, Doktora Tezi, 1973), 83.

³⁶⁸ Belâzürî, *Fütûhu'l-Büldân*, 438.

³⁶⁹ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li 'l-Hind*, 162.

³⁷⁰ İdrîsî, *Nüzhetü 'l-Müşâk fi 'htirâkı 'l-Âfâk*, 1/191.

bölgelerinde ticaret yapıyorlardı ve bu ticaret bağlantıları, Hint altkıtası ile Arap yarımadası arasındaki kültürel ve ticari etkileşimi artırmıştır.³⁷¹

Dimaşkî'nin anlatılarına göre,³⁷² Tâna şehri Taniş olarak da bilinir ve Hindistan sahilinde yer almaktadır.³⁷³ Bunun yanı sıra, 9-10. yüzyıl kaynaklarında Tâna, en önemli limanlardan biri olarak zikredilmektedir.³⁷⁴ İbn Saîd el-Mağribî'nin eserinde ise Tâna şehrinin birinci iklim bölgesinde yer aldığı ve tüccarlar arasında en son Lar şehrinden geçildiği söylenir. Şehirde yaşayan halk tamamen kâfirdir ve Müslümanlar onlarla bir arada yaşamaktadır.³⁷⁵ En çok taptıkları put ise Somnat'dır.³⁷⁶ Ebü'l-Fidâ da aynı görüşü paylaşmaktadır.³⁷⁷ Tüm bunlar, Tâna şehrinin önemli bir liman ve ticaret merkezi olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, bu bilgiler, tarihi ve kültürel açıdan Tâna şehrinin önemli bir yere sahip olduğunu gösteriyor. Şehir, Hintlilerin ve Müslüman tüccarların sık sık ziyaret ettiği bir yerdirdi ve ticaretin canlı olduğu bir liman şehriydi.³⁷⁸ Putperest bir toplumun egemen olduğu şehirde, İslâm ve Hristiyanlık gibi farklı dinler bir arada yaşıyordu.³⁷⁹

Marco Polo'nun Tâna hakkındaki görüşüne göre, bu şehirde karabiber yetişmediği ancak deri işlemeciliğinin önemli bir yer tuttuğu, ince pamuklu kumaşların bulunduğu belirtilir. Tüccarlar da altın, gümüş, pirinç ve diğer malzemeleri Tâna'ya ithal ederler. Ancak, Tâna'nın kötü yönleri de vardır. Korsanlık, yağma, tüccar saldırıları ve soygun gibi kötü olaylar burada meydana gelir.³⁸⁰ Bu da Tâna'nın ticaret merkezi olarak önemli olmasına rağmen, aynı zamanda tehlikeli bir yer olduğunu gösterir.

Manjarur: Manjarur, resmi olarak Mangaluru (Mangalore) olarak bilinen ve Karnataka eyaletinde yer alan önemli bir liman şehridir. Bu şehir Güney Hindistan'da konuşulan

³⁷¹ Ranabir Chakravarti, "Horse Trade and Piracy at Tana (Thana, Maharashtra, India): Gleanings from Marco Polo," *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 34/3 (1991), 176-178.

³⁷² Dimaşkî bu eser yazarken Mes'ûdî, Bekrî, İdrîsî, İzzeddin İbnü'l-Esîr 'in eserlerinden faydalanmıştır. Sadettin Ökten, "Dimaşkî, Şeyhürrabve", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1994), 9/273-274.

³⁷³ Dimaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 173.

³⁷⁴ Ahmad, "Hindistan:Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılarına Göre Hindistan", 18/73.

³⁷⁵ M. Hanefi Palabıyık, "Gaznelilerin Hindistan Seferleri," *EKEV Akademi Dergisi* 32/ (2007), 142-151.

³⁷⁶ Somnat, Gücerat eyaletinin batı kıyısında bulunan ve tanrı Şiva tarafından kutsal kabul edilen 12 Jyotirlinga'dan biridir. Somnat'ın adı, "Ay Tanrısı Koruyucusu" anlamına gelir. Ayrıca, Hinduların derin inançlara sahip oldukları ve en kutsal saydıkları Somnat Putu, Sultan Mahmud'un Hindistan'a yaptığı sefer sonunda dört parçaya bölünmüş ve biri Gazne Ulu Camii'nin, diğeri Gazne Sarayı'nın kapısına konmuş, diğeri iki parça ise Mekke ve Medine'ye gönderilmiştir. M. Hanefi Palabıyık, "Gaznelilerin Hindistan Seferleri," *EKEV Akademi Dergisi* 32/ (2007), 148.

³⁷⁷ Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud, 359.

³⁷⁸ H. M. Elliot, *The History of India as Told By Its Own Historians*, 1/89-90.

³⁷⁹ S.Muhammed Husayn Nainar, *Arab Geographers Knowledge of Southern India*, 80-81.

³⁸⁰ Murray, *The Travels of Marco Polo*, 315.

bir dil olan Malayalamca'da Mangalapuram olarak bilinirken,³⁸¹ diğer bir ismi de Mangaruth'tur.³⁸² Bu liman Tuluva ve Güney Canara halk için çok önemlidir.³⁸³ Yâkût el-Hamevî'nin rivayetlerine göre, Manjarur, Malibar şehirleri arasında yer almaktadır.³⁸⁴ Ebü'l-Fidâ ise Manjarur'un en büyük şehirlerden biri olduğunu ve gayri müslim Raca bulunduğunu ifade etmektedir.³⁸⁵

Dımaşkî'nin eserinde 'Manjarur' şehriyle aynı isimde bir nehir bulunduğu ve bol miktarda biber yetiştirildiği anlatılmaktadır.³⁸⁶ İbn Saîd el-Mağribî'nin eserinde seyyahlar arasında meşhur olan Fakannur, doğusunda bir dere bulunan, uzunluğu yüz yirmi dokuz mesafe ve genişliği on üç mesafe olan bir yerdir. Manjarur ve Fakannur arasındaki uzunluk iki derecedir ve onun batısında bir dere olduğundan söz edilir.³⁸⁷ İbn Battûta'nın anlatımlarından anlaşıldığı üzere farklı ülkelerden gelen tüccarların bulunduğu önemli bir liman şehri olarak tanımlanıyor. Ayrıca, Malabar bölgesindeki en büyük körfez olan Manjarur'da, biber ve zencefil gibi önemli ticari ürünler de bulunmaktaydı. Ayrıca, 14. yüzyılda Manjarur'da ticaretin önemli bir yer tuttuğu ve kasabadaki halklar arasında sık sık savaş çıksa da racaların (Rama Dev) tüccarlara ihtiyacı olduğu için onları barıştırdığı anlaşılmaktadır.³⁸⁸ Bu da Manjarur'un Hindistan'ın Güneybatı kıyılarında ticaretin yoğun olduğu bir merkez olduğunu göstermekle birlikte Malabar sahilindeki diğer şehirlerin de benzer şekilde ticaret merkezleri haline geldiğini göstermektedir. İbn Battûta'nın anlatımlarından Manjarur'daki hükümdarın ticaret faaliyetleri için iyi bir ortam sağladığı anlaşıyor. Ayrıca burada yaşayan Müslümanların varlığı, ticaretin ve ticaret yollarının İslâm dünyası ile de ilişkili olduğunu gösteriyor. Ticaret, bu bölgenin tarihi ve ekonomik gelişiminde önemli bir rol oynamıştır.

Günümüzde Mangaluru olarak adlandırılan Manjarur, Hint Okyanusu'nun batısında, Malabar Sahili'nde yer alan önemli bir limandır. Bu bölge uzun süredir ticaret yolu üzerinde bulunmuştur. 14. yüzyılda, Pers/Basra Körfezi bölgesiyle ticarete başlamıştır. Daha sonra Portekizliler tarafından işgal edilmiş ve 1799 yılında İngilizler tarafından

³⁸¹ Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 17.

³⁸² George M. Moraes, *Mangalore; A Historical Sketch* (Mangalore: J.J Rego, 1927), 1.

³⁸³ Harold A. Stuart, *Madras District Manuals: South Canara* (Madras: Superintendent Government Press, 1895), 2/255.

³⁸⁴ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 1/345.

³⁸⁵ Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud, 354.

³⁸⁶ Dımaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 183.

³⁸⁷ el-Mağribî, *Kitâbü'l-Coğrâfîyâ*, thk. İsmâil el-Arabî, 106.

³⁸⁸ İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/808.

ele geçirilmiştir Meysûr Sultanlığı döneminde (1760-1799)³⁸⁹ stratejik bir gemi inşa üssü haline gelmiştir. Mangaluru'nun önemi, gemi inşa sanayisinin yanı sıra, tarım ve balıkçılık gibi sektörlerde de yatmaktadır.³⁹⁰

Fakanûr: Fakanûr, Hindistan'ın güneybatısındaki Karnataka eyaletinde bulunan bir kasabadır. Fakanûr, Barkur adıyla da bilinir³⁹¹ ve Tuluva kültürünün önemli bir merkezi olarak tanınır.³⁹² Bölgede yer alan Barkur, tarihi ve kültürel öneme sahip bir yerleşim yeridir. Barkur, Tuluva Krallığı'nın (1451-1503) başkenti olarak bilinir ve tarihi kaynaklara göre 9. yüzyılda İslâmiyet'in yayılışı ile birlikte o bölgede camiler inşa edilmiştir.³⁹³ Fakanûr ayrıca baharat ticareti ile de ünlüdür. Burada yetiştirilen baharatlar dünya çapında talep görür ve ticaret yoluyla farklı bölgelere ihraç edilir ve Faaliyeti Multan ile ilişkilidir. Yâkût el-Hamevî gibi tarihçiler de Fakanûr'u Melibar'da bulunan önemli şehirlerden biri olarak kaydetmiştir.³⁹⁴

İbn Battûta'nın 14. yüzyıllarda verdiği bilgilere göre, Fakanûr'da bol miktarda tatlı şeker kamışı yetişmektedir. Ayrıca burada bir Müslüman topluluğu bulunmaktadır ve topluluğun liderleri arasında Şef, Hatip ve Kadı olan "Hüseyin Sallat" bulunmaktadır. Bu topluluğun Cuma namazı kılmaları için bir cami inşa edilmiştir. Ayrıca, Sultanı, Basadaw adında bir kâfir olarak bilinir. Yaklaşık otuz savaş gemisine sahiptir ve bu gemilere Müslüman olduğu söylenen Lula adında biri tarafından komuta edilir.³⁹⁵ Dimaşkî'nin görüşlerine göre ise Fakanûr, büyük bir sahil kenti olarak bilinmektedir ve yerli halk Hintler, Araplar ve Arap olmayan Müslümanlardan oluşmaktadır.³⁹⁶ Ayrıca, Fakanûr limanı, bölgede ticaretin yoğunlaştığı önemli bir liman olarak rol oynamıştır.³⁹⁷ Fakanûr limanı, özellikle baharatlar, şeker, tuz, pirinç ve diğer tarım ürünleri gibi

³⁸⁹ Günümüzde Karnataka olarak adlandırılan bir eyalet ve bu bölgede hüküm sürmüş olan bir sultanlık.

³⁹⁰ The Editors of Britannica, "Mangaluru," *Encyclopaedia Britannica, Inc*(Erişim 5 Ocak 2022).

³⁹¹ Ranabir Chakravarti, "Horse Trade and Piracy at Tana (Thana, Maharashtra, India): Gleanings from Marco Polo", *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 34/3 (1991), 175.

³⁹² Tuluva Hanedanı, 14. yüzyılda Güney Hindistan'da hüküm süren bir Hanedan idi. İsmi, hükümdarları olan Tuluva Narasa Nayaka'dan gelir. Bu hanedan, Tuluva Hanedanı, Vijayanagara İmparatorluğu'nun güçlü bir destekçisi olmuş ve çeşitli askerî seferlere katılmıştır. Antik Tuluva, güney Kanara'nın tamamı ve kuzey Kanara'nın bir parçasıdır. Diğer bir görüşte, Tuluva, Gokarnam'dan D'Ely Tepesi'nin beş mil kuzeydoğusundaki Perumpuia Nehri'ne kadar olan bölgeyi ifade eder. Kerala, Putupattanam'dan Kannetti'ye kadar uzanan Güney Malabar'ı içerir. Mayura Varma'nın tahta çıkış tarihi MS 7. veya 8. yüzyılın başlarına denk gelir ve Brahmanların Malabar'a gelişiyle eş zamanlıdır. Bkz. Bhasker Ananad Saletore, *Ancient Karnataka* (Poona: Oriental Book Agency, 1936), 1; K.P. Padmanabha Menon, *History of Kerala*, ed. T.K Krishna Menon (New Delhi - Chennai: Asian Educational Services, 2013), 1/ 48-49.

³⁹³ Stuart, *Madras District Manuals: South Canara*, 2/264.

³⁹⁴ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 5/196.

³⁹⁵ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/38.

³⁹⁶ Dimaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fi 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 173.

³⁹⁷ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fi'htirâkı'l-Âfâk*, 1/191.

malların ihracatı için kullanılmaktaydı. Ayrıca Fakanûr limanı, Hindistan'ın batı sahilindeki diğer önemli limanlarla da ticari ilişkiler kurmuştur.³⁹⁸

Fandarina (Pandalayini-Kullam), Kalikut (Calicut) Krallığı'nın en önemli limanlarından biridir ve aynı zamanda Malabar sahilinde tarihi bir liman kentidir. Kalikut şehrinin kuzeyinde, Kotta Nehri yakınında yer almaktadır.³⁹⁹ İslâm tarihindeki ilk kaynaklar, Fandarina adıyla kaydetmektedir. Pandarani ile özdeşleştirilen Fandarina, Kalikut'a yaklaşık 20 mil uzaklıkta bir liman olarak bilinmektedir.⁴⁰⁰

İdrîsî'ye göre, Fandarina şehri, Tâna'dan dört merhale uzaklıkta bulunan ve Manibar istikametinden gelen bir vadinin deresi üzerinde yer almaktadır. Burası Sind ve Hint adalarından gelen tüccarların teknelerinin yanaştığı bir liman kenti olarak bilinir ve halkı bol mal, bol çarşı, dükkân ve kazanç sahibidir. Ayrıca şehrin kuzeyinde yüksek bir dağ ve çevresinde köyler ve hayvanlar bulunmaktadır.⁴⁰¹ İbn Battûta, Seyahatnamesi'nde Fandarina şehrini ziyaret ettiğini ve bu şehrin büyük ve güzel bir şehir olduğunu anlatır. Şehirde bahçeler ve çarşılar olup üç bölgeye ayrılmıştır. Her bölgede bir mescit bulunmaktadır. Ayrıca, şehir sahilinde bir cami bulunmaktadır ve deniz manzarası ve oturma yerleri ile harikadır. Kadı ve vâiz Ummanlı biridir ve bu şehirde Çin'in teknelerinin kışı geçirdiği belirtilmektedir.⁴⁰² Melîbârî'nin rivayetinde, Malabar'ın ilk Müslümanı Mekke'ye tekne ile gitmek için yola çıktığında Fandarina'da bir gece ve gün geçirmiştir.⁴⁰³ Fandarina, bugünkü Koyilandy yakınlarındaki Pantalayini-Kullam bölgesinde bulunmaktadır.⁴⁰⁴ Bu limanın önemi, tarih boyunca ticaret yollarının kavşak noktalarından biri olması ve tüccarların buraya yanaşarak farklı ülkelerden mal getirip götürmeleriyle ilgilidir. Limanın bulunduğu bölge, zengin baharat bahçeleri ve diğer ticari ürünlerin kaynağı olmasıyla da önem kazanmaktadır. Ayrıca, Müslüman tüccarların Hindistan'a ticaret yapmak için geldikleri dönemlerde, bu limanın önemi daha da artmıştır. Fandarina liman şehri, tarih boyunca önemli bir ticaret

³⁹⁸ Michael Pearson and Ashin Das Gupta, *India and the Indian Ocean 1500-1800 1987* (Calcutta: Oxford University Press, 1987), 167.

³⁹⁹ Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 45.

⁴⁰⁰ Padmanabha Menon, *History of Kerala* (Ernakulam: Cochin Government Press, 1924), 314.

⁴⁰¹ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâk fi'htirâkı'l-Âfâk*, 191.

⁴⁰² İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/812.

⁴⁰³ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28.

⁴⁰⁴ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 83.

merkezi olarak varlığını sürdürmüştür ve bu nedenle tarihi ve kültürel olarak değerlidir.⁴⁰⁵

Kalikut, tarihte Hindistan'ın en önemli limanlarından biri olarak kabul edilir.⁴⁰⁶ İbn Battûta'nın seyahatnamesinde de belirtildiği gibi, burada farklı ülkelerden tüccarlar bir araya gelir ve ticaret yaparlardı.⁴⁰⁷ Kalikut'un konumu, bölgedeki diğer önemli ticaret merkezleriyle bağlantısı ve çeşitli malzemelerin kolayca elde edilebilmesi nedeniyle, tarihte birçok ülke ile ticaret yapmak için ideal bir yerdi. Bu nedenle, Kalikut, o dönemde ticaret yapanların dikkatini çeken bir liman kenti olarak kabul edilir. Ayrıca Marco Polo da Kalikut bölgesini ziyaret etmiş⁴⁰⁸ ve burada yaşayan insanlar hakkında olumlu görüşlerini dile getirmiştir. Bu kaynaklar, Kalikut'un Ortaçağ'da Hindistan'ın en önemli limanlarından biri olduğunu ve dünya ticaretindeki yerinin büyük önem taşıdığını göstermektedir.

Abdürrezzâk es-Semerkandî'nin Sultan Şahruh'un (ö.850/1447) elçisi olarak Hindistan'a gönderildiği dönem, 15. yüzyılın sonlarında gerçekleşmiştir. Bu dönemde Kalikut, Hindistan'ın önemli liman kentlerinden biriydi ve ticaret yollarının kesiştiği stratejik bir noktada yer alıyordu.⁴⁰⁹ Portekizli kâşif Vasco da Gama'nın 1498 yılında Hindistan'a ayak bastığı yer de Kalikut'tur. Bu tarihten sonra Portekizliler, Hindistan'ın ticaret yollarını kontrol altına almak için çaba sarf etmişler ve Kalikut'u da ele geçirmişlerdir.⁴¹⁰

Shaliyat (Şaliyat/Chaliyam-Beyepore), Hindistan'ın Kerala eyaletinde bulunan bir kasabadır. Ebü'l-Fidâ'nın belirttiği gibi, burada yaşayanlar Yahudi dinine mensuptur.⁴¹¹ İbn Battûta'nın belirttiği gibi, burası kumaş üretimi için önemli bir yerdir ve en güzel kasabalardan biridir.⁴¹² Melîbârî'nin anlattığına göre, burada ilk cami Mâlik b. Habib (ö. 131/748'den önce (?)) tarafından inşa edilmiştir ve İslâmdinînin Kerala eyaletinde

⁴⁰⁵ S.Muhammed Husayn Nainar, *Arab Geographers Knowledge of Southern India*, 81-83.

⁴⁰⁶ The Editors of Britannica, "Kozhikode", *Encyclopaedia Britannica, Inc.*, (Erişim 26 Ağustos 2014).

⁴⁰⁷ İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/812.

⁴⁰⁸ Murray, *The Travels of Marco Polo*, 312.

⁴⁰⁹ Orhan Bilgin, "Abdürrezzâk Es-Semerkandî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1988), 1/299.

⁴¹⁰ Davut Dursun, "Asya:Sömürgecilik Dönemi ve Bağımsızlık", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1991), 3/526.

⁴¹¹ Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud, 354–355; Detaylı bilgi bkz.S. D. Goitein, *Letters of Medieval Jewish Traders, Letters of Medieval Jewish Traders* (New Jersey: Princeton University Press, 1973), 62–64.

⁴¹² İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/821-822.

yayılmasında katkıda bulunmuştur.⁴¹³ Şaliyat, tarih boyunca ticaretin ve kültürlerin buluştuğu bir nokta olmuştur ve bu da onun zengin ve çeşitli bir tarihe sahip olmasına yol açmıştır. Bununla birlikte, Şaliyat limanı önemli bir ticaret merkeziydi ve Afrika, Arabistan ve Uzak Doğu'dan gelen tüccarlar burayı ziyaret etmekteydi.⁴¹⁴ Şaliyat limanı, İslâmînin Kerala eyaletine gelişi sırasında da önemli bir rol oynamıştır. Bu dönemde Şaliyat limanı Malabar bölgesindeki diğer İslâm ticaret merkezleriyle de bağlantılıydı ve Arap tüccarları için önemli bir durak noktasıydı.⁴¹⁵

Harkilya (Harqilayh/Kasargod): Kerala eyaletinin sahil şeridinde geniş bir alana sahip olan bir bölgedir. Dımaşkî'nin eserinde Harqiliyah ismi ile geçmektedir. Bu bölgede tepelerin ve yaklaşık bin köyün bulunduğu belirtilmektedir.⁴¹⁶ Ayrıca, araştırmacı Prange'ye göre, Harqiliyah veya Hartiliyah olarak ifade edilen bölgenin adının, bazı tahkik yapanların "tā" yerine "qāf" harfi kullanarak yanlış telaffuz edildiği iddia edilmektedir.⁴¹⁷ Fransız denizci François Pyrard de Laval'in (m. 1601 -1611) seyahat kaynaklarında ise bölgenin adı "Cangelotte" (Kasaragod) olarak geçmektedir.⁴¹⁸ Bu liman şehir, İslâm'ın yayılmasından yüzyıllar önce var olan bir yerleşim yeridir. Ancak, İslâm'ın yayılmasıyla birlikte, bu bölgede Müslüman nüfusun artmasıyla İslâmî kültürel etkiler görülmeye başlamıştır.⁴¹⁹ Kasaragod bölgesi, daha sonraki dönemlerde İslâm'ın güney Hindistan'daki yayılımının önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bu nedenle, bölgenin İslâm kültürüne katkısı ve İslâm'ın bölgedeki yayılımı, İslâm tarihi açısından önemlidir.⁴²⁰

Hili veya Re'sül Hayli(Ezhimala): Coğrafya alanında yazılmış olan Dımaşkî'nin kozmografya ve coğrafya eserinde⁴²¹ ve *Takvîmü'l-büldân*'da bahsedilen bir yerleşim yeridir. Hili, Manjarur'un arkasında üç gün mesafede yer almaktadır ve denizciler tarafından uzaktan görülebilmektedir.⁴²² Hili'de Kolattiri (Kolathiri, m.ö.6 - m.ö.11)⁴²³

⁴¹³ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28.

⁴¹⁴ Elizabeth Lamboun, "India from Aden, Khutba and Muslim Urban Networks in Late Thirteenth-Century India," *Secondary Cities and Urban Networking in the Indian Ocean Realm, c. 1400-1800*, ed. Kenneth R. Hall (UK: Lexington Books, 1992), 72.

⁴¹⁵ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28.

⁴¹⁶ Dımaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 173.

⁴¹⁷ Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 260.

⁴¹⁸ François Pyrard, *The Voyage of Francois Pyrard of Laval to the East Indies, the Maldives, the Moluccas and Brazil*, trc. Albert Gray (London: Hakluyt Society, 1887), 1/447.

⁴¹⁹ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28.

⁴²⁰ Malayamma, *Kasarkod Muslimkalude Charithram*, 51-55.

⁴²¹ Dımaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 173.

⁴²² Ebü'l-Fidâ, *Takvîmü'l-Büldân*, nşr. M. Reinaud, 354.

ve Şatriya soyundan gelenler bu bölgede yaşamış ve Mount Deli'de (Deli Dağı) bir saray inşa edilmiştir. 8. veya 14. yüzyıllarda yazılan bu eserlerde Hili'nin konumu hakkında bilgi verilirken, ayrıca tarihi ve kültürel bağlantıları da vurgulanmaktadır.⁴²⁴

Keralolpathi adlı eserde Hili, Kolattiri Hanedanı'nın önemli bir merkezi olarak bahsedilir.⁴²⁵ İbn Battûta'nın seyahatnamesi, Hili'nin o dönemde önemli bir yer olduğunu göstermektedir. Bölgenin büyük bir körfez üzerinde konumlandığı ve büyük teknelerin bu körfeze girebildiği belirtilmektedir. Çin teknelerinin sadece Hili'ye en son varabildiği ifade edilir. Hili'nin büyük bir camisi olduğu ve bu nedenle Müslümanlar ve kâfirler tarafından saygı gördüğü de İbn Battûta tarafından aktarılan bilgiler arasındadır.⁴²⁶ Ancak, Hili'nin o dönemde hangi amaçlarla kullanıldığı ve ne tür ticaret faaliyetler yürütüldüğü hakkında daha fazla bilgi verilmemiştir.

Malabar kıyısında Yahudi yerleşimleri hakkında bazı bilgiler bulunmaktadır ve arkeolojik çalışmalar sırasında Hili'de bulunan Judakkaulam ve Judarmanna gibi bölgelerde Yahudi kalıntılarına rastlanmıştır.⁴²⁷ Bu yerleşimlerin ne zaman kurulduğu ve ne kadar süre varlıklarını sürdürdükleri hakkında net bir bilgi yoktur, ancak Yahudi yerleşimlerinden dolayı İslâm gelmeden önce bu liman şehir ile Arapların irtibatının olduğunu ifade etmek mümkündür.

Budafttan (ya da bazen Budaftan olarak da yazılır), Kerala eyaletinde bulunan Dharmapattanam veya Dharmadam olarak da bilinen bir bölgedir. Burası Kerala'nın son kralının Mekke'ye gitmek üzere gemiye bindiği liman olduğuna inanılmaktadır.⁴²⁸ Bu nedenle, bölge aynı zamanda Poyanadu adıyla da ünlüdür. Arap tüccarların ve Müslüman seyyahların Hindistan'a yaptığı seyahatlerde, Kerala bölgesindeki liman kentleri hakkında bilgi verilir. Bu kaynaklarda, Budafttan'ın güzel bir limana sahip olduğu ve bölgede ticaret yapıldığı belirtilmektedir. Dımaşkî'nin eserinde, Jurafattan (Kannur) bölgesinden hemen sonra, Dahfattan (Valapattanam) ve Budafttan olarak adlandırılan şehirlerden bahsedilir.⁴²⁹ Budafttan, İbn Battûta'nın Seyahatname'sinde

⁴²³ Kolathiri'ler, soy kökenlerini Tamil Sangam çağına dayanan eski Mushika krallığına (m.ö. 6 - m.s.11) kadar sürdürürler.

⁴²⁴ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans , 397.

⁴²⁵ Ezhuthachan, *Keralolpathi-The Origin Of Malabar*,trc. Hermann Gundert, 32.

⁴²⁶ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/40-41.

⁴²⁷ V.Kunhali, "Adevnt of Islam In Kerala : Special Feature",*Indian History Congress*, (1975), 36/326; Detaylı bilgi için bkz. Menon, *History of Kerala*, 1/13-16.

⁴²⁸ C.A Innes, *Malabar District Gazeteer Malabar*,thk. F.B Evans (Madras: Goverment Press, 1933), 1/451.

⁴²⁹ Dımaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr* ,nşr. A. Mehren, 173.

bahsettiği Kerala eyaletindeki bir kasabadır. Büyük bir koyda yer alır, güzel bir limana sahiptir ve areka fındığı üretimi ile bilinir. Ancak, Müslüman nüfusunun olmaması ve halkının çoğunun Brahmanlar'dan oluşması nedeniyle İbn Battûta, bölgedeki Müslüman varlığı hakkında endişelerini dile getirmektedir.⁴³⁰

Jurfatan (Kannur): İslâm coğrafyacıları ve tarihçileri Jurfatan limanını bölgedeki önemli bir ticaret merkezi olarak tasvir etmişlerdir. Limanın konumu, küçük bir körfezde yer alması ve doğal bir sığınak oluşturması nedeniyle gemiler için güvenli bir liman olması da önemli bir faktördür. Jurfatan, İslâm coğrafyacısı ve botanikçi İdrîsî'nin bahsettiği bir şehirdir. Şehir, küçük bir körfezde yer alır ve kalabalık bir nüfusa sahiptir. Şehirde bol miktarda pirinç ve tahıl üretilmektedir ve dağlık alanlarda biber yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bu ürünler Serendîb pazarına sevk edilmektedir.⁴³¹ Dimaşkî'nin kaynaklarında Jurfattan (Kannur) bir sahil şehri olarak tasvir edilir ve çoğunluğu kâfir olan yerel halktan bahsedilir.⁴³² İbn Battûta'nın Seyahatnamesi'nde de Jurfatan'dan bahsedilir ve burayı güzel bir şehir olarak tanımlar. Ayrıca, Kuwail Sultanı Samoothiri (Sâmuri/Sâmûtiri) (1495–1500),⁴³³ Kannur ve çevresindeki bölgelerde hâkimiyeti olduğu belirtilmektedir. İbn Battûta, Jurfatan (Kannur) ve çevresindeki diğer şehirleri ziyaret ettiği zaman, genellikle Kuwail Sultanı'nın yönetimi altında olduğunu ifade eder.⁴³⁴

Jurfatan'ın zaman içinde farklı isimlerle anıldığı ve çeşitli İslâm coğrafyacıları ve seyyahlar tarafından ziyaret edildiği görülmektedir.⁴³⁵ Melîbârî ise Jurfatan'da Mâlik b. Habib tarafından bir cami inşa edildiği bilgisini vermektedir.⁴³⁶ Günümüzde ise Srikandapuram olarak bilinen şehrin, tarihi boyunca tarım ve ticaret açısından önemli bir merkez olduğu bilinmektedir.⁴³⁷

Kodungallur, Eski zamanlarda, şehir özellikle biber ticaretiyle ün kazanmıştır. Malabar bölgesindeki Yahudi, Hristiyan ve Müslüman toplulukların inançlarının Güney Hindistan'a tanıtılmasında Kodungallur'un önemli bir rol oynadığı ifade

⁴³⁰ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/43-44.

⁴³¹ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müştâk fî'htirâkı'l-Âfâk*, 1/192.

⁴³² Dimaşkî, *Nuhbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*, nşr. A. Mehren, 173.

⁴³³ Samoothiri race, Hindistan'ın Güney Malabar bölgesinde bulunan Kozhikode (Kalikut) Krallığı'nın eski hükümdarı ve kral'ın unvanıdır.

⁴³⁴ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/41-42.

⁴³⁵ Ahmed b. Abdülvehhâb en-Nüveyrî, *Nihâyetü'l-Ereb fî Fünûni'l-Edeb* (Kahire: Matbatü Darü'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1923), 1/273.

⁴³⁶ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28.

⁴³⁷ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 73.

edilmektedir.⁴³⁸ Kodungallur, ticaret yoluyla Hindistan'ın diğer bölgeleriyle bağlantı kurarak farklı kültürlerin etkileşimine izin vermiştir. Bu etkileşim, dinlerin ve kültürlerin birbirleriyle karşılıklı etkileşimine olanak sağlamış ve şehir bu nedenle dinlerin Güney Hindistan'a yayılmasında önemli bir merkez haline gelmiştir. Bu süreçte, Kodungallur aynı zamanda bir liman kenti olarak da işlev görmüş ve ticaret yoluyla genişlemiştir.⁴³⁹

Yahudilerin Kodungallur'a gelişi, Kudüs'teki ikinci Tapınak'ın M.S. 70 yılında yıkılmasından sonra gerçekleşti. Bir grup Yahudi, İkinci Tapınak'ın Romalılar tarafından yıkılmasından sonra kaçarak Hindistan'a yerleşti.⁴⁴⁰ Bu grupta Josep Raban da bulunuyordu ve Kodungallur'da Yahudi topluluğunu örgütlemeye yardımcı oldu.⁴⁴¹ Öte yandan, Hristiyan geleneğine göre, Aziz Tomas adlı havari, İsa'nın ölümünden sonra Asya denizindeki yolculuğu sırasında Muziris'e (günümüzdeki Kerala eyaletindeki Cranganore) indi ve burada Hristiyan din grupları topluluğu kurdu.⁴⁴² Muziris, Roma döneminden beri önemli bir uluslararası liman olarak öne çıkmıştır. Ancak, ticaretin merkezi daha sonra Kullam'a kaydı ve Müslüman tüccarların hâkimiyeti altına girmiştir.⁴⁴³ Bu nedenle, Muziris, Hristiyanlığın Hindistan'a girdiği yer olarak kabul edilir ve burası halen Hristiyanlar tarafından kutsal bir yer olarak ziyaret edilmektedir. Her iki olay da Kodungallur ve çevresinin tarihinde önemli bir rol oynamıştır ve şehir, Yahudi ve Hristiyan toplulukları arasındaki kültürel ve dinî etkileşime tanıklık etmiştir.⁴⁴⁴

Kodungallur'a Hristiyanların gelişi konusunda farklı rivayetler olsa da, bazı kaynaklar 52 yılında Aziz Tomas'ın burada Hristiyanlık öğretisini yaymaya başladığını belirtmektedir. Ancak bu tarihin kesinliği konusunda farklı görüşler de vardır ve konu

⁴³⁸ Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 34.

⁴³⁹ Miller, *Mappila Muslim Culture : How a Historic Muslim Community in India Has Blended Tradition and Modernity*, 35,43,99.

⁴⁴⁰ Birinci yüzyılda; Detaylı bilgi için bkz.Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 35; MS birinci yüzyılda;Joan G. Roland, "Who Are the Jews of India? By Nathan Katz",*The Jewish Quarterly Review* 94/3 (2004), 557; Nathan Katz, *Who Are the Jews of India?* (London: University of California Press, 2000), 12–13.

⁴⁴¹ Melîbârî,*Tuhfetü'l-Mücâhidîn*,72.

⁴⁴² George Broadley Howard, *The Christians of St. Thomas and Their Liturgies: Comprising the Anaphorae of St. James, St. Peter, the Twelve Apostles, Mar Dionysius, Mar Xystus, and Mar Evannis, Together with the Ordo Communis*, trc. Syriac Mss (Oxford: John Henry and James Parker, 1864), 9.

⁴⁴³ Dale, *Islamic society on the South Asian frontier: the Mappilas of Malabar 1498-1922*, 13.

⁴⁴⁴ Miller, *Mappila Muslim Culture : How a Historic Muslim Community in India Has Blended Tradition and Modernity*, 26, 42-44.

hakkında tam bir kesinlik yoktur.⁴⁴⁵ Kodungallur’a İslâm’ın girişi ile ilgili olarak, tarihi kaynaklar genellikle Arab tüccarların bölgeye gelmesi ile başladığını belirtmektedir. Arap tüccarlar, Malabar kıyılarına 9. yüzyıldan beri düzenli olarak ticaret için gelmekteydiler ve bu süreçte İslâm dinini de bölgeye taşımışlardır.⁴⁴⁶

Güney Hindistan, İslâm tarihinde önemli bir yere sahiptir. İslâm’ın yayılmasına ilişkin kaynaklardan, Güney Hindistan’daki liman şehirlerinin İslâm tarihinde önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Kalikut, Kodungallur ve Quilon gibi liman şehirleri, Hindistan ile Batı ve Doğu Afrika arasındaki ticaret yollarının merkezi konumunda yer almıştır. İslâm’ın Güney Hindistan’da yayılması, ticaret yollarının bu liman şehirlerini kullanması ile gerçekleşmiştir. Bu nedenle, bu liman şehirler İslâm’ın Hindistan’a yayılmasında önemli bir rol oynamıştır. Güney Hindistan liman şehirlerinin İslâm tarihindeki önemi, Arap ve Müslüman tarihçilerin eserlerinde de belirtilmiştir. Bu liman şehirlerinde İslâm’ın yayılması, bölgedeki Müslüman nüfusun artmasına da neden olmuştur.

1.2.3. Siyasî Yapı

Arap coğrafyacıları, Güney Hindistan hakkında birçok önemli malumat paylaşmıştır. Güney Hindistan’ın zengin bir tarihe ve kültürel mirasa sahip olduğunu ve bölgede farklı dinlerin bir arada yaşadığına vurgu yapmışlardır. Bunların yanı sıra, Malabar Sahili’nin baharat ticareti için mühim bir bölge olduğunu ve buradan çeşitli baharatların ihraç edildiğini de belirtmişlerdir.⁴⁴⁷ Hint ve Arap ülkeleri arasındaki sıkı bağlar, özellikle Budizm döneminde, Şam bölgesi ve özellikle Irak ile güçlü bir bağlantı kurmuştu. Tarihi kanıtlar, Irak’ta Budizm’in izlerine rastlandığını ve bu Budistlerin “Semeniyye” olarak adlandırıldığını göstermektedir. Bîrûnî de bu durumu, “Semeniyye” mezhebi, diğer mezheplere göre “Hindistan’a daha yakındır” diyerek doğrulamaktadır. Eski çağlarda Horasan, Fars, Irak ve Musul’dan Şam sınırlarına kadar bu bölgelerde Budizm inancı devam etmekteydi.⁴⁴⁸

⁴⁴⁵ Melîbârî, *Tuhfetü’l-Mücâhidîn*, 72. Detaylı bilgi için bkz. Robert Eric Frykenberg, *Christianity in India : From Beginnings to the Present* (Oxford: Oxford University Press, 2008), 92,99-100,111-113.

⁴⁴⁶ Miller, *Mappila Muslim Culture : How a Historic Muslim Community in India Has Blended Tradition and Modernity*, 26-27, 42.

⁴⁴⁷ Süleyman Nedvî, *Arab u Hind key Ta’allukât*, 6-7.

⁴⁴⁸ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li’l-Hind*, 15-16.

Güney Hindistan'daki tapınakların da, bu dönemde ziyaret edilen önemli yerlerden biri olduğu zikredilmiştir. Örneğin, Kuzey Afrikalı seyyah İbn Battûta, 14. yüzyılda Hindistan'a yaptığı seyahat sırasında Güney Hindistan'a gelmiştir. Seyahatnamesinde, o dönemdeki Güney Hindistan toplumunu ve yaşam tarzını ayrıntılı bir şekilde belirtmiştir.⁴⁴⁹ İdrîsî gibi daha başka Arap coğrafyacıları da eserlerinde Güney Hindistan hakkında benzer bilgiler aktarmışlardır.⁴⁵⁰

Güney Hindistan, günümüzde Tamil Nadu, Karnataka, Kerala, Andhra Pradesh ve Telangana eyaletlerinden oluşan bir bölgedir ve Hinduizm, Budizm, Caynizm ve İslâm gibi çeşitli dinlere mensup olan toplulukların bir arada yaşadığı bir bölgedir. Güney Hindistan, tarih boyunca pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Güney Hint bölgesinde farklı Hindu krallıklar kurulmuştur. Güney Hindistan, ilk olarak MÖ 3. yüzyılda Tamil Sangam ismi ile kaydedilmiştir. Aynı zamanda Güney bölgesi olan Tamil Nadu, Pandya, Chola ve Çera gibi birçok güçlü krallığa ev sahipliği yapmıştır.⁴⁵¹ İslâm coğrafyacılarının kaynakları, güney Hindistan'da bulunan krallıklar hakkında çeşitli bilgiler içermektedir. Mes'ûdî ve İdrîsî gibi coğrafyacılar, Hindistan krallıkları hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir.⁴⁵²

Güney Hindistan, Hint yarımadasının güney kesiminde yer alır ve bu bölgenin tarihi antik çağlara kadar uzanır.⁴⁵³ Güney Hindistan'daki ilk büyük uygarlık M.Ö. 3. yüzyılda Dravidler (m.ö. 2500-1500)⁴⁵⁴ tarafından kurulmuştur.⁴⁵⁵ Dravidler, şimdiki Tamil Nadu, Kerala, Andhra Pradesh ve Karnataka gibi eyaletlerin alanını kapsayan geniş bir bölgeyi kontrol eden birçok krallık kurdular.⁴⁵⁶ 4. yüzyılda, Hindistan'da Gupta İmparatorluğu (m.ö. 320-535) gibi diğer medeniyetlerin yanında, Güney Hindistan'da da çeşitli krallıklar ortaya çıktı. Bu krallıklar arasında Çeras (Saylamân) (M.Ö. 200-

⁴⁴⁹ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/38-46.

⁴⁵⁰ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fi'htirâkı'l-Âfâk*, 1/167, 180, 191-193.

⁴⁵¹ Nilakanta Sastri, *The History of South India* (London: Oxford University Press, 1958), 110, 166-203.

⁴⁵² Mes'ûdî, *Mürûcû'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*, 1/61-65; İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fi'htirâkı'l-Âfâk*, 1/188, 192-194.

⁴⁵³ H.T. Lambrick, *Sind Müslümanin fetih ka age (Sind Müslümanlarının zaferinden önce)*, (Jamshoro: Sindhi Adabi Board, 2005), 97.

⁴⁵⁴ Bhadriraju Krishnamurti, *The Dravidian Languages*, (Cambridge University Press, 2006), 1-16.

⁴⁵⁵ Bugün Güney Hindistan ve Seylan'ın kuzeyinde yaşayan Dravidler, eski Dravid kültürünün kalıntılarını taşır. Bu kültür, tarih öncesi dönemlere kadar uzanır ve günümüzde hala %0,5 civarında bir nüfusa sahiptirler. Dravid dininde animistik inançlar yaygındır ve Hinduizm'den alınan bazı öğeler içerir. Örneğin, Lingam ve Yoni gibi ilahi güçler, ruh göçü, bereket ilahları ve kutsal mekân ruhları Dravid dinine aittir ancak Hinduizm'de de bulunur. Özcan Azmi, "Hindistan: Tarih", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/75; Demirci Kürşat, "Hindistan: Diğer Dinler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/93.

⁴⁵⁶ Bhadriraju Krishnamurti, *The Dravidian Languages*, 1-16.

M.S.1100), Pandya (M.Ö. 300- M.S. 1618), Pallava (Kârûtî) (M.S. 275- M.S. 897) ve Chola (M.S. 985–1014) krallıkları yer alıyordu. Pallava Krallığı da M.S. 6. yüzyıldan itibaren etkili olan bir krallıktır. Hem de bu krallık, güney bölge olan Tamil Nadu ve Andhra Pradesh eyaletlerinde hüküm sürmüştür.⁴⁵⁷ Chola Krallığı, Güney Hindistan krallıklarından biridir.9. yüzyılda kurulmuştur. Bu krallık, bugünkü Tamil Nadu ve Sri Lanka'nın bir kısmını da içeren geniş bir bölgeyi kontrol etmiştir.⁴⁵⁸

Satavahana Hindistan'da Güneydoğu bölgesinde M.Ö. 3. yüzyıldan M.S. 3. yüzyıla kadar varlığını sürdüren bir krallıktı. Ayrıca "Andhra" olarak da bilinirler, çünkü Andhra topraklarının büyük bir bölümü üzerinde hüküm sürdüler. Bu İmparatorluk Dekkan Platosu'nun doğu kısımlarında, günümüzde Maharashtra, Andhra Pradesh, Telangana ve Karnataka gibi bölgelerde hüküm sürmüştür. Satavahana kralları, çoğunlukla Hinduizm ve Budizm'e tabi olmuştur. Satavahana dönemi tarihte mühim bir yer tutmaktadır. Çünkü Hindistan'ın Güneydoğu bölgesindeki sayısız ticaret rotası üzerinde yer almaktaydı. Bu durum Satavahana krallarının zenginliğini ve gücünü artıran çok önemli bir fırsat sunmuştur. Ayrıca, o dönemdeki kralları, Budizm ve Caynizm dinlerin yayılmasına destek vermiştir. Satavahana İmparatorluğu'nun en ünlü kralı, M.S.1. yüzyılında hüküm süren Gautamiputra Satakarni'dir.⁴⁵⁹ Satakarni hâkimiyet alanını daha da genişletmiştir. Lakin Satavahana hükümdarlığı, M.S. 3. yüzyılın ortalarına doğru gerilemeye başladı. Satavahana hükümdarlığından kalankalıntılar Hindistan tarihinde önemli bir yer tutar. Bununla birlikte bu kalıntılar hakkında olan konu hala tartışmalıdır.⁴⁶⁰

Batı Ganga hükümdarlığı, Güney Hindistan'da 4. yüzyıldan 10. yüzyılın sonuna kadar hüküm süren bir krallıktır. Bu hükümdarlık Karnataka, Andhra Pradesh ve Tamil Nadu gibi bölgelerde hâkimiyet tesis etmiştir. Batı Ganga hükümdarlığı ilk olarak Konganivarman tarafından kuruldu, sonrasında ise I. Madhava ve Harivarman'ın Pallavalar, Chalukyas ve Kadambaslarla yaptıkları evlilik ve kurdukları askerî ittifaklarla hâkimiyet alanı daha da genişledi. Daha sonra devlet merkezi günümüz

⁴⁵⁷ Thomas Foulkes, "The Pallavas", *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* 17/2 (1885), 186–189.

⁴⁵⁸ Sastri, *The History of South India*, 166–169.

⁴⁵⁹ Nilakanta Sastri, *A Comprehensive History Of India* (Calcutta: Orient Longmans, 1957), 2/293-297.

⁴⁶⁰ Carla M. Sinopoli, "On the Edge of Empire Form and Substance in the Satavahana Dynasty", *Empires: Perspectives from Archaeology and History* (UK: Cambridge University Press, 2001), 154-156,166.

Karnataka eyaletinde yer alan Talakad'a taşındı.⁴⁶¹ Bu dönemde, Budizm ve Caynizm din mensuplarına ciddi yardımlar yapılmıştır. Bunun yanı sıra, Hinduizm'in yayılmasına da katkı sağlanmıştır. Sonunda 10. yüzyılda Batı Chalukya hükümdarlığı tarafından hâkimiyetine son verilmiştir. Batı Ganga hükümdarlığı, Güney Hindistan tarihinde önemli bir rol oynamıştır.⁴⁶²

Kadamba hükümdarlığı, Hindistan'ın güneyinde, Karnataka bölgesinde 4. yüzyıldan 6. yüzyıla kadar hüküm sürmüştür. Hindular arasında meşhur olan bir hanedanlıktır. Bu krallık Güney Hindistan bölgesine birçok faaliyetiyle katkıda bulunmuştur. Bu Kadamba hükümdarlığının kurucusu olarak Krishnavarma tanınmaktadır. Sonrada oğlu Harivarman hüküm sürdü ve Harivarman ise mühim bir kral olarak kabul edilir ve Kadamba hükümdarlığının başkenti olarak Karnataka'da bulunan Banavasi bölgesini belirlemiştir. Kadamba hükümdarlığı, Güney Hindistan'da hüküm süren pek çok hükümdarlık arasında yer alır. Kadamba'nın hükümdarları arasında Mayurasharma, Kakusthavarma ve Ravivarma bulunmaktadır. Hükümdarlık, Chalukya hanedanlığı tarafından yıkılmıştır.⁴⁶³

Chalukya hükümdarlığı, Hindistan tarihinde 6. yüzyıldan 12. yüzyıla kadar var olan bir hükümdarlıktır. Hükümdarlık, güney Hindistan'daki Karnataka topraklarında meşhur şehir olan Vatapi (şimdi Badami) de ortaya çıkmıştır. İslâmın ortaya çıktığı sırada Güney Hindistan, Chalukya hükümdarlığının etkisi altındaydı. Chalukya hükümdarlığının kurucusu, Pulakeshin I'dir ve 6. yüzyılın ortalarında hüküm sürmüştür. Chalukya hükümdarlığı döneminde Caynizm ve Hinduizm gibi dinlerin yayılmasına izin verilmiştir. Hükümdarlığın en ünlü hükümdarı Pulakeshin II, 7. yüzyılın ortalarında hüküm sürmüştür. Ayrıca, bu dönemde güneyde bulunan Konkan kıyıları bile ele geçirilmiştir. Lakin 12. yüzyılda Hoysala hükümdarlığının yükselmesiyle birlikte Chalukya'nın etkisi azalmış ve sonunda kaybolmuştur.⁴⁶⁴

Güney Hindistan'daki Çera hükümdarlığı M.Ö. 200- M.S.1100'e kadar hüküm süren bir hükümdarlıktır. Kerala ve Tamil Nadu bölgesinde kurulmuştur. O dönemde Kerala toprakları "Çeranad" olarak tanınmaktadır ve buradaki toplum "Çeras" olarak

⁴⁶¹ Trude Scarlett Epstein, *Economic Development and Social Change in South India* (Manchester: Manchester University Press, 1962), 16.

⁴⁶² Maren Goldberg, "Western Ganga Dynasty", *Encyclopaedia Britannica, Inc.* (Erişim 29 Ekim 2020), 25 Ağustos 2009.

⁴⁶³ Maren Goldberg, "Kadamba Dynasty", *Encyclopaedia Britannica, Inc* (Erişim 29Ekim 2020), 30 Temmuz 2010.

⁴⁶⁴ Maren Goldberg, "Chalukya Dynasty", *Encyclopaedia Britannica, Inc* (Erişim 16 Ağustos 2016).

bilinmektedir. Çera hükümdarlığı, bu topraklarda Çeras halkının desteği ile kurulmuştur. Çera, Kerala'da mühim şehir ve liman kenti kurmuştur. Hindistan'da baharat ticaretinin önemli bir bölgesi olan Kerala, Çera hükümdarlığının ekonomik ve ticari faaliyetlerini sürdürmesinde önemli bir yer olmuştur.⁴⁶⁵ Arap Denizi kıyısındaki Kodungallur'un Çera hükümdarlığı için son başkent olduğu kaydedilmektedir.⁴⁶⁶ Çera hükümdarları, ticaretten çok fazla gelir elde etmişler ve Kerala bölgesinin sosyal ve ekonomik yükselişine katkı sağlamışlardır.⁴⁶⁷ Çera hükümdarlığı döneminde pek çok tapınak ve dinî bina inşa edilmiştir. Çera dönemi, Güney Hindistan tarihinin önemli bir kesitini oluştururken bölgenin ekonomik ve kültürel anlamda gelişmesine önemli katkı sunmuştur.⁴⁶⁸

Kulasekhara hanedanı, 9. ve 12. yüzyıllar arasında günümüz Kerala eyaletinin tamamını, Guddalore'yi, Nilgiri bölgesinin bazı kısımlarını ve Salem-Coimbatore bölgesini yönetmiştir. Bu hanedanın kökenleri, Tamil Sangam Çağı'nın güçlü Chera hanedanına kadar uzanmaktadır. Kulasekhara hanedanı döneminde, özellikle Mahodayapuram'daki yönetimleri sırasında, Kerala büyük bir refah ve kültürel gelişme yaşamıştır. Bu dönem, Kerala'nın Altın Çağı olarak kabul edilmektedir.⁴⁶⁹

Pandya Hanedanı, Güney Hindistan'da Tamil Nadu bölgesinde bulunan Madura şehrinde MÖ 3. yüzyıldan MS 15. yüzyıla kadar hüküm süren bir hanedandır. Pandya Hanedanı, Tamil kültürünün gelişmesine katkı sağlamıştır.⁴⁷⁰ Hanedan, güney Hindistan'ın diğer bölgelerini ele geçirdi. Pandya Hanedanı, Güney Hindistan'daki Chola ve Çera hanedanları ile sık sık savaşımıştır. Pandya hanedanlığı zamanında hüküm süren Jatavarman Sundara Pandya 1(1251-68) ve Maravaraman Kulaskhara 1(1268-1310) önemli krallık arasında sayılmaktadır.⁴⁷¹ Hanedanın en parlak dönemi, MÖ 3. yüzyılın ortalarından MS 13. yüzyılın başlarına kadar olan dönemdir. Hanedanlık, MS 14. yüzyılın başlarında Delhi Sultanlığı tarafından fethedildi ve

⁴⁶⁵ Kenneth Pletcher, "Cera Dynasty", *Encyclopaedia Britannica, Inc* (Erişim 29Ağustos 2014).

⁴⁶⁶ Robert Caldwell, *A Comparative Grammar Of the Dravidian On South Indian Family of Languages* (London: Trübner & Co., Ludgate Hill, 1875), 20-24, 27-28.

⁴⁶⁷ Cyclopaedia of India and of Eastern and Southern Asia (Erişim 3 Kasım 2020).

⁴⁶⁸ Always, *el -Davet el 'İslâmiat Watatawuruha fi Şibh el-Qarat el-Hindiya*, 150.

⁴⁶⁹ Mohideen Shah, *Islam in Kerala*, 14.

⁴⁷⁰ Noboru Karashima, *A Concise History of South India : Issues and Interpretations* (New Delhi: Oxford university press, 2014), 53–54.

⁴⁷¹ Roderich Ptak, "Yuan and Early Ming Notices on the Kayal Area in South India", *Bulletin de l'École Française d'Extrême-Orient* 80/1 (1993), 138.

sonunda 15. yüzyılda Vijayanagara İmparatorluğu tarafından tamamen ortadan kaldırılmıştır.⁴⁷²

Çhola Hanedanlığı, 9. yüzyılın ortalarından 13. yüzyılın başlarına kadar Güney Hindistan bölgesini uzun süre yöneten bir krallıktır. Çhola Hanedanı, Tamil kültürü ve dilinin gelişmesi için mühim rol oynamıştır. Çhola hükümdarlığı, ilk Tanjore (Thanjavur) bölgesinde kurulmuş, sonrasında ise Tamil Nadu, Kerala, Sri Lanka, Maldivler ve Güneydoğu Asya'nın bazı topraklarına kadar genişlemiştir. Chola hükümdarlığı, çok sayıda donanma ile deniz gücünü artırmıştır ve Doğu Afrika, Güneydoğu Asya ve Çin ile ticareti güçlendirmiştir. Çhola döneminde, kültür ve edebiyat alanlarında önemli gelişmeler yaşanmıştır.⁴⁷³ Çhola Hanedanı, güçlü yönetimi ve hükümdarları sayesinde Güney Hindistan tarihinde önemli bir yer tutar. Hanedanlık, 13. yüzyılın başlarında Hoysala ve Pandya hanedanları tarafından yıkılincaya kadar güçlü bir krallık olarak varlığını sürdürmüştür.⁴⁷⁴

Hoysala Hanedanlığı, Karnataka eyaletinde yer alan Belur ve Halebidu'da başkenti bulunan meşhur bir hanedanlıktır. Hoysala hanedanlığı, 10. ve 14. yüzyıllar arasında Güney Hindistan'a hâkim olmuştur. Çhola hükümdarlığını yıkarak kurulan Hoysala hanedanlığı 11. yüzyılın başlarında mühim bir güç haline gelmiştir. Bu hanedanlık zamanında birçok alanda önemli değişiklikler yaşandı ve yine bu dönemde çeşitli bölgelerde Hinduizm için tapınaklar inşa edildi. Hoysala Hanedanlığı, Vijayanagara Hanedanlığı'nın güçlenmesiyle yıkılmaya başladı. Bu hanedana ait kalıntılara günümüzdeki Karnataka eyaletinde rastlanmaktadır.⁴⁷⁵

Kakatiya Hanedanı, Güney Hindistan'da 12. yüzyılın ortalarından 14. yüzyılın ortalarına kadar hâkimiyet sağlamıştır. Hanedan, Andhra Pradesh bölgesindeki Warangal şehrinde kurulmuştur.⁴⁷⁶ Hanedan, Rudrama Devi ve Prataparudra gibi güçlü

⁴⁷² Mohammad Habib and Khaliq Ahmad Nizami (ed.), *A Comprehensive History Of India: The Delhi Sultanat (A.D. 1206-1526)* (Delhi: People's Publishing House), 5/412; Sathyanatha Aiyar, *History Of The Nayaks Of Madura* (Madras: University of Madras, 1924), 58; Maren Goldberg, "Pandya Dynasty", *Encyclopaedia Britannica, Inc.* (Erişim Kasım 10 2020), 15 July 2014.

⁴⁷³ Kingdoms of Asia, the Middle East, and Africa : An Illustrated Encyclopedia of Ruling Monarchs from Ancient Times to the Present : Gurney, Gene : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive" (4 Kasım 2020), 396.

⁴⁷⁴ K. A. Nilakanta Sastri, *The Hoysala" A Comprehensive History of India*, ed. R.S. Sharma Vd. (New Delhi: People's Publishing House, 1957), 4/156-165; Adam Zeidan, "Chola Dynasty - Wikipedia", *Encyclopaedia Britannica, Inc* (20 Aralık, 2022).

⁴⁷⁵ Amy Tikkanen, "Hoysala Empire", *Encyclopaedia Britannica, Inc.* (Erişim 29 Ekim, 2020), 12 Ağustos 2010.

⁴⁷⁶ N. Ventaka Ramanayya, *The Early Muslim Expansion in South India* (University of Madras, 1942), 1–2.

kadın hükümdarlar tarafından yönetildi.⁴⁷⁷ 1262’de tahta geçen Rudrama Devi, Kakatiya Hanedanının önemli kurucularından biri oldu. Güney Hindistan bölgesini idaresi altına aldı. Kakatiya Hanedanlığı döneminde pek çok mimari eser ve sulama kanalları inşa edilmiştir.⁴⁷⁸ Ancak hanedanlık Prataparudra (1289–1323) döneminde zayıflamaya başladı ve yaşanan taht mücadeleleri bu hanedanlığın yıkılmasına neden oldu. Kakatiya Hanedanlığı, Güney Hindistan tarihinde mühim bir yere sahiptir.⁴⁷⁹

Pallava Hanedanlığı, Güney Hindistan’da M.S. 3. yüzyılın başlarından 9. yüzyılın sonlarına kadar hüküm süren bir hanedanlıktır. Pallava döneminde, Tamil Nadu’nun kuzeyinde ve güneydoğusunda bulunan Andhra Pradesh ve Karnataka bölgelerini hâkimiyet altına almıştır. Satavahana hanedanının desteği ile büyümüştür.⁴⁸⁰ Mahendravarman I (571-630) ve Narasimhavarman I (630-668) döneminde güçlü hale gelmiştir. Kanchipuram ve Mamallapuram gibi kentlerinde inşa etmiş oldukları tapınaklar günümüzde hala mevcuttur. Pallavas, deniz ticaretinde mühim bir rol oynamıştır. Güney Hindistan’ın ticaret yollarını idaresi altına almıştır; Güneydoğu Asya ve Çin ile ticareti sürdürmüştür.⁴⁸¹ Pallava dönemi, Çhola hükümdarlığının kuruluşuyla birlikte zayıflamaya başlamıştır.⁴⁸²

Rashtrakuta hükümdarlığı, Hindistan’da 8. yüzyıldan 10. yüzyılın başlarına kadar hüküm sürmüş bir Hindu krallıktır. Rashtrakuta hükümdarlığı, Maharashtra ve Karnataka bölgelerinde bulunan Dekkan Platosu’nda kurulmuştur. Hindu medeniyetinin yayılması için çaba göstermiştir. Hükümdarlık, Dantidurga adlı bir hükümdar tarafından kurulmuştur. Rashtrakuta hükümdarlığı, Gucerât-Pratihara krallıklarıyla sık sık çatışmıştır. Rashtrakutalar, Hindistan’ın güneyini ve Delhi’deki Kanauj gibi kuzey bölgeleri ele geçirdiler. Böylece Rashtrakutalar, Hindistan’da daha güçlü bir hale gelmiştir. Rashtrakuta hükümdarlığı, 10. yüzyılda Parantaka Chola I döneminde

⁴⁷⁷ T.V Mahalingam, “*The Seunas Of Devagiri*”, *A Comprehensive History of India*, ed. R.S. Sharma vd. (New Delhi: People’s Publishing House, 1957), 4/150.

⁴⁷⁸ N.Venkataramanyya - P.V Parabrahma Sastry, “*The Kakatiyas*” *A Comprehensive History of India*, ed. R.S. Sharma Vd. (New Delhi: People’s Publishing House, 1957), 4/196-2355.

⁴⁷⁹ T.V Mahalingam, “*The Seunas Of Devagiri*”, 4/150.

⁴⁸⁰ Ali Javid-Tabassum Javeed, *World Heritage Monuments and Related Edifices in India* (New York: Algora Publishing, 2008), 107.

⁴⁸¹ Adam Zeidan, “Pallava Dynasty - Wikipedia”, *Encyclopaedia Britannica, Inc.* (Erişim 29 Ekim, 2020), 6 Mart 2023.

⁴⁸² Gabriel Jouveau-Dubreuil, *The Pallavas*, çev.Swaminadha Dikshitar, Paper Knowledge . Toward a Media History of Documents (Pondicherry: Dumas Street, 1917), 83.

zayıflamaya başladı. Lakin hükümdarlık Güney Hindistan'ın farklı bölgelerinde etkisini sürdürmeye devam etti.⁴⁸³

Venad hükümdarlığı, güney Hindistan bölgesi olan Kullam (Quilon) ve Batı Ghat dağları ile Umman Denizi arasında 9. yüzyıldan 12. yüzyıla kadar var olan bir krallıktır. Kolathunadu kırıllık gibi önemli bir hükümdarlık olarak kabul edilir. Hâkimiyetlerini devam ettirebilmek için bu Venad hükümdarlığı ile çok ciddi bir mücadele içine girmişlerdir. Ortaçağ ve erken modern dönemde Kannur'daki Kolathunadu, Kozhikode ve Koçi bölgelerindeki Perumpadappu krallıkları gibi Kerala'nın en büyük beyliklerinden biriydi.⁴⁸⁴ Venad kırılları arasında en önde geleni Rama Varma Kulashekara'dır. O, 12. yüzyılın başlarında Venad'da hüküm sürdü. Bunun yanı sıra Pandya ve Çhola hükümdarlıklarının baskısı altında kalmıştır.⁴⁸⁵ Venad hükümdarlığı döneminde Kerala'da kültürel, tarihi ve ticari anlamda önemli gelişmeler yaşanmıştır.⁴⁸⁶ 12. yüzyılda kurulan Mushika hanedanı (Ezhimala olarak da bilinir), günümüz Kerala eyaletinin Kuzey Malabar bölgesindeki Ezhimala Dağı ve çevresini yöneten küçük bir hanedandı. Aynı adı taşıyan Hehaya klanından gelen bu hanedan, Pallava öncesi dönemde güney Hindistan'da ortaya çıkmıştır ve kökenlerinin Hehaya Krallığı'na dayandığı düşünülmektedir. Mushika klanı, ayrıca Chera, Pandya ve Chola reisleriyle evlilik ittifakları yapmıştır.⁴⁸⁷

Zamorin hükümdarlığı (1124–1806), Hindistan'ın güneybatısında yer alan Kerala bölgesinde hüküm sürmüştür.⁴⁸⁸ "Zamorin" terimi, Malayalam dilinde "deniz tacı takan" anlamına gelmektedir. Zamorin hükümdarlığı, Malabar Sahili olarak bilinen bölgede 14. yüzyılda kuruldu. Özellikle Zamorin, Malabar kıyılarında Kozhikode (eski adıyla Kalikut) şehrinde idareyi elinde bulundurmuştur.⁴⁸⁹ Zamorin, aynı zamanda Samoothiri Hanedanlığı olarak da bilinir. Samoothiri, Samudra Gupta Moopan veya Zamorin olarak

⁴⁸³ Pandit Bisheshwar Nath Reu, *History of the Rashtrakutas* (Jodhpur: The Archaeological Department & Sumer Public Library, 1933), 1–6.; Detaylı bilgi için bkz. A. Shreedhara Menon, *A brief History of Kerala*, 50–75. Bindu K. Ravi, "Kannur in the Maritime History of Kerala", *Carmel Blaze- A Journal of Multisiciplinary Research*, Carmel College Mala 9/1 (2017), 63.

⁴⁸⁴ K.N. Ganesh, "Historical Geography of Natu in South India with Special Reference to Kerala", *New Delhi : Indian Historical Review* 36/1 (2009), 3–21.

⁴⁸⁵ Menon, *A Survey of Kerala History* (Kottayam: D C Books, 2007) 97.

⁴⁸⁶ G. S. Abhayan Vinuraj, B., Ajit Kumar, S. V. Rajesh, "Chinese Coins from Thangassery: A Medieval Port in Kollam District, Kerala", *Heritage: Journal of Multidisciplinary Studies in Archaeology* 5 (2017), 778–779.

⁴⁸⁷ M.G.S. Narayanan, *Perumals of Kerala: Political and Social Conditions in Kerala under the Kulashekara Empire* (Kerala University, 1972), 195.

⁴⁸⁸ K. V. Krishna Ayyar, *A History of the Zamorins of Calicut: From the earliest times to 1498 A.D.*, 8–9.

⁴⁸⁹ A. Sreedhara Menon, *Keralacharithram* (Kerala: DC Books, 2007), 74.

da bilinir. Hükümdarlar arasında en meşhur olanı 1498-1528 yılları arasında hüküm sürmüş olan Unniyarcha veya Manavikrama Kulashekhara Perumal'dir. Bunun yanı sıra 16. yüzyılda hüküm süren Narayanan Krishnadevaraya'yı ve 17. yüzyılın başlarında idareyi elinde bulunduran Mana Vikrama'yı zikretmek gerekir. Zamorin hanedanlığının hükümdarları, Nair kabilesine mensuptur. Zamorin hükümdarlığı, Hindu Brahman kültürünün yayılmasına izin vermiştir. Ayrıca ticaret, tarım ve kültür alanlarında ciddi katkılar sağlamıştır. Zamorin Hükümdarlığı, Müslüman tüccarların meskûn olduğu güney bölgesindeki deniz ticaretinin merkezi konumunda bulunan Kozhikode'ye sahip olmaları sebebiyle oldukça zengin hale gelmişlerdir.⁴⁹⁰ Zamorinler, Araplarla, Çinli ve Avrupalı tüccarlarla ticaret yollarını geliştirmişlerdir. Hükümdarlık, 16. yüzyılda Portekizliler ve 17. yüzyılda Hollandalılarla mücadeleyi sürdürmüştür. Bu yüzden Zamorin Hükümdarlığı, Güney bölgelerini 18. yüzyılın başlarına kadar kontrol altına almıştır.⁴⁹¹ Ancak, 16. yüzyılın başlarında Portekizlilerin bölgeye gelmesi, Zamorin hanedanlığı için büyük bir tehdit oluşturdu. Portekizliler, Kozhikode limanını ele geçirmeye çalıştılar ve Zamorin hükümdarlarının gücünü azalttılar. 18. yüzyılın ortalarında ise İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin bölgeye gelmesiyle Zamorin hanedanlığı sona erdi.⁴⁹²

Koçin (Cochin) hanedanlığı, Güney Hindistan'ın batısında bulunan bir tarihi hükümdarlıktır. Cochin hanedanlığı bugünkü Kerala bölgesinin büyük bir kesiminde hüküm sürmüştür. Cochin hanedanlığı 14. yüzyılın başlarında hüküm sürmeye başladı. Cochin bölgesi, tarih boyunca farklı dinlerin ve kültürlerin bir araya geldiği bir yer olmuştur. Bu bölgedeki Müslüman topluluklar, ticaret ve denizcilik faaliyetleri sayesinde İslam'ın Güney Hindistan'da yayılmasında dolaylı bir rol oynamıştır. Cochin, özellikle Arap tüccarlarının uğrak yeri olduğu için İslâm'ın bölgeye tanıtılmasında önemli bir durak olmuştur.⁴⁹³ Hanedanlık, Portekizlilere önemli kapılar açtı. Ayrıca, Portekizliler, Cochin hanedanlığı ile ticari ilişkilerini artırmıştır. Sonraki zamanda İngilizler (1503–1663) ve Hollandalılar (1663–1795) gibi farklı yabancı gruplar ile

⁴⁹⁰ K. V. Krishna Ayyar, *A History of the Zamorins of Calicut: From the Earliest Times to 1498 A.D.*, 1–25.

⁴⁹¹ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 51–55.

⁴⁹² Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 15–16.

⁴⁹³ Francis Day, *The Land of the Permauls, or, Cochin, Its Past and Its Present* (Madras: Gants Brothers, 1863), 360-365.

askerî mücadelelerde bulundu.⁴⁹⁴ Lakin sonunda taraflar arasında anlaşma sağlandı.⁴⁹⁵ Cochin hükümdarlığı döneminde yaşamış olan en ünlü ve en zengin kral Cochin Maharacasıdır. Bu hanedanlık döneminde baharat, ipek, tuz, elmas ve diğer değerli malların ticaretine büyük önem verilmiştir. Koçin limanı, bu dönemde Hint Okyanusu'nun en mühim limanlarından biri haline gelmiştir. Cochin hanedanlığı, günümüzde Güney Hindistan eyaleti olan Kerala'nın tarihinde ve kültürel mirasında önemli bir paya sahiptir.⁴⁹⁶

Güney Hindistan'da İslâmiyet'in yayılmasına ciddi destek veren Haydarâbâd Nizamlığı, Hindistan'ın güneyindeki Dekkan bölgesinde 1724 yılında kurulan bir Müslüman krallıktır. Bu hanedanlık, Güney Hindistan'ın Telangana bölgesinin merkezi olan Hyderabad'da Bâbürlü devlet adamı Nizâmülmülk Âsafcâh tarafından kuruldu. Osmanlı Devleti ile iyi ilişkiler içinde olmuşlardır.⁴⁹⁷ Nizamlar döneminde, İslâm inancını mensup oldukları için, hükümdarlığın sonuna kadar İslâmi yönetim ve adetleri yerine getirmişlerdir. Hanedanlık Nizamlar döneminde yerel aristokrasiyi ve dinî liderleri de kapsayan bir danışma kurulu olan Divan-ı Ali'ya vasıtasıyla yönetilmiştir.⁴⁹⁸ Nizam hükümdarlığında Âsafcâh soyundan 8 Nizam görev yapmıştır. Bunlar şunlardır: Nizâmülmülk Âsafcâh (1724-1748), Nizam II. Nâsır Ceng (1750-1751), Nizam III. Muzaffer Ceng (1751-1752), Nizam Ali Khan I. Asaf Câh II (1762-1803), Nizam İskender Câh Asaf Câh III (1803-1829), Nizam Efdalüddevle Asaf Câh IV (1829-1857), Nizam Mîr Mahbûb Ali Han Asaf Câh VI (1869-1911) ve Nizam Mir Osman Ali Han Asaf Câh VII (1911-1948) dir. Bu dönemde kültür ve mimari gibi pek çok alanda farklı faaliyetler yürütülmüştür. Son zamanlarda Nizam, İngiliz sömürgeciliğine karşı Hindistan'ın bağımsızlığını kazanması için yapılan mücadeleye destek vermesiyle önem kazanmıştır.⁴⁹⁹

⁴⁹⁴ B S Kala Rani, "Trancore Army Under Marthanda Varma 1729-1758", *Epitome: International Journal of Multidisciplinary Research* 3/12 (2017), 14–17.

⁴⁹⁵ Santhosh Kumar L, "Conflict between Marthanda Varma and the Dutch", *Review of Social Sciences* XVI/2 (2015), 64–70.

⁴⁹⁶ Kenneth Pletcher, "Kochi", *Encyclopaedia Britannica, Inc.* (Erişim 29 Ekim, 2020), 27 Ocak 2023.

⁴⁹⁷ Özcan Azmi, "Haydarâbâd Nizamlığı", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 17/32-34.

⁴⁹⁸ C. Willmott Syed Hossam Bilgrami, *Historical and Descriptive Sketch of His Highness the Nizam's Dominions* (Bombay: The Times of India steam Press, 1883), 1/1-16.

⁴⁹⁹ Pradeep Barua, *The State at War in South Asia* (United states of America: University of Nebraska - Thomas.store.in, 2005), 64; Kenneth Pletcher, "Hyderabad", *Encyclopaedia Britannica, Inc.* (Erişim March 25, 2023), 24 Ocak 2023.

Vijayanagara hanedanlığı, 14. yüzyılın başlarında Hindistan'ın güneyinde kurulan geniş bir hükümdarlıktır. Karnat olarak adlandırılmaktadır.⁵⁰⁰ Hanedanlığın merkezi, günümüz Karnataka eyaletindeki Hampi şehrinde yer almaktadır. Hükümdarlığın kuruluşu, 1336 yılında Harihara I ve Bukka Raya I tarafından kuruldu.⁵⁰¹ İki kardeş, çevredeki Hoysala ve Bahmani hükümdarlığı gibi krallıklarla mücadele ederek sınırlarını daha da genişletmiştir. Vijayanagara hanedanlığı 16. yüzyılın ortalarına kadar hüküm sürdü. Vijayanagara krallıkları Bahmani Sultanlığı ile sık sık çekişme halindeydi. Bu mücadele 1565 yılında Bahmani Sultanın galibiyetiyle sonuçlandı.⁵⁰²

Meysûr Sultanlığı (1760 -1799) Güney Hindistan'da hüküm sürmüş bir Müslüman sultanlıktır. Meysûr Sultanlığı, ilk defa 1399'da Yaduraya Wodeyar tarafından kurulmuştur ve Wodeyar Hanedanı tarafından idare edilmiştir.⁵⁰³ Müslümanların Meysûr'a olan ilgisi, 14. yüzyılın ilk yarısında başlamıştır. Delhi Sultanı Alâeddin Halacî'nin komutanlarından olan Melik Kâfûr, 710'da (1310-11) bölgeye ulaşmış ve Hindu Hoysala Krallığı'nı itaat altına almıştır.⁵⁰⁴ Meysûr hanedanlığı diğer sultanlar tarafından idare etmiştir. Lakin en meşhur olan Tipu Sultan'dır. 1782'den 1799'a kadar hüküm sürmüştür. Meysûr Sultanlığı, Güney bölgedeki diğer güçlü hükümdarlar ile mücadele etmiştir. Tipu Sultan, ticaret, mimar ve sanat için destek sağladı. Ayrıca, Avrupa'daki yeni silahların kullanımı konusunda Meysûr askerlerine eğitim verdi.⁵⁰⁵ Meysûr Sultanlığı İngilizlerle birçok defa savaştı ve sonunda İngilizlerin idaresi altına girdi.⁵⁰⁶

Güney Hindistan'daki hükümdarlıkların birçoğu, bölgenin kültürel ve ekonomik gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur. Ayrıca, bölgedeki inanç sistemlerinin gelişmesine de katkı sağlamışlardır. Özellikle, Chola Krallığı ve Vijayanagara

⁵⁰⁰ Burton Stein, *The New Cambridge History of India: Vijayanagara* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989), 1/1-2.

⁵⁰¹ Ramchandra Chintaman Dhere, *Rise of a Folk God: Vitthal of Pandharpur* (USA: Oxford university press, 2011), 243.

⁵⁰² Richard Maxwell Eaton, *A Social History of the Deccan, 1300-1761: Eight Indian Lives* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005), 97-98; R. Champakalakshmi Philip B. Calkin, "The Vijayanagar Empire, 1336-1646", *Encyclopaedia Britannica, Inc* (Erişim October 29, 2020).

⁵⁰³ Hayavadana Rao, *History of Mysore (1399-1799 A.D)* (Bangalore: Munshi Ram Manohar Lal, 1948), 1/10-20.

⁵⁰⁴ Özcan Azmi, "Meysûr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/510.

⁵⁰⁵ Rajakaryaprasakta Rao Bahadur, *Modern Mysore. From the Beginning to 1868* (Bangalore: Higginbothams, South Parade, 1936), 123-130.

⁵⁰⁶ Mohibbul Hasan, *History of Tipu Sultan* (Delhi: Aakar Books, 1951), 389; Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 85.

İmparatorluğu dönemleri, Güney Hindistan'daki kültürün ve sanatın en parlak dönemleri olarak kabul edilmektedir.⁵⁰⁷

Güney Hindistan'a İslâmiyet'in yayılışı, barış içinde ve istikrarlı bir şekilde büyümüştür. Lakin askerî seferler Güneyde bulunan hükümdarların kontrolü altındaki bölgelere Gazneli hükümdarları (963-1186) döneminden sonra daha geniş çaplı gerçekleştirmiştir.⁵⁰⁸ Güney Hindistan'a bu askerî seferleri, Delhi Sultanlığı ve Bahmani Sultanlığı gibi müslüman devletler düzenlemişlerdir. Güney Hindistan'daki hükümdarlar, bu istilalara karşı direnmişler ve bazı durumlarda müslüman devletlere vergi vermeyi kabul ederek ittifaklar kurmuşlardır.⁵⁰⁹

1.2.4. Sosyo-Kültürel Durum

Güney Hindistan'ın İslâm öncesi sosyo-dinî durumu oldukça çeşitlidir ve farklı dönemlerde değişiklikler göstermiştir. Güney Hindistan, Hinduizm, Caynizm ve Budizm gibi farklı dinlerin merkezi olmuştur. Hinduizm, Güney Hindistan'da en yaygın dinlerden biridir ve bu bölgede birçok tapınak bulunmaktadır. Hinduizm, kast sistemi ile karakterize edilir ve bu sistem, insanların doğdukları aileye ve mesleklere göre sınıflandırılmasını sağlar. Bu sistem, toplumsal ve ekonomik ayrımların güçlü olduğu bir toplum yapısına neden olmuştur.⁵¹⁰

Caynizm ve Budizm, Güney Hindistan'da yaygın dinlerdi, ancak zamanla Hinduizm'in yükselişiyle gerilediler. Caynizm, doğa sevgisi, şiddet karşıtlığı ve takva gibi değerler üzerine kuruludur. Budizm ise, aşırı zenginlik ve dünya bağımlılığına karşı çıkarak özgürleşmeyi vaat eden bir din olarak öne çıkar. Güney Hindistan'da kadınlar, toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle erkeklere göre daha düşük bir statüdeydi.⁵¹¹

Budizm, Buda'nın öğretileri üzerine kurulmuş bir din olarak bilinir. Hindistan'ın kuzeydoğusunda MÖ 6. yüzyılda doğmuştur. Budizm, Brahman şekilciliğine ve kast sistemine karşı çıkar. Bu din, duyguların kontrol altına alınması, ahlaki temizlik, eşitlik, sevgi ve şefkat gibi ilkeler üzerine odaklanır. Budizm, farklı dinlerle etkileşime girerek

⁵⁰⁷ Lincoln Paine, "The Indian Ocean in the Seventh and Eighth Centuries", *Maritime Contacts of the Past: Deciphering Connections Amongst Communities*, ed. Sila Tripathi. (New Delhi: Delta Book World, 2014), 37.

⁵⁰⁸ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 51-52.

⁵⁰⁹ Naimur Rahman Farooqi, "Delhi Sultanlığı", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1994), 9/130.

⁵¹⁰ Sastri, *A Comprehensive History Of India*, 2/419.

⁵¹¹ Sastri, *The History of South India*, 411-412; Adem Apak, *Anahatlarıyla İslâm Tarihi: Hz. Muhammed (s.a.v.) Dönemi* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016), 43.

çeşitli tanrı anlayışları geliştirmiştir. Özellikle Mahayana geleneğinde, insanlığın kaderini belirleyen ezeli Buda kavramı önem kazanmıştır. Adi-Buda kavramı, İslâm'ın etkisiyle Budizm içinde tanrı kavramının oluştuğunu göstermek için kullanılmıştır.⁵¹²

Kur'an-ı Kerim ve hadislerde doğrudan Buda veya Budizm hakkında bilgi yoktur. Bazı yazarlar, Kur'an'da adı geçen peygamber Zülkifl'in aslında Buda olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bunlara göre, Kifl, Buda'nın doğum yerinin Arapça'daki adı olan Kapilavastu'yu ifade eder. Zülkifl ise Kapilavastu'lu demektir. Ayrıca, Kur'an'da bahsedilen Tîn süresinde geçen incir ağacının, Buda'nın Nirvana'ya ulaştığı Bodhi ağacı olduğu belirtilir.⁵¹³

Güney Hindistan, İslâm öncesi dönemde ticaret ve kültürel değişim için önemli bir merkezdi ve bu nedenle farklı kültürlerin etkisi altında kaldı.⁵¹⁴ Bununla birlikte, İslâm öncesi dönemde Güney Hindistan'ın sosyo-dinî durumu, bölgedeki farklı dinler ve toplumsal yapılar nedeniyle oldukça çeşitlidir.⁵¹⁵

Peygamber (s.a.v)'in Mekke'de İslâm tebliği vazifesi üstlendiği sıralarda Güney Hint sahilleri Çera hükümdarları (M.Ö. 200 - M.S. 1100) tarafından yönetiliyordu. Bu bölgedeki yönetici hanedanlardan birkaçı önemliydi ve Kasaragod'dan⁵¹⁶ Kanyakumari'ye⁵¹⁷ kadar tüm bölgede nüfuz sahibi olmayı başarmışlardı.⁵¹⁸ Kerala'nın tarihinde kaydedilen 25 Perumal unvanlı kral tarafından yönetildiği bilinmektedir. Çoğu tarihçi, son peygamber Hz. Muhammed döneminde, bölgenin yönetiminin Adi Raca Perumal ve Pandya Raca Perumal den sonra Chakravarti Perumal (Bana Perumal, M.S. 628) tarafından devralındığını düşünmektedir.⁵¹⁹ Her Perumal'ın sabit bir görev süresi vardı ve genellikle bu süre 12 yıl olarak belirlenmişti. Hanedanın son Perumal hükümdarı ise üç kez iktidara gelen ve 36 yıl boyunca hüküm süren Çeraman Perumal'dı(844-1124). Ayrıca bu dönemde İslâmı kabul eden kral Çeraman Perumal'dır (M.S. 825). Son dönemlerde, hanedanlık çeşitli siyasî sorunlar yaşamış ve dâhili-harici

⁵¹² Tümer Güney, "Budizm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1992), 6/352, 357-358.

⁵¹³ Muhammed Hamîdullah, *İslâm Peygamberi*, trc. Salih Tuğ, (İstanbul, 1990), 1/649.

⁵¹⁴ Sastri, *A Comprehensive History Of India*, 2/435.

⁵¹⁵ Chand, *Influence of Islam on Indian Culture*, 30-32.

⁵¹⁶ Kasaragod veya Kasargod, Hindistan'ın güneyindeki Kerala eyaletindeki 14 ilçeden biridir. Kerala'nın en kuzey bölgesidir ve Kuzey Malabar bölgesine dâhil edilmiştir.

⁵¹⁷ Kanyakumari (Cape Comorin olarak da bilinir) Hindistan'da Tamil Nadu eyaletinde Kanyakumari İlçesi'nde bir kasabadır. Hindistan anakarasındaki en güneydeki kasaba, bazen toprağın sonu (The Land's End) olarak anılır.

⁵¹⁸ Tara Chand, *Influence of Islam on Indian Culture*(Allahabad: K. Mitra , The Indian Press Limited, 2018), 33-35.

⁵¹⁹ Ezhuthachan, *Keralolpathi-The Origin Of Malabar*, trc.Hermann Gundert, 35.

tehditlere maruz kalmıştır. Ancak, Kerala'nın tarihi ve kültürel dokusunun bir parçası olarak, Perumal hükümdarları bölgenin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. İslâm'ın yayılış dönemi, Güney Hindistan'daki siyasî ve dinî ortamın karışıklıklar içinde bulunduğu bir döneme denk gelir. Bölgedeki siyasî çalkantılar ve adaletsizlik, insanlar arasında bir manevî boşluk yaratmıştır. Caynizm, Hinduizm ve Budizm gibi hâkim dinlerin 7. yüzyılda düşüşte olduğu ve halkın manevî arayışına hitap edemediği kaydedilmiştir.⁵²⁰ İslâm'ın barış mesajı, bölgedeki insanların açık fikirli yaklaşımları sayesinde kabul görmüştür. Bu dönemde İslâm, Güney Hindistan'da yayılmaya başlamış ve Kerala'nın da İslâm ile tanışması bu döneme denk gelmiştir.⁵²¹

Hinduizm de egemen olan kast sistemi, her grubun belirli bir yere sahip olduğu karmaşık bir hiyerarşik yapıya dayanmaktadır. Bu sistem, yüzyıllar boyunca Hindu dininin ve toplumsal yaşamının hemen hemen her yönünü belirlemiş ve ayrıcalıklı gruplar tarafından alt kastların baskı altına alınmasını onaylamıştır. Üst kasta birçok ayrıcalık tanınırken, alt kastların pek çok hakkı engellenmiştir.⁵²² Hârizmî'nin eserinde, Hindistan'daki farklı gruplardan ilgili ayrıntılı bir şekilde bahsedilmektedir.⁵²³ Kast sistemi, sık sık adaletsiz ve gerici olarak eleştirilmiştir ve uzun yıllar boyunca neredeyse hiç değişmeden kalmıştır.⁵²⁴ Bölgeyi 631'de ziyaret eden Çinli seyyah Hiuen Tsiang göre kast sistemi, halkı kaçmanın imkânsız olduğu bir duruma sokmuştur. Adaletsizlikten kurtulmak için farklı yollar aranırken, bu durumda bölgeye İslâm dinî tanıtılmıştır. Güney Hint halkı, manevî iflas ve ruhsal huzursuzluk yaşadıkları bir dönemde beklenmedik bir şekilde İslâm ile tanışmıştır. Bu durum, bölgenin İslâmlaşmasını kolaylaştırmıştır. Kast sistemi gibi adaletsiz uygulamaların inanç kitlesine olumsuz etkileri olmuştur ve bu durum, farklı dinlere yönelme eğilimini de beraberinde getirmiştir.⁵²⁵

⁵²⁰ Chand, *Influence of Islam on Indian Culture*, 33.

⁵²¹ Malayamma - Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam. Malappuram*, (Kerala: Asas Books, 2009), 31, 37.

⁵²² Stephen F. Dale, "Trade, Conversion and the Growth of the Islamic Community of Kerala, South India", *Studia Islamica*, Brill 71 (1990), 162.

⁵²³ Hârizmî, *Mefâtîhu'l-'ulûm*, 143.

⁵²⁴ Shaukatullah Ansari, *Pakistan: The Problem of India* (Lahore: Minerva Book Shop, 1945), 15.

⁵²⁵ Chand, *Influence of Islam on Indian Culture*, 6-9; Malayamma - Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam. Malappuram*, (Kerala: Asas Books, 2009), 31.

Rowlandson'a göre, Müslüman Araplar ilk kez Malabar sahiline yedinci yüzyılın sonlarında yerleşmişlerdir.⁵²⁶ Sturrock'a göre, "Yedinci yüzyıldan itibaren, Pers ve Arap tüccarların Hindistan'ın batı kıyısındaki çeşitli limanlara çok sayıda yerleştiği ve yerli kadınlarla evlendiği bilinmektedir. Bu yerleşimler özellikle Malabar'da, limanlardaki tüccarlara her türlü teşviki sağlamak için çok erken bir dönemden itibaren politika haline gelmiştir".⁵²⁷

Kast sistemi, Güney Hindistan'daki toplulukların İslâm'a girişinde çeşitli etkilere sahiptir. Öncelikle, kast sistemi Hindu toplumunda sosyal yapıyı belirlediği için, bu toplumlar arasında yer alan kişilerin İslâm'a geçişleri kast sınırlamalarını aşmayı ve sosyal özgürlük arayışlarını ifade etmiş olabilir.⁵²⁸ Güney Hindistan, dinler arasındaki çatışmalarla büyük ölçüde sarsılmıştır. Hinduizm, Budizm ve Caynizm ile mücadele ederken, İslâm basit bir iman formülü ve demokratik sosyal organizasyon teorileriyle ortaya çıkarak büyük bir etki yaratmıştır.⁵²⁹ Millerin görüşe göre, din değiştirme sadece balıkçılarla sınırlı değildi, diğer düşük kastları da kapsıyordu. Bunun nedenleri arasında, etkili ve zengin Arapların cazibesi bulunuyordu. Ayrıca, Müslümanlar, dışlanmışlarla karşılaştırıldığında ticaret için mal taşıma konusunda daha az kısıtlamaya tabi olacakları için bu din değiştirmenin pratik bir yararı da vardı.⁵³⁰ İbn Battûta'nın Güney Hindistan'a gittiği zamanda bile Hindu aileler Müslümanlarla yemek yemez ve onları evlerine almazdı.⁵³¹ Kralın din dönüşümünden sonra tahta çıkış töreninde, onun bir Müslüman gibi tıraş edilmesi giydirilmesi ve Moplahlar tarafından taç giydirilmesi geleneksel bir uygulamaydı. Ancak, tören sonrasında kral hatta kendi ev halkıyla bile aynı sofrada oturamaz ve hiçbir Hindu kast gruplarından biri olan Nayar (Nair) halk ona dokunmaz.⁵³²

Malabar'daki Brahminler veya Nairler gibi kastlarda, bir büyük kişinin veya yakın bir akrabanın, örneğin bir baba, anne veya büyük erkek kardeşin ölümü durumunda, aile fertleri, kadınlarla ilişkiye girmemek ve et yememek gibi belirli yasaklara uyarlar. Bu yasalara uygun olarak, tıraş olmazlar ve tırnaklarını kesmezler; böylece ölen kişinin

⁵²⁶ Melîbârî, *Tohfut-ul-Mujahideen: An Historical Work in the Arabic Language*, trc. Lieut M. J. Rowlandson (London: Oriental Translation Fund of Great Britain and Ireland, 1833), 5-6.

⁵²⁷ Sturrock, J, *Madras District Manuals: South Canara* (Madras: Government Press, 1894), 180.

⁵²⁸ Malayamma, *Kasarkod Muslimkalude Charithram* (Kasarkod: Disha Book Cell, 2008), 34.

⁵²⁹ Chand, *Influence of Islam on Indian Culture*, 33.

⁵³⁰ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 55.

⁵³¹ İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, ed. H.A.R. Gibb (London: Hakluyt Society, 1994), 4/ 806.

⁵³² Qadîr Husain Khan, *South Indian Musalmans* (Madras: Brahmavadin, 1910), 19.

anısına saygı gösterirler. Ayrıca, miras yasaları, malın annelerin erkek kardeşlere, kız kardeşlerine ve anne tarafından çocuklarına geçmesini sağlar, doğrudan kendi çocuklarına geçmezdi.⁵³³

⁵³³ Melîbârî, *Tohfut-ul-Mujahideen: An Historical Work in the Arabic Language*, trc. Lieut M. J. Rowlandson, 62-64.

2. BÖLÜM: GÜNEY HİNDİSTAN'A İSLÂMİYET'İN ULAŞMASI VE YAYILMASINA DAİR ANLATILAR VE YORUMLAR

Güney Hindistan, İslâm'ın yayılışı açısından oldukça ilginç bir bölgedir. Özellikle Malabar bölgesi, tarihte farklı kültürlerin ve dinlerin karşılaşma noktalarından biri olmuştur. İslâm'ın bu bölgedeki gelişimi, birçok farklı faktörün etkisiyle şekillenmiştir. Bu faktörler arasında ticaret yolları, yerel dinlerin yapısı, siyasî otoritelerin tutumu ve İslâm'ın farklı tarikatlarının farklı yaklaşımları sayılabilir. Bu bölümde, Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılışı ve bu süreçte farklı görüşlerin nasıl ortaya çıktığı incelenecektir.

2.1. İslâmiyet'in Ulaşmasına Dair Anlatılar

Güney Hindistan, binlerce yıllık tarihi boyunca farklı kültürlerin ve dinlerin etkisi altında kalmış bir bölge olarak öne çıkmaktadır. İslâmiyet'in Hindistan'a yayılma süreci de bu tarihsel geçmiş içinde önemli bir yere sahiptir. Güney Hindistan'da İslâmiyet'in ilk temas tarihi ve bu sürecin nasıl gerçekleştiği, çeşitli tarihçilerin farklı görüşlerine konu olmuştur.

Ticari amaçlı ilk yabancı temasların Güney Hindistan'da üç büyük semavi dinin yayılmasına vesile olduğu bilinmektedir. Bu dinler, diğer bölgelere göre Güney Hint kıyılarına çok daha erken ulaşmıştır. Örneğin, M.S. 1. yüzyılda Yahudi göçmenler bölgeye gelmiştir. M.S. 55 yılında Havari Aziz Tomas gibi Suriyeli Ortodoks Kerala'yı ziyaret ederek Hristiyanlık dinini bu bölgeye ulaştırmıştır.⁵³⁴ Bununla birlikte, Hindistan'la olan ticari temaslar çok daha eskilere dayanmaktaydı. Hindistan, Antik çağlardan itibaren Doğu Afrika, Ortadoğu ve Çin gibi coğrafyalarla yoğun ticaret yapmaktaydı.⁵³⁵ Aziz Ahmad'e göre Hindistan'a İslâmiyet'in ulaşması ve yayılması güney sahillerinden tüccarlar ve İslâm tebliğcileri eliyle olmuştur.⁵³⁶

Hz. Peygamber'in hayatı sırasında Güney Hindistan'da İslâmiyet'in yayılmış olmasıyla ilgili doğrudan bir kanıt bulunmamaktadır. Ancak, tarihçiler arasında Hindistan'da ilk Müslümanların kimler olduğu ve İslâmiyet'in yayılmasının ne zaman gerçekleştiği konusunda farklı görüşler vardır. Arap coğrafyaların yazdıkları eserlerde ve

⁵³⁴ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 25.

⁵³⁵ Süleyman Nedvî, *Arab u Hind key Ta'allukât*, 6.

⁵³⁶ Aziz Ahmed, *Hindistan'da İslâm Kültürü Çalışmaları* (İstanbul: İnsan Yayınları, 1995), 110–116.

Hindistan'daki Müslüman topluluklar tarafından tutulan kroniklerde, İslâmiyet'in Güney Hindistan'da varlığı hakkında ayrıntılı bilgiler mevcuttur. Bu kaynakların sunduğu bilgilerden İslâmiyet'in Güney Hindistan'a Arap tüccarlar tarafından ulaştırıldığı ve daha sonra yerel halk arasında yayıldığı anlaşılmaktadır.⁵³⁷ Güney Hindistan'daki İslâmiyet'in yayılma süreci ve etkisi hakkında tarihçiler arasında hala farklı görüşler olsa da, İslâmiyet'in bölgede yayılması için deniz ticaretinin önemli bir rol oynadığı konusunda genel bir kabul vardır.⁵³⁸

Hindistan'da İslâmiyet'in yayılışı ve Malabar bölgesinde ilk Müslümanların kimliği hakkında, tarihi kaynaklardan ve arkeolojik bulgulardan elde edilen veriler, İslâmiyet'in Güney Hindistan'da erken dönemlerden itibaren var olduğunu göstermektedir.⁵³⁹ Bazı tarihçiler, Malabar bölgesine deki İslâmiyet'in 7. yüzyılda Arap tüccarlar tarafından getirildiğini ve burada yayılmaya başladığını düşünmektedir. Diğer bir görüşe göre ise İslâm'ın bu bölgeye 8. yüzyılda Kerala'ya gelen Arap tüccarlar tarafından ulaştırıldığı ve ilk Müslümanların da bu tüccarlar olduğu şeklindedir.⁵⁴⁰ William Logan ise ilk Müslümanların Güney Hindistan'da yaşayan yerli halktan olduğunu ve İslâmiyet'in yayılmasının daha sonraki bir süreçte gerçekleştiğini düşünmektedir.⁵⁴¹ Bu teoriye göre, Müslüman tüccarların bölgeye gelişinin ardından yerli halkın İslâmiyet'i benimsemesiyle İslâmiyet yayılmaya başlamıştır.

16. yüzyıl yazarlarından Melibâri, Malabar bölgesinde İslâm'ın yayılmasına dair çeşitli bilgiler sunar. Melibâri, bölgedeki Müslümanların sosyal, kültürel ve dinî hayatlarına dair detaylı bilgiler de verir ve İslâm'ın Malabar'da nasıl köklü bir etki bıraktığını anlatır. Bu sebeple Melibâri'nin eseri, Malabar bölgesinin İslâmlaşmasına dair yazılan en önemli kaynaklardan biri olarak kabul edilir. Müellif bu eserinde Malabar bölgesinde İslâm'ın yayılışı hakkında halk arasında anlatılan bir hikâyeyi özetlemektedir.

Hikâyede, Müslüman bir kafilenin Seylan⁵⁴² adasına gittiği belirtilmektedir. Bu kabile Kodungallur⁵⁴³ yolu üzerinden geçerken Malabar meliki tarafından saraya davet edilir

⁵³⁷ Süleyman Nedvî, *Arab u Hind key Ta'allukât*, 7-8,10-11.

⁵³⁸ Malayamma -Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 28-30.

⁵³⁹ V.Kunhali, "Adevnt of Islam In Kerala : Special Feature", 328-329.

⁵⁴⁰ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 40-46.

⁵⁴¹ Logan, *Malabar Manual*, 1/195.

⁵⁴² Müslümanlara ait ilk coğrafya eserlerinde Serendîb adıyla anılan ve XIII. yüzyıldan itibaren Seylan olarak tanınan adadır. Hindistan'ın güneyindeki Seylan (Sri Lanka) adasına Ortaçağ İslâm coğrafyacılarının verdiği efsanevî isim. Daha fazla ayrıntı için bkz. Meral Avcı, "Sri Lanka", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2009), 37/ 424-425; Göksoy, "Sri Lanka", 37/ 425-428.

ve burada kafilenin şeyhi Malabar melikine İslâm dininin öğretilerinden ve Mekke'deki gelişmelerden bahseder. Ardından ayın ikiye bölünmesi (İnşikāku'l-Kamer) mucizesinin hakikatini anlatır. Sonra Kralın İslâm'ı kabul etmesi ve Mekke'ye gitmek istemesi konu edilir. Melik (Bana Perumal),⁵⁴⁴ seyahatini gizli tutmak istediği için İslâmı kabul ettiğinden kimseye bahsedilmemesini ve daha sonra Bander'deki yabancı tüccarların bulunduğu bir limanda kendisinin seyahat etmesi için bir tekne hazırlanmasını emreder. Melikin mâiyetiyle birlikte Bander limanından tekneyle denize açılarak seyahate başladığı ve memleketin yönetimini bir vekilin idaresine bıraktığı kaydedilir. Melik'in, Kamhari (Kanyakumari/Cap Comorin)'den⁵⁴⁵ Kangerkot'a (Kasaragod)⁵⁴⁶ kadar uzanan toprakların hâkimi olduğu ve seyahatinin gece vakti başladığı ifade edilir. Teknenin Finndrina (Pannthalayani/Koyilandi) limanında bir gün istirahat ettikten sonra Darmapattanam'a (Darmadam)⁵⁴⁷ ulaştığı ve oradan Suhâr'a⁵⁴⁸ doğru seyahatlerini tamamladıkları anlatılır. Sonra Melik, Hz. Peygamber'i görüp İslâmiyeti kabul eder.⁵⁴⁹ (641-642) yılında memleketine dönerek İslâmiyet'i yaymak için bir kafil ile yola çıkan Melik yolda hastalanır ve vefat eder. Melik, İslâmiyet'i öğretmek için kendisiyle birlikte yola çıkan Şeref b. Mâlik ve onun yeğenleri Mâlik b. Dînâr ile Mâlik b. Habib b. Mâlik'e ölmeden önce ülkesinde İslâm'ı yayma konusunda ihmalkâr davranmamaları için nasihatlerde bulunur. Ancak beraberindekiler Meliğin topraklarını ve ülkenin hudutlarını bilmediklerini söyleyerek bu görevi yerine

⁵⁴³ Kodungallur/Cranganore tarihsel olarak önemli bir kasaba ve Kerala'nın Thrissur bölgesindeki Malabar Sahili'ndeki Periyar nehri kıyısında bir belediyedir. Bu adından önce Muziris, Mochira, ve Mahodayapuram isimleriyle meşhurdur. Padmanabha Menon, *History of Kerala*, thk. T.K Krishna Menon (New Delhi - Chennai: Asian Educational Services, 2013), 29, 32, 272.

⁵⁴⁴ Ünlü olan Melikin adı "Çeraman Perumal" olarak bilinmektedir. Ancak burada diğer bir ismi olan "Palli Bana Perumal" olarak adlandırılmaktadır.

⁵⁴⁵ Kanyakumari (Cape Comorin olarak da bilinir) Hindistan'da Tamil Nadu eyaletinde Kanyakumari İlçesi'nde bir kasabadır. Hindistan anakarasındaki en güneydeki kasaba, karanın sonu anlamına gelen "The Land's End" ismiyle de anılır. Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 72-73; el-Komar (Comorin) Ud'da meşhurdur. *El-Mas'udi's Historical Encyclopedia "Meadows of Gold and Mines of Gems*, trc. Aloys Sprenger (London: Oriental Translation, 1841), 186; "Kanyakumari - Wikipedia" (Erişim 23 Aralık 2020).

⁵⁴⁶ Kasaragod veya Kasargod, Hindistan'ın güneyindeki Kerala eyaletindeki 14 ilçeden biridir. Kerala'nın en kuzey bölgesidir ve Kuzey Malabar bölgesine dâhil edilmiştir. Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 73; "Kasaragod - Wikipedia" (Erişim 23 Aralık 2020).

⁵⁴⁷ Dharmadom veya Dharmadam, Hindistan'ın Kerala eyaletindeki Kannur bölgesindeki Thalassery taluk'ta bir şehridir. Dharmadam Adası, Dharmadam'da anakaraya 100 metre uzaklıkta yer almaktadır. Coğrafi olarak Dharmadam, Thalassery ve Kannur yolundaki bir adadır. Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 73. "Dharmadom - Wikipedia" (Erişim 23 Aralık 2020).

⁵⁴⁸ Suhâr, Yemen yakınlarındaki Hint Denizi kıyısında yer alan antik bir şehirdir ve şimdiki Salâle bölgesinde yer almaktadır. Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 73.

⁵⁴⁹ Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 29.

getiremeyeceklerini ifade eder. Buna karşılık melik, kendisinin sahip olduğu toprakları, akrabalarını ve diğer meliklerin isimlerini bildiren bir mektup yazar, Ayrıca Kodungallur, Daraftın (Darmapattanam), Findirian (Pandalayana) ya da Kullam limanlarından birine inmelerini önerir.⁵⁵⁰

Melîbârî'nin eseri, İslâmiyet'in Malabar'da yayılmasında etkili olan kişilerin ve olayların ayrıntılı bir tarihini sunmaktadır.⁵⁵¹ Ancak, Logan ve Makbûl Ahmed gibi bazı tarihçiler, Melîbârî'nin verdiği bilgilerin tamamen doğru olmadığını ve bazı detaylarda hatalar bulunduğunu savunmaktadır.⁵⁵²

Hâkim en-Nîsâbûrî (ö.405/1014) ve İbn Hacer el-Askalânî'nin (ö. 852/1449) aktardığı rivayetlere göre⁵⁵³ Hindistan Meliki⁵⁵⁴ Rasulullah'a içinde zencefil bulunan bir testi hediye etmiş ve Hz. Peygamber de bu zencefilden ashabına birer parça yedirmiştir.⁵⁵⁵ Bu olay, İslâm'ın yayılışı ve İslâm ile Hindistan arasındaki ilişkiler hakkında önemli bir ipucu vermektedir. Bu rivayetlerden anlaşıldığı üzere, İslâm'ın yayılması sadece Arabistan ve çevresinde değil, Hindistan gibi uzak coğrafyalarda da gerçekleşmiştir. Bu durum, İslâm'ın erken dönemindeki yayılışının ne kadar hızlı ve etkili olduğunu göstermektedir.⁵⁵⁶ Ayrıca, bu rivayetler İslâm'ın sadece bir coğrafyada veya bir toplumda değil, farklı kültürlerden ve coğrafyalardan insanlar arasında da kabul gördüğünü göstermektedir.⁵⁵⁷

Melîbârî'nin eserinde bahsettiği Melik'in, rivayette anlatılan Melik Bana Perumal ile örtüştüğü düşünülmektedir. Rivayete göre, Melik Bana Perumal adıyla bilinen bu kişi, Şevval ayının 27. günü saat 9'da Hz. Peygamber ile Cidde'de buluşmuş, İslâm'ı kabul etmiş ve adını Tacüddin olarak değiştirmiştir. Daha sonra beş sene boyunca Hz. Peygamber ile birlikte kalmıştır.⁵⁵⁸ Bazı yerel tarihçiler, Melik Perumal'in 6/(628)

⁵⁵⁰ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 26–28.

⁵⁵¹ Ahmet Özel, “Melîbârî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/ 48.

⁵⁵² Özel, “Melîbârî”, 29/ 48; Logan, *Malabar Manual*, 1/196.

⁵⁵³ İbn Hacer el-Askalânî, *İthâfû'l-meheribi'l-fevâ'idî'l-mübtetekireminetrâfi'l-'aşere*, nşr. Züheyr b. Nâsır en-Nâsır, (Medina: Malik fehd üniversitesi,1994), 5/366.

⁵⁵⁴ İlk adı Bana Perumal, İslamiyet kabul ettikten sonra Tacüddin olarak adı değiştirmiştir. Malayamma - Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 37.

⁵⁵⁵ Hâkim en-Nîsâbûrî, *el-Müstedrek 'ale's-Şeyhayn*, nşr. Mustafa Abdul Kadir Ata(Beirut: Darül-Kütübü'l-ilmiyye, 2002), 4/150; Ebü'l-Hasen Ali b. Rabben et-Taberî, *Firdevsü'l-hikme*, nşr. M. Zübeyr es-Siddikî (Berlin 1928) 140;Ezhuthachan, *Keralolpathi-The Origin of Malabar*, trc. Hermann Gundert, 75–76.

⁵⁵⁶ C. Gopalan Nair, *Malayalathile Mappilamar* (Mangalore: Diwan Bahdoor, 1971), 29; Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 73–74.

⁵⁵⁷ Malayamma -Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 30, 38.

⁵⁵⁸ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 73–74.

yılında Medine'ye gittiğini, Hz. Peygamber'in o dönemde 57 yaşında olduğunu ve Melik Perumal'in Müslüman olduktan sonra Yemen meliki Mâlik b. Habib ile birlikte dört sene yaşadığını, bu süre içerisinde İslâm dinine dair eğitimler aldığını ve Mâlik b. Habib'in kardeşiyle evlendiğini iddia etmektedirler.⁵⁵⁹

Melîbârî'nin Güney Hindistan'da İslâm'ın ilk zuhuru üzerine yazdığı meşhur eserde anlatmış olduğu Perumal hanedanına mensup iki kralın birbiriyle karıştırıldığı ifade edilmektedir. Hz. Peygamber zamanında İslâm dinini kabul eden Kral Bana Perumal Müslüman olduktan sonra Tacüddin olarak ismini değiştirmiştir.⁵⁶⁰ Başka bir anlatımda bölgede 9. yüzyılda İslâm kabul eden kral Perumal hanedanının son kralı Çeraman Perumaldır ve müslüman olduktan sonra ismini Abdurrahman Samiri olarak değiştirmiştir.⁵⁶¹ Melîbârî'nin eserinde bu iki kral hikâyesi birbirine karıştırılmıştır. Tacüddin Şehri Mükellâ'da ve Abdurrahman Samiri (Samüri) ise Zufâr'da vefat etmiştir ve bu kralın Hz. Peygamber'i görmediği belirtilmektedir.⁵⁶² Kralın mezarının günümüzdeki yaygın inanın aksine Suhâr da değil, Umman'daki Zufâr'da olduğu da kaydedilmiştir.⁵⁶³

Araştırmacı William Logan tarafından Malabar'daki el yazması incelenip kaydedilen anlatıma göre son Perumal hanedanının hüküm sürdüğü 9. yüzyılda Malabar sahilleri Araplar tarafından sık sık ziyaret ediliyordu. Rivayete göre, Perumal hanedanının son kralı, birkaç Arap tüccarın kendisini ziyaretleri sırasında Şeyh Ali adında birisiyle tanıştı ve ikisi arasında yakın bir dostluk başladı. Sonuçta, Şeyh Ali'nin İslâm inancı hakkında anlattıkları ve İslâm'ın barış ve huzur getirebileceği düşüncesi kralın ilgisini çekti ve sonunda İslâm'ı kabul etmeye karar verdi. Rivayete göre, Perumal hanedanının son kralı, İslâm'ı kabul ettikten sonra Mekke'ye bir ziyaret yapmayı planladı. Son Perumal Kralı İslâm'ı kabul ettikten sonra ismini Abdurrahman Samiri olarak değiştirdi. Ayrıca onun hacca gitmek için 212 (828) yılında Zufâr bölgesine ulaştığı belirtilir.⁵⁶⁴

⁵⁵⁹ Malayamma - Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 33.

⁵⁶⁰ C.KKareem, *Pracheena Keralavum Muslim Avirbhavavum*, (Kozhikode: Islamic Sahithya Academy, 1999), 68-69.

⁵⁶¹ Logan, *Malabar Manual*, 1/195-196.

⁵⁶² Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 47.

⁵⁶³ Malayamma- Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*. Malappuram, 30, 31.

⁵⁶⁴ Logan, *Malabar Manual*, 1/193-196.

Son Perumal Kralının Hacca gitmeye kararı aldıktan sonra topraklarını diğer hanedan varislerine teslim ettiği bilgisi yer almaktadır.⁵⁶⁵

Duarte Barbosa, Çeraman Perumal adlı bir kralın hayatına ve krallığına dair bilgiler vermektedir. Çeraman Perumal, Mekke'ye bir seyahat yapmış ve dönüş yolunda vefat etmiştir. O, seyahati öncesinde krallığı akrabaları arasında bölüştürmüştür. Malabar bölgesi o zamana kadar tek bir krallık çatısı altında idare edilmiştir.⁵⁶⁶ Bu bilgi, Malabar bölgesinin tarihindeki siyasî yapı hakkında bize bir bilgi sağlamaktadır. Çeraman Perumal'ın krallığı akrabaları arasında bölüştürülmesiyle birlikte Malabar bölgesi de bölünmüş ve bu bölünme anısına 209 (824-825) yılından itibaren "Kullam Yılı" adı verilen bir takvim kullanılmaya başlanmıştır.⁵⁶⁷ Bu takvim, Güney Hindistan'da hala yaygın olarak kullanılmaktadır ve yerel festivallerin, törenlerin ve diğer önemli olayların takvimini belirlemek için kullanılır.⁵⁶⁸

Melibârî'nin eserinde de anlatıldığına göre Perumal Kral, seyahate çıkmadan önce topraklarını varislerine teslim etti. Ancak, Samudiri adlı varis, orada bulunmadığından toprakları teslim edilemedi. Bunun üzerine Perumal Kral Samudiri'ye kendi kılıcını vererek "Bu kılıçla savaşarak bu topraklarda hüküm sürebilirsin" dedi. Samudiri Kral, bu desteği aldıktan sonra Kalikut topraklarını ele geçirdi ve sonrasında Müslümanlara yerleşmeleri için destek oldu.⁵⁶⁹ Bu hikâye Malabar halkı arasında oldukça yaygın bir şekilde anlatılmaktadır.

Melibârî'nin eserinde bölgesinde İslâmiyet'i yaymak için kabile ile birlikte Malabar'a dönen Melikin, Suhâr bölgesinde vefat ettiği kaydedilmektedir.⁵⁷⁰ Suhâr, Biladü's-Suhâr veya Sahar Umman sınırları içinde bulunan bir bölgedir. Süleyman et-Tâcir ve Ebû Zeyd es-Sîrâfi gibi iki Müslüman seyyah, bu bölgenin sınırlarının Aden toprakları ve Yemen kıyılarından başlayıp Cudde (Cidde), Al-Jar⁵⁷¹ ve Şam kıyılarına⁵⁷² kadar uzandığını belirtiyorlar.⁵⁷³

⁵⁶⁵ Ezhuthachan, *Keralolpathi-The Origin of Malabar*, trc. Hermann Gundert, 35.

⁵⁶⁶ Duarte Barbosa, *The Book of Duarte Barbosa: An Account of the Countries Bordering on the Indian Ocean and Their Inhabitants*, thk. Mansel Longworth Dames (London: Hakluyt Society, 1921), 2/3-4.

⁵⁶⁷ Logan, *Malabar Manual*, 196.

⁵⁶⁸ Chand, *Influence of Islam on Indian Culture*, 96.

⁵⁶⁹ Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 29.

⁵⁷⁰ Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 27. Suhâr, Umman'nın önemli şehirleri arasında yer almaktadır. Bilge, "Uman", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 42/ 140.

⁵⁷¹ Al-Jar, erken İslam döneminden beri Medine'nin limanı olarak kabul edilen, erken İslam döneminde gelişen ve Kızıldeniz'deki eski bir limandır.

Malabar'daki Müslüman toplumun çoğunluğunun varlığı, Mâlik b. Dînâr ve ona eşlik eden 12 kişinin etkisine bağlanmaktadır. Mâlik b. Dînâr isminin sahabeden biri olarak kaydedilmesine rağmen, bazı iddialar bu ismin güvenilir tarihi kayıtlarda bulunmadığını ortaya koymaktadır. Ancak İslâm tarihinde meşhur olan tek Mâlik b. Dînâr (Ebû Yahyâ Mâlik b. Dînâr el-Basrî (ö. 131/748'den önce),⁵⁷⁴ Hasan-ı Basrî'nin müridi Mâlik b. Dînâr'dır.⁵⁷⁵ Mâlik, erken dönem mutasavvıflarından Enes b. Mâlik ve İbn Sîrîn gibi isimlerden feyz almış ve güçlü bir tasavvuf ve zühd mirasına sahip olmuştur. Ayrıca, hünerli bir Kur'an hattatı olarak da bilinmektedir.⁵⁷⁶ Çoğu kaynağa göre Basra'da vefat etmiştir. Zühd hayatına yönelmeden önce eğlence dünyasında vakit geçirmiştir.⁵⁷⁷ Bununla birlikte, diğer bir görüşe göre Kerala eyaletinde İslâm'ın yayılması için Arakkal kraliyet ailesinin Kannur bölgesinde büyük desteği olmuştur.⁵⁷⁸ Mâlik b. Dînâr ve takipçileri, dinî tebliğ faaliyetlerine başlayarak Malabar'ın farklı bölgelerinde birkaç cami kurmuşlardır. Sonunda, Mâlik b. Dînâr, Güney Hindistan'dan ayrılarak Yemen'in Şehri Mükellâ'ya gitmiştir. Mâlik b. Dînâr'ın Horasan'da vefat ettiği hakkında bazı kaynaklarda da bilgiler bulunmaktadır. Onun Yemen'in Mükellâ şehrine gitmesinin ardından Horasan'a seyahat ettiği ve orada vefat ettiği şeklinde rivayetler de vardır.⁵⁷⁹ Willam Logan'ın işaret ettiği gibi Çeraman Perumal'ın cenazesıyla ilgili net bir bilgi yoktur ve nerede defnedildiği kesin değildir. Ancak, Perumal'ın ölümünden sonra İslâm'ı yayma görevini üstlenen kişilerin isimleri zikredilmiştir. Bu kişiler arasında Şeref b. Mâlik, Mâlik b. Dînâr, Habib b. Mâlik, Mâlik b. Habib b. Mâlik, karısı Kameriyye, onların on oğlu ve beş kızıyer almaktadır. Oğullarının isimleri Habib, Muhammad, Ali, Hüseyin, Thakiyüddin, Abdürrahman, İbrâhim, Mûsâ, Ömer ve Hasan olarak kaydedilmektedir. Kızların isimleri ise Fâtıma, Âişe, Zeyneb, Tanirath ve Halîme olarak zikredilmektedir. Ayrıca bu isim listesinde iki oğlu, on üç kızı ve karısıyla

⁵⁷² Kızıldeniz, Asya ile Afrika'yı ayıran deniz. Hint Okyanusu'nun bir uzantısı olup Arabistan yarımadası ile Afrika kıtası arasında bulunmaktadır. Mustafa L. Bilge, "Kızıldeniz", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25/ 557- 559.

⁵⁷³ Sîrâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit, 51.

⁵⁷⁴ Mehmet Demirci, "Mâlik b. Dînâr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/505.

⁵⁷⁵ Demirci, "Mâlik b. Dînâr", 27/505.

⁵⁷⁶ Attâr Ferîdüddin, *Tezkiretü'l evliyâ (Memories of Saints)*, çev. Bankey Behari (Yeni Delhi: Kitab Bhavan, 1988), 26.

⁵⁷⁷ Demirci, "Mâlik b. Dînâr", 27/505.

⁵⁷⁸ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 57–58.

⁵⁷⁹ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28-29,73.

birlikte Mâlik b. Dînâr ailesi de yer almaktadır.⁵⁸⁰ Bunların yanı sıra Perumal ile Mekke'ye giden Perumal'in yeğeni Kohî-Nur Seyfüddin Muhammed Ali ve Çaliyet'ten (Chaliyam) Perumal ile bu yolculuğa katılmış olan Hacı Mustama Dükad Ali Kaja, Hacı Nili Nişâd Ahamet Kaca, Hacı Nili Sinâd Osman Kaca ve Hacı Sadi'bad Hasan Kaca isimli dört kişi de bu heyet ile birlikte geriye dönmüştür. Perumal'in ölümünden sonra İslâm'ı yaymakla görevli bir heyetin olduğunu ve sayıldığında 44 kişilik bir heyet olduğunu belirtmektedir.⁵⁸¹ Bu bilgi, Malabar bölgesine geri dönenlerin büyük bir topluluktan oluştuğunu göstermektedir.

C. Gopalan Nair, *Malayathile Mappilamar* adlı eserinde, Mekke'den gelen heyetin iki gemi ile Güney Hindistan'a ulaştığını ve Takiyüddin liderliğinde Kayalpattanam sahilinde karaya çıktıklarını ifade eder. Heyetin amacı, Arap ülkelerinden gelen tüccarlarla birlikte bölge halkını İslâm dinine davet etmektir. Ayrıca o, bu heyetin Madura ve çevresindeki bölgelerde de İslâm dinini yaymak için faaliyetlerde bulunduklarını belirtmektedir.⁵⁸² İkinci heyet, Melik'in ölümünden bir süre sonra Kodungallur'a geldi ve Melik'in mektubunu nâibine⁵⁸³ teslim etti. Ancak, orada bulunan vekiller Melik'in öldüğünü gizlemişlerdi. Nâib, mektubu getiren kafilere geniş bağ ve meyve bahçeleri vererek misafirperverlik gösterdi ve her konuda yardımcı oldu. Ayrıca, cami yapmalarına da katkıda bulundu. Mâlik b. Dînâr ve yeğeni Mâlik b. Habib, Malabar'da cami inşa etmek için köy köy, şehir şehir dolaşmışlar ve Kullam'da bir cami yaptırdıktan sonra Ezhimala⁵⁸⁴ ve Pakanur'a (Bhatkal simidiki Karandaka eyaleti)⁵⁸⁵ giderek buradaki halkın bir kısmının Müslüman olmalarını sağladılar ve buralarda da birer cami inşa ettirdiler. Daha sonra Mangalore,⁵⁸⁶ Kangerkut (Kasaragod), Zrafften (Srikandapuram), Darfatam (Darmapattanam) ve Findiriya (Pandalayani) şehirlerine

⁵⁸⁰ William Logan, *Malabar Manual* (New Delhi: Asian Educational Services, 2010), 1/193.

⁵⁸¹ Malayamma-Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 34.

⁵⁸² C. Gopalan Nair, *Malayathile Mappilamar* (Mangalore: Diwan Bahdoor, 1971), 29.

⁵⁸³ Bu naib kral, Kochi/ Cochin Krallarının soyundan olmaktadır. Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 73.

⁵⁸⁴ 286metre yüksekliğe ulaşan bir tepe olan Ezhimala, Hindistan'ın güneyindeki Kerala'nınKannur bölgesinde, Payyanur yakınlarında yer almaktadır. "Ezhimala (Hill, Kannur) - Wikipedia" (Erişim 23 Aralık 2020).

⁵⁸⁵ Pakanur, şimdiki isim Bhatkal, Hindistan'ın Karnataka eyaletinin Uttara Kannada Bölgesi'nde bir kasabadır. Bhatkal, Mumbai ile Kanyakumari arasında uzanan 66 numaralı Ulusal Karayolu üzerinde yer alır ve Mumbai ile Mangalore arasında uzanan Konkan Demiryolu hattı boyunca en büyük tren istasyonlarından birine sahiptir. "Bhatkal - Wikipedia" (Erişim 27 Kasım 2020).

⁵⁸⁶ Resmi adı Mangaluru olan Mangalore, Hindistan'ın Karnataka eyaletinin en önemli liman kentidir. Eyalet başkenti Bangalore'nin yaklaşık 352 km (219 mil) batısında, Umman Denizi ile Batı Ghats sıradağları arasında yer almaktadır. Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 73; "Mangalore - Wikipedia" (Erişim 27 Kasım 2020).

gittiler ve bu yerleşim yerlerinin her birinde birer cami inşa ettiler. Şaliyat şehrinde beş ay kaldıktan sonra amcası Mâlik b. Dînâr ile birlikte ilk caminin inşa edildiği Kodungallur'a geri dönmüşlerdir. Yolda inşa ettikleri tüm camileri ziyaret edip dua etmişlerdir.⁵⁸⁷

Logan'a göre Mâlik b. Dînâr ve Mâlik b. Habib'in Güney Hindistan'da cami inşa etmek için yaptıkları seyahatler ve faaliyetler tarihi kayıtlarda yer almaktadır. Bu faaliyetler, İslâm'ın Güney Hindistan'da yayılması ve yaygınlaşması açısından önemlidir. Ayrıca, bu faaliyetler sırasında inşa edilen camilerin bazıları hala Hindistan'da mevcut ve ziyaret edilmektedir. Yine onun kabulüne göre Mâlik b. Habib'in oğullarından bazıları da babaları ile birlikte seyahat etmiş ve camilerin inşası için çalışmıştır. Logan, camilerin inşa edildiği bölgeyi ifade etmekle birlikte bu camilerin yapımında kullanılan malzemelerden de bahsetmektedir. Camilerin yapımı için Arabistan'dan getirilen beyaz mermer bloklar kullanılmıştır.⁵⁸⁸ Bu da o dönemdeki ticari ve kültürel ilişkileri yansıtmaktadır. Bu sayede bölgedeki İslâm topluluğu güçlenmiş ve camilerin yapımı sayesinde İslâm'ın yayılması hızlanmıştır.⁵⁸⁹

İnşa edilen bu camiler hakkında da farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı kaynaklar, caminin Chirikandam'da bulunduğunu iddia ederken, diğerleri bunun yerine Cherupattanam adlı küçük bir kasabada olduğunu öne sürmektedirler. Ancak, caminin Zaraftan bölgesinde, şimdiki Chirakkal Taluk'taki⁵⁹⁰ Valapattanam nehrinin baş tarafında bulunduğu konusunda genel bir görüş birliği bulunmaktadır. Mâlik b. Dînâr'ın farklı yerlerde camiler inşa ettiği ve oğullarını Kadı olarak atadığı anlatılmaktadır. Srikandapuram'da⁵⁹¹ inşa edilen camiye kadı olarak oğlu Ömer'i atmıştır. Daha sonra Mâlik b. Dînâr, Kottayam Taluk'taki Darmapattanam, Kuruinbranad Taluk'taki Pantalayini-Kullam ve Ernad Taluk'taki Chaliyam'a ziyaretler yaparak camiler inşa etmiştir. Mâlik b. Habib ve karısı ise Kullam'a yerleşmiş ve burada vefat etmişlerdir.

⁵⁸⁷ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 29.

⁵⁸⁸ Logan, *Malabar Manual*, 1/ 194.

⁵⁸⁹ Malayamma-Pananganga, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 35.

⁵⁹⁰ Güney Asya'da vergilendirme amaçlı bir idari bölge, tipik olarak birkaç köyden oluşur.

⁵⁹¹ Sreekandapuram, Hindistan'ın Kerala eyaletinde, Kannur bölgesinde bir belediyedir. Kasaba, Umman denizine akan Valapattanam nehrinin kıyısında yer almaktadır. Kannur'un 33 kilometre (21 mil) kuzeydoğusunda, Taliparamba'nın 20 kilometre (12 mil) doğusunda ve Iritty'nin 27 kilometre (17 mil) kuzeybatısında yer almaktadır. "Sreekandapuram - Wikipedia" (Erişim 23 Aralık 2020).

Camilerde görevlendirilen kadılardan biri olan Muhammed ise Aden’de vefat etmiştir.⁵⁹²

Malayamma, Malabar sahilinde inşa edilen ilk caminin yerini belirttiği gibi, Mâlik b. Dînâr ve oğullarının diğer camileri inşa ettiği yerleri ve bu camilerin inşa tarihlerini de sırayla belirtmektedir. Bu bilgiler, bölgedeki İslâm tarihi hakkında önemli bir kaynak teşkil etmektedir.⁵⁹³

Bölge	Yıl	Ay	Gün
Koduganllur	21/641-642	Receb	11 Pazartesi
Kullam	21/641-642	Ramazan	27 Cuma
Madayı	21/641-642	Zilhicce	10 Perşembe
Barkur	21/641-642	Rebû’levvel	10 Perşembe
Mangalapuram	22/642-643	Cemâziyelevvel	27 Cuma
Kasaragod	22/642-643	Receb	13 Pazartesi
Srikandapuram	22/642-643	Şâban	1 Perşembe
Darmadam	22/642-643	Şâban	29 Perşembe
Pandalayını	22/642-643	Şevval	29 Cuma
Chaliyam	22/642-643	Şevval	21 Perşembe

Tablo 1: İnşa Edilen Camilerin Yerleri ve Tarih

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ayrıca Malayamma, bu camilerin hangi bölgede inşa edildiğini ve bu camilerde görevlendirilen kadıların isimlerini de belirtmektedir.

⁵⁹² Logan, *Malabar Manual*, 1/ 194-195.

⁵⁹³ Malayamma -Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 35.

Sahil bölgeleri	Kadı İsimleri
Kodungallur	Kadı Muhammed b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî
Kullam	Kadı Hasan b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî
Madayı	Kadı Abdurahman b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî
Mangalapuram	Kadı Musa b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî
Kasaragod	Kadı Mâlik b. Ahmet b. Mâlik b. Habib
Srikandapuram	Kadı Shihabüddin Umar b. Muahmmmed b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî
Darmadam	Kadı Hüseyin b. Muhammed b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî
Pandalayini	Kadı Sa'dudin b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî
Chaliyam	Kadı Zeynüddin b. Muahmmmed b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî
Barkur	Kadı İbrahim b. Mâlik b. Habibi'l-Ensârî

Tablo 2: Sahil Bölgelerdeki Kadı İsimleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Camilerin inşasını ve kadı tayinlerini tamamladıktan sonra Mâlik b. Dînâr ve Mâlik b. Habib birlikte Güney Hindistan'ın Kullam liman şehrine geri dönmüştür. Mâlik b. Dînâr, Suhâr'a gidip vefat etmeden önce melikin mezarını ziyaret etmiştir. Sonra Horasan'a⁵⁹⁴ gidip orada vefat etmiştir. Mâlik b. Habib ise çocuklarını Kullam'a yerleştirdikten sonra Kodugallur'a dönmüş ve orada hayatını kaybetmiştir.⁵⁹⁵ Malabar bölgesinde İslâmiyet'in yayılması oldukça eski bir tarihe dayanmaktadır.

Mâlik b. Dînâr liderliğindeki heyetin iki buçuk yıl içinde Güney Hindistan sahilinde on cami inşa etmesi, Müslüman toplulukların varlığına işaret etmektedir. Perumal'ın yerel yöneticilerine yazdığı mektup, halkın cami inşaatlarına yardım etmelerine yardımcı olmuştur. Arap coğrafyacıların bahsettiği nazik davranışlı yerli kralların, bölgedeki İslâmlaşma sürecini desteklediğine dair ipuçları vardır.⁵⁹⁶

Logan, Mâlik b. Dînâr ve kafilesi, kısa sürede cami kurabilmelerinin nedeni olarak, önceden zemin hazırlanmış olmasını gösterir. Arapların bölgeye ticaret için yerleşmiş olmaları, yerli kadınlarla evlenmeleri ve Mappillas adı verilen melez etnik grubun oluşmasına neden olmaları, bu sürece yardımcı olmuştur. Ayrıca, Malabar bölgesinde

⁵⁹⁴ Kuzeydoğu İran'da bir eyaletidir. Osman Çetin, "Horasan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/ 234-241.

⁵⁹⁵ Onların kabirleri tarihi cami olan Kodugallur mezarlığında defnedilmiştir. Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 29-30, 73.

⁵⁹⁶ S. Muhammed Husayn Nainar, *Arab Geographers Knowledge of Southern India*, 163.

İslâm'ın yayılması uzun zaman önce başlamıştır ve ticaretle uğraşan Araplar bu bölgelere yerleşmiştir.⁵⁹⁷

Güney Hindistan'a İslâm'ın giriş tarihi konusunda farklı görüşler olsa da, genellikle İslâm'ın Hz. Peygamber'in (s.a.v) yaşadığı dönemde 622-633 yılları arasında bölgede yayıldığı kabul edilmektedir.⁵⁹⁸ Arap tüccarların ve denizcilerin ticaret yoluyla bölgeye gelmesi ve yerel halkın İslâm'ı seçmesi de bu kabulü destekler niteliktedir. İslâm'ın özellikle ticaret merkezleri olan sahil şehirlerinde tanındığına dair kabuller yaygındır. Güney Hintli Kral Perumal'ın İslâm'ı seçtiği ve Peygamber'le tanışmak için Arabistan'a gittiği efsanesi, Hindu, Caynist, Budist, Hristiyan ve Müslüman yerel geleneklerde de aktarılmıştır.⁵⁹⁹ Batılı tarihçilerin de bu durumu kabul ettikleri ve 10/16. yüzyılın başlarında sömürgeci güçlerin kaynaklarında da yer aldığı bilinmektedir.⁶⁰⁰ Genellikle yerel Müslüman halk, İslâm'ı Hz. Peygamber'in (s.a.v) yaşadığı dönemde kabul ettiklerine inanmaktadır.

M.G.S. Narayan, Kodungallur'daki yerel halk tarafından nesiller boyu aktarılan bu rivayet, geleneksel sanat gösterileri yoluyla yaşatılmaktadır. Bu anlatı, bölgedeki Brahminlerin veya Hindu dinînin çıkarlarını artırmak amacıyla uydurulmuş bir şey değildir. Tam tersine, yerel halkın gelenekleri ve inançlarıyla uyumlu olarak var olan bir inançtır. Bu rivayet, tarihlerinde önemli bir rol oynamış bir kralın hatırasını canlı tutmak ve ona saygı göstermek için sürdürülmektedir.⁶⁰¹ Bu da yerel halkın kültürel kimliğinin bir parçasıdır ve Brahminlerin veya Hindu dinî'nin etkisini artırmak gibi bir amacı yoktur.

Hız. Peygamber'i gördükten sonra, Malabar'a geri dönerken Melik Suhâr'da vefat etmiştir. Ancak, bu olayın gerçekleştiği yer hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı kaynaklar Zufâr'da (Yemen)⁶⁰² vefat ettiği yönündedir. Ayrıca, Malabar halkı arasında yaygın bir inanış da bu meliğin Samiri (Samuthiri)⁶⁰³ olduğu yönündedir.⁶⁰⁴

⁵⁹⁷ Logan, *Malabar Manual*, 1/ 195.

⁵⁹⁸ Kadiri, *Malabarse Arabonka Ta'alukat*, 5-7; Malayamma-Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 37.

⁵⁹⁹ Ezhuthachan, *Keralolpathi-The Origin Of Malabar*,trc.Hermann Gundert, 35.

⁶⁰⁰ Wilson Chacko Jacob, *For God or Empire: Sayyid Fadl and the Indean Ocean World* (Stanford: Stanford University, 2019), 46.

⁶⁰¹ M.G.S. Narayanan, *Perumals of Kerala: Political and Social Conditions in Kerala under the Kulasekhara Empire* (Kerala University, 1972), 185.

⁶⁰² Yemen'de Sana'a yakınlarındaki antik bir şehirdir. Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 74.

⁶⁰³ Malayalam'da Ssmutiris ve Avrupa'da kullanımda Zamorinler olduğu iddia edilen samudra rāja (Okyanusun Kralı) ve kunnalakkōn (Deniz ve Dağların Efendisi) gibi unvanlara hak iddia ettiler.

Ancak, bu konuda kesin bir bilgi yoktur ve çeşitli tarihçiler farklı teoriler öne sürmüştür. Diğer bir görüş, Hindistan’da hüküm süren Çera krallarından biri, Yemen’in Salâle kıyısında vefat etmiş ve orada defnedilmiştir. Bu kralın, Abdurrahman Samiri olarak da bilinen Çeraman Perumal’a ait olduğuna inanılmaktadır. Halen varlığını sürdüren kralın türbesi, önemli bir ziyaret yeri olarak saygı görür ve yerel halk tarafından korunur.⁶⁰⁵ İnness’in görüşüne göre, Mappila el yazmaları söz konusu tarihi olayları kaydetmektedir. Zufâr’da bulunan bir Hindu kralının mezar taşında ‘Abdurrahman Samiri’ yazısı yer almaktadır ve bu yazı, kralın 212-216 (827-831) yılları arasında hayatını kaybettiğini göstermektedir.⁶⁰⁶ Ancak, Logan’a göre Zufâr’da bulunan mezar hakkındaki bilgilerin kesinliği hala net değil ve mezar taşının üzerindeki tarihi incelemeler günümüzde de sürüyor. Tahmin edilen Zufâr’a ulaştığı tarih hicretten sonra 212(827-828) iken, ölüm ise 216(831-832) yılında olarak bilinir. Bölgedeki gemilerin Arabistan ve Basra Körfezi’ne sık sık seyahat ettiği düşünüldüğünde, son kral olan Çeraman Perumal’ın da bu bölgelere seyahat etmiş olması mümkün olabilir. Ayrıca Suhâr’da uzun bir süre geçirdiği kesin olarak bilinmektedir.⁶⁰⁷

Rowlandson, Malabar halkının Samiriyeli’ye ait olduğuna inandıkları mezarın yanında, Kodungallur’da yılın belirli bir gecesinde onun tahta ayakkabılarının ve suyunun hazırlandığını belirtmektedir. Bu eylem, kralın bir gün geri döneceğine inançtan kaynaklanmaktadır. Bu olayın anısına bir tür bayram kutlanmakta ve lambalar yakılmaktadır.⁶⁰⁸ Müslümanların Malabar bölgesine yerleşmeleriyle birlikte, Kalikût (Kalikut) şehri ticaret merkezi haline geldi ve farklı ülkelerden gelen tüccarlar burayı tercih etmeye başladı. Ticaretin artmasıyla birlikte Samiri’nin (Samuthiri) gücü de bölgedeki halk arasında hissedilmeye devam etti.⁶⁰⁹ Malabar bölgesindeki hükümdarlar genellikle kâfir olmalarına rağmen, güçlü olan hükümdarlar zayıf olanlarla mücadele

Mahmood Kooria, “An Abode of Islam under a Hindu King: Circuitous Imagination of Kingdoms among Muslims of Sixteenth-Century Malabar”, *The Journal of Indian Ocean World Studies*, (2017), 1/ 90-91.

⁶⁰⁴ Melibârî, *Tuhfetü’l-Mücâhidîn*, 29.

⁶⁰⁵ Oman Observer, “www.Omanobserver.Om/Article/1108887/Oman/Community/from-Kerala-to-Salalah”, Erişim 29 Ekim 2021.

⁶⁰⁶ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans, 41.

⁶⁰⁷ Logan, *Malabar Manual*, 1/ 195-196.

⁶⁰⁸ Tahta ayakkabılar Brahminlere özgüdür.

⁶⁰⁹ Archaeological Survey of India, *Epigraphia Indica*, (New Delhi: The Director General Archaeological Survey of India, Janpath, 1983), 17/815–816.

etmedi. Bölgedeki yerel halk, bu durumun sebebini ölen Müslüman kralın vasiyeti olarak görmektedir.⁶¹⁰

Malabar bölgesinde yaşanan olayların gerçekliği hakkında çağdaş tarihçiler farklı görüşler belirtmektedir. Bazıları, hikâyelerin içinde gerçeklerin yer aldığını ve Malabar'ın tarihinde önemli bir yere sahip olduklarını düşünmektedirler. Bu da bazılarına göre, yazarların dinî konulara daha fazla odaklandıkları için bu olayları ele almadıklarını göstermektedir. Yani Malabar'da yaşanan olayların gerçekliği konusunda kesin bir kanıya varmak mümkün değildir ve farklı tarihçilerin farklı görüşleri mevcuttur. Ayrıca, 237(851) yılında kaleme alınan Süleyman et-Tâcir'in eseri, Uzakdoğu'daki gezilerini anlatmaktadır. Bu eser, Çin'i ve Hint Okyanusu sahil bölgesinin büyük bir kısmını tanıtan ilk Arapça kaynak olma özelliğini taşımaktadır.⁶¹¹ Ancak, eserin birinci bölümünde Malabar'daki kralın İslâm kabul etmesi hakkında hiçbir bilgi bulunmamaktadır ve İnşikâku'l-kamer olayıyla ilgili de hiçbir ifade kullanılmamıştır. Ayrıca, Hindistan'da İslâm'ı benimsemiş kimse olmadığı ve Arapça konuşan kişi bile bulunmadığı belirtilmektedir.⁶¹² Öte yandan 1853'te British Library'de bulunan ama tarihi bilinmeyen bir Arapça el yazması olan "Qissat Shakarwati Farmad", Perumal'ın İslâm'a geçtiğini iddia eden farklı bir teori sunmaktadır. Y. Friedmann tarafından özetlenen eserin son bölümünde anlatılan hikâye, Perumal'ın İslâm'a geçişine odaklanmaktadır.⁶¹³

İbn Battûta eserinde, Güney Hindistan'ın Kerala eyaletine bağlı Malabar'dan da bahsetmektedir.⁶¹⁴ Ancak, Melik'in İslâm'ı kabul etmesinin ana sebebi olan ayın bölünmesi olayından hiç bahsedilmemesi, olayı doğruluğu konusunda bazı şüpheleri artırmaktadır. Ayrıca, Innes'in eserlerinde Çeraman Perumal'ın Budizm ve Hristiyanlığa geçtiği bilgileri de yer almaktadır.⁶¹⁵ Ayrıca, Timur döneminde yaşayan Abdürrezzâk es-Semerkindî (ö. 887/1482), 1441'de Şahruh tarafından Hindistan'a elçi olarak gönderildi. Kalikut ve Vicayanagar'a giden Abdürrezzâk, Hindistan'ın o zamanki durumunu anlatırken Çeraman Perumal ve İslâm'ı kabul etmesi hakkında hiç

⁶¹⁰ Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 29.

⁶¹¹ Cilacı, "Ahbârü's-Şîn ve'l-Hind", 1/493.

⁶¹² Sîrâfî, *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*, thk. Mackintosh Smit, 26; *An Ancient Accounts of the India and China by Mohammedan Travellers Who Went To Those Parts In the 9th Century*, trc. Eusebius Renaudot (London: Sam. Harding at Bible and Anchor on the Pavement in St. Martin-Lane, 1733), 37.

⁶¹³ Y. Friedmann, "Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar", *Israel Oriental Studies* (Tel Aviv University, 1975), 233–258.

⁶¹⁴ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/ 35-38.

⁶¹⁵ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans, 42.

bahsetmemektedir.⁶¹⁶ Innes, Kerala tarihi üzerine yaptığı çalışmada, Perumal hanedanının geçmişine odaklanır. Bu hanedanın bir üyesinin Mekke'ye giderek İslâm'ı kabul ettiği⁶¹⁷ konusunda tartışmalar olsa da, Güney Hindistan'dan bir hükümdarın bu yolculuğu gerçekleştirdiği gerçeği kesindir. Innes'e göre, 9. yüzyılda İslâm'a geçen son Perumal (Çeraman Perumal), Cannanore (Kannur)'da hüküm süren hanedanın sonunu getirdi. 14. yüzyılda ise, Kerala'da egemenlik iddiasında bulunan son Perumal, işgal nedeniyle zayıflayarak yerini Müslümanların desteğiyle yükselen Samiriler'in gücüne bırakmak zorunda kalmıştır.⁶¹⁸

Çeraman Perumal, Kerala tarihinin önemli bir figürüdür. İlme ve özgür düşünceye sahip bir lider olarak, yaklaşık 36 yıl boyunca hüküm sürmüştür. Ticareti teşvik etmek için çalışmalar yapmış ve Müslümanları sahillinde memnuniyetle karşılamıştır. Hatta onları Kannanur'a yerleştirmiştir. Sonunda kendisi de Müslüman olmuştur ve İslâmiyet'in yayılışına katkı sağlamıştır. Bugün hala Kerala ve onun beş eyaleti arasında Çeraman Perumal'ın anıları etkisini göstermektedir ve Hindu ve Müslüman halk arasında saygın bir figür olarak kabul edilmektedir.⁶¹⁹

16. yüzyıla ait Portekizce kayıtlar, Kerala'da faaliyet gösteren denizcilik gruplarının din değiştirmeleri konusunda yazarların kaygılarını yansıtır. Özellikle, Duarte Barbosa'nın 16. yüzyıl başlarındaki yazılarında Müslümanların yerel nüfus üzerindeki etkisi ve Hindular Morolar (Moors)⁶²⁰ olmayı tercih etmesi endişesi dile getirilir. Barbosa'ya göre, bu etki o kadar büyüktü ki Portekiz Krallığı Hindistan'ı keşfetmemiş olsaydı, Malabar'ın müslümanların elinde olacağı ve bir Mağribi kralının hüküm süreceği düşünülmektedir.⁶²¹ Yerel kahraman Perumal'ın din değiştirmeye dair iddiaları, dinî rekabeti ortaya çıkaran bir örnek olarak kabul edilir.

Perumal'ın Kodungallur'dan kaybolması ve kaderi hakkındaki belirsizlik, Kerala'daki farklı dinî gruplar arasında spekülasyonlara neden olmuştur. Onun kaybolması ve nereye gittiği hakkında yapılan tartışmalar, onun farklı dinlere dönüştüğü iddialarını da

⁶¹⁶ Bilgin, "Abdürrezzâk es-Semerikandî", 1/ 299-300; Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans, 42; Orhan Bilgin, "Matla-ı Sa'deyn", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/ 141.

⁶¹⁷ Ezhuthachan, *Keralolpathi-The Origin of Malabar*, trc. Hermann Gundert, 35.

⁶¹⁸ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans, 42-43.

⁶¹⁹ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans, 40.

⁶²⁰ Mappila Müslümanlar.

⁶²¹ Barbosa, *The Book of Duarte Barbosa: An Account of the Countries Bordering on the Indian Ocean and Their Inhabitants*, thk. Mansel Longworth Dames, 2/74; Renu Elizabeth Abraham, *History Writing and Global Encounters in Sixteenth-Century Kerala* (University of Kent, 2020), 140.

beraberinde getirmiştir. Bazı kaynaklara göre, onun bir Hindu Saiva azizi olduğu (Tanrı Şiva'nın takipçisi) ve öldüğü yerin Çera'nın başkenti Makodai olduğu iddia edilirken,⁶²² diğer bir görüşe göre Hristiyanlığa döndüğü ve Mylapore'da öldüğü düşünülmektedir. Özellikle St. Thomas Hristiyanları arasında, Perumal'ın Hristiyanlığı seçtiği ve birkaç yıl sonra Mylapore'da öldüğüne dair bir yaygın inanç vardır.⁶²³ M.S. Dhiraj'a göre, son Perumal kralı 12. yüzyılda Kullam'dan Caynizme dönmüştür.⁶²⁴ Bu iddia, Perumal'ın din değiştirme eğilimleri hakkındaki tartışmalara yeni bir boyut katmaktadır.

Scott Kugle ve Roxana Margariti, Büzürg b. Shahriyar'ın (4./10. yüzyıl) Sofala (günümüz Mozambik'inde) hakkında böyle bir efsaneden bahsettiğini belirtmektedirler. Büzürg'ün kitaplarında Basra Körfezi, Arap sahili, Hindistan, Doğu Afrika, Hint Okyanusu adaları, açık denizler ve okyanus kıyılarının hareketli limanlarındaki hayatın sıradan ve gerçekçi ayrıntıları birçok hikâyeye aktarılmaktadır.⁶²⁵ Shahriyar'ın yazdığı kitapta anlatılan hikâye, Hint ve Afrika kıyıları ile Arap kıyılarının bağlantılı olduğu ticari ağlarda tüccarlık yapan Müslüman Ummanlı tüccarlar ve bir krallık arasındaki ilişkileri konu almaktadır. Kral, Afrikalı tüccarlar tarafından kaçırılıp köle olarak satıldıktan sonra İslâm'a geçer. Sonrasında kendi Umman'daki krallığına döner ve eski ihtişamına kavuşur. Kitapta ayrıca, Ummanlı tüccarların kralın İslâm'a geçmesindeki rolü ve bu olayın bölgenin ticari ve dinî bağlarına işaret etmesi de vurgulanmaktadır.⁶²⁶ Tarihi, efsanevi ve fantastik unsurların bir arada kullanıldığı bu hikâyeler, ihtida hikâyeleri olarak da adlandırılan Müslümanların İslâm'a geçiş hikâyelerini içermektedir.⁶²⁷ Bu eser, Hint Okyanusu ticaret ağları ve bu ağlarda yer alan Müslüman toplulukların yaşam tarzları hakkında bize birçok bilgi vermektedir. Büzürg'ün eserinde yer alan hikâye, Hintistan'ın Keşmir bölgesindeki bir kralın ihtida hikâyesini anlatmaktadır. Kral, Mansura adlı Müslüman deniz kasabasına ulaşarak Kur'an'ın kendi diline çevrilmesini istemiştir. Bir uzman tarafından Kur'an'ın şiirsel bir versiyonu

⁶²² K.V. Krishna Ayyar, *The Zamorins of Calicut (From the Earliest Times down to A . D. 1806)* (Calicut: The Norman Printing Bureau, 1938), 74–75.

⁶²³ Ayyar, *The Zamorins of Calicut (From the Earliest Times down to A . D. 1806)*, 65.

⁶²⁴ M S Dhiraj, “Kollam Pillar Inscription of Rama Kulasekhara : The Last Chera Record of a Jain Perumal of Makothai”, *Heritage: Journal of Multidisciplinary Studies in Archaeology* 38 (2018), 487–504.

⁶²⁵ Mustafa L. Bilge, “Büzürg b. Şehriyâr”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1992), 6/ 522.

⁶²⁶ Kugle - Margariti, “Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean”, 371–372. Detaylı için bkz. Abraham, *History Writing and Global Encounters in Sixteenth-Century Kerala*, 144–145.

⁶²⁷ Şehriyâr, *Kitâbü 'Acâ'ibi'l-Hind*, 3–144.

kendisine sunulduktan sonra İslâm hukuku ve Kur'an tefsiri konusunda bilgiler almış ve sonrasında Müslüman olmuştur. Kralın ihtida anında en önemli an ise, Yâsin suresinin okunup tercüme edilmesini duyduktan sonra kutsal sözlerin etkisiyle sarsılan kralın tahtından inip çıplak ayakla nemli zeminde yürümesi olmuştur. Kral, inancını halkından saklamak zorunda kalmış ve özel bir sığınakta gizlice dua etmiştir.⁶²⁸

M.G.S. Narayanan tarafından yapılan çalışmaların yardımıyla, İslâmiyet'in Kerala'da erken dönemlerden itibaren var olduğuna dair bazı deliller vardır. Bunlar arasında, Kullam'daki Mezar taşı (166/782-783), Tarsappalli bakır yazıtı (m.s.849. yüzyıl) ve klasik Arapça olan Kufi yazısı ile 11 ismin⁶²⁹ kaydı yer almaktadır. Ayrıca, Kuzey Malabar'da geleneksel ritüelistik halk dansı olan Theyyam'da, Müslümanlar "Matayi Nagaram" adıyla adlandırılmıştır. Ayrıca, Matayi ve Valarpattanam'ın Kerala'daki en eski Müslüman yerleşimleri yerleri olduğu ve Kalikut'taki Zamorinlerin yükselişinin Çera İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra gerçekleştiği belirtilmektedir.⁶³⁰ Logan, Hatta Pantalayini-Kullam'da hala duran bir Müslümanın granit mezar taşında, Ali b. Osman'ın, 166(782-783) yılında bu dünyayı sonsuza kadar terk ettiği yazmaktadır. Bu bölgedeki türbeler, camiler ve saraylardan da İslâm'ın yayılmasının çok eski olduğu anlaşılmaktadır.⁶³¹

Malabar bölgesinde, Brahminler dinî Budizm ve Caynizm'in yerini almıştır. Ancak 2/8. ve 3/9. yüzyıllarda, yeni bir inancın bölgede yayılması için hazırlıklar yapılmıştır.⁶³² Bu dönemde bölgede bulunan Arap tüccarlar, baharat ve diğer yerli ürünleri Avrupa'ya taşıyarak bölgenin ekonomisine önemli katkı sağlamıştır. Bu tüccarların varlığı aynı zamanda İslâm'ın bölgede yayılmasına da etkili olmuştur.⁶³³ Melibâri, Malabar bölgesinde İslâm'ın hızla yayılmasını Allah'ın lütfu olarak görüyor ve bölge halkının İslâm'ı korku ya da zorlama olmadan, kendi istekleriyle kabul etmelerinin önemine vurgu yapmaktadır. Bu sayede İslâm kök salmış ve Müslümanların sayısı artmıştır.⁶³⁴

⁶²⁸ Şehriyâr, *Kitâbü 'Acâ'ibi'l-Hind*, 3-4.

⁶²⁹ 1) Maimun b.İbrahim 2) Muhammed b.Mani 3) Sulh b. Ali 4) Osman b. el-Merziban 5) Muhammed b. Yahya 6) Amr b. İbrahim 7)İbrahim b. el- Thai 8) Bekir b. Mansur 9) El-Kasim b. İsa 10) İsmail b. Yakub. V. Kunhali, "Advent of Islam In Kerala : Special Features", *indian history congress* 36/1975 (2018), 336.

⁶³⁰ V. Kunhali, "Advent Of Islam In Kerala : Special Features", *indian history congress* 36/1975 (2018), 329.

⁶³¹ Logan, *Malabar Manual*, 1/ 195.

⁶³² V Kunhali, *Sufism in Kerala* (Calicut: University of Calicut, 2004), 40.

⁶³³ V. Kunhali, "Advent Of Islam In Kerala : Special Features", 326 -328.

⁶³⁴ Melibâri, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 34.

Achyuta Menon, kralın Budizm'e geçtiğini belirtmektedir.⁶³⁵ Tamilce konuşan Müslümanlar, Hz. Muhammed'in hayatı boyunca İslâm'ı kabul eden bir topluluğun var olduğunu iddia ederler ve bu topluluğun kendilerini temsil ettiğini düşünürler. Bu bölgedeki camilerin tarihi en az m.s. 8. yüzyıla kadar uzanır ve batı kıyısındaki Kalikut kentinde yerel tarzda inşa edilmiştir.⁶³⁶ Çağdaş tarihçiler, İslâm'ın geliş tarihi ve tarzı hakkında farklı sonuçlara ulaşmışlardır. Friedmann, Perumal'in hikâyesi gibi metinlerin tarihsel gerçekliğinin tartışmalı olduğunu belirtir. Bu metinler, Kerala'daki Müslüman toplulukların kökenlerine ilişkin efsaneleri anlatır. Ancak, bu efsanelerin gerçek tarihsel olayları yansıtmayabileceği düşünülmektedir.⁶³⁷ Ancak, Mapilas (Mapillas/ Moplahlar) olarak bilinen bir Müslüman topluluğun varlığı kaydedilmiştir. Bu topluluk, Kerala'nın tarihi ve kültürel dokusunda önemli bir yer işgal etmektedir.⁶³⁸ Bu topluluk, Kerala'daki Mappila Müslüman topluluğunun bir bölümü, Perumal'in hikâyesini gerçek tarih olarak kabul etmektedir.⁶³⁹ Bu topluluk, hikâyenin, Kerala'daki Müslümanların kökenlerinin ve İslâm'ın bölgeye nasıl geldiğinin açıklanmasına yardımcı olduğuna inanmaktadır. İslâmiyet'in Güney Hindistan'a gelişi tarihçiler arasında tartışmalı bir konudur. Bazı tarihçiler, İslâm'ın buraya ilk kez Arap tüccarlar tarafından 7. yüzyılın başlarında getirildiğini savunurken, diğerleri Müslümanların buraya 9. yüzyılda gelmeye başladığını düşünmektedir. İkinci olarak, İslâmiyet'in Güney Hindistan'daki yayılışı, bölgedeki ticaret ve ticari ilişkiler yoluyla gerçekleşti. Arabistan'dan Hindistan'a olan ticaret yolları, İslâm'ın bölgede yayılmasına büyük ölçüde katkı sağlamıştır. Üçüncü olarak, İslâm'ın Güney Hindistan'daki yayılışı, Kerala bölgesinde yoğunlaştı. Kerala'nın Malabar bölgesi, Müslümanların ilk yerleşim yeri olarak kabul edilmektedir.⁶⁴⁰ İslâm'ın Kerala'da ne zaman ortaya çıktığı konusunda farklı görüşler olsa da, Müslümanların 9. yüzyılın ortalarında Kerala'da belirgin bir topluluk haline

⁶³⁵ C. Achyuta Menon, *The Cochin State Manual* (Ernakulam: Cochin Government Press, 1911), 36.

⁶³⁶ "Islam in South Asia in Practice - Google Books" (Erişim January 26, 2021), 1.

⁶³⁷ Friedmann, "Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar", 233–245.

⁶³⁸ Friedmann, "Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar", V/ 233.

⁶³⁹ Kugle - Margariti, "Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean", 60 / 341.

⁶⁴⁰ Narayanan, *Perumals of Kerala: Political and Social Conditions in Kerala under the Kulashekara Empire*, 180–185.

geldiği kesindir. Çeraman Perumal'ın dönüşümünün tarihi ne olursa olsun, Kerala'da İslâm'ın yayılmasını hızlandırdığı kesin bir gerçektir.⁶⁴¹

Sonuç olarak, İslâm'ın Güney Hindistan'a girişi ve Kerala'daki Müslüman topluluğunun tarihi hakkında farklı teoriler ve görüşler olsa da, erken dönem kayıtları ve bulgular, bu temanın çok eski bir tarihte gerçekleştiğini ve İslâm'ın, Hindistan tarihi ve kültürel mirasının bir parçası olduğunu göstermektedir.

2.2. İslâmiyet'in Yayılmasına Dair Anlatılar

Güney Hindistan, farklı din ve kültürlerin etkisi altında uzun bir tarih boyunca evrimleşmiş bir bölgedir. İslâmiyet'in Hindistan'a yayılışı da bu dinler mozaigi içinde önemli bir yer tutar. İslâmiyet'in ilk olarak Güney Hindistan'a nasıl ve ne zaman yayıldığına dair birçok farklı görüş bulunmaktadır. İslâmiyet'in Güney Hindistan'daki yayılışı konusu ve bu süreçte yaşanan bazı olaylar ele alınacaktır.

İslâmiyet, Hindistan'ın güneyinde yer alan Malabar gibi bölgelerde kıyı boyunca yayılmış ve nadiren iç kesimlere de sıçramıştır. Kerala'daki Çera krallıklar 16. yüzyıla kadar bölgeyi yönetmiş ve ondan sonra bölge çoğunlukla Hindu krallıklar tarafından yönetilmiştir. İddia edilen ihtida mitlerinin yaygınlığına rağmen yerel yöneticilerin herhangi birinin İslâm'a geçtiğini gösteren çok az kanıt vardır. Bunun tek istisnası, Portekiz'in Hint Okyanusu'ndaki varlığına karşılık 16. yüzyılda kurulan ve Kerala'da Müslümanların yönettiği tek krallık olan Arakkal krallığıdır. Ali Raca olarak bilinen bu krallığın hükümdarlarının, on birinci yüzyılın başlarında İslâm'a geçen bir Hindu tüccar klanından çıktığına inanılmaktadır. Öte yandan İbn Battûta, 14. yüzyılda güçlü bir yerel hanedan olan Kannanore (Kannur) sultanının müslüman olduğundan bahsetmiştir.⁶⁴² Fakat ailenin hangi sebepten dolayı İslâm'a geçtiği bilinmemektedir.⁶⁴³

C.N. Ahmad Moulavi, İslâm'ın erken dönemlerinde Yunanistan ve Roma ile ticari ilişkiler kurduğuna dair bir görüş ortaya koymuştur. Bu ticari ilişkilerde Araplar, Mısırlılar ve Suriyeliler aracılık rolü oynamışlardır.⁶⁴⁴ Bu ilişkiler, Akdeniz

⁶⁴¹ A P Ibrahim Kunju, *Mappila Muslims of Kerala: Their History and Culture* (Trivandrum [Kerala]: Sandhya Publications, 1989), 20.

⁶⁴² İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/33-34.

⁶⁴³ Dale, "Trade, Conversion and the Growth of the Islamic Community of Kerala, South India", 71/ 164.

⁶⁴⁴ Ahamad Maulavi C.N ve K.K.Mohammed Abdul Kareem, *Mahathaya Mappila Sahitya Parambaryam* (Calicut: Calicut, 1978), 1/8.

çevresindeki diğer ülkelerle olan ticari faaliyetlerin de merkezi haline gelmiştir. Bu nedenle İslâm, ticari açıdan da oldukça önemli bir rol oynamıştır.

Kerala'daki İslâm, kraliyet ailesi üzerinde etkili olmadı, ancak Hindu hükümdarların etkisiyle halk arasında yaygınlaştı. Arap-Müslüman tüccarlar, alt kastlardan kadınlarla evlenerek İslâm'ın yayılmasına katkıda bulunmuştur.⁶⁴⁵ Malabar sahilindeki Arap tüccarları, yerli halkla karıştı ve evlilik bağları kurarak Mappila adlı bir grup insan oluşturdular.⁶⁴⁶ Mappila kelimesi, Malayalamca'da "damat" anlamına gelen onursal bir terimdir.⁶⁴⁷

Francis Day, birinci yerleşimin yedinci yüzyılda Batı Sahili'nde gerçekleştiğine dair varsayımının, İslâm'ın Kerala'ya daha erken dönemde girdiği fikrini güçlendirdiği iddiasındadır.⁶⁴⁸ Benzer diğer bir yaklaşım ise Perumal'ın dönüşümü 8. yüzyılda gerçekleştiğine dairdir. Pandalayani, Kullam'daki bir Müslüman mezar taşındaki yazılar bu görüşü desteklemektedir.⁶⁴⁹ Saidu Mohammed, Perumal efsanesine katılır ve bunu desteklemek için Arakkal Kayıtları ve Hicri 35'e ait madeni paraları örnek gösterir. Ayrıca, Arakkal Kayıtları, Çeraman Perumal'ın peygamberin yaşamı sırasında Mekke'ye yaptığı yolculuğa dair ipuçları sunmaktadır.⁶⁵⁰ Bütün bu olayların, Malabar'da İslâm'ın yayılmasında önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.

M.G.S. Narayan'a göre, Kerala'da İslâm'ın yayılmasıyla ilgili geleneksel inançların doğruluğu tartışmalıdır. Bazıları, yerli hükümdar Çeraman Perumal'ın Mekke'ye giderek Hz. Muhammed'in (s.a.v) yanında İslâm'ı benimsediğini iddia ederken, diğerleri İslâm'ın Kerala'ya gelişinin en erken tarihlerinden birinin 8. yüzyıl olduğunu öne sürmektedir. Narayan, Mâlik b. Dînâr'ın Kerala'ya 1124 yılında gelmesi ve Madai Cami'nin yapımı ile ilgili yazıtların yanı sıra, son Perumal olan Rama Kulasekhara'nın 1122 yılında tuhaf koşullar altında kaybolmasıyla ilgili geleneklerin de desteğiyle, İslâm'ın Kerala'ya gelişinin en erken tarihinin 12. yüzyıl olduğunu savunmaktadır.⁶⁵¹

⁶⁴⁵ Abraham, *History Writing and Global Encounters in Sixteenth-Century Kerala*, 148.

⁶⁴⁶ Muhammed Koya S.M, "Kerala Muslingal; Udaya Vikasangal, (Kerala Muslim Rise and Development)", *Farook College Golden Jubilee Souvenir*, (1982), 34.

⁶⁴⁷ H Gundert, *A Malayalam and English Dictionary* (Mangalore : London: Basel Mission Book : C. Stolz ; Trübner & Co. ; Missionhaus, 1872), 810.

⁶⁴⁸ Day, *The Land of the Permauls, or, Cochin, Its Past and Its Present*, 365.

⁶⁴⁹ Logan, *Malabar Manual*, 195–196.

⁶⁵⁰ P.A Saidu Mohammed, *Kerala Muslim Charithram*, (Kozikode:1951), 40,48.

⁶⁵¹ Narayanan, *Perumals of Kerala: Political and Social Conditions in Kerala under the Kulasekhara Empire*, 50; Elamkulam Kunjan Pillai, *Studies in Kerala History* (Kottayam: National Book Stall, 1970), 217–220.

9. yüzyılda Kerala’da ticaretin gelişmesi ve yerel Müslüman nüfusun artışı, Sûfîlerin ve liderlerin İslâm’ın yayılmasında öncülük eden ulemanın dikkatini çekti. Bu dönemde, Müslüman olanların sayısı önemli ölçüde arttı ve kıyı balıkçılarına, özellikle Mukkuva kastına mensup olanlara, İslâm’ın tanıtımı için öncelikverildi.⁶⁵² Müslüman nüfus, karma evlilikler ve ihtidalar sayesinde artmış ve bu kültürel miras, gelen tüccarların ayrılmasıyla geride kalan kadınlar tarafından sürdürülmüştür. İbn Battûta’nın Kerala’yı ziyaretiyle ilgili seyahatnamesinde anlatılanlar¹⁴. yüzyılda Hili (Ezhimala), Dadkannan (Dharmadam), Fattan (muhtemelen Kannur), Fandraina (Pantalayani Kullam), Kalikut ve Kullam liman kentlerinde önemli Müslüman topluluklarının olduğunu ve camilerin çoğunda bir vaiz ve bir kadı bulunduğunu göstermektedir.⁶⁵³

Kerala’daki Mappila Müslümanları, Hindistan’daki diğer Müslüman gruplarından farklı bir tarih ve kültürel bağlamdan gelmektedir. İslâm, Kerala’ya Hindistan’ın kuzey bölgelerindeki gibi askerîseferler yoluyla değil, ticaret yoluyla girmiştir. Mappila Müslümanlarının kültürü, Endonezya ve Maldivler gibi diğer Hint Okyanusu bölgelerindeki Müslüman gruplarla benzerlikler göstermektedir. Buna karşın, Kuzey Hindistan’daki Müslümanlar genellikle Hanefî mezhebini takip ederken, Kerala’daki Mappila Müslümanları Şafîî mezhebine bağlıdır. Bununla birlikte, 1206 yılında kurulan Delhi Sultanlığı gibi Kuzey Hindistan’daki Müslüman sultanlıkların varlığı, İslâm’ın yayılması ve Hindistan’ın kuzey bölgelerinde Hanefî mezhebinin etkisinin artmasına neden olmuştur.⁶⁵⁴ Hindistan’ın kuzeyindeki Müslüman topluluklar, genellikle Türk ve İran kökenli müslüman hükümdarlar tarafından yönetilen devletlerin egemenliği altında oluşmuştur. Ancak Kerala’da İslâm’ın yayılması, tüccarların ticari faaliyetleri ve yerli halkla evlilikler yoluyla gerçekleşmiştir. Bu nedenle, Kerala’daki Müslüman topluluğunun kültürel ve tarihsel bağlantıları, daha çok diğer Hint Okyanusu bölgelerindeki Müslüman topluluklarla benzerlik göstermektedir. Kerala Mappila Müslümanlarının, Hint kültürüyle daha yoğun bir etkileşim içinde olan kuzeydeki Müslüman topluluklarından farklı bir kültürel kimlikleri vardır.⁶⁵⁵

Tara Chand, Mappila Müslümanları ile Hindular arasındaki uyumlu ilişkiler ve Müslüman topluluğun ekonomik rolünün, bu ilişkilerin istikrarında önemli bir faktör

⁶⁵² Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 173–174.

⁶⁵³ İbn Battûta, *Tuhfetü’n-Nüzzâr*, 4/ 35–45.

⁶⁵⁴ Frank S. Fanselow, “Muslim Society in Tamil Nadu (India): An Historical Perspective”, *Journal Institute of Muslim Minority Affairs*, (1989), 265.

⁶⁵⁵ Fanselow, “Muslim Society in Tamil Nadu (India): An Historical Perspective”, 270–273.

olduğunu anlatmaktadır.⁶⁵⁶ Denizcilik mesleğinin Müslümanları diğer kast ve meslek gruplarından ayırdığına da dikkat çekiliyor. Stephen Dale'in bu konudaki görüşüne göre, Müslüman topluluğun ekonomik rolü, Hindu-Müslüman ilişkilerinin istikrarının en önemli sebeplerinden biridir.⁶⁵⁷ Elit Hindu toplumunun ve Mappila Müslüman tüccarlarının yerleşim şekillerinin farklı olması, iki grup arasındaki temasın ve olası çatışmaların sınırlı olmasına neden oldu.⁶⁵⁸ Hindu toplumunun çoğunlukla iç kesimlerde yaşamasına karşın, Mappila Müslümanları genellikle kıyıda yerleşmişlerdir. Mappila Müslümanları, Hint Okyanusu üzerinden deniz ticareti yaparak zenginleşirken, Hindu üst kastları arasında tarım ve sanat işleri yaygındı. Bu farklı yaşam tarzları nedeniyle, her iki topluluk da birbirleriyle sınırlı temas halindeydi ve çatışmanın olasılıkları azalmıştır. Fanselow, Arap Müslümanların Kerala'da daha önce keşfedilmemiş bir ekonomik faaliyet gösterdiklerini ve yerli kastlarla ekonomik rekabette olmadıklarını belirtmektedir.⁶⁵⁹ Bu durum, Hindu-Müslüman ilişkilerinin barış içinde birlikte yaşama ve dinî hoşgörü olarak nitelendirilmesine sebep olmuştur. Fanselow Güney Hindistan'daki Şafii Müslümanların, kuzey Hindistan'daki Hanefi Müslüman komşularından farklı olarak hiçbir zaman siyasî egemenlik geleneğine sahip olmadıklarını vurgulamaktadır.⁶⁶⁰ K.M. Panikkar, Portekizlilerin Hindistan'a gelmesinden önceki dönemde Mappila Müslümanlarının siyasî güçle ilgilenmediklerini savunmuştur. Ona göre, bu dönemde Müslümanlar, yerel Hindu yöneticileri tarafından hoşgörüyle karşılandı ve bu, Mappila toplumunun sosyal ve ekonomik kalkınmasını kolaylaştırdı.⁶⁶¹ Ayrıca, Müslümanlar ve Hindu toplulukları arasındaki ticari bağlar, ilişkilerin barışçıl bir şekilde sürdürülmesine ve İslâmiyet'in yayılışına da yardımcı olmuştur.

İslâm'ın Hint Okyanusu'nun diğer bölgelerindeki hükümdarlar ve yöneticiler üzerindeki etkisi karşılaştırıldığında, Kerala'da İslâm'ın siyasî güç üzerindeki etkisi oldukça sınırlıdır ve bu konuda araştırmalar yapılmıştır. Stephen Dale'in görüşüne göre, Kerala'nın güçlü Brahmanik kültürü, üst kast gruplarının İslâm'a geçmesini engelleyen

⁶⁵⁶ Chand, *Influence of Islam on Indian Culture*, 4.

⁶⁵⁷ Stephen Frederic Dale, "Communal Relations in Pre-Modern India: 16th Century Kerala", *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, (1973), 16/ 324.

⁶⁵⁸ Dale, "Communal Relations in Pre-Modern India: 16th Century Kerala", 16/ 325.

⁶⁵⁹ Fanselow, "Muslim Society in Tamil Nadu (India): An Historical Perspective", 266.

⁶⁶⁰ Fanselow, "Muslim Society in Tamil Nadu (India): An Historical Perspective", 284.

⁶⁶¹ Jayakumari Devika, "Cochin Creole and the Perils of Casteist Cosmopolitanism: Reading Requiem for the Living", *Journal of Commonwealth Literature*, (2015), 3.

faktördür. Ancak, üst kasttan önemli siyasî figürlerin İslâm'a geçip geçmediği kesin olarak bilinmemektedir. İslâm'a geçişlerin çoğu, alt kastlar arasında gerçekleşmiştir, çünkü kast sistemi eşitsizlikleri nedeniyle alt kastların birçoğu Müslüman olmuştur. Kısacası, Kerala'da İslâm'ın siyasî güç üzerindeki etkisi çok sınırlı kalmıştır.⁶⁶² Ayrıca, Kerala'da İslâm'ın neden yönetici elitler üzerinde sınırlı bir etkiye sahip olduğu tartışılmaktadır. İki ana faktör olarak Brahmanik kültürü ve kast sistemini gösteren Dale, ayrıca Kerala'daki diğer dinlerin varlığı ve deniz tüccarlarının etkisinin de bu duruma katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca, yöneticilerin alt kastları din değiştirmeye teşvik etmesi de etkili olmuştur.⁶⁶³

İkinci Çera hanedanlığı (9-12. yüzyıl) döneminde hükümdarlar, Chakravarti ünvanıyla anılırdı. Bu ünvan, "Dünya Hükümdarı" anlamına gelen Sanskritçe bir kelimeydi ve hükümdarların sahip olduğu gücü ve otoriteyi vurgulamak için kullanılırdı. Çeraman Perumal adıyla anılan hükümdarın hikâyesi, Malayalamca ve Sanskritçe gibi yerel dillerde olduğu kadar Arapça metinlerde de anlatılmıştır. Arapça metinde, Çera hanedanının geleneğine uygun olarak Chakravarti unvanı kullanılmış ve "Shakarwatı Farmaḍ (Chakravarti Perumal)" olarak adlandırılmıştır.⁶⁶⁴

Yohanan Friedmann, Perumal hikâyesinin Arapça versiyonunu inceleyen ilk kişi olmuştur. Ancak, bu eser tam olarak çevrilmemiştir ve her iki metinde de yazarın kimliği, tarihi ve yazım koşulları hakkında herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Bu nedenle, Shakarwatı Farmaḍ hikâyesi hala gizemini korumaktadır.⁶⁶⁵

Kerala'nın İslâmlaşma hikâyesiyle ilgili, İslâm Peygamberi Hz. Muhammed'in Mekke'de ilk kez tebliğ yapması ve bazı insanların bu mesaja inanmaması üzerine yaşanan olayları anlatmaktadır. Dedesi Habib b. Mâlik tarafından rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz ilk olarak en yakın akrabalarını uyararak İslâm'ı tebliğ etmiştir. Bazı insanlar mesaja inanırken diğerleri reddetmiştir. Kureyş kabile liderleri, Hz. Peygamber'in mesajını engellemek için bir toplantı yapmışlar ve Habib b. Mâlik'i danışman olarak görevlendirmişlerdir. Habib b. Mâlik, Peygamberin samimiyetine tanıklık edebilmek için ona bir mucize göstermesini istemiştir. Peygamberimiz, ayın

⁶⁶² Dale, "Religious Suicide in Islamic Asia: Anticolonial Terrorism in India, Indonesia, and the Philippines", 32/ 42.

⁶⁶³ Abraham, *History Writing and Global Encounters in Sixteenth-Century Kerala*, 152.

⁶⁶⁴ Burjor Avari, *India: The Ancient Past: A History of the Indian Sub-Continent from C. 7000 BC to AD 1200* (London-New York: Routledge, 2007), 115.

⁶⁶⁵ Kugle - Margariti, "Narrating Community: The Qissat Shakarwatı Farmaḍ and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean", 60/ 346-347.

ortadan ikiye bölünmesi mucizesini gerçekleştirerek ona samimiyetini kanıtlamıştır. Sonra, Habib b. Mâlik ve tüm ordusu İslâm'a inanmıştır.⁶⁶⁶

Hikâye ayrıca, hükümdarın İslâm'a olan bağlılığına ve inancına'da vurgu yapar. Hikâyenin anlatıldığı dönemde Hindistan'da Yahudiler ve Hristiyanlar da yaşıyordu ve bu topluluklar Müslümanları eleştirmekteydiler. Hükümdar, ayın bölünmesi olayının gerçekliği konusunda şüpheyi düşüğünde, önce kendi rahiplerine ve astrologlarına sormuştur. Ancak, onlar bu olayı açıklayamadılar. Sonrasında, Müslüman âlimler fukahâ ve seyyahlar çağrıldı, ancak kimse bir açıklama yapamadı. Hükümdar daha sonra Hz. Peygamberi rüyasında gördü ve ayın yarılması mucizesinin gerçekliğini öğrendi. Bu rüya, onun İslâm'a olan inancını pekiştirdi ve Hz. Peygamber'e olan sevgisini arttırdı.⁶⁶⁷ Ayrıca hikayede Yahudi ve Hristiyanların İslâm'ı eleştirerek ve Hz. Peygamber'i küçük düşürerek insanların inancını sarsmaya çalıştıkları anlatılır. Sonrasında ise bir sûfi grubunun Adem'in ayak izlerini ziyaret etmek için gelmesi ve hükümdarın onları cömertçe ağırlaması anlatılmaktadır. Bir kafilâ Onlar Kodungallur sahilinde indiği zaman Kral onlara böyle sormuştur: 'Hangi ülkeden geldiniz? Başınıza ne felaket gedi, Size buraya ne getirmiş?'. Hükümdar, Şeyh Zahirüddin ile özel bir görüşme yapar ve ona ayın yarısını sorar. Şeyh, hikâyeyi anlatır.⁶⁶⁸ Hikâye aynı zamanda İslâm'ın gücüne ve Peygamber'in mucizelerine vurgu yapar. Bu nedenle, Müslümanlar için bu hikâye, İslâm'a olan inançlarını güçlendirici bir etkiye sahip olabilir.

Hükümdar, Şeyh'e Kur'an ile Tevrat arasındaki farkı sorduğunda, Şeyh Kur'an'ın Allah'ın kelâmı olduğunu ve diğer ilahi kanunların artık yürürlükte olmadığını söyler. Hükümdar daha sonra Yahudi ve Hristiyan âlimleri çağırır ve her birinden kutsal kitaplarını okumalarını ister. Hükümdar, her kitaptan gizlice bir sayfa çıkararak Şeyh'e gösterir ve Şeyh eksik sayfayı fark ederek Kur'an'ın Tevrat'tan daha üstün olduğunu kanıtlar. Sonra hükümdar, Seylan adasına gitmek isteyen fakir sûfiler grubuna yardım

⁶⁶⁶ Y. Friedmann, "Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar," *Israel Oriental Studies (Tel Aviv University)*, (1975), 246, 247 , 248; Scott Kugle - Roxani Eleni Margariti, "Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean", *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 4 (2017), 60/ 349-352.

⁶⁶⁷ Friedmann, "Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar," 249-250; Kugle - Margariti, "Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean", 60/ 352-353.

⁶⁶⁸ Friedmann, "Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar", 249-250; Kugle - Margariti, "Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean", 60/ 352-353.

eder ve onlara yolculuk için bir gemi hazırlar. Hükümdar daha sonra kendisini ve değerli mücevherlerini, büyük incileri, altın, gümüş ve madeni paraları gemiye bindirir ve Şeyh ve sûfiler birlikte yolculuğa çıkar. Gemi, Fandarayna limanına kadar seyahat eder ve orada bir gün ve bir gece kalır. Metinde ayrıca, hükümdarın ev halkından ve danışmanlarından yedi gün boyunca özel odasına girmelerine izin vermediği ve tahsis edilen topraklarına ayrı ayrı mektuplar yazarak nâiblerine teslim ettiği belirtilmektedir.⁶⁶⁹

Hükümdar ve arkadaşları, Fandarayna ve Darmafattan limanlarına uğrayarak Suhâr limanına ulaşır. Gemileri korsanların saldırısına uğrar, ancak Peygamberimizin bereketiyle saldırıdan zarar görmezler. Hz. Peygamber'in Mekke yakınlarındaki Cidde'de olduğunu duyduklarında bir kervana katılırlar ve onunle buluşmak için yola çıkarlar. Hz. Peygamber, onların gelişiyile ilgili haberleri almıştır ve onları büyük bir cömertlikle misafir eder. Hz. Peygamber, hükümdara İslâm dinî ve inançlarıyla ilgili bilgiler verir ve Kelime-i Şahadeti öğretir. Bu buluşma, Şevval'in on yedinci günü olan Perşembe günü şafakta gerçekleşir. Hz. Muhammed'in yakın arkadaşı Ebû Bekir es-Sıddîk, Peygamber'in kucakladığı ve onurlandırdığı bir adam hakkında soru sormuştur. Peygamber, bu adamın Hindistan'ın Malabar diyarından bir kral olduğunu ve evini terk ederek İslâm'a inandığını söylemiştir. Peygamber, kralın ülkesinin boyutunu sorar ve hükümdar da yaklaşık 140 parasang olduğunu belirtir. Hükümdar, Peygamberin duasını ister ve Peygamberin duası sayesinde ülkesinin korunacağına dair güvence alır. Bu olayın haberleri, Arap ülkelerinin dört bir yanına yayılır ve Kureyşliler de Hint hükümdarını ziyaret eder. Hükümdar Tacüddin, Mâlik b. Dînâr'ın kız kardeşi Raciye ile evlenmiştir.⁶⁷⁰

Kerala'da Müslüman toplulukların kökeni hakkında farklı görüşlerin olduğu ve bazı tarihçilerin bu İslâmî efsaneyi reddettiği anlatılmaktadır. Bu reddetme, bazı Hindu milliyetçilerinin Müslümanların gerçek Hindistan vatandaşı olmadığı şeklindeki tutumlarına benzerlik göstermektedir. Ancak bu tartışma, çağdaş bilimsel siyasete ve dinî şovenizme doğru yönelmektedir ve bu durum, modern öncesi metinsel

⁶⁶⁹ Friedmann, "Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar", 250.

⁶⁷⁰ Friedmann, "Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar", 251–252.

geleneklerden uzaklaşmayı beraberinde getirmektedir.⁶⁷¹ Melîbârî'nin eseri ve Firişte tarafından kaleme alınan *Târîh-i Firişte* gibi eserler, Güney Hindistan'da hüküm süren Çeraman Perumal'ın İslâm'ı seçmesi ve Malabar'da bir Müslüman topluluğu kurması hikâyesine atıfta bulunurlar. Ancak bazı tarihçiler, bu hikâyenin tarihi kayıtlarda doğrulanamadığını ve İslâm'ın Kerala'ya gelişinin farklı bir şekilde gerçekleştiğini öne sürmektedirler. Engseng Ho, Melîbârî'in tanımını üzerinden Kerala Müslümanlarının hem yerli halkla hem de uzak yerlerle ticari ilişkilerinin olduğunu vurgulamaktadır. Bu topluluğun “iki yöne bakan” bir yapıya sahip olduğunu belirten Ho, Malabar bölgesinde hem Müslüman olmayan hükümdarlarla hem de halklarla ilişkiler kurduklarını, aynı zamanda uzak yerlerde de ticaret yaptıklarını ifade etmektedir.⁶⁷²

Kugle ve Margariti, bu hikâyeyi şöyle değerlendirmişlerdir; Kerala Müslümanlarının kökeni, bölgesel bir liderin İslâm'a dönüşüne dayanır ve Arap fetihleriyle ilgisi yoktur. Bu dönüşüm, batıl inançlardan ziyade yerel akılcı araştırmalar ve bilimsel gözlemlerden kaynaklanmıştır. Müslüman topluluk, Hz. Muhammed'in ilk takipçileriyle benzer şekilde mucizevi işaretler görmüş ve doğru yorumlamışlardır. Bu hikâye, Kerala'daki Müslüman topluluğun kökenini anlatmanın yanı sıra, Arap tüccarların ve yerleşimcilerin üstünlüğüne karşı eşitlik mücadelesinin ince bir argümanını da sunmaktadır. Camilerin Arap göçmenler tarafından inşa edilmesine ve liderliğin Arap yerleşimciler tarafından sağlanmasına rağmen, yerli bir kralın din değişikliğine karar vererek halkını gizlice İslâm'a dönüştürmesiyle zenginleşmeleri sağlanmıştır. Bu, Kerala halkının kendi akıllarını kullanarak araştırma yaparak ve doğru kararlar alarak zenginleşebileceklerinin bir kanıtıdır. Efsaneye göre, Kerala Müslümanlarının kökeni hakkında anlatılan Chakravarti efsanesi, Arap Müslümanların Kerala'da yayılmasına ilişkin tarihi kaynaklarla uyumludur. Özellikle, Yemen'deki Rasuliler (1228-1454) Hindistan'ın batı kıyısındaki cami faaliyetlerine destek verdikleri ve Arapların Hindistan'da devam eden yayılışına dair kanıtların bulunduğu kaydedilmiştir. Chakravarti efsanesi, bu dönemdeki Arap Müslümanların Kerala'da neden etkin olamadığına dair bir argüman sunmaktadır. Efsaneye göre, Kerala halkından gizli bir şekilde İslâm'ı kabul eden ve ardından İslâm'ın yayılmasına öncülük eden yerel bir

⁶⁷¹ Kugle - Margariti, “Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean”, 60/ 366.

⁶⁷² Engseng Ho, “Empire Through Diasporic Eyes: A View from the Other Boat”, *Comparative Studies in Society and History* 46/2 (2004), 223–224.

kralın varlığı, Arap Müslümanların Kerala’da başarılı olmasının anahtarı olarak görülmektedir.⁶⁷³

Bir diğer hikâyeye göre, Arakkal kraliyet ailesinin Sri Devi adındaki prensesiyle Mekke’ye giden Seyfuddin Muhammed Ali, Darmadam bölgesine geldi ve burada bir cami inşa ederek insanları İslâm’a davet etti. Bir gün prenses nehirde boğulurken Ali onu kurtardı ve bu olay, Chirakkal kraliyet ailesinin dikkatini çekti. Ailesi, prensesi Ali’yle evlendirerek Kannur bölgesini ve çevresini onlara hediye etti. Sonrasında, Arakkal kraliyet ailesi, Kannur’da inşa ettikleri Arakkal Sarayı ile ün kazandı.⁶⁷⁴ Bazı tarihçiler, Sri Devi olayının uydurma olduğunu iddia etseler de, Arakkal kraliyet ailesi ve sarayı hala Kannur’da bulunmaktadır.

Bu çalışmada incelenen efsaneler, gerçek tarihi toplulukları siyasî nüfuz, ticari çıkarlar ve toprak mülkleriyle meşrulaştırmayı amaçlayan anlatı yapılarına sahiptir. Kerala toplulukları için oldukça anlamlı olan “kaybolan kral” ifadesi, belli zamanlarda kutlanan Onam bayramı⁶⁷⁵ da saygı duyulan Mahabali figürü ile örtüşmektedir. Hikâyenin yapısı ve çerçev esi, Arabistan ve Kerala sahili arasındaki deniz ticareti ve seyahatinin belgelenmiş tarihinde doğrudan izlenebilen birçok ayrıntıyı içermektedir. İslâmi köken efsanesi, farklı kültürlerin ve inançların harmanlanmasıyla ortaya çıkan güzel bir melezlik örneği olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, bu hikâyeler, kralın İslâm’a geçişi, İslâm’ın üstünlüğü, Arapların din değiştirme görevi gibi mecazlarla doludur ve Chakravarti efsanesindeki benzer unsurları içerirler. Bu efsaneler, farklı zamanlarda ve kültürlerde anlatılmış olsa da, Güney Hindistan’daki Müslüman toplulukların tarihi ve kültürel bağlamında ortak bir tema sunarlar.⁶⁷⁶

Diğer bir rivayet de Ummanlı tüccarların Afrika kıyısındaki Zenc krallığına gelişini ve genç bir kralın onları misafirperverce karşılamasını konu alır. Ancak tüccarlar kralı kaçırıp köleleştirirler. Kral yıllar sonra kurtulur ve hacca giderken İslâm’ı öğrenir.⁶⁷⁷ İbn Battûta’nın seyahatnamesinde Maldivler’deki yerli halkın İslâm’ı kabul etmesi

⁶⁷³ Kugle - Margariti, “Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean,” 60/ 368-369.

⁶⁷⁴ V.Kunhali, “Adevnt of Islam In Kerala : Special Feature”, 331.

⁶⁷⁵ Onam, Hinduizme bağlı yıllık kültürel bayram olup, ağırlıklı olarak Kerala’da kutlanır.

⁶⁷⁶ Kugle - Margariti, “Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean”, 60/ 369.

⁶⁷⁷ Şehriyâr, 38–45.

hakkında da hikâye anlatılır.⁶⁷⁸ Malabar kralının hikâyesi de aynı şekilde, hoşgörü, adalet ve dürüstlük gibi değerlerin insanlar arasındaki ilişkileri güçlendirdiğini ve İslâm'ın barışçıl şekilde yayılmasına katkı sağladığını göstermektedir. Her iki örnek de, hükümdarların kendi toplumlarından ayrılarak yeni bir dinî topluluğun gelişimine öncülük etmesini anlatır. Ancak Afrika örneğinde toplumun kralın ihtidasına eşlik etmesiyle birlikte, Hint Okyanusu'ndaki örneklerde kralın ihtidası toplumdan gizlenmektedir. Bu farklılıklar, farklı kültürel ve tarihsel bağlamların yansımasıdır.⁶⁷⁹

İslâm, bu bölgelere herhangi bir siyasî yardım almadan gelmişti ve yüzyıllar boyunca toprağa kök salmıştır.⁶⁸⁰ İslâm'ın büyümesi için ideal koşullar vardı: ekonomik çıkar ve dinî hoşgörü; Araplar, ticaret limanlarına yerleşerek ve yerli halktan kadınlarla evlenerek nüfuslarını yüzyıllar boyunca istikrarlı bir şekilde artırdılar. Mappila topluluğunun yabancı din adamlarına saygı göstermesiyle Sûfî faaliyetlerinin topluluğun büyümesinde en azından küçük bir rol oynamış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, Mappila dinî şiirlerinde on ikinci yüzyıl Sûfî azizlerinin anıldığı ve Tamil Nadu'da 13. yüzyılda Sûfî faaliyetlerinin gerçekleştiği bilgilerine de değinilmektedir.⁶⁸¹ Güney Hindistan' da İslâm, ticaret yoluyla ve farklı Müslüman topluluklar tarafından getirilmiştir. İslâmiyet, özellikle Kerala bölgesinde, yerel halkın kabul ettiği birçok farklı kültürel ve dinî öğeyi benimsemiştir. Bu nedenle, İslâmiyet, bölgedeki toplumsal ve dinî dokuya önemli bir katkı sağlamıştır. Ayrıca, İslâmiyet, Güney Hindistan'da birçok kültürel etkileşim yaşamıştır. Bölgedeki Müslümanlar, yerel Hindu ve Hristiyan topluluklarla yakın ilişkiler kurmuşlardır. Bu ilişkiler, bölgede barış ve hoşgörünün devam etmesini sağlamıştır.⁶⁸²

Güney Hindistan'daki Malabar bölgesi, 7. yüzyılın ortalarından itibaren İslâmiyet'in yayılması için önemli bir merkez haline gelmiştir. Müslüman tüccarlar bölgeye gelerek ticaret yapmaya başladılar ve bu yolla İslâm'ı bölgeye taşıdılar. Ayrıca, Müslüman tüccarlarla evlenen bazı yerli kadınlar da İslâmiyet'i benimsediler ve böylece İslâm'ın

⁶⁷⁸ “The Travels of Ibn Battuta in the Near East, Asia and Africa 1325-1354 - İbn Battûta, thk. Samuel Lee”, Google Books” (Erişim: 19 Ocak 2021), 829-832.

⁶⁷⁹ Kugle - Margariti, “Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean”, 60/ 373.

⁶⁸⁰ Nafis Ahmad, *Muslim Contributions to Geography* (Lahore: Kashmiri Bazar, Lahore, 1947), 62-63.

⁶⁸¹ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 52-53.

⁶⁸² V.Kunhali, “Adevnt of Islam In Kerala : Special Feature”, 330-332.

yerel nüfus arasında yayılmasına katkıda bulundular. Malabar bölgesindeki İslâm'ın yayılması, yerel liderlerin desteğiyle hızlanmıştır.⁶⁸³

2.3. Araştırmacıların Yorumları

Malabar bölgesindeki Mappila Müslümanları, İslâm'ın yayılmasını açıklamak için kendi yerel tarihi anlatılarına sahiptir. Benzer şekilde diğer bölgelerde olduğu gibi, bu anlatılarda da önemli farklılıklar bulunmakta ve modern tarihçiler için gerçeği kurgudan ayırmak zor olmaktadır. Ancak, bu anlatıların toplum tarafından geçmişte ve günümüzde kabul görmesi önemli bir noktadır. İki ana versiyon bulunmakla birlikte, her ikisi de Çeraman Perumal adlı bir hükümdarı içermektedir. Bir versiyona göre, bu hükümdar ayın bölündüğünü bir rüya aracılığıyla görmüştür.⁶⁸⁴ Bununla birlikte, bu anlatıları doğrulayan kesin tarihi kanıtlar bulunmamaktadır. Yine de, bu anlatılar bölgedeki Müslüman toplum tarafından benimsenmekte ve kültürel bir miras olarak korunmaktadır.

Malabar'daki yerel Müslüman topluluğu olan Mappila Müslümanların arasında en önemlilerinden biri, Hindu Çera Hanedanından Çeraman Perumal adlı bir hükümdarın İslâm'a geçişine dair anlatılardır. İki farklı versiyonda anlatılan hikâyenin ayrıntıları farklı olsa da, her ikisi de Perumal'ın İslâm'ı kabul ettiği ve daha sonra Müslümanların bölgede yayılmasına öncülük ettiği konusunda hemfikirlerdir. Birinci versiyona göre, Perumal, ayın ikiye bölündüğünü görmüştür ve bu olayın bir işareti olarak İslâm'a yönelmeye karar vermiştir. Kısa bir süre sonra Kûfe' den gelen Şeyh Ali ve beraberindeki bir grup Müslüman (210/825), Sri Lanka'dan Cranganore'a gelerek burada bir cami inşa etmişler ve Perumal'da onları görüp İslâm benimsemiştir. Perumal daha sonra Hac için Arabistan'a gitmiş ve orada vefat etmiştir, ancak yol arkadaşları Malabar'a geri dönerek burada İslâm'ın yayılmasına katkıda bulunmuşlardır.⁶⁸⁵ İkinci versiyona göre ise Perumal rüyasında ayın bölündüğünü gördü ve bu olayın bir işareti olarak İslâm'a yönelmeye karar verdi. Daha sonra Arabistan'a gitti ve Peygamberimizle görüştü (2/624). Ancak bu versiyonun doğruluğu konusunda bazı tartışmalar vardır. Çünkü bu versiyonda söz konusu Arabistan ziyareti, Hz. Peygamberin ölümünden

⁶⁸³ Ahamad Maulavi C.N ve K.K.Mohammed Abdul Kareem, *Mahathaya Mappila Sahitya Parambaryam*, 1/10 -11.

⁶⁸⁴ Melibârî, *Tohfut-ul-Mujahideen*, trc. Lieut M. J. Rowlandson, 47-50.

⁶⁸⁵ Logan, *Malabar Manual*, 196-197.

yaklaşık iki yüzyıl sonra gerçekleştiği için tarihçiler tarafından çelişkili bulunmaktadır.⁶⁸⁶

Bir başka anlatımda ise Malabar'daki bir hükümdarın, Peygamber'in ayı bölmesi hikâyesini duyduktan sonra İslâm'ı kabul ettiğini ve Mekke'ye hacca gitmek için yola çıktığını anlatır. Ancak, gemisi fırtınaya yakalanır ve gemi batmak üzereyken rüyasında bir mesaj alır. Mesajda, gemiden bir kurban vermesi gerektiği söylenmektedir. Hükümdar, kendisini kurban etmeye hazırlanırken, oğlu onun yerine geçerek hayatını feda eder ve gemi kurtulur. Hükümdar, Mekke'ye vararak Peygamber'i ziyaret eder ve İslâm'ı daha da benimseyerek geriye döner. Kız kardeşinin oğlu, halefi olarak tahta geçer ve krallık onun soyundan devam eder. Ancak, Cochin hükümdarlığı kısa bir süre sonra yıkılır.⁶⁸⁷

İbn Battûta, Dharmapatam'da gerçekleşen ilginç bir olayı anlatmaktadır. Bu kasabada büyük bir havuz (tank) ve cami bulunuyordu ve Müslümanlar burada ibadet ediyordu. Burada Kuwail isimli bir lider, bir mucize sonucu İslâm'ı kabul etmişti. Caminin yanında büyük bir ağaç vardı ve her sonbaharda ağaçtan bir yaprak düşüyordu. Düşün yaprağın üzerinde şehadet kelimesi yazılıydı. Hüseyin isimli bir hukukçu ve diğer bazı kişiler bu olayı doğruladı. Yaprak düştüğünde, hem Müslümanlar hem de kâfirler buraya gelir ve yaprağı paylaşırlardı. Müslümanlar yarısını alırken, diğer yarısı kâfir hükümdarın hazinesine konulur ve hastalıkları iyileştirmek için kullanılırdı. Kuwail'in atasının din değiştirmesi ve İslâm'ı kabul etmesi de bu mucizevi olayın ardından gerçekleşmiştir.⁶⁸⁸

Bazı tarihçiler, Arap tüccarların bölgeye İslâm'ı erken bir dönemde ulaştırdıklarını öne sürerler. Antik kaynaklar, o dönemde Kodungallur, uluslararası bir liman olduğunu belirtir ve Arap tüccarların burayı sık sık ziyaret ettiğini kaydeder.⁶⁸⁹ Ancak, Mappila topluluğunun oluşumu hakkında kesin bir tarih ve süreç bilinmemektedir. Malabar kıyıları, Arap tüccarların Müslüman olduktan sonra da ziyaretlerine devam ettikleri yerlerden biriydi. Bu nedenle, Malabar'daki ilk Müslümanlar, Peygamber'in zamanından hemen sonra veya kısa bir süre sonra ortaya çıkmış olmalıdır. 16. yüzyılın

⁶⁸⁶ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 29.

⁶⁸⁷ "The Ship of Sulaiman - O'Kane John - Google Books" (Erişim March 4, 2021), 219–223.

⁶⁸⁸ İbn Battûta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 4/ 810-811.

⁶⁸⁹ Wink, *Al-Hind, the Making of the Indo-Islamic World: Early Medieval India and the Expansion of Islam 7th-11th Centuries*, 67.

başlarında Barbosa, Müslümanların bölgeye 610 yıl önce geldiklerini iddia etmiştir, ancak bu tahmin oldukça geç bir tarih olabilir.⁶⁹⁰

2.3.1. Olayın Zamanı ile ilgili Yorumlar

Güney Hindistan'a İslâm'ın giriş hikâyesi, pek çok farklı kaynaktan anlatılan benzer ifadeleri içermektedir. Ancak bu popüler hikâyenin tarihi çerçevesi konusunda ciddi bir tartışma yaşanmaktadır. Kronolojik farklılıkların ciddi boyutlara ulaştığı farklı versiyonlar, bu hikâyenin doğru bir şekilde aktarılmasını güçleştirmektedir. İslâm'ın Güney Hindistan'a girişi ve Perumal'ın İslâm'la tanışması konusunda tarihçiler arasında farklı görüşler ortaya atılmıştır.

1. Gopalan Nair ve C.K. Kareem gibi tarihçilere göre, İslâm, Güney Hindistan'da 7. yüzyılda (622-633 yılları arasında) ortaya çıkmış ve buraya Müslüman tüccarlar aracılığıyla girmiştir. Bu tarihçiler, İslâm'ın Kerala'daki ilk camisinin 7-8 (629) yılında inşa edildiğini iddia etmektedir.⁶⁹¹
2. Logan'ın görüşüne göre, İslâm Güney Hindistan'a 8. yüzyılda Arap deniz tüccarları aracılığıyla girmiştir. Bu tarihçiler, İslâm'ın Kerala'daki ilk camisinin 8. yüzyılda inşa edildiğini belirtiyorlar.⁶⁹²
3. Üçüncü görüşe göre ise bazı tarihçiler İslâm'ın Güney Hindistan'a ilk olarak 8. yüzyılın sonlarında veya 9. yüzyılın başlarında girdiğini, ancak Kerala'da İslâm'ın yayılmasının daha sonraki bir tarihte gerçekleştiğini iddia ediyorlar. Bu tarihçiler, İslâm'ın Kerala'daki ilk camisinin 13. yüzyılda inşa edildiğini düşünüyorlar.⁶⁹³
4. Son olarak, İslâm Güney Hindistan'a 12. yüzyılda girmiş ve burada Arap ve Fars kökenli tüccarlar ve seyyahlar aracılığıyla yayılmıştır. Bu tarihçiler, İslâm'ın Kerala'daki ilk camisinin 12. yüzyılın ortalarında inşa edildiğini savunmaktadır.⁶⁹⁴

Bu farklı görüşler, Güney Hindistan'daki İslâm'ın yayılma sürecini anlamamıza yardımcı olsa da, konu hala netlik kazanmamıştır. Tarihi kayıtların sınırlı olması ve bu

⁶⁹⁰ Duarte Barbosa, *A Description of the Coasts of East Africa and Malabar in the Beginning of the Sixteenth Century*, Trans. Henry E. J. Stanley (London: Hakluyt Society, 1866), 35/ 59-60, 101-102.

⁶⁹¹ C. Gopalan Nair, *Malayalathile Mappilamar* (Mangalore: Basel Mission Press, 1917), 2; C.K. Kareem, *Pracheena Keralavum Muslim Avirbhavavum*, (Kozhikode: Islamic Sahithya Academy, 1999), 66.

⁶⁹² Logan, *Malabar Manual*, 196.

⁶⁹³ T.W. Arnold, *İntişar-I-İslam Tarihi*, çev. Hasan Gündüzler (Ankara: Akçağ Yayınları, 1971), 372.

⁶⁹⁴ M.G.S. Narayanan, *Perumals of Kerala: Political and Social Conditions in Kerala under the Kulashekara Empire*, 185.

döneme ait yazılı kaynakların eksikliği, bu tartışmaların devam etmesine neden olmaktadır.

Melîbârî, İslâm'ın Güney Hint bölgesine yayılışının Peygamber döneminde gerçekleştiğini savunur. Bu görüş, belirli tarihi kanıtlara dayanmaktadır. O dönemde Güney Hint sahili ile ticaret yapan Arap denizciler ve tüccarlar İslâm'ı benimseyenler arasındaydı ve bu ticaret bağlantıları,⁶⁹⁵ İslâm'ın Güney Hindistan'da ticaret yerleşkelerinde yayılmasını sağlamış olabilir. Ancak, Güney Hindistanlı bir Perumal'ın İslâm'a inanarak Arabistan'a gittiği,⁶⁹⁶ Hz. Peygamber ile tanıştığı ve İslâm dinini benimsediğine inanmak başka bir iddiadır. Firişte (ö. 1033/1623 [?]) ve Seyyid Süleyman Nedvî (ö. 1372/1953) gibi tarihçiler, Güney Hindistan'daki Müslüman tarihini anlatırken, İslâm'ın Güney Hindistan'a erken dönemlerde ulaştığını ifade eder.⁶⁹⁷ Miller, Gopalan Nair ve Malayamma gibi araştırmacılar, İslâm'ın Güney Hindistan'a yayılmasında ticaretin ve Arap tüccarlarının kritik bir rol oynadığını kabul eder. Ancak, Melîbârî'nin eserinde savunduğu gibi, İslâm'ın Güney Hint bölgesine Peygamber döneminde ulaştığına dair görüşleri genel olarak temkinli bir şekilde değerlendirirler. Bu araştırmacılar, İslâm'ın bölgeye erken dönemlerde ulaşmış olabileceğini kabul etmekle birlikte, bu yayılmanın daha çok ticaret etkileşimler yoluyla zamanla gerçekleştiğini savunurlar.⁶⁹⁸ Peygamber'in hayatı ve faaliyetleri hakkında bilinen her ayrıntı sıkı bir şekilde kaydedildiği için, eğer Malabar (Kerala) bölgesinde ünlü bir kral gerçekten Peygamber'i ziyaret etmiş olsaydı, bu olay hadis veya siyer konulu tarihi rivayetlerde yer alması kuvvetle muhtemeldi. Ancak, böyle bir kayıt mevcut değildir. Bu nedenle, İslâm'ın Güney Hindistan'a yayılışı hakkındaki bu öykünün çeşitli versiyonlarına rağmen kesin tarihî bir temele dayanmadığını söylemek mümkündür.

İkinci görüş sahipleri İslâm'ın Güney Hindistan'a milâttan sonra sekizinci yüzyılda girdiğini savunmaktadırlar. Bu görüşü destekleyen dolaylı kanıtlar mevcuttur. Örneğin, Malabar bölgesindeki Müslüman varlığını kanıtlayan en eski kaynaklardan biri olan 165-166(782) tarihli bir mezar taşı, Pantalayini Kullam'da eski bir mezarlıkta

⁶⁹⁵ Dale, *Islamic society on the South Asian frontier: the Mappilas of Malabar 1498-1922*, 2-3, 12.

⁶⁹⁶ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Müccâhidîn*, 27.

⁶⁹⁷ Firişte, *Târîh-i Firişte*, çev. Ebdul Hayy Khaja, 2/236, 490-491; Süleyman Nedvî, *Arab u Hind key Ta'allukât*, 5-8.

⁶⁹⁸ C. Gopalan Nair, *Malayalathile Mappilamar*, 29; Miller, *Mappila Muslims of Kerala: A Study in Islamic Trends*, 42-43; Malayamma, *Kasarkod Muslimkalude Charithram*, 38-40.

bulunmuştur.⁶⁹⁹ Logan'a göre mezar taşı daha sonraki bir tarihte, geleneksel gömü yeri anısına dikilmiş olabilir.⁷⁰⁰ Bununla birlikte Pantalayini Kullam'da birkaç benzer mezar taşının daha bulunması, bölgede Müslüman yerleşkesinin varlığına işaret etmektedir.⁷⁰¹ Haccac'ın Sind'e yönelik askerî faaliyetlerinin sebeplerinden biri Seylan'da Müslümanların saldırıya uğramasıdır. Bu kayıtlar, Malabar yakın ada olan Seylan'da Müslümanların varlığına da göstermektedir. Bununla birlikte, bu konuda net bir kanıt olmamasına rağmen, bazı yerli tarihçilerin ifadesine göre, Cannanore Bölgesi'ndeki Valappattanam'ın eski Müslüman yerleşim yeri yakınlarındaki Irikkur'daki bir mezarlıkta 50 (670-671) tarihli bir mezar taşı bulunmuştur. Ancak daha sonraki bir tarihte, bu mezar taşının bulunamaması, bu iddianın doğruluğunu sorgulanır hale getirmiştir. Buna ek olarak, Tharisappalli bakır Levhalarında bulunan Müslüman isimler, yerel hükümet tarafından tanınan güçlü bir Müslüman grubun varlığını kanıtlamaktadır. Bu bakır levha 234-235 (849) tarihli olup, Raca Sthanu Ravi'nin onayıyla Suriyeli Hristiyan tüccar reisi Mar Sapir Iso'ya verilen bir resmi talimattır.⁷⁰² Bu durum, Müslümanların uzun süreli temaslarını ve daha önceki tarihlerde gelişen durumlarını da ortaya koymaktadır.

Bazı tarihçiler, İslâm'ın Güney Hindistan'da yayılması ve Malabar'da ilk Müslüman cemaatlerin oluşumu ile ilgili olayların gerçekleştiği tarihi belirlemekte farklı görüşlere sahiptir. Melîbârî'in bahsettiği olayların 9. yüzyılda gerçekleştiğine dair bir kanıt bulunmazken, bazıları bu hadiselerin 11. veya 12. yüzyılda meydana geldiğini düşünmektedir. Bu teoriye göre, bölgede Perumal İmparatorluğu olarak bilinen birleşik bir krallık varken, son Perumal'ın İslâm'a geçmesi ve hükümlerinin sona ermesi, bölgenin birkaç beyliğe bölünmesine neden olmuştur. Ancak, farklı tarihçiler arasında henüz kesin bir fikir birliği oluşmamıştır ve konu hala tartışmalıdır.

Bir diğer iddiaya göre, bu hadiseler 11 ve 12. yüzyılda vuku bulmuştur. Ünlü tarihçi M.G.S Narayan'a göre, Perumal hânedanı 824-25'te bölündüğü iddiası kabul edilemez, çünkü 800-1122 arasında bölgede birleşik bir krallık yürürlükteydi. Merkezi hanedanlık varken yerel krallıklar da çok güçlüydü. Bölgenin birkaç beyliğe bölünmesi hadisesini, son Perumal'ın din değiştirmesi ve hükmünün sona ermesiyle ilişkilendirirsek, bu 12. yüzyılın başlarında olmuş olabilir. Son Perumal'ın İslâm'ı benimseyip benimsemediği

⁶⁹⁹ Logan, *Malabar Manual*, 195.

⁷⁰⁰ Logan, *Malabar Manual*, 196-197.

⁷⁰¹ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, F. B. Evans (Ed.), 436.

⁷⁰² Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 43.

konusu, üç farklı kanıt üzerine oturtulmaktadır. İlk olarak, Perumal'ın korumaları "Onnu Kura Ayiram" olarak adlandırılmış ve 1121'de Perumal'ın ortadan kaybolmasıyla ilişkilendirilmiştir. Bu olay, bazılarına göre Perumal hânedanının sona ermesinin bir işareti olarak yorumlanabilir. İkinci olarak, 518 (1124) tarihli Madayi Camii'nde bulunan bir mezartaşı, Çeraman Perumal'ın Mekke'ye gidişinden iki yıl sonra yapıldığına işaret etmektedir. Ancak, Melîbârî'in eserinde, Mâlik b. Dînâr heyetinin Malabar'a yelken açmasının Perumal'ın ölümünden yıllar sonra gerçekleştiği belirtilmektedir.⁷⁰³ Üçüncü olarak, popüler bir Malayalam atasözü "Tottu Toppiyittu" (Yenildi ve İslâm'ın sarığını giydi) son Perumal Rama Kulasekhara'yı işaret etmektedir. Ancak, bu atasözü sadece bir işaret olarak yorumlanabilir ve bu yorum da tartışmalıdır.⁷⁰⁴ M.G.S. Narayanan da bu olayın güvenilirliği konusunda şunları belirtmektedir: "Çera kralının İslâm'ı kabul ettiği ve Mekke'ye gittiği olayını reddetmek için hiçbir neden yoktur. Bu olay sadece Müslüman efsanelerinde değil, aynı zamanda Hindu Brahminik efsanelerinde de yer bulunmaktadır. Bu hikâye, Brahmin veya Hindu topluluğunun saygınlığını veya çıkarlarını artırmaya hizmet etmediği için uydurulması mümkün değildir".⁷⁰⁵

2.3.2. Mâlik b. Dînâr HakkındakiYorumlar

Malabar, tarih boyunca pek çok farklı kültür ve dinin etkisi altında kalmıştır. İslâm'ın bu bölgedeki yayılışında etkili olan isimlerden biri de Mâlik b. Dînâr'dır. Ancak onun hakkında yapılan tarihî çalışmalar ve kaynaklar arasında bazı anlaşmazlıklar bulunmaktadır. Bu kısımda, Mâlik b. Dînâr'ın hayatı ve Malabar'da İslâm'ın yayılışı hakkında çeşitli kaynaklardan yararlanarak bilgi vermeyi ve bu anlaşmazlıkları ele almayı amaçlıyoruz.

Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılması konusunda tarihçiler arasında farklı görüşler olmasının yanı sıra, bu sürece katkıda bulunan Mâlik b. Dînâr'ın kişiliği hakkında da tartışmalar mevcuttur. Bazı kaynaklar, kendisinin İslâm'ın yayılması için ilk tebliğ grubunun lideri olduğunu ve sahabelerden biri olduğunu iddia ederken⁷⁰⁶, bazıları ise

⁷⁰³ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28.

⁷⁰⁴ V.Kunhali, *Muslim Communities in Kerala to 1798* (Aligarh Muslim University, 1986), 21.

⁷⁰⁵ M.G.S. Narayanan, "Political and Social Condition in Kerala under the Kulasekhara Empire" (Kerala University, 1972), 185-90.

⁷⁰⁶ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 74.

hicrî ikinci asırda yaşamış bir âlim ve zahid olduğunu iddia etmektedir.⁷⁰⁷ Bu farklı iddialar, Mâlik b. Dînâr'ın hayatına ve kişiliğine ilişkin bilinmeyenlerin yanı sıra Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılışı hakkındaki genel görüşlerin de farklılıklar göstermesine neden olmuştur. Bu nedenle, Mâlik b. Dînâr'ın hayatı ve etkisi hakkındaki tartışmalar, Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılış tarihini tespit konusunda oldukça önemlidir.

Güney Hindistan'a İslâm'ın girişi konusunda tarihçiler arasında görüş farklılıkları bulunmakla birlikte, Mâlik b. Dînâr'ın İslâm'ı bölgeye getiren ilk kişi olduğu konusunda yaygın bir görüş vardır. Mâlik b. Dînâr'ın kimliği hakkında iki farklı iddia bulunmaktadır. Birinci iddiaya göre o, bir sahabe olarak kabul edilir. Melîbârî tarafından kaleme alınan esere göre, Mâlik b. Dînâr'ın başkanlığındaki heyet, Kral Perumal'ın ölümünden sonra Güney Hindistan'a gelmiş ve bölgede tebliğ faaliyetlerinde bulunmuştur. Ayrıca, heyet üyeleri Malabar bölgesinde yaklaşık on cami inşa etmiştir. Sonrasında Mâlik b. Dînâr Yemen'e gitmiş, oradan da Horasan'a geçmiştir. Ancak, vefat yeri ve zamanı hakkında farklı rivayetler vardır. Bazı kaynaklar, yolda vefat ettiğini söylerken, diğer kaynaklar ise Horasan'a vardıktan sonra orada öldüğünü belirtmektedir.⁷⁰⁸

Bu konudaki ikinci iddia Hindistan'ın güneyinde İslâm tebliğini sistemleştiren ilk heyetin, zühd devrinin önde gelen mutasavvıf ve zahitlerinden biri olan Mâlik b. Dînâr⁷⁰⁹ ve yakınları olduğu yönündedir. Buna göre Kral Perumal'ın ölümünden yıllar sonra Mâlik b. Dînâr başkanlığındaki heyet Güney Hindistan'a doğru yola çıkmıştır. Bu olayla ilgili çeşitli kaynaklarda yer alan ifadeler şöyle özetlenebilir: Mâlik b. Dînâr ve takipçileri Perumal'dan bir mektupla Kodungallur'a geldi. İktidar makamları bu heyeti misafirperverlikle karşıladı. Ardından heyetin üyeleri tebliğ faaliyetlerini başlattı ve Malabar'ın farklı yerlerinde on civarında cami yaptırdı. Melîbârî'nin Malayalamca tercümesinde, Mâlik b. Dînâr, Güney Hindistan'dan Yemen'in Mükellâ şehrine gitmiştir. Oradan da Horasan'a geçmiş ve bir rivayete göre yolda, bir başka rivayete göre ise Horasan'a vardıktan sonra vefat etmiştir.⁷¹⁰

Bu tezde ileri sürülen iddiaya göre, İslâm'ın bölgedeki yayılışının büyük ölçüde Arap olmayan halkların çabaları sayesinde gerçekleştiği düşünüldüğünde, Güney Hindistan

⁷⁰⁷ Mehmet Demirci, "Mâlik b. Dînâr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara:TDV Yayınları, 2003), 27/505.

⁷⁰⁸ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28.

⁷⁰⁹ Mehmet Demirci, "Mâlik b. Dînâr", 27/505.

⁷¹⁰ Melîbârî, *Tuhfetü'l-mücâhidîn fî bâzı ahvali'l-burtukâliyyîn*, trc. A. P Muhammed Ali, 43-44.

kralının (Çeraman Perumal) İslâm'a geçişi ile ilgili zaman tutarsızlığı ortaya çıkacaktır. Ancak Melibârî'nin kaydettiği gibi, bir başka Güney Hindistan kralının daha sonradan İslâm'ı kabul etmek için Mekke'ye seyahat ettiğine dair tarihi bir kayıt, bu zaman tutarsızlığını çözebilir. Ayrıca, İslâm'a dönen birkaç Hint kralı hakkındaki efsaneler, Hint yerel geleneklerinde yaygın olarak bulunmaktadır.⁷¹¹

2.3.3. Güney Hindistan Kralı Hakkındaki Yorumlar

Güney Hintli Melik Çeraman Perumal'ın kimliği de tarih boyunca çeşitli tartışmaların odağı olmuştur. Kimi araştırmacılar bu kişiliğin varlığına dair kesin kanıtlar bulunmadığına inanırken, kimileri de varlığını ve etkisini destekleyen belgelere dayanarak bunun bir gerçek olduğunu savunmaktadır. Güney Hintli Melikin hikâyesi, Hindistan'ın kültürel, dinî ve tarihi mirası içinde önemli bir yer tutmaktadır ve bu nedenle tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Bu bölümde, Güney Hintli Melikin kimliği hakkındaki tartışmalara yakından bakacağız ve farklı görüşleri değerlendireceğiz.

I. Yukarıda bahsettiğimiz gibi, Müslümanlara ait eserlerde anlatılan bir hikâyede, Hz. Peygamber zamanında bir kabile Seylan (Serendîb) adasına gelmiştir. Bu kabile, yolculukları sırasında Hindistan'ın güneyinde yer alan “Kodungallur” bölgesinde mola vermiştir. Bölgenin kralı olan Çeraman Perumalonların geldiğini öğrenince kabileyi davet etmiş ve gelen misafirler Hz. Peygamber hakkında bilgiler vererek Kral Perumal'ın İslâm'ı kabul etmesine neden olmuşlardır. Kral, İslâm'ı kabul ettikten sonra kimseye haber vermeden Mekke'ye gitmek istediğini belirtmiş ve kabileyle birlikte yola çıkmıştır. Mekke'ye vardktan ve bir süre kaldıktan sonra, Kral Perumal rahatsızlanarak Hindistan'a geri dönmek istemiş, ancak yolda hastalanarak vefat etmiştir. Kabile, Hindistan'a geri döndükten sonra oradaki kralın yardımıyla ilk camiye Kodungallur bölgesinde inşa etmiştir. Daha sonra da Kullam, Ezimala, Madayi, Sri Kandapuram, Darmadam, Pandalayini, Chaliyam, Kuzey Karnadaka eyaletindeki Berkur, Mangalapuram ve Kasaragod camilerini inşa etmişlerdir. Bu hikâye, Müslümanların Hindistan'daki ilk camilerini inşa etmesiyle ilgili önemli bir bilgi sunmaktadır.⁷¹²

⁷¹¹ Malayamma, *Kasarkod Muslimkalude Charithram*, 28-30.

⁷¹² Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 26-28.

II. Melîbârî'nin aktardığı hikâyeye, daha sonra başka yazarlar tarafından da zikredilmiştir. Firişte'ye (ö. 1033/1623 [?])⁷¹³ göre Samiri adında bir hükümdar kendi topraklarında ayın bölünmesi mucizesine şahit olması sonrası Mekke'ye elçiler göndererek olayın gerçekliğini öğrenmiş ve İslâm'ı kabul etmiştir. Ancak Zufâr'a ulaştıklarında Samiri hastalanmış ve vefat etmiştir. Samiri'nin mezarıyla ilgili iki farklı görüş vardır; bir görüşe göre mezar Zufâr'da, diğer görüşe göre ise Şehri Mükellâ'daki bir caminin yanındadır. Samiri vefatından önce, heyette bulunan ashabını Malabar'a göndermeleri için tembih etmiş ve nâibin gelen arkadaşlarına yardımcı olmasını önermiştir. Ayrıca, Mekke'ye giden heyette 15 erkek ve 5 kadın olduğu bilinmektedir. İslâm, bu sayede Güney Hindistan'ın Malabar bölgesinde yayılmaya başlamıştır.⁷¹⁴

İngiliz şarkiyatçı Sır Thomas Walker Arnold, Samiri'nin kimliğine ilişkin bir teori öne sürmektedir. Arnold'a göre bu hadisede bahsi geçen melik, Abdurrahman es-Samiri'dir ve metinde ayın parçalanması (Şakkü'l-Kamer) olayının anlatılması, Malabar halkının bu olayın Peygamber zamanında gerçekleştiğine inanmaya başlamasına sebep olmuştur. Güney Hindistan'ın coğrafi yakınlığı nedeniyle Araplar, İslâm öncesi dönemde yoğun ticari ilişkiler içinde oldukları bu bölgeye müslümanları getirdiler. Bazı mezar taşları, müslümanların hicretin hemen ardından Güney Hindistan'a gelmeye başladıklarını göstermektedir. Bu nedenle, Moplahlar ilk Hintli müslümanlar olarak kabul edilmektedir.⁷¹⁵

III. Hindistan'ın antik tarih ve kültürü üzerine çalışmalar yapan Tara Chand, İslâm'ın Hindistan'a girişi ve yayılışı konusunda Batı Sahili'nde bulunan bir hükümdarın İslâm'ı kabul etmesinin yerel halk arasında İslâm'ın hızlı bir şekilde yayılmasına neden olduğunu söylemektedir. Bu hükümdar, Samiri olarak bilinmektedir ve diğer hükümdarlar gibi tahta oturmayarak sıradan bir hayat sürmüştür. Malabar bölgesindeki yerel halk olan Mappilalar, Samiri'nin tekrar gelmesini beklemişlerdir. Travankore'deki hükümdarlar ise halkın önünde kılıç kuşanarak "Amcamız Mekke'den gelene kadar bu ülkeyi koruyacağız" şeklinde

⁷¹³ Nizâmî, Khaliq Ahmad, "Firişte", 13/ 133-134.

⁷¹⁴ Firişte, *Târîh-i Firişte*, çev. Ebdul Hayy Khaja, 2/491.

⁷¹⁵ Qureshi, "Moplahlar", 30/279.

konuşmuşlardır.⁷¹⁶ Çeraman Perumal, yerel halk arasında Sakravarthi veya Sakrothi olarak da bilinir ve Londra'daki Hint Arşivi'nde ona dair kayıtlar mevcuttur.⁷¹⁷

Bu olay, tarihçiler arasında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Olayın tarihi ve bahsedilen Melik'in kim olduğu, bu tartışmaların ana konusu olmuştur. Hindistanlı tarihçi Şamsulla Kadiri Hyderabadî, Malabar halkının yerel dili olan Malayalamca ve Tamil halkının yerel dili olan Tamilce kaynaklarda bahsedilen Melik'in isminin Çeraman Perumal olduğunu belirtmektedir. “Çeraman”, Çera hanedanlığına atıfta bulunurken, “Perumal” ise hükümdarın adını ifade etmektedir. Malayalamca ve Tamilce'de ise “Sakravarthi” ve “Sakravani” kelimeleri kral anlamına gelmektedir. Bu unvanlar, halk tarafından genel bir ifade şekli olarak her hükümdara verilmektedir.⁷¹⁸ İngiliz sömürge dönemde Madras Eyaletinde'nda görev yapan Sanskritçe ve Dravidce dilleri uzmanı Arthur Coke Burnell, Hint filozofu ve ilahiyatçısı olan Shankaracharya'nın Çeraman Perumal döneminde yaşadığını iddia etmektedir.⁷¹⁹ Shankaracharya, Hinduizm'in Advaita Vedanta felsefesinin kurucusu olarak kabul edilmektedir ve 8. yüzyılda yaşadığı düşünülmektedir.⁷²⁰

Portekizliler ilk olarak Güney Hindistan'a ayak bastıklarında da bu bölge için “Samurin” adını kullanmışlardır, ancak İngilizlerin bölgeye gelmesiyle birlikte ad “Samurin/Zamorin” olarak değişmiştir. Tarihçiler, Malabar bölgesinden bahsederken genellikle Çeraman Perumal ve Samudiri isimlerini kullanmaktadır. Samudiri terimi Malayalamca'da “denizin kralı” anlamına gelir ve Çera Hükümdarlığı'nın ününü arttırmıştır.⁷²¹

Şamsulla Kadiri ve Hamidullah gibi bazı tarihçilere göre, Çeraman Perumal'in mezarı Hadramut sahilinde bulunan Zufâr adlı bir bölgede yer almaktadır. Ancak İslâmi davet için yola çıkan Temim b. Zeyd el-Ensârî, onun Güney Hindistan'ın Kovalam şehrinde defnedildiğini kaydetmiştir. Başka bir görüş ise mezarının Afganistan'da

⁷¹⁶ Tara Chand, *Influence of Islam on Indian Culture*, K. Mitra , (The Indian Press, Limited, Allahabad 2018), 2018, 34–35.

⁷¹⁷ Alwaye, *el -Davet el'İslâmiyat Watatawuruha fi Şibh el-Qarat el-Hindiya*, 148.

⁷¹⁸ Kadiri, *Malabarse Arabonka Ta'alukat*, 5-7.

⁷¹⁹ A.C Burnell, *Elements Of South Indian Palaeography: From the Fourth to the Seventeenth Century A.D.*, (London: Trübner & Co.,57&59 Ludgate Hill,1878), 2/33–34; kadiri, *Malabarse Arabonka Ta'alukat*, 13–14.

⁷²⁰ Sengaku Mayeda, “Shankara: Indian Philosopher”, *The Editors of Encyclopedia Britanica*, 2023.

⁷²¹ Saiyid Athar Abbas Rizvi, *A History of Sufism In India:Early Sufism and Its History in India to 1600 AD*, 1/410; Ikram SM, *History of Muslim Civilization in India and Pakistan: A Political and Cultural History* (Club Road: Lahore,1989), 39.

olduğuyönündedir.⁷²² Malabar bölgesinde bulunan bir taşta, hükümdarın adının Abdurrahman Samiri olduğu vevefat tarihinin ise 216(831) olduğu kaydedilmektedir. Kadiri, Melîbârî'nin eserinde Çeraman Perumal'ın aynı zamanda Samiri ismiyle anılmasının nedeni olarak bu taş üzerindeki yazıyı göstermiştir.⁷²³

Kerala'nın önde gelen tarihçilerinden biri olan Balakrishna Pillai'ye (1889-1960) göre, Hz. Peygamber İslâm'ı yaymak için dünyanın farklı bölgelerine mektuplar gönderdi ve bu bölgeler arasında Afrika ve Malabar da yer almaktaydı. İlk olarak Malabar'a ulaşan mektubun 6-7(628) yılına denk geldiği ve bu dönemde Çeraman Perumal'ın Kodungallur'da hüküm sürdüğü düşünülmektedir. Yine Pillai'ye göre, Perumal Mekke'yi ziyaret ettikten sonra Peygamber'in Perumal ile bir cemaati Malabar'a gönderdiği ve bu grup içinde Mâlik b. Dînâr ve Şeref b. Mâlik'in de yer aldığı belirtilmektedir. Kodungallur'a gelen bu grup, Kerala'nın farklı bölgelerinde İslâm'ı yaymak için insanları davet etmeye başlamış ve birçok cami inşa etmiştir.⁷²⁴

Balakrishna Pillai gibi bazı modern tarihçileri, Hz. Muhammed'in İslâm'ı yaymak için farklı bölgelere mektuplar gönderdiği ve bunların arasında Afrika ve Malabar'ın da bulunduğu konusunda hemfikirdirler. Ancak bu olaya dair kesin delillerin olmaması nedeniyle bazı tarihçiler ise bu iddiayı reddetmektedirler. Melik Perumal hakkında da farklı görüşler mevcuttur. Bazı kaynaklar onun Arap Yarımadası'nın güneydoğusundaki Uman'da gömüldüğünü iddia etmektedir. Bir başka önemli tartışma konusu ise olayın Hz. Peygamber'in yaşadığı dönemde mi yoksa daha sonraki bir zamanda mı gerçekleştiği meselesidir. Bazı Malabar halkı arasında yaygın olan görüş, olayın Hz. Peygamber'in döneminde meydana geldiği yönündedir. Hatta bu olayın Hicrî üçüncü asırdan önce meydana gelmiş olamayacağına dair görüşler bulunmaktadır.⁷²⁵ Bu konuda farklı görüşler olsa da, Malabar hükümdarının türbesinin Uman'da bulunduğu dair kesin bir kanıt bulunmamaktadır. Bazı tarihçiler, Melik Perumal'ın varlığına dair kayıtların bulunmaması ve olayın gerçekleştiği zamanın tartışmalı olması nedeniyle bu hikâyeye şüpheyile yaklaşmaktadırlar. Ayrıca, bahsedilen şahsın Abdurrahman Samiri

⁷²² Muhammad Hamidullah, "Cultural and Intellectual History of Indian Islam", *Die Welt des Islams, Journal of Brill* 3/4(1954),128.

⁷²³ Kadiri, *Malabarse Arabonka Ta'alukat*, 13-14.

⁷²⁴ Kesari Balakrishna Pillai, *Outlines of the Proto-Historic Chronology of Western Asia : With Some Historic Chronology of Ancient India Appended to It* (Thiruvananthapuram: Dept. of Publications, University of Kerala, 2009), 44-50.

⁷²⁵ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 29-30.

olmadığı da belirtilmektedir.⁷²⁶ Ayrıca Samiri, ticaret ve Arap tüccarları için daha fazla gemi üretmek niyetiyle İslâm'ın yayılışına da destek vermiştir. Melik, Malabar sahilindeki her balıkçı ailesinden bir veya daha fazla kişinin Müslüman olmasını istemiştir.⁷²⁷

İngiliz şarkiyatçı Arnold,⁷²⁸ *Tuhfet'ül-Mücahidin* eserinden yararlanarak, İslâm'ın güney Hindistan'da İranlılar ve Araplar aracılığıyla deniz ticareti yoluyla yayılmaya başladığını iddia etmektedir. Arnold ayrıca, İbn Batuta'nın Malabar kasabalarına yaptığı seyahatler sırasında burada fıkıh ilmiyle uğraşan âlimlerle karşılaştığını ve bu âlimlerin İslâm'ın yayılmasında rol oynadığını belirtmektedir.⁷²⁹

Hindistan'ın güney bölgesinde İslâm'ın tanınırlığı, diğer bölgelere göre daha eski tarihlere dayanmaktadır. Kuvvetle muhtemeldir ki Araplarla Güney Hindistan arasında İslâm öncesi dönemde var olan ticari ilişkiler, İslâm dinî geldikten sonra da devam etmiştir. Bu gerçek İslâm'ın bu bölgede erken dönemlerden itibaren duyulduğunu ve belki de inananların olduğunu düşünmemize imkân tanır.⁷³⁰

Logan gibi araştırmacılar, Malabar'da İslâm'ın gelişinin daha sonraki dönemlere denk geldiğini iddia etmektedirler.⁷³¹ Ancak, bu iddiaya karşı İbn Battûta'nın seyahatnamesindeki bazı kayıtlar delil gösterilebilir. Örneğin, İbn Battûta 'Kuveyl' adlı Kottayam kralının atalarından birinin İslâm'a dönme hikâyesini kaydetmektedir.⁷³² Hükümdarların Müslüman tüccarlara gösterdiği hoşgörü, İslâm'ın bölgeye girmesini kolaylaştırdı. Melîbârî, bu durumu şöyle ifade etmektedir: "İslâm dininin yayılması dünya genelinde gerçekleşti ve Allah, Malabar halkına zorlama ya da baskı uygulamadan, İslâm'ı kendi istekleriyle kabul etmeleri için bir fırsat sundu. Bu sayede İslâm, bölgede kök saldı ve taraftar sayısı arttı".⁷³³

Kanaatimizce, Güney Hint kralı ve onun İslâmlaşması hakkında net bir bilgi yoktur. Bazı kaynaklarda ismi geçse de, bu kaynakların güvenilirliği ve tutarlılığı konusunda ihtilaflar vardır. Melîbârî'nin Perumal olayını hicrî ikinci asırda meydana geldiği iddiası

⁷²⁶ Innes, *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans, 41–42.

⁷²⁷ Innes, 190,398.

⁷²⁸ Semavi Eyice, "Arnold, Sir Thomas Walker", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1991) 3/390–391.

⁷²⁹ Arnold, *The Preaching of Islam: A History of the Propagation of the Muslim Faith*, 199–201.

⁷³⁰ KK Muhammad Abdul Kareem, *Cheraman Perumal* (Calicut: Kozikode,1956), 75; Malayamma, *Kasarkod Muslimkalude Charithram*, 56.

⁷³¹ Logan, *Malabar Manual*, 196.

⁷³² Dunn, Ross. *The Adventures of Ibn Battuta: A Muslim Traveler of the 14th Century*, 379.

⁷³³ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücahidin*, 12.

tartışmalıdır. Tacüddin adlı bir kralın İslâm'ı benimseyerek Peygamber zamanında Mekke'ye gitmiş olması ve mezarının Yemen'de bulunması önemli bir detaydır. Ancak, hanedanlığın son Çeraman Perumal, hicrî ikinci asırdan sonra Medine'ye gitmiş ve Hz. Peygamberle hiç karşılaşmamıştır. Siyer kaynaklarında bir Hint kralının isminin geçmemesi normaldir, çünkü birçok sahabe de isimsiz kaydedilmiştir. Bu bilgiler ışığında, Perumal olayının tarihini ve kapsamını kesin olarak belirlemek zordur. Ancak, Hz. Peygamber'in çağında Güney Hindistan'ın Araplarla ticari ilişkileri olduğu bilinmektedir.⁷³⁴ Bu tür anlatılar, genellikle İslâm'ın erken dönemlerde bölgeye yayılmasıyla ilgili inanç ve kültürel mirasın bir parçası olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla, bu hikâyeye dair bir kanaat belirtmek zordur ve daha çok inançla bağlantılı olarak değerlendirilmelidir.

⁷³⁴ İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, 1/138 -141; Amr b. Bahr el-Câhiz, *Kitâbü't-Tebassur bi't-Ticâre*, nşr. H. H. Abdülvehhâb, (Kahire: Mektebetü'l kanji, 1931), 1/25-26; Nüveyrî, *Nihâyetü'l-Ereb fî fûnûni'l-Edeb*, 1/ 223, 237.

3. BÖLÜM: GÜNEY HİNDİSTAN'DA İSLÂMİYET'İN YAYILMA YOLLARI

3.1. Deniz Ticareti Yoluyla

Güney Hindistan'da İslâmiyet'in yayılışında deniz yolu, fetih yolundan daha önemli bir rol oynamıştır. İslâm'ın ilk dönemlerinde, Hint Okyanusu üzerinden Hindistan'a ulaşan Arap tüccarlar ve denizciler bu bölgeye İslâm'ı ulaştırmışlardır. Bölgeye ticaret amacıyla gelen Müslüman tüccarlar, Hindistan'da yaşayan topluluklar arasında İslâm'ın tanınmasına ve kabul edilmesine zemin hazırlamışlardır.

Hindistan genelinde İslâmiyet'in yayılış süreci incelendiğinde dikkat çeken nokta tarih kaynaklarında genellikle fetih yolu üzerine odaklanması ve deniz yoluyla ilgili bilgilerin eksikliğidir. Ancak bu durum, İslâmiyet'in Hindistan'daki yayılışının sadece fetih yoluyla gerçekleştiği anlamına gelmez. İlk dönemdeki tarih eserlerindeki bu eksiklik, Hindistan'da deniz yoluyla İslâmiyet'in yayılmasının daha az belgelenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Deniz yoluyla Hindistan'a ulaşan Müslüman tüccarlar ve denizciler, ticaret faaliyetleri ve kültürel etkileşim aracılığıyla İslâm'ın bölgede tanınmasını sağlamıştır. Hint Okyanusu üzerindeki ticaret rotaları, deniz yolunu kullanan Müslüman tüccarların Hindistan'a ulaşmasını kolaylaştırmış ve böylece İslâm'ın yayılmasına katkıda bulunmuştur. Bu dönemde gerçekleşen deniz ticareti ve kültürel alışveriş İslâm'ın Hindistan'daki ilk takipçilerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bundan dolayı deniz yolunun etkilerini anlatmaya karar verdik.

3.1.1. İslâmiyet'in Ulaşmasında Deniz Ticaretinin Önemi

İslâmiyet'in Hindistan'a ulaşması ve yayılması yolları incelediği zaman İslâm'ın bu coğrafyaya üç farklı şekilde ulaştığı görülmektedir. İlk olarak, İslâm fetihler yoluyla bu coğrafyanın bir kısmına yayılmıştır. Bu fetihler, genellikle Müslüman komutanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. İkinci olarak, Hindistan'da İslâm'ın yayılması, Müslüman hükümdarlar ve Sûfiler tarafından yapılan tebliğ faaliyetleri sayesinde olmuştur. Her dönemde, Hindistan'da İslâm'ın yayılmasında başta Sûfiler olmak üzere yapılan tebliğ faaliyetlerinin büyük etkisi olmuştur. Sûfiler, İslâmiyet'i halka anlatmak ve yaymak için çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Üçüncü olarak, Malabar bölgesine

gelen Müslüman tüccarlar ve seyyahlar aracılığıyla İslâm bu coğrafyaya ulaşmıştır. Malabar, Hindistan'ın güneybatısında yer alan bir bölgedir ve bu bölgede İslâm'ın yayılması, Müslüman tüccarların ve seyyahların etkisiyle gerçekleşmiştir. Bu tüccarlar ve seyyahlar, İslâm'ın öğretilerini bölgede yayarak halkı etkilemiştir.⁷³⁵ Bu üç yolla Hindistan'da İslâm'ın yayılması, bölgenin kültür ve tarihinde önemli bir yere sahiptir. Güney Hindistan'da da İslâmiyet'in yayılma yolu, kuzey bölgelere göre farklıdır. Güney Hindistan'da İslâmiyet, deniz vasıtasıyla yayılmıştır.⁷³⁶

İslâm tarihi boyunca, Hindistan'a yönelik askerî seferler gerçekleştirilmiştir. Bu seferlerin Hz. Ömer (634-644), Hz. Osman (644-656) ve Hz. Ali (656-661) dönemlerinde gerçekleştirildiği doğrudur. Hz. Ömer döneminde Osman b. Ebi'l-Âs, Hindistan'ın güneyinde bulunan Tâna'ya, ardından Hakem b. Ebi'l-Âs Gucerât'a bağlı Baros (Bervas) şehrine seferler düzenlemişlerdir.⁷³⁷ Bu seferlerin gerçekleştirilmesinde Hz. Peygamber'in Hindistan hakkında söylediği hadislerin etkili olduğuna dair rivayetler bulunmaktadır.⁷³⁸ Bu hadislerde İslâm'ın Hindistan'a yayılması ve buranın fethi hakkında bazı bilgiler yer almaktadır. Ancak, bu hadislerin doğruluğu ve tarihsel geçerliliği hakkında ciddi tartışmalar mevcuttur.⁷³⁹

Haccâc b. Yûsuf (ö. 95/714), Emevî halifesi Velid b. Abdulmelik (ö. 132/749-50) döneminde Irak valisiydi. Hindistan'ın Sind bölgesine sefer düzenlemesi için Muhammed b. Kâsım es-Sekafi'yi görevlendirdi. Muhammed b. Kasım, 92 (710/711) yılında 6.000 kişilik bir orduyla birlikte Hindistan'a gitti ve Sind bölgesinde yer alan Mukran ve Deybül'ü ele geçirerek bölgenin fethi için önemli bir adım atmış oldu.⁷⁴⁰

Muhammed b. Kâsım es-Sekafi tarafından ele geçirilen Sind bölgesi, İslâm'ın Hindistan'da yayılmasına zemin hazırlamıştır. Daha sonra, Abbâsîler (758-1258),

⁷³⁵ Jervoise Athels Tâna Baines, *General Report on the Census of India, 1891* (London: Her Majesty's Stationery Office, 1893), 167; T.W Arnold, *The Preaching of Islam: A History of the Propagation of the Muslim Faith*, 2/193; Eyüp Baş, *Kitap Tanıtımı; Arnold, Thomas Walker Tarihi, İntişar-ı İslâm* (İstanbul: Sebülürreşad Kütüphanesi Neşriyatı, 1982), 719.

⁷³⁶ Eaton, *The Rise of Islam and the Bengal Frontier, 1204-1760*, 82.

⁷³⁷ Belâzürî, *Fütûhu'l-Büldân*, 138; Tırâzî, *Mevsû'atü't-Târihi'l-İslâmî ve'l-Hadâreti'l-İslâmiyye li-Bilâdi's-Sind ve'l-Bencâb fi 'ahdi'l-'Arab*, 130,131; İbn Hazm, *Cevâmi'u's-Sîre ve Hamsü Resâ'ile Uhrâ*, 1/349.

⁷³⁸ Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, thk. Hasan Abdul Mun'im Şelebi, 4/ 302.

⁷³⁹ Bu konuda yapılan tartışmalar hakkında bilgi için bkz. Malayamma - Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam* (Kerala: Asas Books, 2009), 3-6.

⁷⁴⁰ Detaylı bilgi için bkz. Belâzürî, *Fütûhu'l-Büldân*, 441-442; Ali b. Hâmid b. Ebû Bekir Kûfî, *Fethu's-Sind* (Dimask: Dârü'l- Thalâs, 1991), 113-119; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil fi't-Târih*, thk. Yusuf el-Dakak, 4/250; Mîr Muhammed Ma'sûm, *Târih-i Sind: Târih-i Ma'sûmî*, 4-6; Atulananda Chakrabarti, *Hindus and Musalmans of India* (London: Thacker, Spink and Co, 1933), 63.

Gazneliler (963-1186), Gurlular (1000-1215), Delhi Sultanlığı (1206-1526) ve Babür İmparatorluğu (1526-1858) gibi birçok İslâm devleti, Hindistan'da farklı bölgeleri fethetmiş ve yönetmiştir.⁷⁴¹ Hindistan'a yapılan askerî seferlerin nedenleri arasında, dinî sebeplerin yanı sıra ekonomik ve siyasî nedenleri göz ardı etmemek gerekir. Özellikle, Hindistan'ın zenginlikleri ve İslâm'ın yayılması açısından stratejik önemi, bu seferlerin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynamış olmalıdır.

Özellikle, Gazneliler ve Gurlular, Hindistan'ın İslâmlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Gazneli hükümdarı Mahmud (998-1030), 11. yüzyılda Hindistan'a 17 sefer düzenlemiş ve bu seferlerde birçok şehri ele geçirmiştir.⁷⁴² Bu sırada Hindistan'da, idarecileri "Caypal", "Ray" veya "Raca" gibi unvanlarla anılan Budist Hinduşahi hanedanlığı hüküm sürmekteydi. Bu hanedanlık, Mahmud'un Hindistan seferleri sırasında onunla mücadele etmişlerdir.⁷⁴³ Gurlular ise, 12. yüzyılda Hindistan'ı ele geçirmiş ve daha sonra Delhi Sultanlığı kurulmuştur. Babür İmparatorluğu da, 16. yüzyılda Hindistan'ı fethederek İslâm'ın Hindistan'da yayılmasına katkı sağlamıştır.⁷⁴⁴ Hindistan'da İslâmiyet'in yayılışı uzun bir süreç aldı ve bu süreç oldukça karmaşıktı. Güney Hindistan bu coğrafyada İslâmiyetin ulaştığı ilk bölgedir. Bu sebepten İslâmiyet'in Güney Hindistan'a özellikle bu bölgede önemli bir eyalet olan Kerala'ya ulaşması ve yayılması tarihçiler ve araştırmacılar arasında merak konusu olmuştur. Kerala'de İslâmiyet'in yayılışı, Arap tüccarların bölgeye gelmesiyle başlamıştır. Arap tüccarlar, ticaret yaptıkları Kerala bölgesinde İslâm'ı tanıtmışlardır. İslâmiyet'in Kerala'da yayılması oldukça yavaş ve istikrarlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Kerala'daki yerel halkın Hinduizm, Hristiyanlık ve Caynizm gibi diğer dinlere olan bağlılığı, İslâmiyet'in yayılmasını kolaylaştırmıştır. Ancak yine de Kerala'da İslâmiyet'in yayılması, Arap tüccarların ticari faaliyetleriyle ve İslâm'ın barışçıl mesajıyla gerçekleşmiştir.⁷⁴⁵

Arapların Hindistan'ın güney sahil bölgesindeki Malabar limanlarına yaptıkları ticari seyahatler, İslâm'ın Güney Hindistan'da yayılmasında önemli bir etkidir. Arapların bu

⁷⁴¹ Halîfe b. Hayyât, *et-Târîh*, 1/117, 191, 205- 212, 318, 416-417; Şêr Kâni, *Tuhfetü'l-Kirâm*, 22-23; Ali Üremiş, "Sind'de İslâm Fetihleri I", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD)*, (2017), 37/ 484.

⁷⁴² M. Hanefi Palabıyık, "Gaznelilerin Hindistan Seferleri", *EKEV Akademi Dergisi* 32/ (2007), 142-151.

⁷⁴³ M. Hanefi Palabıyık, *Gazneli Devleti Saray Teşkilatı* (Erzurum : Atatürk Üniversitesi, 1996), 17.

⁷⁴⁴ Richard Maxwell Eaton, *The Rise of Islam and the Bengal Frontier, 1204-1760* (Berkeley: University of California Press., 1993), 86-89.

⁷⁴⁵ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 40, 51.

seyahatleri, bölgedeki yerel halkla olan ilişkilerini geliştirdi ve İslâm'ı tanıtmalarına yardımcı oldu. Arapların ziyaretleri sırasında, bölgedeki Müslüman tüccarlar aracılığıyla İslâm'ın mesajı yayılmaya başladı. İslâm, Arap tüccarlar aracılığıyla ticaret yapan yerel halk arasında giderek daha popüler hale geldi. Ayrıca, Arapların Hindistan'ın güneyindeki Sri Lanka-eski adıyla Seylan-topraklarında bulunan Hz. Adem Dağına yaptıkları ziyaretler de⁷⁴⁶ İslâm'ın Güney Hindistan'da yayılmasında etkili olmuştur. Araplar, bu ziyaretlerinde İslâm'ı tanıtmışlar⁷⁴⁷ ve yerel halkı İslâm'ın barışçıl mesajıyla etkilemişlerdir. Arapların Hindistan'ın güney sahil bölgesindeki Malabar limanlarına yaptıkları ziyaretler ve Sri Lanka'ya yaptıkları seyahatler, İslâm'ın Güney Hindistan'da yayılmasında önemli bir rol oynamakla birlikte aralarındaki iletişimi de artırmıştır.

M.S. 1. yüzyılın ortalarında Mısırlı bir tüccar tarafından kaleme alınan eserde Doğu Afrika kıyılarından Hindistan'a uzanan deniz ticaret rotalarını anlatmaktadır. Bu eserde yer alan bilgiler Güney Hindistan ile Araplar ve Romalılar arasında mevcut olan deniz ticaret bağının tarih öncesine kadar uzandığını ve çok güçlü olduğunu göstermektedir.⁷⁴⁸ İslâm öncesi dönemde Umman'daki Suhâr⁷⁴⁹, Nezve (Nezvâ)⁷⁵⁰ ve Debâ⁷⁵¹ gibi antik kentler, Afrika ve Hindistan kıyıları ile bağlantılı önemli ticaret merkezleri haline gelmişlerdir. Bu şehirlerde bulunan limanlar Hz. Peygamber döneminde de önemli ticaret merkezleri idiler. Ayrıca, bu şehirlerde Siyahi, Hintli, Persli ve Baluci⁷⁵² gibi birçok farklı kültürden insanlar bir arada yaşamakta ve ticaret faaliyetleri için buluşmaktaydılar. Bu da Hindistan ile ticaretin gelişmesinde etkili olmuştur.⁷⁵³

Dravidler, Hindistan'ın güneyindeki bölgede yaşayan ve Hindistan'ın önemli bir parçası olan bir etnik gruptur. Suhâr, Nezve ve Debâ gibi antik kentlerin bulunduğu Umman ve çevresindeki bölge, Dravidler ile Araplar arasında tarihi bir bağlantıyı göstermektedir.

⁷⁴⁶ Ya'kûbî, *Târîhu'l-Ya'kûbî*, nşr. M. Th. Houtsma, (Leiden:1883), 1/2-3.

⁷⁴⁷ Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, nşr. Ebü'Sua'ib el- Karemi (Amman: Beythu'l Afkaru' Devliya, 2019), 1/ 44-45; Mes'ûdî, *Mürûcü'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*, 1/ 28; İbnü'l-Fakîh, *Kitâbü'l-Büldân*, nşr. Yûsuf el-Hâdî, 1/ 61, 65-66, 72, 536; Sa'lebî, *Arâ'isü'l-Mecâlis: Kısasü'l-Enbiyâ* (Khaire: el-kütüb, 1301), 1/ 21; Süleyman Hayri Bolay, “Âdem”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 1/ 363.

⁷⁴⁸ *The Periplus of the Erythraean Sea: Travel and Trade in the Indian Ocean by a Merchant of the First Century*, trc. Wilfred H. Schoff (New York: Longmans, Green, And Co. Fourth Avenue & 10th street, 1912), 1/ 6.

⁷⁴⁹ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 3/ 393.

⁷⁵⁰ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 5/ 281.

⁷⁵¹ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 2/ 435.

⁷⁵² Kökeni Pakistan, doğu İran ve güney Afganistan'dan olan halk.

⁷⁵³ Cevad Ali, *el-Mufasssal fî Tarihi'l-Arab Kable'l-İslâm* (Bagdat: Bagdat Üniversitesi, 1993), 1/ 174.

Nitelik bu bölgede yapılan kazılarda bulunan Dravid kemik kalıntıları,⁷⁵⁴ bu iki toplumun birlikte yaşadıklarına ve aralarındaki tarihi bağlantıya güçlü bir delil olarak kabul edilebilir.

Sebastian R. Prange gibi çağdaş araştırmacılar Hindistan'ın güneyindeki Müslüman toplulukların ticari ve sosyal faaliyetlerine odaklanmış ve Hint Okyanusu'ndaki ticari ve dinî bağların oluşumunu tartışmışlardır.⁷⁵⁵ Prange'e göre Hint Okyanusu'nun ticaret yolları, farklı kültürlerin, dillerin ve dinlerin bir arada yaşamasına ve etkileşimde bulunmasına olanak sağlamıştır. İslâm'ın yayılması da ticaret yoluyla gerçekleşmiş ve Malabar Sahili'ndeki Müslüman topluluklar bu sürecin önemli aktörleri olmuştur. Bu topluluklar, yerel gelenekleri İslâmi uygulamalara dâhil ederek kendi kültürlerini oluşturmuş ve bu sayede hem ticari hem de kültürel açıdan zengin bir ortamın oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. Ayrıca, bu bölgelerde bulunan pazarlar, farklı dinî ve kültürel özelliklere sahip insanları bir araya getirerek, ticaretin yanı sıra farklı kültürler arasında etkileşim ve alışverişin de gerçekleşmesine neden olmuştur. Örneğin, bu bölgelerdeki Hindu, Budist ve İslâmi kültürler arasında etkileşimler ve kültürel alışverişler gerçekleşmiştir.⁷⁵⁶

Rowlandson'un *Tuhfetü'l-mücâhidîn* İngilizce'ye tercüme edilmiş eserinde, Güney Hindistan'da yaşayan İran'dan gelen Yahudiler ve Mezopotamya'dan gelen Hristiyanlar, bölgedeki Müslüman tüccarlarla temas halindeydi.⁷⁵⁷ Bu temas, Müslüman tüccarların bu topluluklarla ticaret yapmalarına ve dolayısıyla onların dinleri ve kültürleri hakkında bilgi edinmelerine neden olmuş, bu etkileşimler, Güney Hindistan'da farklı dinlerin ve kültürlerin bir arada yaşadığı zengin ve çeşitli bir toplumsal dokunun oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Sonuç olarak, Hindistan'da İslâmiyet'in yayılmasında deniz ticaretinin önemi büyüktür. Güney Hindistan'ın Malabar Sahili, bölgesel bir aktarma noktası olarak ticaretin artmasına ve İslâmiyet'in bölgeye yayılmasına katkı sağlamıştır. İslâm'ın Hindistan'a girişi, ticari faaliyetlerin yanı sıra sosyal, kültürel ve dinî etkileşimler sonucu

⁷⁵⁴ Ali, *el-Mufasssal fî Tarihi'l-Arab Kable'l-Islam*, 1/ 219.

⁷⁵⁵ R. Michel Freener - Terenjit Sevea (ed.), *Islamic Connections, Muslim Societies in South and South East Asia* (Singapore: Institute of South East Asian Studies, 2009), 1/ 9.

⁷⁵⁶ Sebastian R. Prange, "Like Banners on the Sea: Muslim Trade Networks and Islamization in Malabar and Maritime Southeast Asia", *Islamic Connections: Muslim Societies in South and Southeast Asia* January (2009), 25–26.

⁷⁵⁷ Melibârî, *Tohfut-ul-Mujahideen: An Historical Work in the Arabic Language*, trc. Lieut M. J. Rowlandson, 47.

gerçekleşmiştir. İran'dan gelen Yahudilerin ve Hristiyanların bu bölgeye yerleşmesi de bölgedeki İslâmi etkileşimleri artırmıştır. Bu süreç, Hindistan'ın tarihinde önemli bir kilometre taşı olmuştur ve Hindistan'daki İslâmiyet'in oluşumunda önemli bir rol oynamıştır.

3.1.2. Arabistan-Güney Hindistan Arasındaki Ticari İlişkiler

Arap-Güney Hint ticari ilişkileri, yüzyıllar boyunca süregelen tarihi, kültürel ve ekonomik bağlara dayanan bir ilişki ağıdır. Bu başlığın altında Arap ülkeleri ile Güney Hint ülkeleri arasındaki ticari ilişkilerin kökenlerini, gelişimini, önemini ve etkilerini inceleyeceğiz. Bu ilişkiler, tarihsel olarak zengin baharat ticareti, deniz yollarının keşfi ve etkileşimin artması gibi faktörler tarafından şekillenmiştir. Hourani'ye göre⁷⁵⁸ Araplar, ağaç gibi malzemeler kullanarak tekneler ve sandallar yapmış ve denizde balık tutmuşlardır. Ayrıca deniz altından inci çıkarma ve düzgün kürek çekme konusunda da yetenek kazanmışlardır. Bu sayede deniz ticaretini ve seyahatlerini de geliştirmişlerdir.⁷⁵⁹ İbn Haldûn'un eserinde, Benî İsrâîl zamanında Hz. Süleyman'ın törenlerinde, Hindistan'dan gemilerle getirilen altın, gümüş, ticari mallar, filler, maymunlar ve papağanlar bulunduğu söylenmektedir.⁷⁶⁰

Câhiz'e (ö.255/869) göre Hindistan'dan getirilen ürünler arasında baharatlar, egzotik hayvanlar, fil yavruları, kaplan derileri, kırmızı yakutlar ve değerli beyaz sandal ağacı ve Hindistancevizi bulunmaktadır.⁷⁶¹ Hindistan'dan gelen ithal ürünler arasında ağaçlar, kafur, misk, karanfil, kakkola, palmiye yaprağından yapılan giysiler ve Kadıfe giysileri de sayılır.⁷⁶² İslâm öncesinde Hindistan'ın baharat, ipek ve diğer lüks malları Arap tüccarlar için önemli bir ticaret malı olmuştur.⁷⁶³ Arap coğrafyacılarından Mes'ûdî (ö.345/956) pirinç yiyen Hintlilerden bahseder ve Balhara ülkesinde İslâm'ın

⁷⁵⁸ İlhan Kutluer, "Hourani, George Fadl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/ 256-257.

⁷⁵⁹ Hourani, *Arab Seafaring : In the Indian Ocean in Ancient and Early Medieval Times*, 3-4.

⁷⁶⁰ İbn Haldûn, *Kitâbü'l- İber*, 2/113.

⁷⁶¹ Amr b. Bahr el-Câhiz, *Kitâbü't-Tebassur bi't-Ticâre*, 1/25.

⁷⁶² Hurdâzbih, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, 70.

⁷⁶³ George F. Hourani, *el'Arab Val'milahat'fil Muhit el'Hindi*, trc.Yakûb Bakr (kairo: Franklin, 1951), 34.

gelişmekte olduğunu belirtir.⁷⁶⁴ Ancak, Miller'in görüşüne göre, Mes'ûdî Güney Hindistan'ı ziyaret etmemiş ve notlarını Süleyman'a dayandırmıştır.⁷⁶⁵

İslâm'ın Hindistan'da yayılmasında, eski tarihlerdeki Arap-Hint ilişkileri ve ticari faaliyetler büyük bir rol oynamıştır. Bu konuda bilgi veren en eski kaynaklar arasında, Arapça'da Zut, Hinduca'da Cât adı ile anılan bu bölgenin, Hindistan'ın güneydoğusunda yer aldığı düşünülmektedir.⁷⁶⁶ Zutlar hakkında farklı rivayetler olsa da, Buhârî'nin (ö. 256/870) *el-Câmi 'u's-sahîh* adlı eserinde geçen bir rivayete göre Hz. Peygamber, Hz. Âdem ve Mûsâ'yı Zutlar'a benzettiği rivayetler de bulunmaktadır.⁷⁶⁷ Ayrıca, hasta olan Hz. Âişe'nin Zutlar'a mensup bir hekimden tedavi için yardım istediği rivayet edilir.⁷⁶⁸ Bu tür rivayetlerden anlaşıldığına göre, Araplar ve Hintliler arasındaki ilişkilerin, ticari faaliyetlerle birlikte, çok eski zamanlara dayandığı söylenebilir.

Arap tüccarlar, Hindistan'ın Malabar Sahili'nde bulunan liman kentleriyle ticaret yapmaktaydılar.⁷⁶⁹ Bu liman kentleri, Hindistan'ın güneybatı kıyısında bulunur ve özellikle baharatlar, bahçe ürünleri ve kumaşlar gibi zengin ticari kaynaklara sahiplerdir.⁷⁷⁰ Arap tüccarların Malabar Sahili'nde yerleşmeleri, İslâm'ın bu bölgede yayılmasına katkıda bulundu.⁷⁷¹ Arapların Hindistan ile ticari ilişkileri, Müslüman dünyasıyla kültürel ve ticari bağlarını güçlendirdi. Özellikle, Hint alt kıtasının güneybatısında bulunan Malabar Sahili, İslâm dünyası ile Hint kültürü arasında bir köprü görevi gördü. Bu ticari ilişkiler, Hindistan'ın İslâm kültürü ve uygarlığına olan ilgisini artırdı. Ancak, Arapların Hindistan ile ilişkileri sadece ticari değildi. Bazı Arap müslüman tüccarları, İslâm dinini Hindistan'a yaymak için tebliğ faaliyetlerinde bulundular.⁷⁷²

Arap Yarımadası sahillerinin Hint Okyanusu etrafındaki yerlerde ticareti, Mezopotamya ve İndus Vadisi uygarlıklarının düşüşünden sonra önem kazanmıştır. Bu ticaret faaliyetleri çok çeşitli halkları bir araya getirmiştir; Yunanlı, Romalı, Arap, Hintli

⁷⁶⁴ *El-Mas'udi's Historical Encyclopedia "Meadows of Gold and Mines of Gems*, trc. Aloys Sprenger (London: Oriental Translation, 1841), 388.

⁷⁶⁵ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 46.

⁷⁶⁶ Halil b. Ahmed, *Kitâbü'l- 'Ayn* (Beirut: Dârül-Kütübü'l-ilmîyye, 2003), 2/181; Bazmee Ansari, "Zutlar", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2013), 44/514.

⁷⁶⁷ Muhammed b. İsmâil Buhârî, *Sahîh-i Buhârî* (Beirut: Dârü İbn kesir, 2002), 853.

⁷⁶⁸ Muhammed b. İsmâil Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (Saudi: Mektebeti'l- Delil, 1997), 81-82.

⁷⁶⁹ Bîrûnî, *Tahkîku mâ li'l-Hind*, 162.

⁷⁷⁰ Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, 5/192.

⁷⁷¹ Eaton, *The Rise of Islam and the Bengal Frontier, 1204-1760*, 130.

⁷⁷² Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28.

insanların yanı sıra Swahili kıyılarından Malay topraklarına kadar tüm Hint Okyanusu boyunca bulunan insanlar bu ticari faaliyetlerde yer almıştır. Yaklaşık M.Ö. 400'den itibaren Hintli ve Arap denizcilerin doğrudan Kızıldeniz ağzından Hindistan'a gittiğine dair kanıtlar bulunmaktadır.⁷⁷³

Kerala'nın baharatları, değerli taşları, hayvanları ve dağ ürünleri dünya genelinden tüccarları cezbetmiştir. Hz. Süleyman (M.Ö. 1000) zamanından beri Mısır'dan Hiram ve Tarşış (Tharshish) donanma sayesinde Kerala bölgesine üç yılda bir fildişi, maymun ve tavus kuşu ticareti için gelirlerdi.⁷⁷⁴ Hindistan yerli halkı, genel olarak diğer ülkelerle ve özellikle Araplarla dostane ilişkiler sürdürmüştür.

Antik çağda, ticaret yolları ve Hindistan'ın ürettiği değerli mallar hakkında önemli bir kaynak olan *The Periplus of the Erythraean Sea* adlı eser, Hindistan'ın birçok zengin ticaret malına sahip olduğunu belirtmektedir. Örneğin, baharatlar, mücevherler, ipek, pamuklu kumaşlar, kıymetli taşlar, bal, şeker, hint yağı, püskül, ağaç reçineleri, deniz kabukları ve fildişi gibi birçok ürün Hindistan'da üretilir. Eserde ayrıca, gemilerin seyahatlerini kolaylaştırmak için limanlar, seyir rotaları, rüzgârlar ve kıyı şartları hakkında da bilgi verilmektedir.⁷⁷⁵ Güney Hindistan'da bulunan Muziris (şimdiki Kodungallur), Tyndis (şimdiki Tanur) ve Nelcynda (şimdiki Kadalundi) gibi önemli limanlar tanımlanmaktadır. Bu limanlarda malları alınıp satılmaktadır. Ayrıca, bölgedeki ticaret hacmi ve tüccarlar hakkında da bilgi sunulmaktadır.⁷⁷⁶ Malabar bölgesi, antik dünya ticaretinde önemli bir yer tutmuştur ve bu eserde de bölgedeki ticaretin nasıl yapıldığı hakkında önemli malumatlar kaydetmektedir.

İbn Manzûr (ö. 711/1311) *Lisânü'l-'Arab* sözlüğünde biberle ilgili bize Arap şairinin şiirini aktarmaktadır. Bu biber, Hint bölgesinde yetiştirilen ve Arap tüccarların ticaret yaptığı bir ürün olarak geçmektedir.⁷⁷⁷ Bu bilgi, İslâm öncesi dönemde Arabistan'da biberin mevcut olduğunu ve Araplar'ın Kerala ile ticari bağlantılarının olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Kerala baharatları Araplar tarafından iyi biliniyordu. Hint Okyanusu'ndaki bir başka ülke olan Sri Lanka (Seylan) da, inci ve değerli taşlarıyla biliniyordu. 399-414 yılları arasında yaşamış olan Çinli seyyah Fa-hien, 414 yılında

⁷⁷³ Pearson, "Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries", 318.

⁷⁷⁴ K.V. Krishna Ayyar, *A Short History Of Kerala* (Ernakulam: Pai & Co., 1996), 1; Logan, *Malabar Manual*, 1/ 246-247.

⁷⁷⁵ *The Periplus of the Erythraean Sea*, 12.

⁷⁷⁶ *The Periplus of the Erythraean Sea*, 203-208.

⁷⁷⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-'Arab* (Beyrut: Dâru Sâdir, 1993), 2/348, 11/532.

Seylan'da birçok Güney Arabistanlı tüccarın varlığına şahitlik etmiştir.⁷⁷⁸ Malabar Sahili, Arapların ticaret ve iş için Sri Lanka'ya seyahat ettikleri bir geçiş noktasıydı⁷⁷⁹ ve bu, Araplarla Kerala arasındaki bağları daha da güçlendirdi. Araplar ve Kerala'nın racaları birbirleriyle barış ve uyum içinde yaşıyorlardı. Toplumsal ayrılıklar ve dinî ayrımcılıklar yoktu. Kerala'nın yerli halkı için komünalizm ve dinî fanatizm, Avrupalıların 1498'de gelmesine kadar tanındık değildi. Melibârî'nin ifade ettiği üzere, Hindu yöneticiler Müslümanlara büyük saygı gösterirler ve değer verilirlerdi. Bu saygının temel nedeni, ülkenin büyük ölçüde Müslümanlar tarafından inşa edilmesi ve geliştirilmesi idi. Devlet tarafından müezzinlerin ve kadıların maaşları ödenmekteydi.⁷⁸⁰ Sâsânîler döneminde Kızıldeniz'de denizcilik faaliyetleri ve Bâbülmendeb Boğazının önemi artmıştır.⁷⁸¹ Yunanlılar ve Romalılar Mısır'ın kontrolünü ele geçirdikten sonra Kızıldeniz, güçlü filolarla korunan bir Greko-Roma-Bizans denizi haline gelmiştir. Bu ticaret faaliyetleri daha sonra İran, Körfez bölgesi ve Hint Okyanusu'nda da devam etmiştir. İran, Hindistan ve Sokotra kıyılarında Nasturi Hristiyanlar tarafından birer kilise kurulmuş ve bu kiliselerin faaliyetleri zamanla artmıştır. Ticaretin en önemli maddelerinden biri olan ipek, yönetici sınıf, kilise adamları ve elit sınıf için lüks kıyafetlerden biri olarak kabul edilmiştir. Habeş Denizi, Afrika, Batı ve Güney Arap kıyıları arasında gemi seferlerinin yapıldığı bir deniz olarak öne çıkmaktadır.⁷⁸² Kızıldeniz'deki Al-Jar bölgesi, Habeşistan, Mısır, Aden, Çin ve Hindistan'ın geri kalanından gemilerin gelip gittiği bir liman olarak bilinmektedir.⁷⁸³

Hız. Ya'kûb'un oğlu Hız. Yûsuf'un Mısır'da ticaret yaptığı ve Hindistan'a seyahat ettiği anlatılır.⁷⁸⁴ Daha sonraki dönemlerde Arap tüccarlar, Hindistan ile deniz yoluyla ticaret yapmaya devam ettiler. Özellikle 7. yüzyıldan itibaren İslâm'ın yayıldığı dönemlerde, Araplar Hindistan'a yerleşerek ticaret kolonileri kurdu ve bölgedeki ticaretin büyük bir kısmını ellerine geçirdiler. Araplar, Hindistan ile olan ticaretlerinde özellikle baharat, kumaş ve değerli taşlar gibi ürünleri ihraç ederken, Hindistanlı tüccarlar ise oradan koku ve süs eşyaları gibi ürünleri ithal ettiler. Bu ticaret, Araplar için büyük bir zenginlik

⁷⁷⁸ *Travels of Fa-Hien, Fa-Hien's Records of Buddhistic Kingdoms*, thk. James Legge (Delhi: Oriental, 1971), 104.

⁷⁷⁹ Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 27.

⁷⁸⁰ Melibârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 35.

⁷⁸¹ Cevad Ali, *el-Mufasssal fi Tarihi'l-Arab Kable'l-Islam* (Bagdat: Bagdat Üniversitesi, 1993), 7/ 279.

⁷⁸² Ali, *el-Mufasssal fi Tarihi'l-Arab Kable'l-Islam*, 7/ 281.

⁷⁸³ Ali, *el-Mufasssal fi Tarihi'l-Arab Kable'l-Islam*, 7/ 279-281.

⁷⁸⁴ Alwaye, *el -Davet el'İslâmiyat Watatawuruha fi Şibh el-Qarat el-Hindiya*, 53-54.

kaynağı oldu ve Hindistan ile Arap dünyası arasında sıkı ekonomik ve kültürel bağlar kurulmasını sağladı.⁷⁸⁵

Araplar, Hint Okyanusu ticaretinde önemli bir rol oynadılar ve İslâmiyet'in yayılması bu ticaret faaliyetlerini etkilemedi. Arap tacirler, Kızıldeniz'in doğusunda bulunan Swahili sahilindeki kentlerle de ticaret yapmaya başladılar ve bu bölgelerde İslâm dininin yayılmasına katkıda bulundular. Ayrıca, Maldivler gibi ada ülkeleri de Arap tacirlerin uğrak noktalarından biriydi ve bu ticaret faaliyetleri bölgede İslâm dinî'nin yayılmasına katkıda bulundu.⁷⁸⁶ Araplar, denizcilik konusunda da oldukça başarılıydılar ve Hint Okyanusu'nda birçok limanın inşasına katkıda bulundular. Bu limanlar, bölgenin ticaret faaliyetlerinin artmasına ve gelişmesine katkıda bulundu. Arap denizcileri, özellikle Muson rüzgârlarından yararlanarak deniz yoluyla seyahat ediyorlardı ve bu sayede birçok farklı ülkeye ulaşabiliyorlardı.⁷⁸⁷

İbn Rüste, 9. yüzyılın sonlarında yaşayan bir gezgin ve tarihçidir ve İslâm'dan önce de Hindistan'ın doğu ülkeleri, Arap Yarımadası ve İran ile ticari ilişkileri olduğunu kaydeder. Bu gemiler, Hindistan topraklarından Dicle'ye gelir ve oradan farklı şehirlere hareket ederlerdi.⁷⁸⁸ Bu ticaret yolları, Hindistan'ın farklı kültürlerle etkileşimde olduğunu ve tarihi boyunca önemli bir ticaret merkezi olduğunu göstermektedir. Taberî ise "Hindistan'ın sahibi olan kişinin karada Araplarla denizde Hintlilerle savaştığı" zikredilir.⁷⁸⁹ İran'ın Hindistan ile ticaret yolu üzerinde olduğunu ve bu yüzden bölgenin stratejik önemine işaret etmektedir. Ayrıca, o dönemde Hindistan'ın çeşitli siyasî ve askerî mücadeleler içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, İslâm öncesi dönemde "Hindistantoprağı" olarak anılan körfezdeki Übülle limanı,⁷⁹⁰ Hindistan ile ticari ilişkilerin yoğun olduğu bir merkezdi. Ayrıca Suhâr ve Aden gibi Übülle de, İslâm'ın

⁷⁸⁵ Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 2–3.

⁷⁸⁶ Muhammed Hamidullah, *El-İlaf Veya İslamdan Önce Mekke'nin İktisadi-Diplomatik Münasebetleri*, çev. İsmail Cerrahoğlu (Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, IX, 1961), 220–221.

⁷⁸⁷ Michael Pearson, "Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries", *The New Cambridge History of Islam: The Eastern Islamic World Eleventh to Eighteenth Centuries*, thk. David O Morgan - Anthony Reid (New York: Cambridge University Press, 2011), 317, 319.

⁷⁸⁸ Rüste, *Kitâb el-A'lâku'n-Nefîse*, 7/ 94-95.

⁷⁸⁹ Taberî, *Târîhu'r-Rusûl ve'l-Mülûk*, nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl Ebrahim (Mısır: Dârü'l-Maârif, 1119), 3/348.

⁷⁹⁰ Taberî, *Târîhu'r-Rusûl ve'l-Mülûk*, nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl Ebrahim, 3/347.

yayılması döneminde İslâmi ticaret yollarının önemli bir durağı olarak hizmet vermiştir.⁷⁹¹

İstahrî, Hindistan'ın deniz kıyısındaki limanları ve bu limanlardan geçen deniz yollarını ayrıntılı bir şekilde tarif eder. Hindistan'ın batı sahilindeki limanları ve bu limanlardan Pers Körfezi'ne uzanan güzergâhları anlatır. Ayrıca, bu ticaret yolunu "Pers Körfezi'nden İran'ın kuzeybatı kıyılarına takip ederek, Hindistan'ın batısındaki Sind kıyılarına kadar devam ediyor. Son olarak, Tibet kıyılarına kadar Hindistan'ın doğu sahillerine..." sözleriyle tarif eder.⁷⁹² Bu sözleriyle İstahrî, Hindistan deniz yollarının önemini ve Asya'daki diğer ülkelerle olan ticaret bağlantısını vurgulamış olur.

Bazı İslâm âlimleri, Hz. Peygamber'in Hindistan hakkında bilgi edindiğine dair sözlü rivayetlere dayanarak bu konuda açıklamalar yapmışlardır.⁷⁹³ Arap tüccarlar, Hindistan'dan temin ettikleri malları Mısır ve Suriye yoluyla Avrupa pazarlarına ulaştırırlardı.⁷⁹⁴ Araplar, İslâm'dan önce de Sind, Gucerât ve Malabar ile ticari bağlara sahipti. Muhammed b. Habîb (ö.245/860)⁷⁹⁵ ve Ebû Alî el-Merzûkî (ö.421/1030) gibi âlimler, Umman hükümdarı Celendi b. el-Müştak döneminde, bu bölgelerden gelen tüccarların Arabistan limanlarından biri olan Debâ'ya geldiğini ve ticaret yaptığını belirtmektedir.⁷⁹⁶ Ayrıca, Suhâr'dan gelen tüccarlar da vergi ödemektedirler.⁷⁹⁷ Bu dönemde Hindistan, dünya ticaretinde önemli bir merkez olarak kabul ediliyordu ve Arap tüccarlar, bu ticaretten büyük karlar elde etmekteydiler. Bu tarihi ilişkiler, Hindistan ve Arap dünyası arasındaki ticaretin köklü ve uzun bir geçmişi olduğunu göstermektedir.⁷⁹⁸

Güney Hindistan sahilleri, Arap kıyılarıyla yakın coğrafi ve ticari bağlantılar kurmuştur. Bu bölge, Süveyş Körfezi'nden Basra Körfezi'nin başına kadar uzanan çok uzun bir kıyı şeridiyle üç taraftan sınırlanmaktadır. Bu kıyılar, Arap yarımadasının en verimli

⁷⁹¹ Athar Mubarakpuri, *Arab-O-Hind Ahd-e-Risalat Mein* (Delhi: Nadwatul-Musannefin, 1965), 21-23.

⁷⁹² İstahrî, *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-Memâlik*, nşr. M. J. de Goeje, 28-29.

⁷⁹³ Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, thk. Hasan Abdul Mun'im Şelebi (Beirut: Resalah, 2001), 4/302-303; Detaylı için bkz. Âzâd-ı Bilgrâmî, *Sübhatü'l-Mercân fî Âsâri Hindistân*, thk. Mohammed Saeed el-Turaihi (Beirut - Lebanon: Moamenquraish, 2015), 43.

⁷⁹⁴ Khaliq Ahmad Nizami, "Hindistan: Din", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 18/ 85.

⁷⁹⁵ Mehmet Sami Benli, "Muhammed b. Habîb", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara : TDV Yayınları, 2005), 30/ 533-534.

⁷⁹⁶ İbn Habîb, *el-Muhabber*, 265-266.

⁷⁹⁷ Ebû Alî el-Merzûkî, *el-Ezmine ve'l-Emkine*, nşr. Khaleel el-Mansoor (Beyrut: Dârü'l -Kütübü'l-İlmiyye, 1996), 1/384.

⁷⁹⁸ Mübârekpûrî, *Arab-wa-Hind-Ahd-i-Risalat-Main*, 13,17.

bölgeleri olan Yemen⁷⁹⁹, Hadramut⁸⁰⁰ ve Umman⁸⁰¹ ile deniz yoluyla iletişimi kolaylaştırmaktadır. Bu ticari bağlantılar, binlerce yıl boyunca Hindistan, Orta Doğu, Afrika ve Uzak Doğu arasında gerçekleşen ticaret ağının bir parçası olmuştur.⁸⁰² Ayrıca, Aden ve Suhâr gibi limanların tarih boyunca İran denizciliği açısından önemli limanlar olduğu vurgulanmaktadır.⁸⁰³ Bu bağlantılar, yelkencilik ve ticaretin gelişmesine dolayısıyla bölgenin ekonomik büyümesine katkı sağlamıştır.

İslâm'ın ilk dönemlerinde Yemen, önemli bir ticaret merkeziydi. Yemen, baharat, incir, misk, kahve ve diğer lüks malların ihracatı ile ünlüydü. Aynı zamanda, Hindistan ile Yemen arasında yoğun bir ticaret gerçekleşiyordu.⁸⁰⁴ Hintli tüccarlar, baharat, ipek ve diğer mallarını Yemen'e getiriyorlardı ve Yemenli tüccarlar da bu malları Orta Doğu ve Akdeniz'e ihraç ediyorlardı.⁸⁰⁵ Bu yüzden İslâmi dönemde, Yemen'de kurulan liman kentleri, Hindistan ve Orta Doğu'dan gelen tüccarları ağırlıyordu ve bu tüccarlar, Hint baharatları, ipek ve değerli taşlar gibi mallarını Yemen'e getiriyorlardı. Yemen, Hindistan'ın ihracatında önemli bir rol oynuyordu ve bu ticaret, Arabistan yarımadasının güneyindeki liman kentleri aracılığıyla gerçekleşiyordu.⁸⁰⁶

Hicaz, Arap yarımadasının batısında yer alan bir bölgedir. Hicaz'ın Mekke, Medine ve Taif gibi şehirleri, önemli ticaret yollarının kesiştiği noktalardaydı. Özellikle Mekke, Kâbe'nin bulunması ve yıllık olarak düzenlenen hac etkinlikleri sayesinde Arabistan yarımadasının dört bir yanından tüccarların ve ziyaretçilerin uğrak noktası haline gelmiştir. Mekke'nin tarihteki önemi, bu ticari faaliyetlerle de yakından ilgilidir. Ancak Hicaz, sadece Arabistan yarımadasının değil, çevre bölgelerin de ticaret merkezi olarak görülmüştür. Hamidullah'a göre, Arap yarımadasının ticaret ilişkilerinin büyümesinde, İran, Hindistan, Çin, Filistin ve Irak gibi farklı coğrafyalardan gelen tüccarlar önemli bir

⁷⁹⁹ Halil Kurt, "Yemen", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2013), 43/400-401.

⁸⁰⁰ Hüseyin Algül, "Hadramut", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1997), 15/65.

⁸⁰¹ Mustafa L. Bilge, "Uman", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2012), 42/140-144.

⁸⁰² George F. Hourani, *Arab Seafaring: In the Indian Ocean in Ancient and Early Medieval Times* (Princeton: Princeton University Press, 1995), 4.

⁸⁰³ Hadi Hasan, *A History of Persian Navigation* (London: Methuen & Co, LTD, 1928), 124.

⁸⁰⁴ Ahmed Amin, *Fecr-i İslâm* (Misir: Hindawi, 2012), 13,22.

⁸⁰⁵ Patricia Crone, *Meccan Trade and the Rise of Islam* (USA: Gorgias Press, 1987), 7-8.

⁸⁰⁶ Fred McGraw Donner, *The Early Islamic Conquests* (Princeton: Princeton University Press, 1981), 168.

rol oynamıştır.⁸⁰⁷ Özellikle İslâm öncesi dönemde, Hindistan'dan gelen mallar, Arabistan yarımadasında büyük bir ilgi görmüştür. Dolayısıyla, Hindistan'ın Arabistan yarımadası ile ticari ilişkileri, Hicaz bölgesinin ticari önemi ve İslâm'ın yayılmasıyla yakından ilişkilidir.⁸⁰⁸

İdrîsî (ö. 560/1165) *Nüzhetü'l-müşâtâk fi'htirâkı'l-âfâk* adlı eserinde, Arap tüccarların Hindistan ve Güney Hindistan'ın liman kentlerine düzenli olarak seyahat ettikleri, mal ticareti yaptıkları ve Hindistan'ın zengin doğal kaynaklarına, özellikle baharatlarına olan talebin bu ticarete önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.⁸⁰⁹ Hindistan'dan gelen gemiler muson rüzgârlarına göre seyahat ediyordu ve bu nedenle de yakın limanlarda mola veriyorlardı. Aden limanı, Arabistan'da bulunan en yakın limandı ve bu nedenle Hindistan'dan gelen gemiler için popüler bir demirleme noktasıydı.⁸¹⁰ Burada mallar alınıp satılıyor ve gemiler yenilenerek yola devam ediliyordu. Ardından gemiler diğer şehirlere yöneliyor ve burada da ticaret yapılıyor. Bu ticaret, Hindistan ve Orta Doğu arasında önemli bir bağlantı sağlıyordu ve Arap tüccarların daha da zenginleşmesine katkıda bulunuyordu.

Hindistan'ın Arap tüccarlar ile olan ilişkisi eskiden beri mevcut olmakla birlikte İslâmiyet'in yayılması ile birlikte bu münasebetler daha da gelişmeye başlamıştır. Kuzeyden güneye kadar Arap tüccarlar mal alıp mal satıyor ve gezip dolaşıyorlardı. Bu nedenle halk ile yakın temasa geçip İslâmiyet'in yayılmasını da sağladılar. Malabar ve çevre bölgelerdeki racalar (Hükümdar) gelen tüccarların vasıtasıyla İslâmiyet'i kabul etmişlerdir. Müslüman tüccarlar köy köy dolaşp bir taraftan alışveriş diğer taraftan da İslâmî davet yapmışlardır.⁸¹¹

Sebastian R. Prange, Müslüman tüccarların Hint Okyanusu'nun liman kentlerinde topluluklar kurarak İslâmi inançları ve uygulamaları uzak mesafelere taşıdığını belirtmektedir. Müslüman ticaret ağlarının gelişmesiyle birlikte, Müslüman toplulukların varlığı daha da artmıştır. Bu artış, amaçları kâr elde etmek olan sıradan tüccarların ticaret faaliyetleri sayesinde gerçekleşmiştir.⁸¹² Andre Wink ise, güney

⁸⁰⁷ Hamidullah, *El-İlaf Veya İslâmdan Önce Mekke'nin İktisadi-Diplomatik Münasebetleri*, çev. İsmail Cerrahoğlu, 220–221.

⁸⁰⁸ Ali, *el-Mufasssal fi Tarihi'l-Arab Kable'l-Islam*, 7/ 280.

⁸⁰⁹ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fi'htirâkı'l-Âfâk*, 54, 58-59, 67-68.

⁸¹⁰ İdrîsî, *Nüzhetü'l-Müşâtâk fi'htirâkı'l-Âfâk*, 94–95.

⁸¹¹ Mevlana Şeyh Muhammed İsma'il Panipeti, *İslâm Yayılış Tarihi*, çev. Ali Genceli (İstanbul : Toker Yayınları, 1972), 3:11, 26-27, 28.

⁸¹² Prange, *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*, 2–3.

Hindistan'da İslâmiyet'in yayılışının Hint Denizi üzerinden gerçekleşen ticaret yoluyla olduğunu belirtmektedir. Müslüman tüccarlar, ticaret yoluyla Hindistan'a gelerek burada yerleşik halklarla temas kurmuş ve İslâmî inançları yaymışlardır.⁸¹³

Michael Pearson'a göre milâttan sonra birinci yüzyılın sonuna gelindiğinde, Hint Okyanusu'ndan, Çin ve Akdeniz'e, hatta Rusya ve İskandinavya'ya kadar uzanan karmaşık ticaret ilişkileri mevcuttu. Baharat, özellikle biber, daha az bulunan ve pahalı olan tarçın, hindistan cevizi, muskat ve misket en ünlü ticaret ürünleriydi. Ayrıca, baharatın çoğu Malabar'dan geliyordu. Baharatların büyük bir kısmı Asya'da tüketildiğinden bu ticaret yolları sadece Batı dünyasına değil, aynı zamanda Doğu Asya'ya da bağlantılar sağlamıştır.⁸¹⁴ Arap gemiciler, Hindistan ve Akdeniz yollarında faaliyet göstererek Muson rüzgârları ve bu bölge hakkında fikir edindiler. Hindistan ve Çin taraflarına seyahat eden gemilerin muson rüzgârları yüzünden Arap Yarımadası ve Afrika'ya yönelmek zorunda kaldıkları da kaydedilmiştir. Denizciler o zamanlarda Maskat yakınındaki Kalhat'dan başlayarak Malabar kıyısındaki Kullam'a bir ayda varıp Seylan, Sumatra, Cava ve Ma'it'e kadar seyahat etmişlerdir.⁸¹⁵ 2. yüzyıldan 8. yüzyıla kadar Körfez'den Çin'e uzanan ticaret yolları Persler tarafından yönetiliyordu. Bu ticaret, T'ang Hanedanlığı (618-906) ile Abbâsîler'in (750-1258) zenginliğine ve taleplerine dayanıyordu. Her iki imparatorluk da lüks mallara büyük talep gösteriyordu. Ancak 7. Yüzyılın sonlarından itibaren Bağdat'tan Çin'in Kanton (Guangzhou) limanına olan doğrudan ticaretin azaldığı; Bağdat, Hürmüz, Kambay ve Güney Hindistan limanı olan Kalikut gibi limanların birbirine bağlandığı kısa yolların işlerliğinin arttığı görülmektedir.⁸¹⁶ Ayrıca, Abbâsîler döneminde iç ve dış ticaret büyük ölçüde gelişmiş, Müslüman tüccarlar Basra, Übülle, Kızıldeniz ve Aden limanlarından Hindistan, Seylan ve Çin'e çeşitli ticari mallar göndermekteydi. Bu ticaret sayesinde değerli eşyalar ve lüks malzemeler ithal edilirken, buğday, pirinç, meyve, kumaşlar ve demir gibi ürünler ihraç edilmekteydi. Ticaret ağı, Akdeniz limanları üzerinden Avrupa'ya da uzanmaktaydı. Orta Asya'daki tüccarlar kuzeye işlenmiş malzeme taşıyarak ham madde

⁸¹³ André Wink, *Al-Hind, the Making of the Indo-Islamic World: Early Medieval India and the Expansion of Islam 7th-11th Centuries* (Leiden, Boston: Brill Academic, 2002), 1:3-4.

⁸¹⁴ Pearson, "Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries", 321.

⁸¹⁵ Ali Mazaheri, *Ortacagda Müslümanların Yaşayışları*, çev. Bahriye Üçok (İstanbul: Varlık Yayınevi, 1972), 355-356.

⁸¹⁶ Pearson, "Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries", 322.

alışverişi yapıyorlardı.⁸¹⁷ Bu ticari hareketlilik bölgesel hanedanlıklarını yükselişini ve Hindistan Okyanusu'ndaki ticaret ağının daha da gelişmesini sağladı.

Sonuç olarak, 15. yüzyılda Portekizli denizci Vasco da Gama'nın Hindistan'a ulaşmasıyla birlikte Avrupalılar, Güney Hindistan ile ticaret yapmaya başladılar ve bu durum Arapların Hindistan'daki ticaret alanındaki üstünlüğünü azalttı. Ancak, Araplar Hindistan ile olan ticaret ilişkilerini ve kültürel etkileşimlerini sürdürdüler. Arap tüccarları, Hindistan'a çeşitli mal ve ürünler ihraç ederken, Hindistan da Arap ülkelerine baharat, kumaş ve diğer ürünler göndermeye devam etmiştir. Günümüzde de Arap ülkeleri ve Hindistan arasındaki ticaret ilişkileri ve kültürel bağlar devam etmektedir. Ayrıca, Hindistan'daki milyonlarca Müslüman, Arap dünyasıyla da kültürel ve dinî bağlarını sürdürmektedirler. Araplar ve Hindistan arasındaki tarihi ticaret ilişkileri, İslâm tarihinde önemli bir yer tutmaktadır.⁸¹⁸

3.1.3. Deniz Tüccarlarının İslâm'a Girmesi ve Tesirleri

İslâm dünyasının zengin tarihi, hem ekonomik hem de kültürel açıdan büyük etkiler yaratan deniz tüccarlarına ev sahipliği yapmıştır. Tarihin çeşitli dönemlerinde, deniz yoluyla ticaret yapan tüccarlar, İslâm dünyasında büyük bir rol oynamış ve İslâm'ın yayılmasına da katkıda bulunmuşlardır. Deniz tüccarlarının İslâmlaşması ise bu etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, deniz tüccarlarının İslâmlaşması ve bu durumun İslâm dünyasına olan etkileri oldukça ilginç bir konudur. Bu kısımda, deniz tüccarlarının İslâmlaşması ve İslâm dünyasına etkileri ele alınacaktır. Hindistan'da İslâmın ortaya çıkışı, çoğu Araplardan oluşan deniz tüccarların tesiri ile olmuştur. Erken zamanda çok sayıda tüccarın Müslüman olması, İslâm dininin dünyaya yayılmasına yol açmıştır. Deniz tüccarlarının İslâmlaşması ve bu durumun İslâm dünyasına etkileri oldukça karmaşık bir konudur. Ancak, deniz tüccarlarının İslâmlaşması, İslâm'ın dünyaya yayılmasında önemli bir rol oynamış ve İslâm kültürünün farklı bölgelere yayılmasına katkıda bulunmuştur. Hint Okyanusu ticaretinin Müslümanlar tarafından yapıldığı iddiası doğrudur. Kızıldeniz ve Arabistan yoluyla, Müslüman Araplar ve Hint Okyanusu'na hâkim olan Orta Doğulu Müslümanlar ticaret ve pazarlara hükmettiler. Bu tüccarlar ve din adamları arasındaki işbirliği, belirli bir dinî

⁸¹⁷ Hakkı Dursun Yıldız, “Abbâsîler”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1988), 1/48.

⁸¹⁸ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 60-64.

lider veya mezhebe bağılığa dayanıyordu.⁸¹⁹ İslâm'ın getirdiği ticaret ahlakı ve kuralları, ticaretin daha adil ve dürüst bir şekilde yapılmasını sağlamıştır.

Müslüman tüccarlar genellikle özerk bir şekilde faaliyet gösterirlerken, bölgedeki yerel yöneticilerin çoğunun Müslüman olmadığı görülmektedir. Malabar'ın güneydoğusundaki Coromandel ve Sri Lanka'daki liman kentlerindeki yöneticilerin Müslüman olmadığı görülmektedir. Ancak, çoğunluğu Müslüman olan tüccarlar için, büyük bir özerklik vardı. Müslüman tüccarlar, kendi aralarında birçok ticari anlaşmazlığı çözerken, yerel yöneticiler genellikle bu tür konularda müdahil olmazlardı.⁸²⁰ Bu husus, Müslüman tüccarların ticari faaliyetlerinin özerkliğini koruyarak, ticaretin daha verimli bir şekilde yapılmasına olanak sağlamışlardır.⁸²¹ Ancak, tarihte bazı örneklerde de görüldüğü gibi, yerel yöneticilerin ticari anlaşmazlıkların çözümünde rol oynadıkları bilinmektedir. Ancak, genellikle sadece ceza davaları gibi daha ciddi konularla ilgilenirlerdi.⁸²²

Bağlantı gerçekten önemlidir çünkü Müslüman tüccarlar genellikle seyahat etmek zorunda kaldıkları için, okyanus kenarı boyunca geniş bir alana yayılan bölgeleri etkilemişlerdir. Risso'ye göre İslâm özellikle karmaşık işlemlere ve seyahatlere ihtiyaç duyan tüccarlar için uygun bir din olarak tanımlanmıştır. İslâm, Müslüman olmayan bölgelerdeki azınlık Müslüman tüccar toplulukların varlıklarını sürdürmeleriyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda birçok tüccarın dönüşümüne de neden olmuştur.⁸²³ İslâm'ın ticarete ve kar elde etmeye karşı olumlu bir tutumu vardı ve bu tutum, Hz. Peygamber'in kendi erken ticaret deneyimlerinden de kaynaklanıyordu. Arapların ve Hz. Peygamber'in tüccar olarak çalışması, İslâm'ın ticaret faaliyetleriyle uyumlu olmasını sağladı ve Müslümanlar için ticareti ve girişimciliği teşvik eden bir kültür oluşmasına katkıda bulundu. İslâm, insanların maddi zenginlik elde etmelerine izin verirken, bunu adaletli bir şekilde yapmalarını ve fakirleri unutmamalarını da teşvik etti.

⁸¹⁹ Pearson, "Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries", 326-327.

⁸²⁰ Pearson, "Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries", 325.

⁸²¹ Marshall G.S. Hodgson, *The Venture of Islam: Conscience and History in a World Civilization* (Chicago: University of Chicago Press, 1974), 1/302-303.

⁸²² Pearson, "Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries", 325.

⁸²³ Patricia Risso, *Merchants And Faith: Muslim Commerce And Culture In The Indian Ocean* (Boulder, Colo: Westview Press, 1995), 6, 7.

Dolayısıyla, İslâm'ın ticarete ve kar elde etmeye olumlu bakış açısı, Müslümanların ekonomik faaliyetlerinde önemli bir faktördür.⁸²⁴

Ross Dunn, kıyı İslâmı ve ana ülkedeki İslâm arasındaki farkları ortaya koymaktadır. Kıyı İslâmının, Hint Okyanusu topraklarında İslâm'ın azınlık inancı olması ve çoğunluğun tüccar olması nedeniyle kozmopolitan bir zihniyete sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu durum, kıyı İslâmının, uzak pazarlar, insanlar ve yerler hakkında bilgi sahibi olmasıyla da desteklenmektedir.⁸²⁵ Bu bölgede bulunan Müslümanlar, deniz yoluyla uzak pazarlara erişebildikleri için ticarete çok önemli bir rol oynadılar ve bu da onları farklı kültürler, diller ve dinlerle temas halinde tuttu. Bu nedenle, kıyı İslâmı, çok dilli ve çok kültürlü bir ortamda gelişmiştir. Bu nedenle, kıyı İslâmı'nın ana akım İslâm'dan bazı farklılıkları olabilir.⁸²⁶

İslâm'ın kıyı bölgelerine yayılması genellikle Arap tüccarların ticaret yolları üzerinde seyahat etmeleri ve bölgedeki insanlarla etkileşimde bulunmalarıyla gerçekleşti. İslâm'ın yayılmasında dinî liderlerin etkisi de önemliydi, ancak yerel hükümdarların İslâm'ı benimsemesi ve toplumlarında yaymaları da etkili oldu. İslâm'ın yayılması ve kabulü sürecinde, yerel inanç ve geleneklerin İslâm ile birleştirilmesi de yaygındı. Bu nedenle, İslâm'ın yayılması sadece dinî bir süreç değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal bir süreçti ve bölgedeki insanların yaşamlarını derinden etkiledi. Parkin'in görüşüne göre, İslâm'ı kabul etmeyi, bir din değiştirme eylemi olarak değil, önceden var olan gelenek ve kozmolojinin İslâm ile kaynaşması olarak görmek gerekir. Bu süreçte, İslâm'ın farklı yönleri ve özellikleri ile önceden var olan kültürlerin ve inançların birleştirilmesiyle İslâmlaşma gerçekleşiyordu. Böylece, İslâm'ın kabulü dramatik bir değişim gibi görünmese de, bölgedeki İslâmi ve İslâmi olmayan özelliklerin karışmasına izin vererek pek çok farklı İslâm kültürünün oluşmasına sebep oluyordu.⁸²⁷

Göçmen müslümanların özellikle Hadramut bölgesinden geldiği ve bu seyyahların çoğunun yurt dışına İslâm dinini taşımak için yerleşmek amacıyla kendi ülkelerini terk ettikleri belirtilmektedir. Martin'in çalışmalarına göre, bu gezginlerin 596 (1200)'dan

⁸²⁴ Patricia Risso, *Merchants And Faith: Muslim Commerce And Culture In The Indian Ocean* (Boulder, Colo: Westview Press,1995), 8.

⁸²⁵ Dunn, Ross. *The Adventures of Ibn Battuta, Muslim Traveler of the 14th Century*, 116.

⁸²⁶ Dunn, Ross, *The Adventures of Ibn Battuta, Muslim Traveler of the 14th Century*, 117.

⁸²⁷ "Islamic Prayer Across the Indian Ocean: Inside and Outside the Mosque - Stephen Headley, David Parkin - Google Books" (Erişim 1 Mart 2021), 3.

sonra Hindistan'a, 648(1250)'den sonra Doğu Afrika'ya ve elli yıl sonra Güney Doğu Asya'ya ayrı dalgalar halinde gitmeye başladıkları ifade edilmektedir.⁸²⁸

Umman Denizi kıyıları boyunca sürekli bir insan akışı vardı ve bazı rotalar belirli hedeflere yönelikti. İslâm'ın merkezi kabul edilen yerlerden gelen seyyahlar, yerli halka eğitim vermek düşüncesiyle gelirlerdi. Bu dinî hareketlilik, Hint Okyanusu'ndaki ticaret modellerinin yansımasıdır.⁸²⁹

Güney Hindistan ve Malabar bölgesindeki deniz tüccarları, İslâm'ın yayılmasında önemli rol oynadılar. Bu tüccarlar, Arap Yarımadası'ndan gelen Arap tüccarlarla işbirliği yaparak Hint Okyanusu'nda ticaret yaptılar.⁸³⁰ Bu ticaret faaliyetleri, İslâm'ın yayılmasında etkili oldu ve İslâmi kültür ve inançların bölgede yayılmasına neden oldu. Güney Hindistan ve Malabar bölgesindeki deniz tüccarları, İslâm'ın yayılmasına özellikle ticaret yoluyla katkıda bulundular. Ticaret yoluyla gelen Arap tüccarlar, İslâmiyet'in temel prensiplerini bölgedeki insanlara anlattılar ve İslâm'ın doğru yol olduğunu savundular. Bu süreçte, bazı deniz tüccarları da İslâmiyet'i kabul etti ve Müslüman oldular. Bu şekilde, İslâm'ın yayılması bölgede hızlandı ve İslâmi kültür ve gelenekler bölgede yayılmaya başladı. Güney Hindistan ve Malabar bölgesinde İslâmiyet'in yayılması, yerel dinlerle de etkileşim halindeydi. Hinduizm gibi yerel dinler, İslâm'ın etkisiyle değişime uğradı ve bazı İslâmi etkiler taşımaya başladı. Bu etkileşim, özellikle bölgedeki toplumsal yapı üzerinde önemli bir etkiye sahipti. Ayrıca, İslâm'ın yayılması, bölgedeki ekonomik kalkınmayı da etkiledi. Ticaret yoluyla gelen Arap tüccarlar, bölge için yeni pazarlar açtılar ve bölgenin ekonomik gelişimine katkıda bulundular. Ayrıca, İslâm'ın yayılmasıyla birlikte bölgede ticaret merkezleri de oluştu ve İslâm'ın kültürel ve dinî etkileri burada daha da güçlendi.

3.2. Sûfiler Yoluyla

Hindistan'da İslâmiyet'in yayılış sürecinde Sûfilerin etkisi büyük bir öneme sahiptir. Sûfilik, mistisizm ve içsel deneyimi vurgulayan İslâmî akımdır ve İslâm'ın yayılmasında sakin ve manevî bir yaklaşım sergilemiştir. Sûfiler, Hindistan'a gelerek

⁸²⁸ B. G. Martin, "Arab Migrations to East Africa in Medieval Times", *The International Journal of African Historical Studies* 3 (1974), 7/ 370.

⁸²⁹ Pearson, "Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries", 329.

⁸³⁰ K. N. Chaudhuri, *Trade and Civilisation in the Indian Ocean: An Economic History from the Rise of Islam to 1750* (Cambridge: Cambridge University Press, 1985), 31–34.

yerel halkın kalplerini İslâm'a yönlendirmiş ve bu coğrafyada önemli bir dönüşümün öncüleri olmuşlardır.

Tasavvufun tarihi gelişmesi, İslâm'ın Hindistan'a ilk adımlarının atıldığı I. (VII.) yüzyıla kadar izlenebilir. Ancak, tasavvufun Hind alt kıtasında daha derinlemesine kök salması ve yayılması, yaklaşık olarak hicrî IV. yüzyılın başlarına rastlar.⁸³¹ Özellikle Hallâc'ın (ö. 309/922) Sind'e gerçekleştirdiği seyahat ve Hücvîrî'nin (ö. 465/1072 [?]) Lahor'a yerleşmesi, tasavvufun bu bölgedeki evrimine önemli katkılarda bulunmuştur.⁸³² Hindistan'a İslâm'ın gelişi, Hinduizm ve İslâm arasındaki temasın başlangıcına işaret eder. Kast sistemi gibi katı Hindu geleneklerine bağlı olanlar İslâm'ı benimsemeye başladı.⁸³³ Ayrıca, Müslüman yöneticilerin fethettikleri bölgelerdeki etkisi ve Orta Asya'dan gelen göçmen Türk Müslüman ailelerin katkısı bu dönüşümü hızlandırmıştır.⁸³⁴ Müslümanlar, Hint kültürüne en büyük katkıyı, bölgesel dillerde yazdıkları tasavvufî eserlerle sağlamışlardır. Müslüman Sûfiler, yerel halkla etkileşim kurmak amacıyla Hint dilini kullanarak yazdıkları eserlerle Hint edebiyatına katkıda bulundular.⁸³⁵

Sûfilik, Hindistan'da hızla yayılan ve kabul gören bir yol olmuştur. Sûfî mistikleri, İslâm'ın özünü vurgulayarak ve evrensel ahlaki değerleriyle insanları etkilemiştir. Onların manevî deneyimleri ve yaşam tarzları, Hintlilerin İslâm'ı kabul etmelerine yol açmıştır. Sûfiler, kalbin dönüşümüne ve Allah'a yakınlaşmaya odaklanmıştır.⁸³⁶ Bu etkileşim, Hindistan'da İslâm'ın yerel kültürle bütünleşmesine ve yayılmasına katkı sağlamıştır. Sûfiler, farklı inanç sistemleri arasında bir köprü oluşturmuş ve Hint değerleriyle İslâmiyeti birleştirmişlerdir. Bu entegrasyon, Hindistan'da İslâm'ın yayılmasını kolaylaştırmış ve yerel halkın İslâm'a olan ilgisini artırmıştır.⁸³⁷

Müslüman tarihçilerin ve Arap seyyahların yazılarından, İslâm'ın Güney Hindistan'da, özellikle Malabar kıyısına, Arap tüccarlarının etkisiyle erken dönemlerde yayıldığı

⁸³¹ Alexandre Popovic - Veinstein Gilles, *İslâm Dünyasında Tarikatlar*, çev. Osman Türer (İstanbul: Sûfî Yayınları, 2004), 196,199.

⁸³² Ömer Tay, "Hindistan Sûfilerinden Muhammed Gîsûdırâz'ın Bazı Tasavvufî Görüşleri", *Tokat İlmîyat Dergisi* 2/9 (2021), 633.

⁸³³ Cemil Kutlutürk, "Müslüman Türklerin Hint Dili ve Literatürüne Katkısı : Hint-Sufî Metinleri", *Bilig* 87 (2018), 35.

⁸³⁴ M. Hanefî Palabıyık, "Hindistan Tarihinde ve Hint Kültüründe Müslüman Türkler", *EKEV Akademi Dergisi* 33/11 (2007), 76.

⁸³⁵ Cemil Kutlutürk, "Müslüman Türklerin Hint Dili ve Literatürüne Katkısı : Hint-Sufî Metinleri", *Bilig* 87 (2018), 40.

⁸³⁶ Ebü'l-Fazl el-Allâmî, *The Akbar-nāma*, trc. H. Beveridge, (Calcutta: The Asiatic Society, 1907), 1/18.

⁸³⁷ V Kunhali, *Sufism in Kerala*, 42 - 44.

anlaşılmaktadır. Bu tüccarların çoğu aynı zamanda dinlerini yaymak için vaaz veren kimselerdi. Ayrıca, o dönemde İslâm'ın yayılmasında etkili olan diğer bir grup da, göçebe yaşam tarzlarıyla bilinen sûfilerdi. Sahabelerinden Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın (ö.55/675) makam Çin'de Kanton'da, bir diğer sahabe olan Temim b. Zeyd Ensari'nin makam ise Güney Hindistan'da bulunan Madras'ın on iki mil güneyindeki Mylapur'da (Kovalam) bulunduğu dair rivayetler bulunmaktadır.⁸³⁸ İslâm'ın erken dönemlerinde sahabe efendilerimizin İslâm'ı yaymak amacıyla çok geniş bir coğrafyaya ulaştığını göstermektedir.

Sûfî unvanı II/VIII. yüzyıldan itibaren yaygınlaşmaya başlamıştır.⁸³⁹ Sûfiler, İslâm'ın manevî yönüne odaklanır ve insanları etkileyerek İslâmiyet'i kabul etmelerine yardımcı olur. Hindistan'da sûfî dergâhlar ve tekkeler önemli merkezler olup Sûfî şeyhler, manevî rehberlikleriyle İslâmiyet'in yayılmasında etkilidir. Ayrıca Müslüman yöneticiler, fethettikleri şehirlerde yerel halka hoşgörülü davrandı ve kast dışı Hinduları İslâm'a çekmeye başladı.⁸⁴⁰ Aynı zamanda, Sûfî liderlerin etkisiyle kast dışı Hindular arasında İslâm'ın kabulü artmıştır.⁸⁴¹

Orta Asya'dan göç eden müslüman aileler, Hindistan'da İslâmiyet'in yayılmasında etkili olmuştur. Delhi Sultanlığı'na (1206-1526) idari kadrolar sağlamış, kültürel zenginlik getirmiş ve yeni yapılar inşa etmiştir. 10-12.yüzyıl arasında Moğol baskısıyla gelen aileler şehirlere yerleşmiş ve düşük kastlardan gelen Hinduların topluca İslâm'a geçişiyle birlikte sûfilerin etkisi artmış ve çeşitli Müslüman topluluklar ortaya çıkmıştır.⁸⁴²

Güney Hindistan'da Kulaşekara Hanedanı döneminde (800-1102), Malayalam dili ve Hinduizm resmi din olarak ortaya çıktı. İslâm ve diğer yeni dinlerin etkisi arttı ve yayıldı. Müslüman tüccarların etkisiyle Güney Hindistan'ın sahil bölgeleri ve iç kırsal alanları değişti. 12. yüzyılda Çera egemenliğinin sona ermesiyle Müslümanlar, kıyılarda ekonomik ve siyasî güç kazandı. Ravi Varma Kulaşekara liderliğinde kısa bir süre üstünlük sağlandı, ancak bölge daha sonra Kâlikut Zamorin ve Venad gibi küçük

⁸³⁸ Ekber Şah Necip Abadi, *Hakikat Nâme*, 46-47.

⁸³⁹ Reşat Öngören, "Sûfî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2009), 37/471.

⁸⁴⁰ Ebü'l-Fazl el-Allâmî, *The Ā-in-i Akbarî*, trc. Colonel H.S. Jarrett, (Calcutta: Baptist Mission Press, 1891), 353, 408.

⁸⁴¹ Nızamî, "Hindistan: Din", 18/86.

⁸⁴² Nızamî, "Hindistan: Din", 18/86.

krallıklara bölündü.⁸⁴³ Ayrıca, Kâlikut Zamorin Hükümdarlığı, Müslüman-Arap tüccarların yardımıyla Malabar Sahili'nde deniz ticaretinde güçlendi. 6.(12) yüzyıldan 9. (15) yüzyıla kadar süren bu dönem, bölgede İslâm kültürü ve din tebliği açısından altın çağ olarak kabul edilir.⁸⁴⁴

Hulefâ-yi Râşidîn dönemi, İslâm'ın erken dönemidir ve genellikle siyasî ve askerî yayılımıyla ilişkilendirilirken, tasavvuf (Sûfizm) ise daha sonraki dönemlerde gelişen bir ruhani akımdır. Güney Hint bölgelerindeki Sûfî hareketleri de daha çok milâdi 9. yüzyıldan itibaren güçlenmiştir. Özellikle 12. ve 13. yüzyıllarda yoğunlaşmıştır. Bu nedenle, Hulefâ-yi Râşidîn dönemi ile Güney Hindistan'daki Sûfî hareketleri arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır.⁸⁴⁵

Güney Hindistan'da Sûfî hareketlerin nasıl geliştiği ve ne kadar etkili olduğu hakkında kesin bilgilere sahip değiliz. Daha sonraki dönemlerde, özellikle Abbâsîler döneminde ve sonrasında, tasavvuf hareketleri Hindistan'da güçlü bir şekilde gelişmiştir.⁸⁴⁶

Güney Hindistan'da tasavvufun girişi ve yayılışı, farklı yöntemler ve etkileşimlerle şekillenmiştir. Tasavvufun doktrinel yapısı her zaman sabit olmasına rağmen, bölgede oluşumu çeşitli etkenlere dayanmaktadır. Bu süreçte, tasavvufun yayılmasında dört ana yöntem belirleyici olmuştur.

Birinci yöntem, farklı İslâm bölgelerinden gelen âlimlerin Güney Hint Sahillerine huzur ve sükûn arayışı ve dönemin siyasî-sosyal gerginlikleri nedeniyle yerleşmesidir. Erken dönem mutasavvıfların birçoğu belirli bir tarikata bağlı kalmadan, ormanlarda münzevi hayatı tercih etmiştir. Ayrıca, dönemin Abbâsî halifelerinin saldırılarından kaçanlar, halka karışmamaya özen göstermiştir. Bölgenin doğal zenginliği, dağların sessizliği ve kalabalıktan uzak olması, burayı sülûka odaklanmak için ideal bir mekân yapmıştır. Bu sebeple, mutasavvıflar zamanla bölgeyi iş ve ikamet yerleri olarak seçmiştir.⁸⁴⁷ Bâ Alevî (Ali oğulları) kabilesi üyeleri, İslâm'ın zâhiri ve bâtını ilimlerindeki derin

⁸⁴³ Mohideen Shah, *Islam in Kerala*, 14.

⁸⁴⁴ K. V. Krishna Ayyar, *A History of the Zamorins of Calicut: From the earliest times to 1498 A.D.*, 2,14, 25.

⁸⁴⁵ Malayamma - Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 10-11.

⁸⁴⁶ Nızamî, "Hindistan: Din", 18/85-86.

⁸⁴⁷ V. A. Ahmad Kabeer, *Muslim Monuments In Kerala* (Thiruvananthapuram: Velavoor Publishing House, 1987), 41.

bilgileri sayesinde Yemen’de büyük nüfuz kazanmıştır. Siyasi hırsları olmamasına rağmen, geniş takipçi kitlesi Abbâsî halifelerinin şüphelerini çekmiştir.⁸⁴⁸

İkinci yöntem, cami ve hankâh merkezli tasavvufun din öğretimiyle birlikte yayılmasıdır. Kâdiri,⁸⁴⁹ Çiştî,⁸⁵⁰ Mahdûmlar,⁸⁵¹ bu çabada etkili olmuştur. Kitaplar aracılığıyla tasavvufî fikirler ve ahlaki konular işlenerek, tasavvuf zihniyeti dindarlar arasında tanınmış hale gelmiştir. Mahdûmlar, öğrencilere rehberlik ederek sistemli bir sûfî terbiye kültürü oluşturmuştur.⁸⁵²

Üçüncü yöntem, tanınmış İslâm şeyhlerinin müridleri ya da onlardan icazet ve halifelik alan mutasavvıflar tarafından bölgede tanınan sûfî kurumların oluşturulmasıdır. Bu tarikatların çalışmaları 7/13. yüzyıldan günümüze kadar devam etmiş ve halkın dinî irşadına önemli katkılar sağlamıştır.⁸⁵³

Dördüncü yöntem ise Ali oğulları Sûfî Seferleri’dir. 10/16. yüzyıldan itibaren Yemen’den bölgeye göç eden Bâ Alevî Seyyidler, bölgedeki manevî hayatı canlandırmıştır. Seyyidler ile sürekli temas, mutasavvıfların Müslüman topluluğun dinî otoritesi olarak kabul edilmesine neden olmuş ve bu sayede tarikatlar en yüksek dinî müesseseler olarak tanınmıştır.⁸⁵⁴

12. yüzyılda Ezhimala (Mushika) racaları⁸⁵⁵ Müslümanlara karşı saygılı bir tutum sergilemiş ve Valapatanam ile Madayı gibi iki Müslüman yerleşkesini yönetmiştir. Bu bölgeler, uzak adalardan gelen tüccarların ticaret yapmak için önemli Müslüman yerleşim yerleri olarak bilinmektedir.⁸⁵⁶ 10/16. ve 11/17. yüzyıllarda, bu şehirler önemli dinî ve manevî merkezler haline geldi. Sonraki yıllarda birçok mutasavvıf, temsil

⁸⁴⁸ Hussain Randathani. “*Hadrami Sayyids in the Sûfism of Malabar*”, <https://www.academia.edu>, (Erişim 1 Mart 2024),

⁸⁴⁹ Abdülkâdir-i Geylânî’ye (ö. 561/1166) atfedilen İslâm dünyasının ilk ve en yaygın tarikattır. Nihat Azamat, “Kâdiriyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2001), 24/132.

⁸⁵⁰ Muînüddin Hasan el-Çiştî’ye (ö. 633/1236) atfedilen Hindistan’ın ilk ve en büyük tarikattır. khalîq Ahmad Nizâmî, “Çiştîyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1993), 8/343.

⁸⁵¹ Maqdumi (Mahdûm) ailesinin atalarından biri Güney Yemen’den yola çıkarak Ma’bar’a (Coromandel-Tamil Nadu), bir diğeri ise Kayalpattanam’a (Tamil Nadu) yerleşmiştir. Bu kişilerin Yemen’den Hindistan’a 6/12. yüzyılda geldikleri düşünülmektedir. Randathani, *Hadramis in Malabar Sufism, Calicut*, (2007), 418.

⁸⁵² Moyin Kutty P, *Role of Mâla-Mawlid Literature in the Islamic Revival of North Kerala, An Analytical Study* (Delhi: Jawaharlal Nehru University, Doktora Tezi, 2015), 17–31.

⁸⁵³ Nellikuth Muhammadali Musliyar, *Malayalathile Maharadhanmar* (Calicut: el- Irshad Book Stall, 1997), 68.

⁸⁵⁴ Malayamma - Panangangara, *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*, 37.

⁸⁵⁵ Güney Hint bölgesinde bulunan bir ilçedir.

⁸⁵⁶ Narayanan, *Perumals of Kerala: Political and Social Conditions in Kerala under the Kulashchakra Empire*, 185.

ettikleri tarikatlar aracılığıyla buralarda aktif rol oynamıştır. Ayrıca, İbn Battûta, Seyahatnamesinde bu şehirlerdeki Müslüman topluluklarının ve yerel yöneticilerin durumundan, ticari faaliyetlerden ve kültürel yapıdan bahsetmektedir. Hemdebu şehirlerin Müslüman nüfusu ve dinî hayatı hakkında da gözlemlerini aktarmaktadır.⁸⁵⁷ Seyahatnamesinde bahsettiği Müslüman toplulukların manevî ve dinî hayatları, yerel yöneticilere olan saygıları, dinî ve tarikat merkezleri gibi unsurlar Sûfî hareketlere işaret etmektedir.

Logan'ın eserinde Çerumaların (Cherumalar)⁸⁵⁸ İslâmlaşması hakkında bilgi verilmektedir. Çerumalar, Malabar bölgesinde yaşayan bir etnik gruptur ve farklı dinlerin ve kültürlerin etkisi altında kalmışlardır. Hindistan'da İslâm'ın yayılmasında ise çeşitli faktörler etkili olmuştur. İslâm, Arab tüccarlar ve Müslüman askerler aracılığıyla Hindistan'a girmiştir. Sûfî dervişlerin manevî deneyimleri ve içten yaşam tarzları, yerel halkı etkileyerek İslâm'ın kabul edilmesini sağlamıştır. Ayrıca, sosyal ve ekonomik nedenlerle düşük kastlı ve kast dışı Hinduların topluca İslâm'ı kabul etmeleri de yayılma sürecine katkıda bulunmuştur.⁸⁵⁹ Ayrıca, bir Çeruman (En alt tabakada bulunan ve kölelik yapan Hindu kastı) veya başka bir alt kasttan biri (Paraya/Çeruman/Harican/Tiyyan) İslâm'ı kabul ederek yaşadığı toplumdaki zorluklardan kurtulduğunda, diğer Müslümanlar tarafından eşit derecede saygı ve hürmetle karşılanır. Kast sisteminin baskısı nedeniyle yaklaşık elli bin Çeruman ve diğer Hindu sınıflarından insanların, İslâm'ı benimseyerek bu sosyal konumdan faydalandıklarını görüyoruz. Yeni Müslüman olanlara, Müslüman topluluk tarafından giysi ve diğer maddi destekler verilmiştir.⁸⁶⁰

Güney Hindistan'ın kıyı bölgeleri, askerî fetih amacıyla Müslümanların girmedikleri bir bölgedir. Bu topraklarda çok tanrılı ve çeşitli inançlar bulunur. Ancak, İslâm'ın yayılmasında Sûfîler önemli bir rol oynamıştır.⁸⁶¹ İbn Battûta'nın anlatımına göre, Güney Hindistan'ın Honavar kentindeki tekkeler, sadece dinî eğitim değil, aynı zamanda ibadet ve manevî gelişimi de teşvik ederler. On üç kız çocuğu ve yirmi üç

⁸⁵⁷ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/38-39.

⁸⁵⁸ Çerumalar, Kerala bölgesinde tarih boyunca yaşamış olan bir topluluktur. Çerumaların tarihi, Hindistan'ın eski dönemlerine kadar uzanır. Ancak belirli bir tarih vermek zordur çünkü Çerumalar tarih boyunca varlıklarını sürdürmüşlerdir ve Kerala'nın tarihinde sürekli bir rol oynamışlardır. Cherumanların kökeni ve tarihi, antik çağlardan başlayarak günümüze kadar uzanan bir süreci kapsar. A. Sreedhara Menon, *Keralacharithram*, 73-75.

⁸⁵⁹ Logan, *Malabar Manual*, 1/147-148.

⁸⁶⁰ Logan, *Malabar Manual*, 1/197.

⁸⁶¹ M Narayanan, *Cultural Symbiosis in Kerala* (Trivandrum: Kerala Historical Society, 1972), 13.

erkek çocuğu bu tekkelerde temel medrese eğitimi alır. Burada yaşayan Müslümanlar, dinî hassasiyetlere dayalı bir hayat tarzını benimsemişlerdir ve kadınlar arasındaki Kur'an hafızlığı oranı oldukça yüksektir. Bu durum, tasavvuf etkisinin bu bölgede önemli olduğunu göstermektedir.⁸⁶² Sûfilerin manevî öğretileri ve dinî hoşgörüler, Hindistan'ın çeşitli kültürlerine uyum sağlayarak İslâm'ın yayılmasına katkıda bulunmuştur.

Güney Hindistan'da İslâm'ın tebliğini yapan ilk heyetin lideri, Tasavvufun oluşmasına katkıda bulunan zâhidlerden Mâlik b. Dînâr⁸⁶³ ve yakınlarıdır.⁸⁶⁴ Mâlik b. Dînâr, Mushaf yazarak geçimini sağlamaya çalıştı. Zühd hayatına yönelmeden önce eğlence dünyasında vakit geçirmiştir.⁸⁶⁵ S.D. Goitein'in iddiasına göre İslâm'ın bölgede yayılması sırasında Arap olmayan halklar da destek vermiştir.⁸⁶⁶

Spencer'a göre tasavvufî düşünce ve uygulamaların temel bölgeleri Mezopotamya, Horasan ve Mağrip'tir. Anadolu'daki tarikatlar ise Orta Asya kökenlidir. Hindistan'daki tasavvuf ise başlangıçta etkilenmiş olmasına rağmen, sonrasında kendi özgün gelişim sürecini izlemiştir ve Hint olmayan etkilere az bağlılık göstermiştir.⁸⁶⁷ Bölgenin tasavvufî gelişimi hakkında Arapça bilimsel çalışmalar sınırlıdır. İbn Battûta'nın seyahatnâmesi ve 1016/1607'de yazılan Muhyiddîn Mâla'nın çalışmaları,⁸⁶⁸ Sûfi tarikatlerin bölgeye girişi hakkında erken bilgiler sağlamaktadır.

Güney Hindistan'daki tasavvufî gelişimi üç aşamada incelenmektedir. İlk aşama Hankâh⁸⁶⁹ dönemidir (10. yüzyıl). İbn Battûta, Hindistan'ı gezerken Hindu yönetimi altındaki bölgelerde bile hankahlara rastlamıştır. Bombay yakınlarında Haunur'da Şeyh Muhammed en-Najorî'nin hankahında misafir olmuş, ayrıca Kanbaya, Kalikût ve Kullam'da Kâzerûniyye tarikatına bağlı hankahlarda kalmıştır.⁸⁷⁰ İkinci dönem 493-802/1100-1400 yılları arasındadır; tasavvuf doktrinleri ve tarikatlar şekillenmiş, dinî bir

⁸⁶² İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 4/33-34.

⁸⁶³ Mehmet Demirci, "Mâlik b. Dînâr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/505.

⁸⁶⁴ Melîbârî, *Tuhfetü'l-Mücâhidîn*, 28-29, 73.

⁸⁶⁵ Demirci, "Mâlik b. Dînâr", 27/505.

⁸⁶⁶ Shelomo Dov Goitein, *Studies in Islamic History and Institutions* (Leiden: Brill, 2010), 21.

⁸⁶⁷ J. Spencer Trimingham, *The Sufi Orders in Islam*, *Journal of the American Oriental Society* (Oxford: Clarendon Press, 1971), 31.

⁸⁶⁸ Quazi Muhammed, *Mohiyuddin Mala* (Kerala: Sunni Books, 1607), 1.

⁸⁶⁹ Süleyman Uludağ, "Hankah", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1997), 16/42-43.

⁸⁷⁰ M.Baha Tanman, "Mimari", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1997), 16/45.

ilim dalı olarak gelişmiştir.⁸⁷¹ Üçüncü dönem ise tasavvufun altın çağıdır. Bu dönemde tarikatlarda yeni kurallar ve medreseler aracılığıyla din eğitimi verilmiştir, tasavvuf İslâm dünyasında güçlenerek ana akımı temsil etmiştir.⁸⁷² Gayr-i Müslim toplulukların çoğu, sûfilerle ilişki kurmuştur. Sûfilerin İslâm'ı tebliğ amacıyla seyahatleri, Arap ticaretinin zirveye ulaştığı 6/12. ve 9/15. yüzyıllar arasında başlamış ve daha sonra da devam etmiştir.

Arapların ticaretle ilgili dinî hassasiyetleri ve şer'î hukuka riayetleri, İslâm'ın tanıtılmasında önemli rol oynar. Sûfilerin bölgede bulunması, tüccarların yerli halkla iyi ilişkiler kurmalarına ve sorunları uyumlu bir şekilde çözmelerine yardımcı olur. Sûfiler, bazıları ticaret yapmak için kıyı bölgelerinde kalırken bazıları da bölgeye yerleşir. Özellikle 7/13. ve 8/14. yüzyıllarda sûfî dervişlerin Tamil ve Malabar bölgeleri arasındaki seyahatleri, yerli halkın manevî hayatı üzerinde derin etkiler bırakmıştır.⁸⁷³ Kayalpattanam ve Keelakarai gibi en eski Müslüman yerleşim merkezleri, Arap tüccarlar için büyük öneme sahipti. Sûfilerin seyahatlerinin ikinci aşamasında, Yemen ve Arabistan'dan bölgeye Hadramîler aracılığıyla gelmişlerdir. Bu süreç genellikle 12. ile 16. yüzyıllar arasında gerçekleşmiştir.⁸⁷⁴ Bu sayede Sûfilerin Malabar'a yayılması zamanla gerçekleşmiştir.

Hadramî seyyidlerin Kerala'nın Malabar bölgesine göçü, diğer Hint Okyanusu kıyıları gibi Kerala Müslümanları'nın yaşam ve kültüründe büyük değişikliklere yol açtı. Göçler çoğunlukla Kerala'nın kuzeyindeki Malabar bölgesine yapıldı ve buradaki yöneticiler Orta Doğu'dan gelen göçmenlere karşı son derece misafirperver davrandı. Kalikut'un yöneticileri olan Zamorinler⁸⁷⁵ve Valluvanad'ın yöneticileri olan Vellatiris, ayrıca Kuzey Malabar'ın yöneticileri olan Kolathiris, yabancı ticareti geliştirmek amacıyla özellikle Arap ülkelerinden gelen göçmenlere olanaklar sunmuştur. Zamorinlerin adalet ve eşitlik politikaları, ziyaretçilere sunduğu kişi ve mal güvenliği, özellikle Arapların ağırlıklı olduğu birçok ticaret topluluğunun Kalikut'a gelmesini sağlamıştır.⁸⁷⁶ İbn Battûta'ya göre Kalikut'ta Ebû İshak Kâzerûnî(ö.426/1035) adına bir hankah vardı. Ebû

⁸⁷¹ Randathani, *Hadramis in Malabar Sufism, Calicut*, (2007), 1.

⁸⁷² J. Spencer Trimingham, *The Sufi Orders in Islam*, 99-103.

⁸⁷³ Miller, *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*, 224, 242, 249.

⁸⁷⁴ Torstan Tschacher, "Islamic Education in a Tamil Town: The Case of Kilakkarai", *Islamic Education, Diversity, And National Identity, DiniMadaris In India Post*, thk. Jan-Peter Hartung -Helmut Reifeld (New Delhi: SAGE Publications New Delhi • Thousand Oaks • London, 2006), 199.

⁸⁷⁵ K.P Padmanabha Menon, *History of Kerala* (Ernakulam: Cochin Government Press, 1924), 227-228.

⁸⁷⁶ Randathani, *Hadramis in Malabar Sufism, Calicut*, (2007), 1.

İshak İbrahim Kâzerûnîyye adlı bir tasavvuf tarikatının kurucusuydu. Onun adına verilen kurban sadakaları, Hindistan ve Çin'e yapılan deniz seyahatlerinde koruma sağlıyordu. Aynı isimle bir hankahda Çin'in Zeytun şehrinde bulunmaktaydı.⁸⁷⁷

Hadramut, Yemen'in güney ve güneydoğusunda yer alan bir bölgedir. Hadramîler, İslâm'ın yayılmasında önemli rol oynamış ve bulundukları bölgelerinin ve sosyal yaşamını etkilemişlerdir. Göç, Hadramîler için hayatın bir parçasıdır. Tarihsel olarak maddi açıdan diğer bölgelere göre daha gelişmiş olan Hadramut, yüksek binalar ve güzel mimarisiyle dikkat çeken kasabalara sahiptir. Ayrıca, Güney Arabistan'ın en önemli dinî eğitim merkezi olup, seyyidler, sûfiler ve ulemâ tarafından zenginleştirilmiştir.⁸⁷⁸ Seyyid ve sûfi âlimler, Hadramut'un İslâm dünyasında tanınmasında öncülük etmişlerdir. 10. yüzyılda Basra'dan gelen Şeyh Ahmed b. İsa el-Muhacir ile Hadramut, dinî ve manevî bir merkez hâline gelmiştir. Ardından Muşaihi, Attâs, Balkut, Sekâf, Şahâb, Kâdiri ve Haddâd gibi mutasavvıflar, dinî ve manevî faaliyetlerle Hadramut'u İslâm dünyasının en zengin manevî şehirlerinden biri yapmışlardır.⁸⁷⁹

Hadramî topluluğu, zaman içinde Doğu Afrika, Güneydoğu Asya ve Güney Hindistan'a yayılsa da, aile mirasını koruma konusunda büyük bir titizlik göstermiştir.⁸⁸⁰ Araştırmacılar, Hadramîlerin bu tutumunu İbn Haldun'un "asabiyet" kavramıyla açıklar. Asabiyet, bir grubun sosyal, ekonomik ve politik alanlarda birlik içinde hareket ederek güçlenmesini ifade eder. Hadramî göçmenler, yerleştikleri bölgelerde hızla uyum sağlamış, üç nesil sonra doğanlar ise Arap kültürü ve diliyle bağlarını büyük ölçüde kaybetmiştir.⁸⁸¹

Bâ Alevîler'in Hadramut'tan göç etmelerinin nedenleri arasında şiddetli kuraklık, kabile savaşları ve Hint Okyanusu bölgesindeki ticaret fırsatları yer almaktadır. Ayrıca, bazı Hadramîler İslâmî tebliğ amacıyla seyahat etmişlerdir.⁸⁸² Hindistan'ın fethi ve İslâm'ın yayılması konusundaki müjdeli hadisler, Bâ Alevîler'in Güney Hindistan'a göçüne ilham vermiştir. Rivayet edilen hadislerden biri şöyledir: Rasûlullah'ın (s.a.v) azatlı

⁸⁷⁷ J. Spencer Trimingham, *The Sufi Orders in Islam*, 236.

⁸⁷⁸ Omar Khalidi, "Sayyids of Hadhramaut in Early Modern India", *Asian Journal of Social Science*, 32 (2004), 3/330-352.

⁸⁷⁹ Khalidi, "Sayyids of Hadhramaut in Early Modern India", 3/328.

⁸⁸⁰ Syed Farid Alatas, "Hadhramaut and the Hadhrami Diaspora: Problems in Theoretical History", *Hadhrami Traders, Scholars and Statesmen in the Indian Ocean 1750s-1960s* (Leiden: Brill, 1997), 19-38.

⁸⁸¹ Farid Alatas, "Hadhramaut and the Hadhrami Diaspora: Problems in Theoretical History", 20-24.

⁸⁸² Malayamma, *Malayalathile Sûfism: Shadili Saraniyum Athipata Muhyiddin Kutty Musliyarum*, 46.

kölesi Sevbân'dan (r.a.) nakledildiğine göre, Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Ümmetimden iki topluluğu Allah Teâlâ ateşten korumuştur: Hind’e savaşa giden topluluk ve Meryem’in oğlu İsa’nın (a.s.) yanında Deccal’le savaşan topluluk”.⁸⁸³ Ebû Hüreyre’den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Rasûlullah (s.a.v) bize Hindistan seferini müjdeledi”, “Şehit olursam, en iyi şehitlerden olurum”.⁸⁸⁴

Hint Okyanusu’ndaki birçok krallık, Bâ Alevîler’i kalıcı olarak yerleşmeleri için davet etmişlerdir. Bu krallıklar, ülkelerinin medeniyetini ve tüccarlara sundukları güvenliği göstermek istemişlerdir. Hadramîler ve Bâ Alevîler’in ticarî ve kültürel katkılarıyla bu hedefe ulaşılabilirliğini anlamışlardır. Yeni yerleşimlerde camiler, kadılık makamları, dinî okullar kurulması ve Müslüman bir müftü atanması planlanmıştır.⁸⁸⁵ 10. ve 16. yüzyıllar arasında Hadramutlu seyyid aileleri, Hint Okyanusu’nun çeşitli bölgelerinde hankâhlar kurmuş ve bazıları günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.⁸⁸⁶

11/17. yüzyılda Ömer b. Abdurrahman b. Akil Attâs (992-1072/1583-1661) ve Abdullah b. Alevî el-Haddâd, yazılarıyla Bâ Alevî Tarikatı’nın doktrinini zenginleştirmişlerdir. İmam el-Habîb Attâs, (992/1584) Hadramut’ta doğmuş, eğitiminin ardından Hadramut’ta dinî tebliğ yapmıştır. “*Râtibü’l-Attâs*” adlı eseriyle tanınır ve bu eser Bâ Alevîler’in törenlerinde okunur. Eserin faydalar sağladığı ve zararları uzaklaştırdığı söylenmektedir.⁸⁸⁷

Kalikut Zamorin racasının Müslümanlara gösterdiği hoşgörü neticesinde Hadramut’lu Bâ Alevîsüfi Şeyh Seyyid Jifri 1746’da Kalikut’a gelmiştir. Zamorin race Manavikraman ve Kalikut kadısı Muhyiddîn b. Abdu Selâm tarafından karşılanan Şeyh Jifri’ye Kallai Nehri kıyısında bir hindistancevizi bahçesi, Kuttichira’da bir arazi ve ev verilmiştir, ayrıca vergilerden muaf tutulmuştur. 1754’te kardeşi Hasan Jifri de Kalikut’a gelerek Tirurangadi’ye yerleşti. Bâ Alevî seyyid aileleri daha sonra Malabar’a göç ederek Koilandy, Pantalayani, Kadalundi, Ponnani, Malappuram, Parappanangadi, Thirurangadi, Çaliyam, Kuttayi, Çavakkad, Kannur, Valapatanam, Kappad ve Koçi gibi

⁸⁸³ Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *el-Müsned*, nşr. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türki, (Müessiatül Risale:1421/2001), 37/81.

⁸⁸⁴ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 12/29.

⁸⁸⁵ Zubair - Jaleel, *Hadrami Diaspora in Indian Ocean Territories, With Special Reference to Malabar*, (Calicut: Shihab Tangal International Seminar), (Erişim 1 Mart 2022), 7.

⁸⁸⁶ Zubair - Jaleel, *Hadrami Diaspora in Indian Ocean Territories, With Special Reference to Malabar*, 6.

⁸⁸⁷ Buxton, *Imams of the Valley*, 45.

yerlere yerleştiler. Bu yerlerde seyyidler s fi merkezleri kurarak halka manev  destek sağlamıştır.⁸⁸⁸

Dale (1997), Malabar Sahili'ndeki Hadram  göçmenleri konu alan makalesinde, B  Alev ler ve diğer Seyyid ailelerinin kabulü ve saygı görmesiyle ilgili çok sayıda hik ye sunmaktadır.⁸⁸⁹ Göç eden seyyidler, Malabar halkı tarafından coşkuyla karşılanmış ve onlara m llklerini ve evlerini sunmuşlardır. Bu, Medineli ensarın hicret eden muhacirlere gösterdiği misafirperverliğin bir yansımasıdır.⁸⁹⁰ Güney Hindistan'daki Müslümanlar, B  Alev ler ve diğer göçmen seyyidlere saygılarını göstermek için onlara "Seyyid" veya yerel dilde "Tangal" unvanını vermişlerdir. Bu unvanın, Hadram ilerin Malezya'da "Tungu" olarak adlandırılmasından esinlendiği söylenmektedir.⁸⁹¹

K diriyye, Rif iyye, B  Alev yye ve ř zeliyye⁸⁹² gibi tarik tlar, deniz yoluyla bölgeye yayılmıştır. Zamanın tüccarları, bu tarik tların ilk müridleri olarak Güney Doğu Asya sahillerine ulaşmada önemli rol oynamıştır.⁸⁹³ Deniz ticaretiyle uğraşan Müslümanlar, hank hlarda yaşayarak manev , sosyal ve ekonomik fayda elde etmiştir. S fi kimlikleri sayesinde dünyanın farklı sahillerine ulaştıklarında, diğer tarik t hank hlarına kolayca katılmış ve barınma imk nı bulmuşlardır.⁸⁹⁴ Hank hlar, deniz ticareti merkezlerinde tasavvufi inancın yayılmasına ve dervişlerin s fi kurumunu taşımasına katkı sağlamıştır. Güney Hindistan'da tasavvuf etkisi Taifa (1031-1090) döneminden itibaren güçlenmiş, 10/17. ve 18. yüzyıllarda önemli tasavvufi eserler yazılmıştır. İbn Batt ta'nın K zeruni s filere referansı bu etkiyi doğrular.⁸⁹⁵ Güney Hindistan'da Mel b r 'in "*Hid yet 'l-ezkiy  il  Tarik t 'l-evliy *" adlı eseri gibi tasavvuf el kitapları geniş kabul görmüştür.⁸⁹⁶ Muhyidd n M la men k bn mesi gibi eserler okuma yazma bilmeyenler arasında dahi asırlar boyunca popüler olmuştur.⁸⁹⁷ Ancak, bu nedenle tasavvufun bölgedeki yayılma ve kabul süreci hakkında tam bir anlayışa ulaşmak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

⁸⁸⁸ Randathani, *Hadramis in Malabar Sufism*, 1-2.

⁸⁸⁹ Dale, *Islamic society on the South Asian frontier: the Mappilas of Malabar 1498-1922*, 213.

⁸⁹⁰ Zainul Abid T, *Sufi Scholarly Contribution of Hadrami Sayyids in Kerala A Historical Study* (Delhi: Jamia Millia İsl mia University, Doktora Tezi, 2017), 25.

⁸⁹¹ Khalidi, "Sayyids of Hadhramaut in Early Modern India", 3/332.

⁸⁹² Ahmet Murat  zel, "ş zeliyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İsl m Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2010), 38/387.

⁸⁹³ Att r Fer d ddin, *Tezkiret 'l evliy *, 143.

⁸⁹⁴ Saiyid Athar Abbas Rizvi, *A History of Sufism In India: Early Sufism and Its History in India to 1600 AD* (New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., 1978), 1/409.

⁸⁹⁵ İbn Batt ta, *Tuhfetü'n-N zz r*, 2/140.

⁸⁹⁶ Mel b r , *Hid yet 'l-Ezkiy  Il  Tarik t 'l-Evliy *, 1.

⁸⁹⁷ Quazi Muhammed, *Mohiyuddin Mala* (Kerala: Sunni Books, 1607), 1.

İbn Battûta'nın seyahatnamesi, bölgedeki tasavvufî kurumların tüccarlarla yakından ilişkili ve ticaretin güvenliğinde aktif rol aldığını gösteriyor.⁸⁹⁸ İbn Battûta, Kuzey ve Güney Malabar'daki sûfilerin misafirhanelerine atıfta bulunur. Deniz ticaretiyle uğraşanlar, Ebû İshâk Kâzerûnî'nin himmeti ve duasıyla güvenli seyahatler yaparlar. Çin'deki Zeytun ve Güney Hindistan'ın Kâlikut limanlarında çok sayıda Kâzerûnî hankâhı bulunur ve sahillerde yaşayan Müslümanlar çoğunlukla Kâzerûnî tarikatına bağlıdır.⁸⁹⁹ İbn Battûta, Kathiawar'da bir camiye ziyaret etmiştir. Ayrıca, Goa yakınlarındaki Sandapur'da, küçük bir adada durmuş ve burada iki put arasında hareketsiz duran bir yogi ile karşılaşmıştır. Bu yogi, mucizevi güçleriyle İbn Battûta'yı etkiledi ve onu bir Müslüman olduğuna inandırdı. Daha sonra Çin'in Guangzhou şehrinde, iki yüz yaşında olduğu söylenen bir mağara sakiniyle karşılaştı ve bu kişi adada gördüğü yogi ile aynı kişi olduğunu iddia eder.⁹⁰⁰

Bölgede en yaygın tarikat Kâdiriyye'dir ve diğer tarikatlar genellikle Kâdiri bağlarını kabul ederler. Muhyiddîn Mâla menâkıbnâmesi, tarikatın 10/16. yüzyılda nüfuz sahibi olduğunu gösterir. Kuzey Hindistan'da ise Geylânî silsilesine nispet iddia eden Muhammed Gavs'ın (ö.923/1517) gayretiyle Kâdiriyye tanıtılmış olsa da, nüfuz açısından sınırlı kalmıştır ve dönemin etkin tarikatları arasında yer almamıştır.⁹⁰¹ Kâdiriyye'nin Güney Hindistan'daki yaygınlığına Porathel'deki Sühreverdi Şeyhi de katkıda bulunmuştur. Hindistan ve Pakistan'da Sühreverdiyye'nin yayılmasına öncülük eden Şeyh Bahaeddin Zakeriyya, tarikatın Büzgaşîyye kolunun kurucusu olan Necibüddin Ali b. Büzgaş eş-Şîrâzî'nin en önemli müridlerindendir.⁹⁰² Kâdiriyye, Hindistan'ın ortasından, Dekkan'dan ve Güney Hindistan'ın bazı bölgelerinden, aynı zamanda Konkan Sahili'ndeki Bhatkal gibi kıyı yerleşimlerinden de Güney Hint bölgelerine yayılmış olabilir.⁹⁰³ Geylânî'nin etkisiyle tarikatlara katılarak kendilerinin de eklemişlerdir. Örneğin el-Hayderûsiyye ve el-Aleviyye'de Sühreverdi şeyhi "İkinci Abdülkâdir Geylânî" olarak bilinir. Camilere ve bebelere tarikat pirinin adı konulur, sabah namazında kunut duaları okunur, doksan dokuz boncuklu tesbih kullanılır; hepsi

⁸⁹⁸ İbn Battuta, *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*, 1/237.

⁸⁹⁹ İbn Battuta, *The Travels of Ibn Battuta AD 1325 – 1354*, 1/246-247, 288.

⁹⁰⁰ İbn Battûta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr*, 2/130-132.

⁹⁰¹ J. Spencer Trimingham, 43-44.

⁹⁰² Hasan Kamil Yılmaz, "Şehâbeddin Es-Sühreverdi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2010), 38/41.

⁹⁰³ Richard Maxwell Eaton, *Sufis of Bijapur 1300-1700, Social Roles of Sufis In Medieval India* (New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt.Ltd., 1996), 5/57-58.

Kādiriyye etkisini gösterir. Kādiriyye tarikatının yayılması ve Sühreverdi Şeyhi'nin katkıları, Sûfî hareketlerinin güçlenmesine ve bölgedeki etkisine işaret eder.⁹⁰⁴

Kādiriyye, İslâm dünyasının ilk ve en yaygın tarikatıdır. Kādiriyye tarikati'nin kurucusu Abdülkâdir-i Geylânî (ö.561/1165),470'te (1077) Gılân'da doğmuştur. Bağdat'ta dinî ilimleri öğrendikten sonra tasavvufa yönelen Abdülkâdir-i Geylânî, medresesinde dersler vererek talebe yetiştirmiştir. Müderris ve vâiz olması tarikatın yayılmasına etki etmiştir. Hac sırasında tanınmış sûfilerin elinden hırka giydirilmesi, Kādirîliğin kuruluş sürecine işaret etmektedir. Abdülkâdir-i Geylânî'nin torunlarından Seyyid Seyfeddin, rüyasında Hindistan'a gidip halkı İslâm'a davet etmiş ve bunun üzerine 208(824)'de Sind'e göç etmiştir. Hindistan'da ilk Kādirî dergâhı, Abdülkâdir-i Geylânî'nin torunlarından Muhammed Gavs tarafından 15. yüzyılın ikinci yarısında Mûltan yakınlarında Uç'ta kurulmuştur. Tarikat Sind, Pencap ve Keşmir bölgelerine yayılmış, Bengal ve Gucerât'a da ulaşmıştır. Şah Cihan'ın oğlu Dârâ Şükûh, Hindistan Kādirîleri arasında önemli bir isim olmuştur.⁹⁰⁵

Güney Hindistan'da Kādiriyye tarikatının etkisi 9/15. yüzyıldan öncesine dayanmaktadır. Yemen'den deniz ticareti yoluyla Güneydoğu Hindistan'ın Koromandel Sahili'ne gelen Müslümanlar tarafından tanıtılmıştır. 6/12. yüzyılda Kayal Patanm ve Kilakkara büyük deniz ticaret merkezleri ve Müslümanların yoğun yaşadığı yerlerdi.⁹⁰⁶ Yemen'den din öğretimi için gelen Ferid Evliya (Ferîdüddîn b. Abdülkâdir Horasani), Ponnani'de bir cami ve hankâh inşa ederek İslâm'ı yaymış ve Tottungal Cami'nin yapımına öncülük etmiştir. Çalışmaları sınırlı kalmış olsa da, zühd dönemi sonrası bilinen ilk tarikatın Kādiriyye olduğu düşünülmektedir.⁹⁰⁷

Ahmed er-Rifâî (ö.578/1182), Ümmüabîde köyünde, Bağdat ile Basra arasındaki Batâih bölgesinde doğmuştur. Atalarından Rifâa el-Hasan el-Mekkî'ye nispet ederek Rifâî nisbesini almıştır. Doğum tarihi ilk kaynaklarda 512 (1118) olarak geçer. Ahmed er-Rifâî, Hz. Hüseyin soyundan gelen bir seyyiddir; bu bilgi tüm kaynaklarda kabul edilir.⁹⁰⁸ Rifâî ve Kādiri tarikatları bölgede saygın konumdadır. Zikir ve râtib törenleri

⁹⁰⁴ Musthafa Ujampady, *Güney Hindistan'da Tasavvufî Hareketler: Bâ Alevgyye Örneği* (Ankara:Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023), 4.

⁹⁰⁵ Nihat Azamat, "Kādiriyye",*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2001), 24/132.

⁹⁰⁶ Malayamma, *Malayalathile Sûfism: Shadili Saraniyum Athipata Muhyiddin Kutty Musliyarum*,51.

⁹⁰⁷ Mohideen Shah, *Islam in Kerala*, 83.

⁹⁰⁸ Mustafa Tahralı, "Ahmed er-Rifâî",*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara ,TDV Yayınları, 1989), 2/127.

çoğunlukla camilerde düzenlenir, bu da tarikata olan saygının bir işaretidir. Diğer tarikatlar da bu iki tarikatın uygulamalarını takip eder. Mürşitlerin çoğu birden fazla tarikattan icazet alır, bu da bölgedeki dayanışmayı gösterir. Güney Hindistan eyalet olan Karnataka'daki Zeenath Bakş Camii'nde bulunan yazıt, Şeyh Muhammed Mevlâ Celal'in hem Kâdiri hem de Rifâî tarikatlarına üye olduğunu gösterir.⁹⁰⁹ Her mürid, Kâdiriye ve Rifâîye gibi öncü tarikatlara katılarak onların adıyla anılmayı ve onlardan bereket almayı istemiştir.

1163 (1750) yılında Meysûr Sultanlığı'nın ordusunun Malabar'a girmesi, Güney Hint manevî düşüncesini etkilemiştir. Kondotty Tangal Muhammed Şah (ö.1204/1789), Tipu Sultan ile iyi ilişkiler kurmuş ve Sultan tarafından "İnamdar" lakabıyla anılmıştır.⁹¹⁰ Tipu Sultan'ın Bâ Alevîye tarikatına mensup olması, halk arasında tarikata ilham kaynağı olmuştur. Bâ Alevîye, Kâdiriye ile güçlü bir bağa sahiptir ve bölgede etkili bir tarikatır. 1159 (1748)'da en kalabalık ikinci tarikat olan Bâ Alevîye'nin temsilcileri, Zamorin kralı ve diğer mutasavvıflar tarafından desteklenmiştir. Mamburam'daki ikametgâhları, Müslümanlar için önemli manevî ve siyasî bir merkezdir. Tarikat temsilcileri, dönemin önde gelen mutasavvıf ve alimleridir ve İslâm hukuku ile tasavvuf alanında önemli eserler yazmışlardır.⁹¹¹

Çiştîye ve Sühreverdiyye, İslâmdünyasının baskın olan iki Sûfî tarikatıydı. Ancak, 14. ve 15. yüzyıllarda etkileri azaldı. Bâbürlüler (1526-1857), ise Nakşibendiye ve Kâdiriye tarikatlarının önemli yükseliş yaşadığı bir dönemdi. Nakşibendiye ve Kâdiriye tarikatları, bu dönemde özellikle Hindistan ve çevre bölgelerde büyük bir takipçi kitlesi kazandı ve Sûfizm'in yayılmasına önemli katkılarda bulundu. Günümüzde bile bu tarikatlar Hindistan ve diğer Müslüman ülkelerde etkin bir şekilde varlıklarını sürdürmektedir.

Çiştîye tarikatı, Şeyh Muînüddin Çiştî'nin kurucusu olduğu önemli bir Sûfî tarikatıdır. Hindistan'da 12. ve 13. yüzyıllarda etkili olmuş olan bu tarikat, İslâm'ın yayılmasına ve Sûfizm'in gelişmesine büyük katkılar yapmıştır. Şeyh Muînüddin Çiştî'nin öğretileri, hoşgörü, sevgi, sadakat ve yardımseverlik gibi değerleri vurgulayan bir anlayışa dayanır. Çiştîye tarikatı, basit yaşam tarzını ve içsel ruhsal deneyimi önemseyen bir Sûfî yoludur. Tarikat mensupları meditasyon, zikir, sema gibi ruhani uygulamalara

⁹⁰⁹ V Kunhali, *Sufism in Kerala*, 87.

⁹¹⁰ V Kunhali, 86.

⁹¹¹ Randathani, *Hadramis in Malabar Sufism*, 3-4.

öncelik verir ve topluma yardım etmeyi önemserler. Günümüzde hala Hindistan ve Pakistan gibi ülkelerde önemli Sûfî bir tarikatı olarak varlığını sürdürmektedir.⁹¹²

Mevlana Şeyh Muînüddin Çiştî'nin talebeleri, Delhi'de Bakhtiyar Kaki (ö.1236)ve Nagor'da Hamidüddin tarafından iki yeni Çiştî merkezi kurdu. Bakhtiyar Kaki'nin merkezi İslâm'a daha yakındı, Nagor merkezi ise kısmen kırsal Hindu yaşam tarzına uyum sağladı. Ajodhan'da sert bir asetik disiplin benimsendi ve burası Kaki'nin öğrencisi Feridüddin tarafından kuruldu. Ali b. Ahmad Sabir de onun öğrencisi olarak Sabiriyya alt-tarikatını kurmuştur.⁹¹³ Bu farklılık, tarikatın hoşgörü ve esneklikle toplumların ihtiyaçlarına uyum sağladığını göstermektedir. Her bir merkezde öğretiler ve uygulamalar kendi özgün özelliklerine sahip olsa da, hepsinin ortak amacı İslâm'ın yayılmasına ve manevî gelişmeye katkı sağlamaktır.

İran ve Okyanus ötesinden gelen birçok müridin göçüyle, Hint toprakları Sühreverdîyye tarikatıyla zenginleşmiş oldu. Hindistan'da ise tarikatın gerçek kurucuları Şeyh Bahaüddin Zekeriyya ve Şeyh Celaleddin Tebrîzî olarak bilinir. Şeyh Bahaüddin Zekeriyya'nın atalarının Muhammed b. Kasım'ın ordusuyla Sind'e geldiği bilinmektedir. 578(1182-83) yılında Multan'a yakın Kot Karûr'da doğmuş ve babasını on iki yaşında kaybetmiştir. Kur'an'ı ezberledikten sonra Horasan'a ileri eğitim için gitmiş ve burada yedi yıl boyunca kalmıştır. Mekke'ye hacca gitmiş ve ardından Medine'ye geçerek beş yıl boyunca Maulana Kemalüddin Muhammad tarafından Hadis üzerine eğitim almıştır. Daha sonra Kudüs ve Bağdat'a giderek, Şeyh Şihâbüddin Sühreverdî tarafından tarikatına kabul edilerek halifesi yapılmıştır. Şeyh Bahaüddin'in eğitimi sadece on yedi gün sürdü. Diğer müritler, yıllarını vermiş kişiler olarak, Hintlinin hızlı yükselişinden dolayı rahatsızlık duydu. Şeyh Şihâbüddin, Şeyh Bahaüddin'in hızla ilerlediğini ve adeta kuru odun gibi tek bir nefeste yanmaya başladığını dile getirdi. Şeyh Bahaüddin, Bağdat'ı terk ederek Nişapur üzerinden Multan'a geldi. Şehre varışı dinî otoriteleri endişelendirdi ve başka bir yerde kalmasını istediler. Onlar sembolik bir eylemle fincan dolusu süt gönderdiler, ancak Şeyh Bahaüddin sütün üzerine bir gül koyarak fincanı geri gönderdi. Bu jest, onun Multan'da özel bir yere sahip olacağını anlatıyordu.⁹¹⁴

⁹¹² Aziz Ahmad, *An Intellectual History Of Islam In India* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 1969), 36-37.

⁹¹³ Aziz Ahmad, *An Intellectual History Of Islam In India*,37.

⁹¹⁴ Saiyid Athar Abbas Rizvi, *A History of Sufism In India: Early Sufism and Its History in India to 1600 AD*,1/190-191.

Mâlik b. Dînâr'ın manevî etkisiyle İslâm'ın kök salması, bölgedeki İslâmî düşüncenin gelişimine zemin hazırlamıştır. Bu erken dönem, Güney Hindistan'da İslâm'ın daha sonraki tarikatlar dönemine doğru yönelişinin başlangıcıdır. Kazeruniye, Kâdiriyye ve Sühreverdiye tarikatları erken dönemde bölgede büyük etki sağladı. Halkın manevî yaşamında önemli bir rol oynayarak, günlük dinî yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmişlerdir.⁹¹⁵

Güney Hindistan'da tasavvufun tarihine yönelik güncel çalışmalar oldukça sınırlıdır ve bu konuda az sayıda araştırmacı çalışma yapmıştır. İslâm'ın Güney Hindistan'a girişi ve tasavvufun yayılışı hakkında tam bir resme ulaşmak için daha fazla bilgi ve kaynağa ihtiyaç vardır. Şu anki bilgiler, bölgedeki tasavvufî hareketlerin diğer bölgelere göre daha kısıtlı olduğunu düşündürmektedir. Ancak yerel tarihi kaynaklar ve günümüze yansıyan kültürel izler, Güney Hint Müslüman topluluklarının dinî anlayışında ve İslâm kültürünün oluşumunda mutasavvıfların önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Yerel dilde yazılmış birçok tasavvuf içerikli ilahi ve menâkıb nâmeler hala mevcuttur ve Müslüman cemaat tarafından aktif bir şekilde okunmaktadır. Bu bulgulara dayanarak, tasavvufun Güney Hint toplumunda etkili olduğu ve manevî hayata önemli katkılarda bulunduğu söylenebilir.

⁹¹⁵ Ahamad Maulavi ve Abdul Kareem, *Mahathaya Mappila Sahitya Parambaryam*, 1/311.

SONUÇ

Güney Hindistan, Hint Yarımadası'nın dinî ve manevî coğrafyasında özel bir konuma sahiptir. Bu bölge, tarih boyunca Arap ülkeleriyle yoğun ticari ilişkilere sahip olmuştur. Bu ticari ilişkiler, İslâm'ın Güney Hindistan'a girişini ve yayılışını etkilemede önemli bir rol oynamıştır. İslâm'ın Güney Hindistan'a girişi, hicrî birinci asırda gerçekleşmiştir. İlk temas, Hz. Peygamber zamanında olduğunu kaynaklardan anlamak mümkündür. Mâlik b. Dînârgibi müslümanlar Güney Hindistan'a gelerek İslâm'ı tanıtmaya devam etmiştir. Bu dönemde Güney Hindistan'da, İslâm'ın öğretileri ve inançları halk arasında yayılmaya başlamıştır. Özellikle Yemen'den gelen tüccarlara eşlik eden mutasavvıflar, İslâm'ın iç bölgelere yayılmasında önemli bir rol oynamıştır. Mutasavvıflar, İslâm'ın mistik ve manevî boyutlarını vurgulayarak halk arasında büyük ilgi uyandırmış ve İslâm'ın kabul edilmesine katkı sağlamışlardır. Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılışı, çeşitli faktörlerin etkileşimiyle gerçekleşmiştir. Bu süreç, Güney Hindistan'ın dinî ve kültürel yapısını şekillendiren önemli bir dönem olmuştur.

Uzun geçmişe sahip olan Hind ve Güney Hindistan halkı ile Araplar arasındaki ticari ilişkiler, iki topluluğun birbirini tanımasını sağlamıştır. Hindistan, Avrupa'dan Çin'e uzanan ticaret yolları üzerinde stratejik bir konuma sahip olduğu için daima önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Arap tüccarlar sık sık Hindistan'a yönelen gemilerle ticaret yapmaktaydılar. Câhiliye dönemi Arap şairlerinin şiirlerinde ise Hind yapısı kılıçlar ve Hind malzemelerine sıkça rastlanır. Bu ticari ve kültürel etkileşim, iki bölge halkı arasındaki ilişkilerin derinleşmesine katkıda bulunmuştur.

İslâm'ın ortaya çıkmasından sonra Hindistan ile Araplar arasındaki ticari ilişkiler devam etmiş ve bu süreç de İslâm'ın yayılmasına katkıda bulunmuştur. Hindistan, Avrupa'dan Çin'e kadar uzanan önemli bir ticaret yolunun üzerinde yer alması sebebiyle, ticaretin merkezlerinden biri olmuştur. Arap tüccarlar, ilk İslâmi devirde Basra'dan Arap yarımadası sahillerinden yola çıkarak Sind ve Hindistan'ın batı kıyılarını ziyaret eder ve bu ticaret yoluyla İslâm'ı bu bölgelere taşırlardı. Bu ticaret yoluyla Arap tüccarlar, gittikleri yerlerde İslâm'ı tanıtmak ve yaymak amacıyla faaliyet gösterirlerdi. Özellikle Sri Lanka, bu ticaretin önemli duraklarından biriydi. Aynı şekilde, Hindistan'ın batı kıyılarında yerleşen Arap tüccarlar da İslâm'ı kendi yaşamlarında veya çevrelerine anlatarak bölgede yaymışlardır. Ticaretin getirdiği bu etkileşimler ve müslüman tüccarların varlığı, Hind halkının İslâm dinîyle ilk temasını sağlamıştır. Ticaret yoluyla

yayılan İslâm, Hindistan'daki topluluklar üzerinde etkili olmuş ve zamanla bölgede İslâm'ın yayılmasına ve güçlenmesine katkıda bulunmuştur. İslâm'ın bölgedeki bu erken etkisi, daha sonraki dönemlerde de devam etmiş ve Hindistan'da İslâm'ın yayılmasına diğer faktörlerle birlikte önemli bir temel oluşturmuştur.

Güney Hindistan'da İslâmiyet'in deniz yoluyla yayılışı, Hindistan'ın tarihindeki önemli dönemeçlerden biridir ve bu sürecin temelini oluşturan deniz ticareti, bölgenin sosyo-kültürel ve dinî yapısında önemli değişimlere yol açmıştır. Güney Hindistan, tarihsel olarak zengin bir deniz ticaret merkezi olarak Avrupa'dan Çin'e kadar uzanan ticaret yollarının kesişiminde yer almıştır. Bu ticaret yolu, Güney Hindistan'a gelen Arap tüccarlarını da içine almış ve İslâm'ın bölgeye yayılmasında kritik bir rol oynamıştır. Arap tüccarların Güney Hindistan'a gelen gemileri, Hindistan'ın batı kıyılarından Sri Lanka'ya kadar uzanan önemli bir güzergâhı takip etmiştir. Bu ticaret yoluyla tüccarlar, gittikleri yerlerde İslâm'ı tanıtmak ve yaymak amacıyla etkin bir rol oynamışlardır. Deniz yoluyla gelen Arap tüccarlar, Hindistan'ın iç bölgelerine ulaşarak İslâm'ın yayılmasını sağlamış ve bu dinî etkilerle birlikte bölgedeki kültürel ve dinî yapıda değişimler meydana gelmiştir. İslâm'ın getirdiği yeni düşünce ve inançlar, Hindistan'daki topluluklar arasında etkili olmuş ve zamanla bölgede İslâmi bir kimlik oluşmuştur. Güney Hindistan'da deniz yoluyla İslâmiyet'in yayılışı, tarihsel, kültürel ve dinî açıdan önemli bir dönüm noktasıdır. Deniz ticareti ve Arap tüccarların etkinliği sayesinde İslâm'ın bu bölgeye girişi ve yayılması mümkün olmuştur. Bu süreç, Güney Hindistan'ın İslâm kültürüyle zenginleşmesine ve İslâm'ın bölgedeki topluluklar arasında önemli bir yer edinmesine katkıda bulunmuştur.

Güney Hindistan'da İslâm'ın giriş olayı ve bu olaya dair farklı görüşler, tarihçiler arasında uzun süredir devam eden bir tartışma konusudur. Özellikle olayın zamanlamasıyla ilgili yapılan değerlendirmeler ve çeşitli tarihçilerin görüşleri, bu konunun karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Bazı tarihçiler, olayın Hindistan'la erken dönemde gerçekleştiğini ve İslâm'ın bu bölgeye ilk temasının sahabeler vasıtasıyla olduğunu savunurken, diğerleri olayın daha sonraki dönemlere tarihlendirilmesini öne sürmektedir.

Kara Yoluyla Hindistan'da İslâmiyet'in yayılışı, farklı dönemlerde gerçekleşen hareketlerle şekillenmiştir ve bu dönemlerdeki olaylar, tarihsel açıdan büyük bir öneme sahiptir. İslâm'ın Hindistan'a girişi, ilk dönemlerden itibaren önemli bir süreç olarak

başlamıştır. Hulefâ-yi Râşidîn dönemi, İslâm'ın genişlemesi ve yayılması için kritik bir evre olmuştur. Hz. Ömer zamanında da İslâm'ın Hindistan'a doğru hareketi devam etmiş, bu süreçte çeşitli faaliyetler ve ticari ilişkiler bölgeye İslâmiyet'in yayılmasına katkıda bulunmuştur. Hz. Osman zamanındaki Kuzey Hindistan'a yönelik hareketler önemli bir dönemi temsil etmektedir. Bu dönemde de ticaret yolları ve deniz yolculukları, Hindistan'ın İslâm'la olan temasını güçlendirmiştir.

Emevîler dönemi, Kuzey Hindistan'da İslâm'ın genişlemesi açısından önemli bir dönem olmuş ve bu dönemde Hindistan'a doğru hareketlerin arttığı görülmüştür. Bu süreçte İslâm'ın Hindistan'daki etkisi daha da artmış ve Hindistan'ın kuzeyinde yer alan Sind fethedilmiştir. Abbâsîler döneminde ise Kuzey Hindistan'a doğru hareketler daha da yaygınlaşmış, bu dönemde Hindistan'ın İslâm kültürüyle etkileşimi daha da artmıştır. Bu dönemde Sind'de gerçekleşen İslâmlaşma faaliyetleri de önemli bir gelişmedir ve İslâm'ın Hindistan'daki yayılışı açısından önemli bir role sahiptir.

Güney Hindistan'da İslâmiyet'in yayılış sürecinde Sûfîlerin etkisi, bu çalışma kapsamında incelenen önemli bir konudur. Sûfîlerin, tasavvufî düşünce ve uygulamaları ile bölgede İslâm'ın yayılmasına önemli katkılarda bulunduğu görülmüştür. Sûfîliğin, toplumun İslâm'a olan ilgisini artıran ve dinî yaşantıya yön veren bir unsura dönüştüğü gözlemlenmiştir. Sûfî tarikatlarının bölgeye gelişi, özellikle Kâdiriyye, Rifâiyye, Çiştiyye, Şazeliyye gibi büyük Sûfî tarikatlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu tarikatlar, Sûfî öğretileri, zikir ve mürşid-mürîd ilişkisi aracılığıyla İslâm'ı bölge halkına tanıtmış ve yaygınlaştırmışlardır. Sûfîlerin etkisi, sadece dinî hayatta değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel alanda da görülmüştür. Güney Hindistan'ın sosyal yapısında Sûfîliğin yayılması, toplumsal bağları güçlendiren ve farklı kültürler arasında birlikteliği teşvik eden bir etkiye sahip olmuştur. Sûfîliğin vurguladığı sevgi, hoşgörü ve kardeşlik kavramları, farklı topluluklar arasında bir anlayış ve uyum ortamı yaratmıştır. Güney Hindistan'da Sûfîlerin etkisi, diğer İslâmî etkinliklerle birlikte, İslâmiyet'in yayılmasını hızlandırmış ve İslâm topluluklarının sayısının artmasına katkıda bulunmuştur. Sûfî şairlerin eserleri ve mezarlarının ziyaret edilmesi, İslâmî düşüncenin yaygınlaşmasında önemli bir role sahip olmuştur. Bu süreçte Sûfîlerin takipçileri aracılığıyla İslâmiyet, Hindistan'ın sosyo-kültürel hayatına derinlemesine bir şekilde entegre olmuştur.

Güney Hindistan'da İslâmiyet'in yayılış sürecinde Sûfilerin etkisi oldukça belirgindir. Sûfiliğin öğretileri, tarikatları ve Sûfî şahsiyetlerin etkinliği, bölgede İslâm'ın kök salmasına ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Bu etki, İslâmî kültürün ve değerlerin Güney Hindistan'da derinleşmesini sağlamış ve bölge halkının dinî kimliğini zenginleştirmiştir. Güney Hindistan'da Sûfilerin etkisi, dinî, sosyal ve kültürel açılarından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışma, Sûfiliğin Hindistan'daki yayılış sürecini anlamak ve tarihsel süreçleri daha iyi kavramak adına değerli bilgiler sunmuştur ve ileri araştırmalara temel teşkil edebilecek niteliktedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada Güney Hindistan'da İslâm'ın yayılış süreci, deniz ve kara yoluyla olan ticari ilişkilerin, Sûfiliğin ve İslâm'ın farklı dönemlerdeki hareketlerinin etkisiyle ele alınmıştır. Güney Hindistan'ın İslâm'la ilk teması eski dönemlerden beri devam eden ticari ilişkilerle başlamış, sonrasında Sûfiliğin etkisiyle derinleşmiştir. Bu çalışma, Güney Hindistan'da İslâmiyet'in köklü geçmişini anlamak ve bölgedeki dinî ve kültürel zenginliği değerlendirmek için önemli bir kaynaktır ve gelecekteki araştırmalara ışık tutacaktır.

KAYNAKÇA

- A, Menon Sreedhara. *Legacy of Kerala*. Kerala,India: DC Books, 2010.
- Abdölmelik b. Hişâm. *Es-Sîretü'n-Nebeviye*. nşr. Mustafa Es-Sekkâ v. Dğr. Kahire: Mat'bah Mustafa, 1354/1936.
- Ahmad, Aziz. *An Intellectual History Od Islam In India*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1969.
- Ahmad, Nafis. *Muslim Contributions to Geography*. Lahore: Kashmiri Bazar, 1947.
- Ahmad, Sayyid Maqbul. "Hindistan: Ortaçağ Müslüman Coğrafyacılarına Göre Hindistan".*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*.18/ 73–75. Ankara:TDV Yayınları, 1998.
- Ahmed, Aziz. *Hindistan'da İslâm Kültürü Çalışmaları*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Ahmed, Halîl b. *Kitâbü'l- 'Ayn*. Beyrut: Dârü'l -Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. nşr. Muhammed b. Abdölmuhsin et-Türkî. Beyrut:Müessiatül Risale,1421/2001.
- Ayyar, Sathyanatha. *History Of The Nayaks Of Madura*. Madras: University of Madras, 1924.
- Ali, Cevad. *El-Mufasssal fi Tarihi'l-Arab Kable'l-Islam*. Bagdat: Bagdat Üniversitesi, 1993.
- Amin, Ahmed. *Fecr-i İslâm*. Misir: Hindawi, 2012.
- Ansari, Shaukatullah. *Pakistan: The Problem of India*. Lahore: Minerva Book Shop, 1945.
- Ansari, A. S. Bazmee. "Zutlar".*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/514. Ankara: TDV Yayınları, 1991.
- Apak, Adem. *Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi:Emevîler Dönemi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 17th Ed., 2018.
- Apak, Adem. *Anahatlarıyla İslâm Tarihi: Hz. Muhammed (s.a.v.)Dönemi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016.
- Arnold, T.W. *The Preaching of Islam: A History of the Propagation of the Muslim Faith*. London: Constable & Company, 2nd Ed., 1913.
- Askalânî, İbn Hacer. *El-İsâbe fi Temyîzi's-Sahâbe*,thk. Abdul Muhsin et-Turky. Kahire: Dârü'l -Kütübi'l-İlmiyye, 1428/2008.

- Aykut, A.Said. “İbn Battûta”.Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 19/361–368. Ankara ,TDV Yayınları, 1999.
- Ayyar, K.V. Krishna. A Short History Of Kerala. Ernakulam: Pai & Co., 1996.
- Ayyar, K . V . Krishna. “Islam In Malabar Or One Thousand Years Of Hindu-Muslim Unity”.Proceedings of the Indian History Congress 5/ (1941).
- Aiyangar, S. Krishnaswami. South India and Her Muhammadan Invaders .London: Oxford university press, 1921.
- Aiyangar, S. Krishnaswami.The Beginnings of South Indian History.Madras: The Modern Printing Works, 1918.
- Azamat, Nihat. “Kâdiriyye”.Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 24/131–136. Ankara: TDV Yayınları, 2001.
- Azmi, Özcan. “Sind”.Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 37/242–244. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Bağdadi, Safiyyü’-din Abdü’l-mü’min b. Abdül’l-hakk. Merâsîdü’l-İttıla‘alâ Esmâi’l-Emkine’ti ve’l-Büka.thk.Ali Muhammed. Beyrut: Darul Maarif, 1954.
- Bahadur, Rajakaryaprasakta Rao. Modern Mysore. From the Beginning to 1868. Bangalore: Higginbothamsç,South Parade, 1936.
- Baines, Jervoise AthelsTâna. General Report on the Census of India, 1891. London: Her Majesty’s Stationery Office, 1893.
- Barbosa, Duarte. The Book of Duarte Barbosa: An Account of the Countries Bordering on the Indian Ocean and Their Inhabitants,thk.Mansel Longworth Dames. London: Hakluyt Society, 1921.
- Barua, Pradeep. The State at War in South Asia. United states of America: University of Nebraska -Thomas.store.in, 2005.
- Baş, Eyüp. Kitap Tanıtımı;Arnold, Thomas Walker Tarihi, İntişir-ı İslâm. İstanbul: Sebilürreşad Kütüphanesi Neşriyatı, 1982.
- Battuta, Ibn. *The Travels of Ibn Battuta, AD 1325 – 1354*. ed. H.A.R. Gibb. London: Hakluyt Society, 1994.
- Battûta, İbn. *Tuhfetü’n-Nüzzâr fî Ġarâ’ibi’l-Emsâr ve ‘acâ’ibi’l-Esfâr: Rihletü İbn Battûta* , thk. Abdülhâdî et-Tâzî. Ribat: Akdemiya’tu el-Memlektul el-Magribiyye, 1417/1997.
- Battûta, İbn.*Büyük dünya seyahatnamesi: Tuhfetü’n-Nûzzar fî Garâibi’l-Emsarve’l-Acâibi’l-Esfar*, çev . Muhammed Şerif Paşa. Eksiksiz Edisyon.İstanbul:Yenişafak, 1907.

- Belâzürî. *Fütûhu'l-Büldân* .thk.Muhammed Rıdvân. Beyrut: Dârü'l -Kütübi'l-İlmiyye, 1403/1983.
- Bede Jehangir, John.*The Arabs In Sind (712-1026 A.D)*,Department of History: The University of Utah,1973.
- Bhadriraju Krishnamurti. *The Dravidian Languages*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
- Bilge, Mustafa L. “Büzürg b. Şehriyâr”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Bilgin, Orhan. “Abdürrezzâk Es-Semerkindî”:*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/299–300. Ankara: TDV Yayınları, 1988.
- Bilgrâmî, Âzâd-ı. *Sübhatü'l-Mercân Fî Âsâri Hindistân*,thk. Mohammed Saeed El-Turaihi. Beirut - Lebanon: Moamenquraish, 2015.
- Bîrûnî. *Tahkîku Mâ li'l-Hind:Alberuni's India*.trc. C. E. Sachau. London: Trübner & Co., L, 1910.
- Bîrûnî. *Tahkîku Mâ li'l-Hind Min Makûletin Makbûletin fî'l-'akl Ev Merzûle*. Hyderabad - India: Meclis Dairatu'l-Ma'arif-il-Osmania Hyderabad Dekan, 1958.
- Bolay, Süleyman Hayri. “Âdem”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1/358–363Ankara: TDV Yayınları, 1988.
- Bon, Gustave Le. *Hazarâtu'l Hint*,trc. Adil Zuhaitir. United Kingdom: Hindawi, 2017.
- Britannica, The Editors of. “Kozhikode”.*Encyclopaedia Britannica, Inc.*, 2014.
- Britannica, The Editors of. “Mangaluru”.*Encyclopaedia Britannica, Inc*, 2022.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâîl. *El-Edebü'l-Müfred*. Saudi: Maktabathul Delil, 1997.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâîl. *Sahîh-i Buhârî*. Beirut: Daru İbn kesir, 2002.
- Burton, Richard F. *Goa, and the Blue Mountains, Or, Six Months of Sick Leave*. London: Ricard Bentley,New Burlington street, 1851.
- Buxton, Amin.*Imams of the Valley*.Western Cape South Africa: Dar al-Turath İslami, 2012.
- Câhiz, Amr b. Bahr. *Kitâbü't-Tebassur Bi't-Ticâre*. nşr. H. H. Abdülvehhâb. Kahire: Mektabatul kanji, 1931.
- Camões, Luís Vaz de. *Os Lusíadas (The Lusiads)*,trç.İng. Richard Francis Burton. London: Bernard Quaritch,15 Piccadilly, 1880.

- Chacko, Tessy, P. - Renuka, G. "Temperature Mapping, Thermal Diffusivity and Subsoil Heat Flux at Kariavattom of Kerala". *Proceedings of the Indian Academy of Sciences, Earth and Planetary Sciences* 111/1 (2002), 79–85.
- Chakrabarti, Atulananda. *Hindus and Musalmans of India*. London: Thacker, Spink and Co, 1933.
- Chakravarti, Ranabir. "Horse Trade and Piracy at Tana (Thana, Maharashtra, India): Gleanings from Marco Polo." *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 34/3 (1991).
- Chand, Tara. *Influence of Islam on Indian Culture*. Allahabad: K. Mittra. The Indian Press Limited, 2018.
- Chaudhuri, K. N. *Trade and Civilisation in the Indian Ocean: An Economic History from the Rise of Islam to 1750*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.
- Cilacı, Osman. "Aḥbârü's-Şîn ve'l-Hind". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 493. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Crone, Patricia. *Meccan Trade and the Rise of Islam*. USA: Gorgias Press, 1987.
- Dale, Stephen F. "Trade, Conversion and the Growth of the Islamic Community of Kerala, South India". *Studia Islamica, Brill* 71/ (1990), 155–175.
- Day, Francis. *The Land of the Permauls, or, Cochin, Its Past and Its Present*. Madras: Gants Brothers, 1863.
- Demirci, Mehmet. "Mâlik b. Dînâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/505. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Demirci, Mustafa. "Antik Bilim ve Düşünce Mirasının İslâm Dünyasına Tercümesinde Abbâsîlerin Kurduğu Beytü'l Hikme'nin Rolü". *Muhafazakar Düşünce Dergisi* 11/ (2015), 99–119.
- Dhere, Ramchandra Chintaman. *Rise of a Folk God: Vitthal of Pandharpur*. USA: Oxford university press, 2011.
- Dımaşkî, Şeyhürrabve. *Nuḥbetü'd-Dehr fî 'acâ'ibi'l-Ber ve'l-Bahr*. nşr. A. Mehren. New York: Leipzig, 2nd Ed., 1923.
- Donner, Fred McGraw. *The Early Islamic Conquests*. Princeton: Princeton University Press, 1981.
- Dowson, Henry Miers Elliot ve Jhon. *The History Of India as Told By His Own Historians*. London: Trübner & co., 1867.
- Durmuş, İsmail. "İbnü'l-Mukaffa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/130–134. Ankara: TDV Yayınları, 2000.

- Dursun, Davut. “Asya: Sömürgecilik Dönemi ve Bağımsızlık”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/526–533. Ankara: TDV Yayınları, 1991.
- Eaton, Richard M. *The Rise of Islam and the Bengal Frontier, 1204-1760*. Berkeley: University of California Press, 1993.
- Eaton, Richard Maxwell. *Sûfis of Bijapur 1300-1700, Social Roles of Sufis In Medieval India*. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt.Ltd., 1996.
- Emîn, Ahmed. *Fecrü’l-İslâm*. Kahire: Matbaatü’l-İhtimâd, 1928.
- Ebü’l-Fidâ. *Takvîmü’l-Büldân*. nşr. M. Reinaud. Paris: Al’Impromerie Royale, 1255/1840.
- Ebü’l-Kâsım b. Havkal en-Nasîbî. *Sûretü’l-Arz*. Beyrut - Lubnan: Maşurath Dar Maktabathu’l Hayat, 1992.
- Ebü Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb en-Nesâî. *Es-Sünenü’l-Kübrâ*. thk. Hasan Abdul Mun’im Şelebi. Beirut: Resalah, 1421/2001.
- El-Mağribî, İbn Saîd. *Kitâbü’l-Coğrâfyâ*. thk. İsmâil el-Arabî. Beyrut: Maktabathul Ticari, 1389/1970.
- Elamkulam Kunjan Pillai. *Studies in Kerala History*. Kottayam: National Book Stall, 1970.
- Elizabeth Lamboun. “India from Aden, Khutba and Muslim Urban Networks in Late Thirteenth-Century India”.*Secondary Cities and Urban Networking in the Indian Ocean Realm, c. 1400-1800*. ed. Kenneth R. Hall. 1–23. UK: Lexington Books, 1992.
- Elliot, H. M. *The History of India as Told By Its Own Historians*, thk. John Dowson. ed. 1. Bombay: Kitab Mahal, 1872.
- Ensârî, İbn Manzûr Ebü’l-Fazl Muhammed b. Mûkerrem. *Lisânü’l-‘Arab*. Beyrut: Dâru Sâdır, 1993.
- Encyclopaedia, The Editors of. “Kullam”.*Encyclopaedia Britannica, Inc.*, 2020.
- Epstein, Trude Scarlett. *Economic Development and Social Change in South India*. Manchester: Manchester University Press, 1962.
- Erinç, Sırrı. “Hindistan”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/69–73. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Ezhuthachan, Thunchaththu Ramanujan. *Keralolpathi-The Origin Of Malabar*, trc. Hermann Gundert. Mangalore: Pfeiderer & Riehm Basel Mission Press & Tract Depository, 2nd Ed., 1284/1868.

- Fayda, Mustafa. “Fütûhu’l-Büldân”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/258–259. Ankara: TDV Yayınları, 1996.
- Fayda, Mustafa. “Halife b. Hayyât”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/301–303. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Fayda, Mustafa. “Hulefâ-Yi Râşidîn”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/324-338. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Fayda, Mustafa. “Târîhu’l-Ümem Ve’l-Mülûk”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/92-94. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Fazlıoğlu, İhsan. “Hârizmî, Muhammed B. Mûsâ”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/ 224–227. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Foulkes, Thomas. “The Pallavas”.*The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* 17/2 (1885).
- Friedmann, Y. “Qissat Shakarwati Farmad: A Tradition Concerning the Introduction of Islam to Malabar”.*Israel Oriental Studies (Tel Aviv University)*,1975.
- Gazetteer Department. *Gazetteers of the Bombay Presidency; Thana Places of Interest*. Mumbai: Gazetteer Department . Govt. Maharashtra, 13th Ed., 2006.
- Gilles, Alexandre Popovic - Veinstein. *İslâm Dünyasında Tarikatlar*, çev. Osman Türer. İstanbul: Sûfi Yayınları, 2004.
- Goitein, S. D. *Letters of Medieval Jewish Traders. Letters of Medieval Jewish Traders*. New jersey: Princeton University Press, 1973.
- Goitein, Shelomo Dov. *Studies in Islamic History and Institutions*. Leiden: Brill, 2010.
- Göksoy, İsmail Hakkı. “Sri Lanka”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/425–428. Ankara ,TDV Yayınları, 2009.
- Goldberg., Maren. “Kadamba Dynasty”.*Encyclopaedia Britannica, Inc*. Erişim 29 Ekim 2020.
- Goldberg., Maren. “Pandya Dynasty”.*Encyclopaedia Britannica, Inc*.Erişim 10 Kasım, 2020.
- Goldberg., Maren. “Western Ganga Dynasty”.*Encyclopaedia Britannica, Inc*.Erişim 29 Ekim 2020.
- Goldberg, Maren. “Chalukya Dynasty”.*Encyclopaedia Britannica, Inc*, Erisim16 Ağustos 2019.
- Goldberg, Maren. “Travancore”.*Encyclopaedia Britannica, Inc.*, Erisim16 Ağustos 2019.

- Gupta, Michael Pearson and Ashin Das. *India and the Indian Ocean 1500-1800* 1987. Calcutta: Oxford University Press, 1987.
- Habîb, İbn. *El-Muḥabber*, nşr. I. Lichtenstadter. Haydarâbâd: Cemiyat'ul Dairatu'l Osmaniya, 1360/1942.
- Hakkı Dursun Yıldız. "Abbâsîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/31-48. Ankara ,TDV Yayınları, 1988.
- Haldûn, İbn. *Dîvânü'l-Mübtede' ve'l-Haber fî Eyyâmi'l-'Arab ve'l-'Acem ve'l-Berber ve Men-Âsarahüm Min-zevî's-Sulţânî'l-Ekber*. Beyrut: Daru'l Fikir, 2nd Ed., 2000.
- Hamevî, Yâkût. *Mu'cemü'l-Büldân*, thk Muhammed Ameen. kahire, 1323/1906.
- Hârizmî, Muhammed b. Ahmed. *Mefâtîhu'l-'ulûm*. nşr. İbrâhim El-Ebyârî. Beyrut: Darul kitabu'l Arabî, 1409/1989.
- Hârizmî. *Kitâbü Sûreti'l-Arz* .thk. Hans v.Mzik. Leipzig: Datto Darraffowing, 1345.
- Hasan, Hadi. *A History of Persian Navigation*. London: Methuen & Co, LTD, 1928.
- Hasan, Mohıbbul. *History of Tipu Sultan*. Delhi: Aakar Books, 1951.
- Hayyât, Halîfe b. *Et-Târîh*. nşr. Ekrem Ziyâ El-Ömerî. Riyad: Daru'thayba, 1405/1985.
- Ho, Engseng. "Empire Through Diasporic Eyes: A View from the Other Boat". *Comparative Studies in Society and History* 46/2 (2004), 210–246.
- Hodgson, Marshall G.S. *The Venture of Islam: Conscience and History in a World Civilization*. Chicago: University of Chicago Press, 1974.
- Hourani, George F. *Arab Seafaring: In the Indian Ocean in Ancient and Early Medieval Times*. Princeton: Princeton University Press, 2nd Ed., 1995.
- Hourani, George F. *El'Arab Val'milahat'fil Muhit El'Hindi*. trc.Yaküb Bakr. kairo: Franklin, 1370/1951.
- Howard, George Broadley. *The Christians of St. Thomas and Their Liturgies: Comprising the Anaphorae of St. James, St. Peter, the Twelve Apostles, Mar Dionysius, Mar Xystus, and Mar Evannis, Together with the Ordo Communis*,trc. Syriac Mss. Oxford: John Henry and James Parker, 1864.
- Hudûdü'l-'âlem: The Regions of The World: A Persian Geography*.çev. V. Minorsky. London: University Press Oxoford, Messrs,Luzac& Co.46 Great Russell Street, 1937.
- Hurdâzbih, İbn. *El-Mesâlik ve'l-Memâlik*. nşr. M. J. de Goeje. Leiden: Brill, 1306/1889.

- Husaini (Saiyid), Abdul Qadir. *Bahman Shah, the Founder of the Bahmani Kingdom*, Firma K.L. Mukhopadhyay: Calcutta, 1960.
- Ikram, S.M. *History Of Muslim Civilization In India And Pakistan: A Political and Cultural History*. Lahore: Institute of Islamic Culture, 1989.
- Indicopleustes, Cosmas. *The Chritian Topography of Cosmas Indicopleustes*, thk. Winstedt E.O. Cambridge: University Press, 1909.
- Innes, C.A. *Madras District Gazetteers Malabar and Anjengo*, thk. F. B. Evans. Madras: Goverment press, 1908.
- Innes, C.A. *Malabar District Gazeteer Malabar*, thk. F.B Evans. Madras: Goverment Press, 1933.
- Iqtıdar Husain Sıddıquı. “Mîr Muhammed Ma‘Sûm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/120. Ankara, TDV Yayınları, 2020.
- İbn Ebû Usaybia, Muvaffakuddin. *‘Uyûnü’l-enbâ’ fî tabakâti’l-etıbbâ’*. nşr. Nizâr Rızâ, Beyrut: Dârü Mektebeti’l-Hayat, 1965.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Sa‘îd. *Cevâmi ‘u’s-Sîre ve Hamsü Resâ’ile Uhrâ*. Mısır: Dârü’l-Maârif, 1412/1992.
- İbnü’l-Esîr. *el-Kâmil fî’t-Târih*, thk. Yusuf el-Dakaka. Beyrut -Lubnan: Dârü’l - Kütübi’l-İlmiyye, 1407/1987.
- İbnü’l-Fakîh. *Kitâbü’l-Büldân*, nşr. Yûsuf El-Hâdî. Beyrut-Lebnan: Alemil Kütüb, 1416/1996.
- İbnü’n-Nedîm. *Kitab El-Fihrist*. nşr. Gustav Flügel. Leipzig, 1287/1871.
- İbn Hişâm, Abdülmelik. *es-Sîretü’n-nebeviyye*. nşr. Mustafa es-Sekkâ v.dğr., I, Kahire: Mustaf bâbi’l-Halebî, 1375/1955.
- İdrîsî, Şerîf . *Nüzhetü’l-Müştak fî’htirâkı’l-Âfâk*. Kahire: Mektebetü’l-Sekafathu el-Dinîya, 2002.
- İstahrî. *Kitâbü’l-Mesâlik ve’l-Memâlik*. nşr. M. J. de Goeje. Leiden: Brill, 1345/1927.
- İlhan Kutluer. “Hârizmî, Muhammed B. Ahmed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/222–224. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Jacob, Wilson Chacko. *For God or Empire: Sayyid Fadl and the Indean Ocean World*. Stanford: Stanford University, 2019.
- Javeed, Ali Javid-Tabassum. *World Heritage Monuments and Related Edifices in India*. New York: Algora Publishing, 2008.

- Jouveau-Dubreuil, Gabriel. *The Pallavas*, Çev. Swaminadha Dikshitar. *Paper Knowledge . Toward a Media History of Documents*. Pondicherry: Dumas Street, 1917.
- Kabeer, V. A. Ahmad. *Muslim Monuments In Kerala*. Thiruvananthapuram: Velavoor Publishing House, 1987.
- Kadiri, Sayyid Şamsullah Sahib. *Malabarse Arabonka Ta'alukat*(Urdu). Madras Universitesi, 1929.
- Kâni, Mir Ali Şêr. *Tuhfetü'l-Kirâm*. Jamshoro: Sindhi Adabi Board, 1994.
- Karaarslan, Nasuhi Ünal. "İbnü'n-Nedîm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/171–173. Ankara: TDV Yayınları, 2000.
- Karashima, Noboru. *A Concise History of South India : Issues and Interpretations*. New Delhi: Oxford university press, 2014.
- Kareem, Ahamad Maulavi C.N ve K.K.Mohammed Abdul. *Mahathaya Mappila Sahitya Parambaryam*. Calicut: Calicut, 1978.
- Katz, Nathan. *Who Are the Jews of India?* London: University of California Press, 2000.
- Kavas, Ahmet. "Doğu, Batı ve Orta Afrika". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 40. Ankara: TDV Yayınları, 2011. <https://doi.org/10.2307/3888683>
- Kazvîni, Zekeriyâ b. Muhammed. *Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-'ibâd*. Beyrut: Daru'sadir, 1971.
- Keay, Johan. *India : A History*. New York: Atlantic Books, 2000.
- Kesîr, İbn. *El-Bidâye ve'n-Nihâye*, thk. Abdulla b. Abdul Mushin et-Turky. Hacer, 1997.
- Kılıç, Ünal. "Yezîd 1". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/513-514. Ankara: TDV Yayınları, 2013.
- Konukçu, Enver. "Ebü'l-Fazl El-Allâmî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/313–314. Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Kottaparamban, Musadhique. "Sea, Community and Language: A Study on the Origin and Development of Arabi- Malayalam Language of Mappila Muslims of Malabar". *Muallim Journal of Social Science and Humanities* 4 (2019), 406–416.
- Kûfî, Ali b. Hâmid b. Ebû Bekir. *Fethu's-Sind*. Dimask: Daru'l Thalass, 1991.
- Kugle, Scott - Margariti, Roxani Eleni. "Narrating Community: The Qissat Shakarwati Farmad and Accounts of Origin in Kerala and around the Indian Ocean". *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 4 (2017), 337–380.

- Kunhali, V. “Advent Of Islam In Kerala : Special Features”.*Indian History Congress* 36/1975 (2018), 326–337.
- Kunhali, V. *Sûfîsm in Kerala*. Calicut: University of Calicut, 2004.
- Kunju, A P Ibrahim. *Mappila Muslims of Kerala: Their History and Culture*. Trivandrum [Kerala]: Sandhya Publications, 1989.
- Kurt, Hasan. “Mervan II”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/227–229. Ankara : TDV Yayınları, 2004.
- Kurtuluş, Rıza. “Hudûdü’l-Âlem”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/304. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Kutlutürk, Cemil. “Müslüman Türklerin Hint Dili ve Literatürüne Katkısı : Hint-Sufî Metinleri”.*Bilig* 87 (2018).
- L, Santhosh Kumar. “Conflict between Marthanda Varma and the Dutch”.*Review of Social Sciences* XVI/2 (2015).
- Logan, William. *Malabar Manual*. New Delhi: Asian Educational Services, 2010.
- Ludden, David. *India and South Asia: A Short History*. England: One world Publications, 2002.
- M.Moraes, George. *Mangalore; A Historical Sketch*. Mangalore: J.J Rego, 1927.
- Mackenzie, G.T. *Christianity in Travancore*. Trivandrum: Travancore Government Press, 1901.
- Makrîzî, Ahmed b. Ali .*Kitâbü’l-Mevâ’iz ve’l-i’tibâr bi-zikri’l-hutat ve’l-âsaâr*. Beyrut: Dârü’l-kütübi’l ilmiyye, 1418/1997.
- Mahalingam, T.V. “*The Seunas Of Devagiri*”. *A Comprehensive History of India*. ed. R.S. Sharma vd. New Delhi: People’s Publishing House, 1957.
- Mahmud, Kâşgarlı. *Dîvânü Lugati’t-Türk*. Daru’l hilafethul ulya, 1333/1914.
- Melîbârî, Zayn al-Dîn ibn ‘Abd al-‘Azîz. *Tohfut-Ul-Mujahideen: An Historical Work in the Arabic Language*, trc. Lieut M. J. Rowlandson. London: Oriental Translation Fund of Great Britain and Ireland, 1833.
- Melîbârî, Zeyniddîn b. Alî. *Hidâyetü’l-Ezkiyâ İlâ Tarikâtü’l-Evliyâ*. Kalikut: Azhari online, 2015.
- Melîbârî, Zeyniddîn b. Alî. *Tuhfetü’l-Mücâhidîn fî Ba’zı Ahbâri’l-Burtugâliyyîn*, thk. Hamza Chelakodan. kalikut: Maktabthul’ Huda, kalikut, 1412/1992.
- Mervezî, *Fusûlü havle’s-Sîn ve’t-Türk ve’l-Hind: Sharaf al-Zamân Tâhir Marvazî on China, the Turks and India*.trc. V. Minorsky. London 1360/1942.

- Menon, A. Sreedhara. *Keralacharithram*. Kerala: DC Books, 2007.
- Menon, A. Sreedhara, *A Survey of Kerala History*, Kottayam: D C Books, 2007.
- Menon, k.P Padmanabha. *History of Kerala*. Ernakulam: Cochin Government Press, 1924.
- Menon, Padmanabha. *History of Kerala*, thk. T.K Kṛishna Menon. New Delhi - Chennai: Asian Educational Services, 2013.
- Mes'ûdî. *Et-Tenbîh ve'l-Işrâf*. thk. Abdulla Ismail es-Savi. Kahire: el-Maktabatu't-Tariqiya, 1356/1938.
- Mes'ûdî. *Mürûcû'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*. thk. Kemal Hasan Merhi. Beyrut: el-Maktabatu'l Asriya, 1425/2005.
- Miller, Roland E. *Mappila Muslim Culture : How a Historic Muslim Community in India Has Blended Tradition and Modernity*. State University of New York Press, 2015.
- Miller, Roland E. *Mappila Muslims of Kerala : A Study in Islamic Trends*. Madras: Orient Longman, 1976.
- Mookerji, Radhakumud. *History of Indian Shipping: A History of the Sea-Borne Trade and Maritime Activity of the Indians from the Earliest Times*. London & New York: Longmans, Green, and co., 1912.
- Malayamma, Moyin ve Mahmud Panangangara. *Mamburam Thangal: Jeevidam Atmiyyada Poratam*. kerala: Asas Books, 2009.
- Malayamma, Moyin. *Malayalathile Sûfism: Shadhili Saraniyum Athipata Muhyiddin Kutty Musliyarum*. Malappuram: Kerala, Shadhili Books, 2019.
- Mohammed Saidu, P.A. *Kerala Muslim Charithram*, Kozikode :1951.
- Moyin Kutty. *Role of Māla-Mawlid Literature in the Islamic Revival of North Kerala, An Analytical Study*. Jawaharlal Nehru University, 2015.
- Mübârekpûrî, Kadî Ather. *Arab-Wa-Hind-Ahd-i-Risalat-Main*. Lahore: Takhleeqat, 2004.
- Muhammed Koya, S.M. "Kerala Muslingal; Udaya Vikasangal, (Kerala Muslim Rise and Development)." *Farook College Golden Jubilee Souvenir*.
- Muhammed Husayn Nainar, S. *Arab Geographers Knowledge of Southern India*. Madras: Madras Universitesi, 1942.
- Muhammed b. Ahmed el-Makdisî. *Ahsenü't-Tekâsîm fî Ma'rifeti'l-Ekâlîm*. nşr. M. J. de Goeje. Leiden: Maktaba't Madbuli, 1293/1877.

- Muhammed, Quazi. *Mohiyuddin Mala*. kerala: Sunni Books, 1607.
- Murray, Hugh. *The Travels of Marco Polo*. Edinburgh,London: Oliver & Boyd, 3rd Ed., 1845.
- Nair, C. Gopalan. *Malayalathile Mappilamar*. Mangalore: Diwan Bahdoor, 1971.
- Narayanan, M.G.S. *Perumals of Kerala: Political and Social Conditions in Kerala under the Kulashekara Empire*. Kerala University, 1972.
- Narayanan, M. *Cultural Symbiosis in Kerala*. Trivandrum: Kerala Historical Society, 1972.
- Nedvî, Ebû Zafer. *Tarih-i Sind*. Gücret: Mat'bah Ma'arif ahzam, 1947.
- Necip Abadi, Ekber Şah. *Hakikat Nâme*,Karaçi:Nefis Akademi,1966.
- Neugebauer, O. *The Astronomical Tables of Al-Khārizmī*. Denmark: Kobenhavn, 1962.
- Nizami, Mohammad Habib and Khaliq Ahmad (ed.). *A Comprehensive History Of India:The Delhi Sultanat (A.D. 1206-1526)*. Delhi: People's Publishing House, 1940.
- Nîsâbûrî, El-Hâkim. *El-Müstedrek 'ale'-Şeyhayn* .Mustafa Abdul Kadir Ata. Beirut - Lebanon: Dârü'l -Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- Nüveyrî, Ahmed b. Abdülvehhâb. *Nihâyetü'l-Ereb Fî Fünûni'l-Edeb*. thk. *Abdul Majid Terhuni -İmad Ali Hamza*. Beyrut -Lubnan: Dârü'l -Kütübi'l-İlmiyye, 1424/2004.
- Nüveyrî, Ahmed b. Abdülvehhâb. *Nihâyetü'l-Ereb Fî Fünûni'l-Edeb*. Kahire: Matbahathu'l Darül Kütübül Misriya, 1923.
- Utku, Nihal Şahin. *Kızıldeniz - Çöl, Gemi ve Tacir*.(İstanbul: Klasik Yayınları, 2017).
- Nızamî, Khaliq Ahmad. "Hindistan".*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/85–92. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Observer, Oman. "Www.Omanobserver.Om/Article/1108887/Oman/Community/from-Kerala-to-Salalah".Erişim 29 Ekim 2021. <https://www.omanobserver.om/>
- Ömerî, İbn Fazlullah. *Mesâlikü'l-Ebşâr fî Memâliki'l-Emşâr*, thk. Kamil Salman el-Cuburi. Beyrut - Lubnan: Dârü'l -Kütübi'l-İlmiyye, 1390/1971.
- Öngören, Reşat. "Sûfî".*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/471–472. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Özaydın, Abdülkerim. "El-Kâmil".*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/281–283. Ankara: TDV Yayınları, 2001.

- Özaydın, Abdülkerim. “İbnü’l-Esîr, İzzeddin”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/26–27. Ankara ,TDV Yayınları, 2000.
- Özel, Ahmet Murat. “Şâzeliyye”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/387–390. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Palabıyık, M. Hanefi. “Hindistan Tarihinde ve Hint Kültüründe Müslüman Türkler”.*EKEV Akademi Dergisi* 33/11 (2007).
- Palabıyık, M. Hanefi. “Gaznelilerin Hindistan Seferleri”.*EKEV Akademi Dergisi* 32/ (2007), 139–152.
- Palabıyık, M. Hanefi. *Gazneli Devleti Saray Teşkilatı*. Erzurum : Atatürk Üniversitesi, 1996.
- Pearson, Michael. *Islamic Trade, Shipping, Port-States and Merchant Communities in the Indian Ocean, Seventh to Sixteenth Centuries :The New Cambridge History of Islam:The Eastern Islamic World Eleventh to Eighteenth Centuries*. thk. David O Morgan - Anthony Reid. New York: Cambridge University Press, 2011.
- Philip B. Calkin, R. Champakalakshmi. “The Vijayanagar Empire, 1336–1646”.*Encyclopaedia Britannica, Inc.* Erişim 29 Ekim 2020. https://en.wikipedia.org/wiki/Vijayanagara_Empire
- Pletcher., Kenneth. “Kochi”.*Encyclopaedia Britannica, Inc.*Erişim 29 Ekim 2020. https://en.wikipedia.org/wiki/Kingdom_of_Cochin
- Pletcher, Kenneth. “Hyderabad”.*Encyclopaedia Britannica, Inc.*Erişim25 Mart 2023. https://en.wikipedia.org/wiki/Nizam_of_Hyderabad
- Prange, Sebastian R. “Like Banners on the Sea: Muslim Trade Networks and Islamization in Malabar and Maritime Southeast Asia”.*Islamic Connections: Muslim Societies in South and Southeast Asia* January .ed. A. Michael Fener vd. 27-47. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies,2009.
- Prange, Sebastian R. “‘Measuring by the Bushel’: Reweighing the Indian Ocean Pepper Trade”.*Historical Research* 84/224 (2011), 212–235.
- Prange, Sebastian R. *Monsoon Islam: Trade and Faith on the Medieval Malabar Coast*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2018.
- Ptak, Roderich. “Yuan and Early Ming Notices on the Kayal Area in South India.” *Bulletin de l’École Française d’Extrême-Orient* 80/1 (1993), 137–156.
- Pyrard, François. *The Voyage of Francois Pyrard of Laval to the East Indies, the Maldives, the Moluccas and Brazil*.trc. Albert Gray. London: Hakluyt Society, 1887.

- Qureshi, M.Naeem. “Moplahlar”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/278. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Rahman, Zabihur. *Sind Bölgesinin Fethi Ve İslâmlaşması (H.15-416/M.636-1026)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Randathani, Hussain. “*Hadramîs in Malabar Sûfism*”.*Calicut*, 1–9.
- Rani, B S Kala. “Trancore Army Under Marthanda Varma 1729-1758”.*Epitome:International Journal of Multidisciplinary Research* 3/12 (2017).
- Rao, Hayavadana. *History of Mysore (1399-1799 A.D)*. Bangalore: Munshi Ram Manohar Lal, 1948.
- Ravi, Bindu K. “Kannur in the Maritime History of Kerala”.*Carmel Blaze- A Journal of Multisiciplinary Research, Carmel College Mala* 9/1 (2017).
- Richard Maxwell Eaton. *A Social History of the Deccan, 1300-1761: Eight Indian Lives*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Richard Maxwell Eaton. *The Rise of Islam and the Bengal Frontier, 1204-1760*. Berkeley: University of California Press., 1993.
- Rizvi, Saiyid Athar Abbas. *A History of Sûfism In India:Early Sûfism and Its History in India to 1600 AD*. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt.Ltd., 2nd Ed., 1978.
- Robert Eric Frykenberg. *Christianity in India : From Beginnings to the Present*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
- Roland, Joan G. “Who Are the Jews of India? By Nathan Katz”.*The Jewish Quarterly Review* 94/3 (2004).
- Rüste, Ebû Alî Ahmed b. Ömer b. *Kitâb el-A 'lâku 'n-Nefîse*. Leiden: Brill, 1309/1892.
- Sa'lebî. *Arâ 'isü 'l-Mecâlis: Kısasü 'l-Enbiyâ*. khaire: el-kütüb, 1301/1883.
- Sadasivan, S. N. *A Social History Of India*. kerala: APH Publishing Corperation, 2000.
- Saletore, Bhasker Ananad. *Ancient Karnataka*. Poona: Oriental Book Agency, 1st Ed., 1936.
- Sastri, Nilakanta. *A Comprehensive History Of India*. Calcutta: Orient Longmans, 1957.
- Sastri, Nilakanta. *The History of South India: From Prehistoric times to the fall of Vijayanagar*. London: Oxford University Press, 2nd Ed., 1958.
- Sengaku Mayeda. “Shankara: Indian Philosopher”.*The Editors of Encyclopedia Britanica*, 2023.

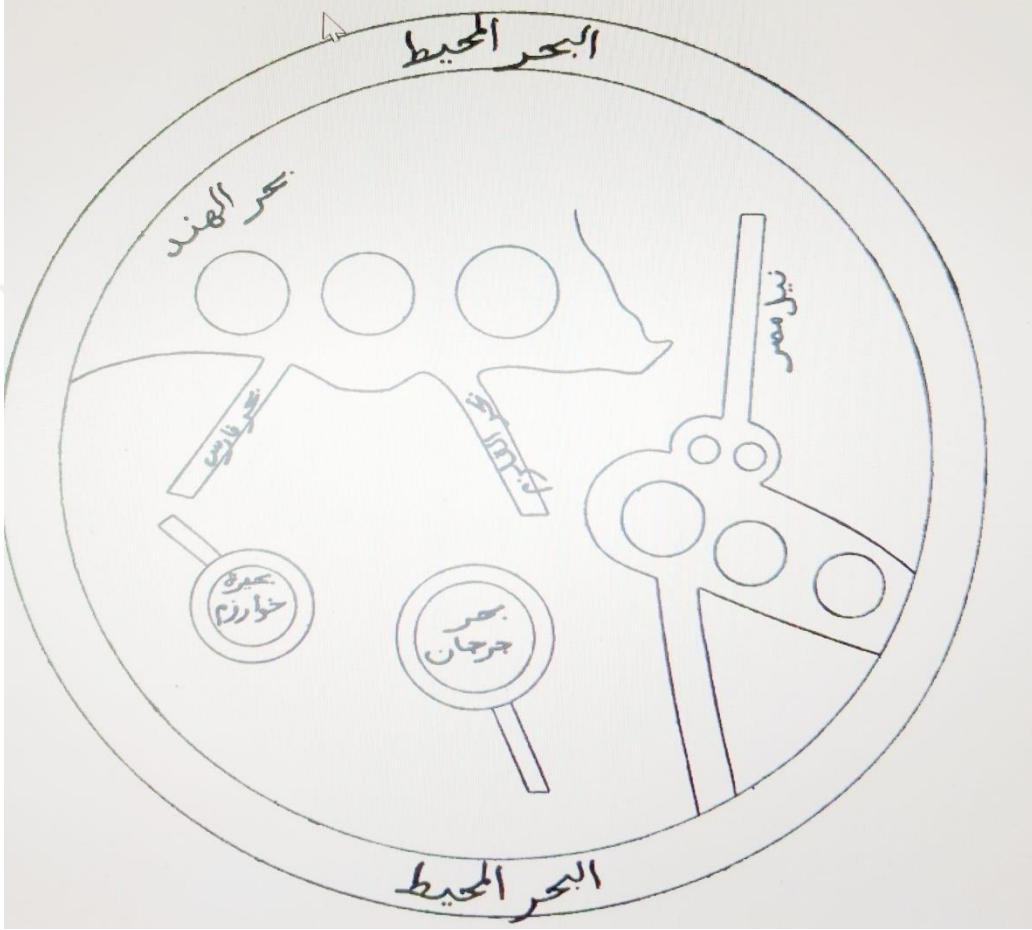
- Sevea (ed.), R. Michel Freener - Terenjit. *Islamic Connections, Muslim Societies in South and South East Asia*. Singapore: Institute of South East Asian Studies, 2009.
- Shah, Syed Mohideen. *Islam in Kerala*. Thrissur: The Muslim Educational Association, 1972.
- Shastri, Hari Prasad. *The Ramayana of Valmiki*, trç. Hari Prasad Shastri. London: Shanti Sadan, 1st Ed., 1952.
- Shokoohy, Mehrdad. *Muslim Architecture of South India : The Sultanate of Ma'bar and the Traditions of the Maritime Settlers on the Malabar and Coromandel Coasts (Tamil Nadu, Kerala and Goa)*. RoutledgeCurzon, 2003.
- Shungoonny Menon. *History of Travancore from the Earliest Times*. New Delhi: Asian Educational Services, 1998.
- Smirna,Si. *Development of Tasawwuf Studies in Kerala*. kerala: İnternet Archives, 2016.
- Sinopoli, Carla M. "On the Edge of Empire Form and Substance in the Satavahana Dynasty".*Empires: Perspectives from Archaeology and History*. UK: Cambridge University Press, 2001.
- Sîrâfî, Ebû Zeyd. *Ahbârü's-Sîn Ve'l-Hind*. thk. Mackintosh Smit. New York: Library of Arabic,1435/ 2014.
- Sîrâfî, Ebû Zeyd. *Rihla'tu Es-Sirafi*, thk.Abullah el-Habşiy. Abu Dabi: el-Macmau es-Sakafi, 1419/1999.
- Stein, Burton. *The New Cambridge History of India: Vijayanagara*. Cambridge: Cambridge University Press, 1989.
- Stuart, Harold A. *Madras District Manuals: South Canara*. Madras: Superintendent Goverment Press, 1895.
- Syed Hossain Bılgramı, C.Willmott. *Historical and Descriptive Sketch of His Highness the Nizam's Dominions*. Bombay: The Times of India steam Press, 1st Ed., 1883.
- Şakiroğlu, Mahmut H. "Marco Polo". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/41-43. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Şehriyâr, Büzürg b. *Kitâbü 'Acâ'ibi'l-Hind*. Leiden: Brillulfur, 1883.
- Şeref, Abdülaziz. *Almuqadimat Fi Aljughrafiya Altabiyia*. Markaz al Iskendria lil kitab, 2019.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Târîhu'r-Rusûl ve'l-Mülûk*. nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl Ebrahim. Mısır: Dârü'l-Maârif, 4., 1119/1707.

- Tahrallı, Mustafa. “Ahmed er-Rifâi”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/127–130. Ankara: TDV Yayınları, 1989.
- Tanman, M.Baha. “Hankah: Mimari”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*.16/43–46. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Tay, Ömer. “Hindistan Sûfilerinden Muhammed Gîsûdırâz ’ In Bazı Tasavvufî Görüşleri”. *Tokat İlmiyat Dergisi* 2/9 (2021).
- The Periplus of the Erythræan Sea; Travel and Trade in the Indian Ocean by a Merchant of the First Century*. ed. Wilfred H.Schoff. London: Longmans,Green, 1912.
- “The Travels of Ibn Battuta in the Near East, Asia and Africa 1325-1354 - Ibn Batuta, Samuel Lee - Google Books.” Erişim 19 Ocak 2021.
- Travels of Fa-Hien, Fa-Hien’s Records of Buddhistic Kingdoms*, thk. James Legge. Delhi: Oriental, 1971.
- Tibbetts, G R. *Arab Navigation in the Indian Ocean Before the Coming of the Portuguese Being a Translation of Kitab Al-Fawa’id Fi Usui Al-Bahr Wa’l-Qawa’id of Ahmad b. Majid Al-Najd*. London: Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, 1981.
- Tırâzî, Abdullah Mübeşşir. *Mevsû’atü’t-Târîhi’l-İslâmî ve’l-Hadâreti’l-İslâmiyye li-Bilâdi’s-Sind ve’l-Bencâb fî ‘ahdi’l-‘Arab*. Cidde: Alemul Mahrifâ, 1403/1983.
- Tikkanen, Amy. “Hoysala Empire.” *Encyclopaedia Britannica, Inc*. Erişim 29 Ekim 2020. https://en.wikipedia.org/wiki/Hoysala_Empire
- Tolmacheva, Marina. “İstahrî” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/203–205. Ankara: TDV Yayınları, 2001.
- Trimingham, J. Spencer. *The Sûfî Orders in Islam*. *Journal of the American Oriental Society*. Oxford: Clarendon Press, 1971.
- Tschacher, Torstan. “Islamic Education in a Tamil Town: The Case of Kilakkarai”.*Islamic Education, Diversity , And National Identity, DinîMadaris In India Post 9/11*. ed. Jan-Peter Hartung -Helmut Reifeld. 332. New Delhi: SAGE Publications New Delhi • Thousand Oaks • London, 2006.
- Uludağ, Süleyman. “Hankah”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/42-43. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Uslu, Recep. *Sind’de İslâm Fetihleri (15-240/636-854)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi,İslam Medeniyeti ve Sosyal Bilimler,Yüksek Lisans Tezi, 1990.
- Üremiş, Ali. “Sind’de İslâm Fetihleri I”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD)* 37 (2017) , 477–488.

- Kunhali,V. “Adevnt of Islam In Kerala : Special Feature”.*Indian History Congress.Proceedings of the Indian History Congress* 36. (1975), 326-337.
- Kunhali,V. *Muslim Communities in Kerala to 1798*. Aligarh Muslim University, 1986.
- Ventakaramanayya, N. *The Early Muslim Expansion in South India* .Madras: University of Madras, 1942.
- Vinuraj, B., Ajit Kumar, S. V. Rajesh, G. S. Abhayan. “Chinese Coins from Thangassery: A Medieval Port in Kullam District, Kerala”. *Heritage: Journal of Multidisciplinary Studies in Archaeology* 5/ (2017), 778-791.
- William A. Noble. “Kerala - Climate”.*Encyclopaedia Britannica, Inc.* Erişim 8 Ekim 2020. <https://en.wikipedia.org/wiki/Kerala>
- William Wilson Hunter. *A History of British India*. London: Longmans, Green, and co., 1919.
- Ya‘Kūbî. *Kitabü'l-Büldân*.Leiden: Brill, 2nd Ed., 1883.
- Ya‘Kūbî. *Târîhu 'l-Ya 'kūbî*. Leiden: Brill, 2nd Ed., 1883.
- Yâkūt. *Mu 'cemü 'l-Büldân*. Beyrut: Daru'sadir, 1977.
- Yazıcı, Tahsin. “Çeçnâme”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/248. Ankara : TDV Yayınları, 1993.
- Yildiz, Hakki Dursun. “Arap”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/272–276. Ankara: TDV Yayınları, 1991.
- Yılmaz, Hasan Kamil. “Şehâbeddin Es-Sühreverdi”.*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/40–42. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Zainul Abid T.*Sûfî Scholarly Contribution of Hadramî Sayyids in Kerala A Historical Study* .Delhi: Jamia Millia İslâmia University Üniversitesi, 2017.
- Zeidan, Adam. “Pallava Dynasty - Wikipedia”.*Encyclopaedia Britannica, Inc.* Erişim 29 Ekim 2020. https://en.wikipedia.org/wiki/Pallava_dynasty
- Zubair Hudawi- Jaleel, Abdul PK. *Hadramî Diaspora in Indian Ocean Territories, With Special Reference to Malabar*,(Calicut:Shihab Tangal International Seminar), Erişim 1 Mart 2022.

EK

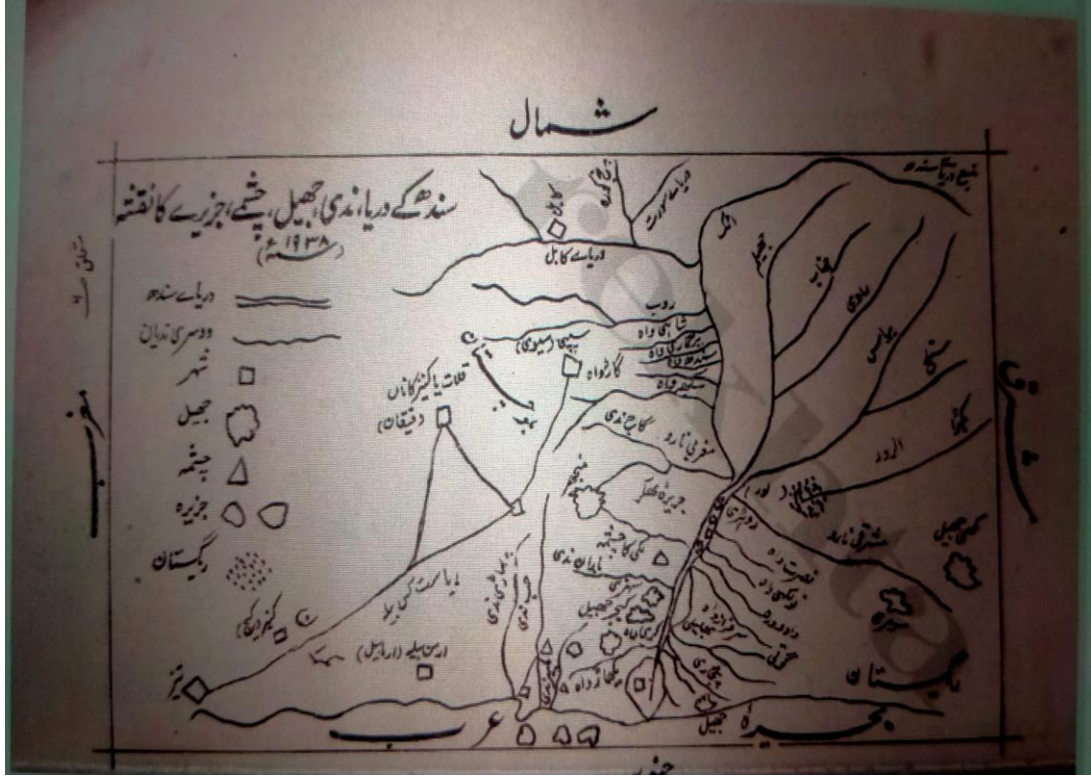
Ek 1: Hind denizine ait harita; Yâkût el-Hamevî, *Mu‘cemü’l-büldân* eserin: 346, sayfasından alınmıştır.

186

Ek 3: Sind'da bulunan şehirleri, nehirleri, gölleri adaları ait harita; Ebû Zafer Nedvî, *Tarih-i Sind* eserin:8,sayfasından alınmıştır.

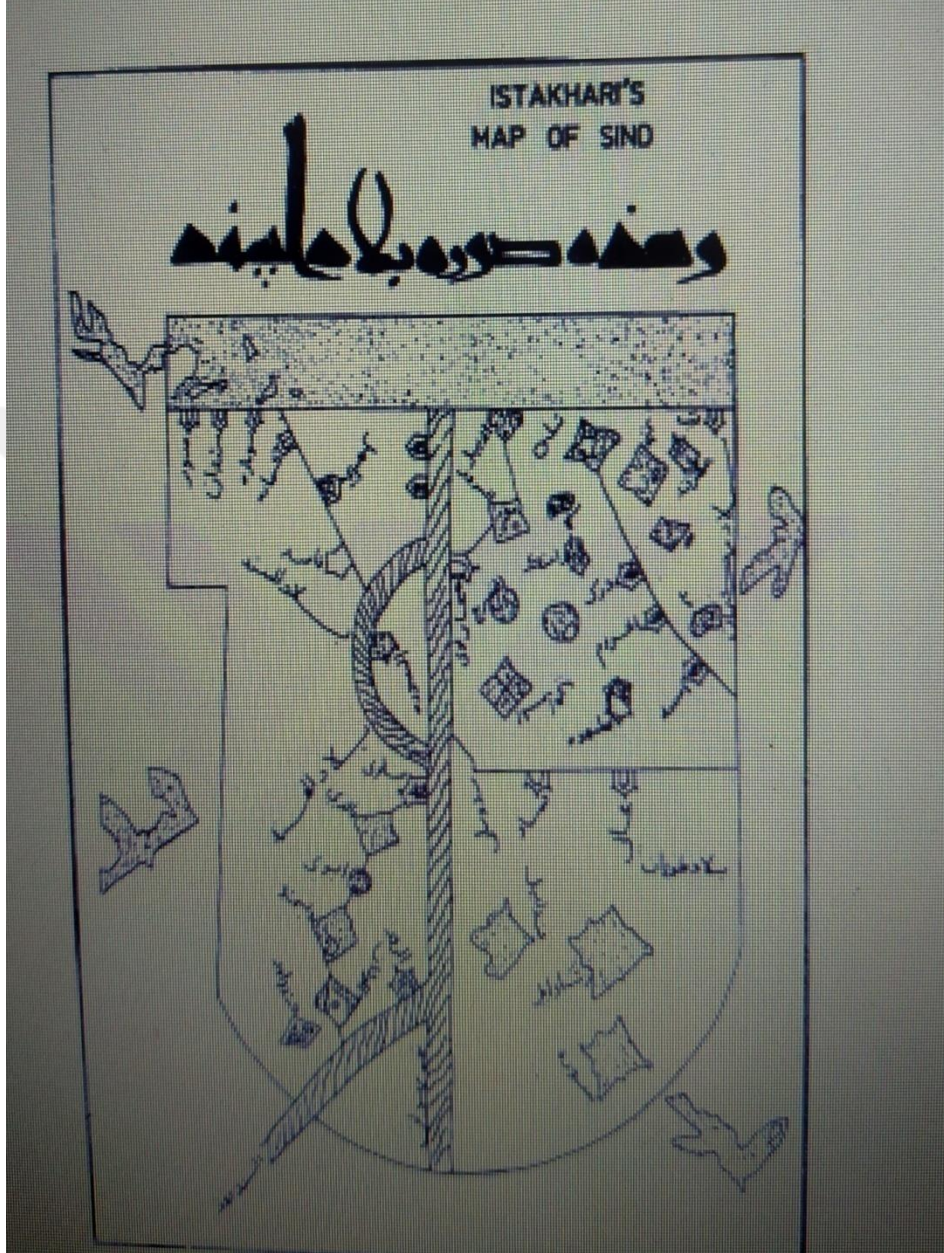

Ek 4: Sind ve Hint bölgelere ait harita; Kâşgarlı Mahmud, *Dîvânü lugātî't-Türk* eserinin: 24, sayfasından alınmıştır.

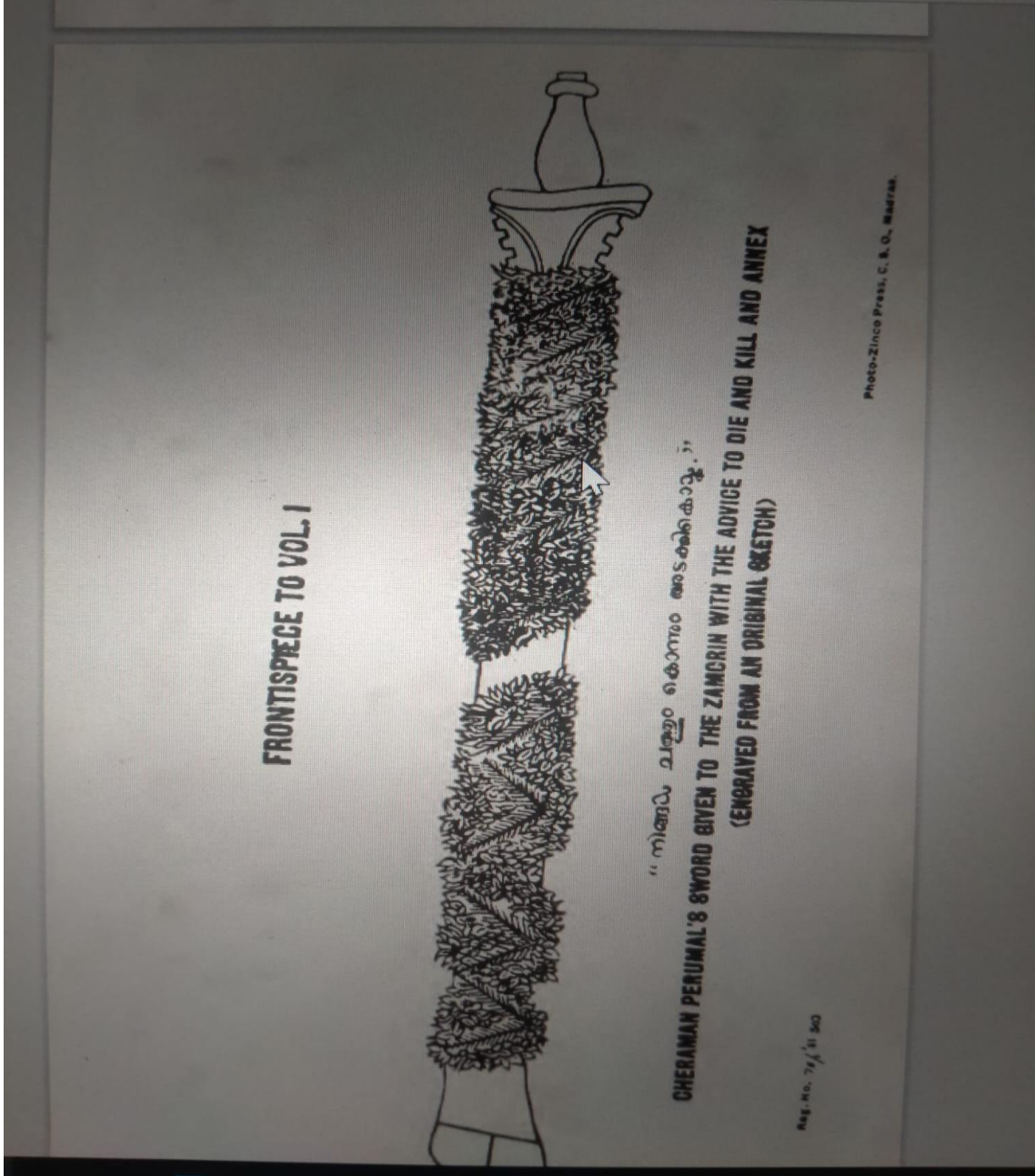

Hauqat-e-Sindh
 MAP OF SIND
 PERSIAN GULF
 East
 Hind
 Frontier of Kirman
 Frontiers of Kirman & Sistan

Ek 6: İstahrî'nin eserinde Sind bölgelere ait harita;

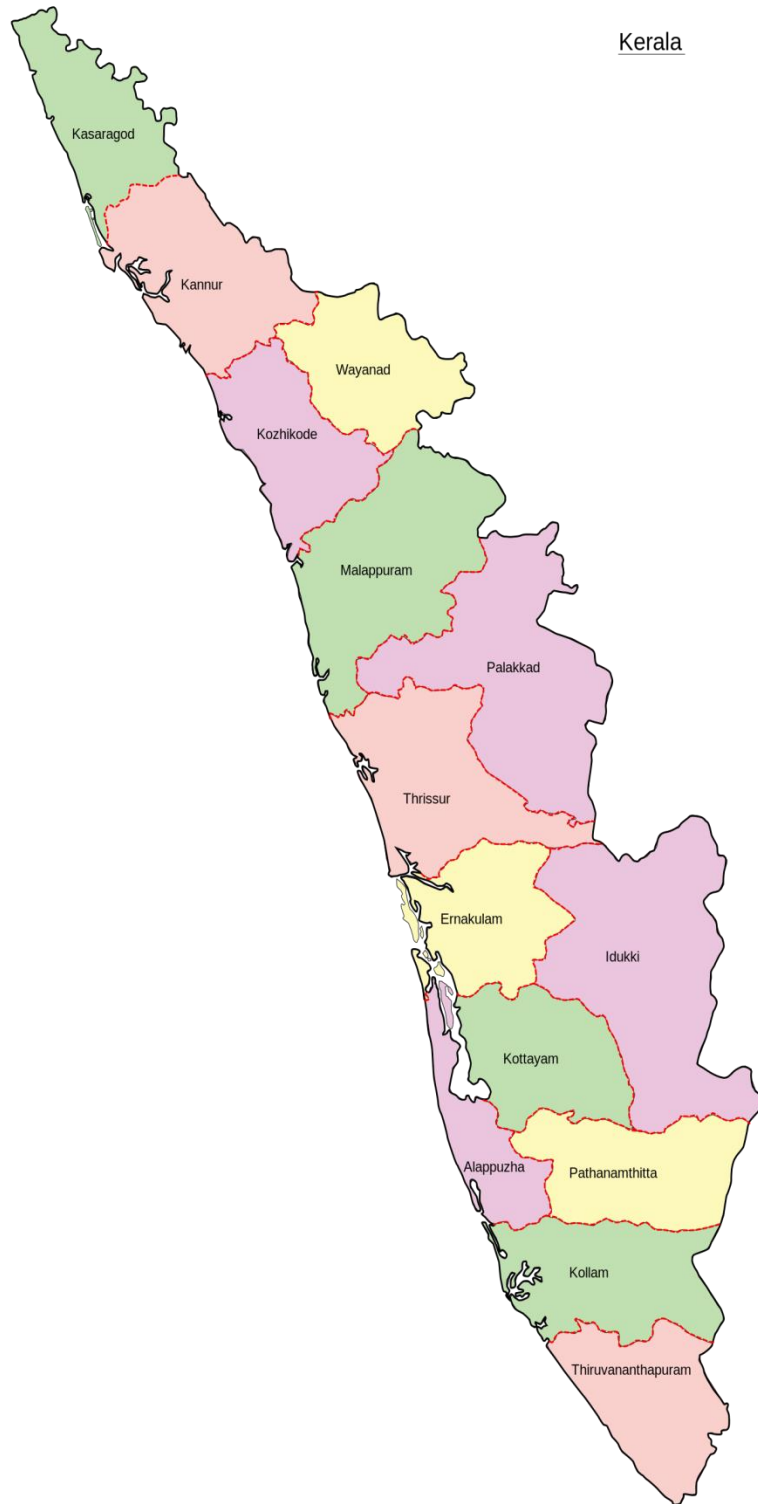
Ek 7: William Logan'nin *Malabar Manual* eserinde Perumal kral'ın kılıç ait bir tesvir;

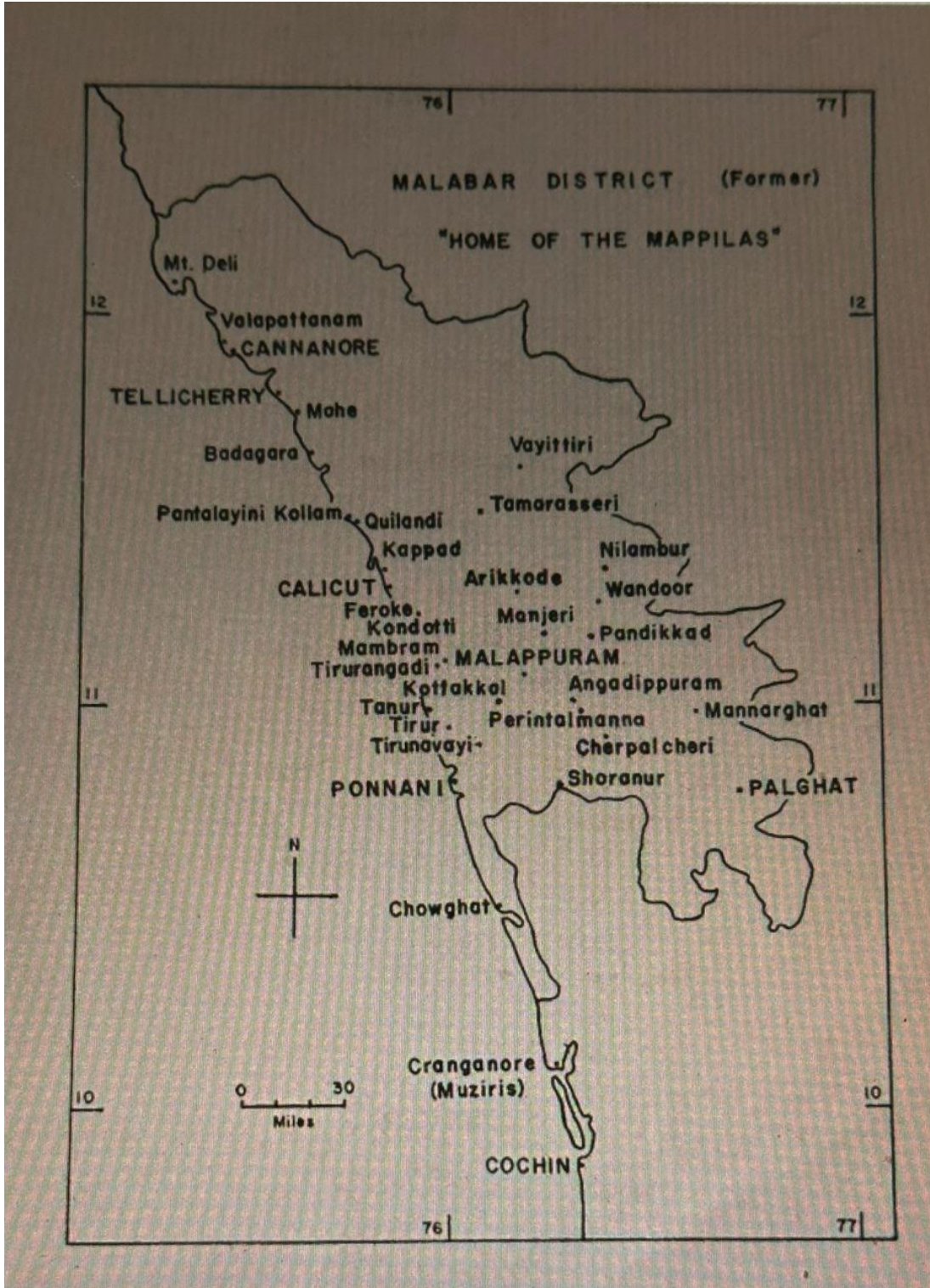
Ek 8: Güney Hindistan Eyaletleri;

Ek 9: Kerala Eyalet;

Ek 10: Malabar'ın ilçeleri;

The map illustrates the Kingdom of the Balhara, a coastal kingdom in South India. It is situated between the Arabian Sea to the west and the Bay of Bengal to the east. The kingdom's territory is bounded by latitudes 8°N to 20°N and longitudes 74°E to 82°E. Major cities and regions labeled include Sopara, Dabhol, Malwan, Badami, Tadashiwad, Karwar, Honawar, Beatkal, Shikur, Bearkur, Mangalore, Kumbha, Kasarood, Beikal, MT Dilly, Dharmadam, Pantalayini Kollam, Beypur, Kadalundi, Karur, Kodungalur, Alimukam, Kallarkovil, Tondi, Kilakarai, Quilon, Gomorin, Conjeevaram, Gangaikondacolapuram, Kaveripattanam, Negapattanam, Adipattanam, and Okurunejala. The map also shows the regions of Cola and Sarandib.

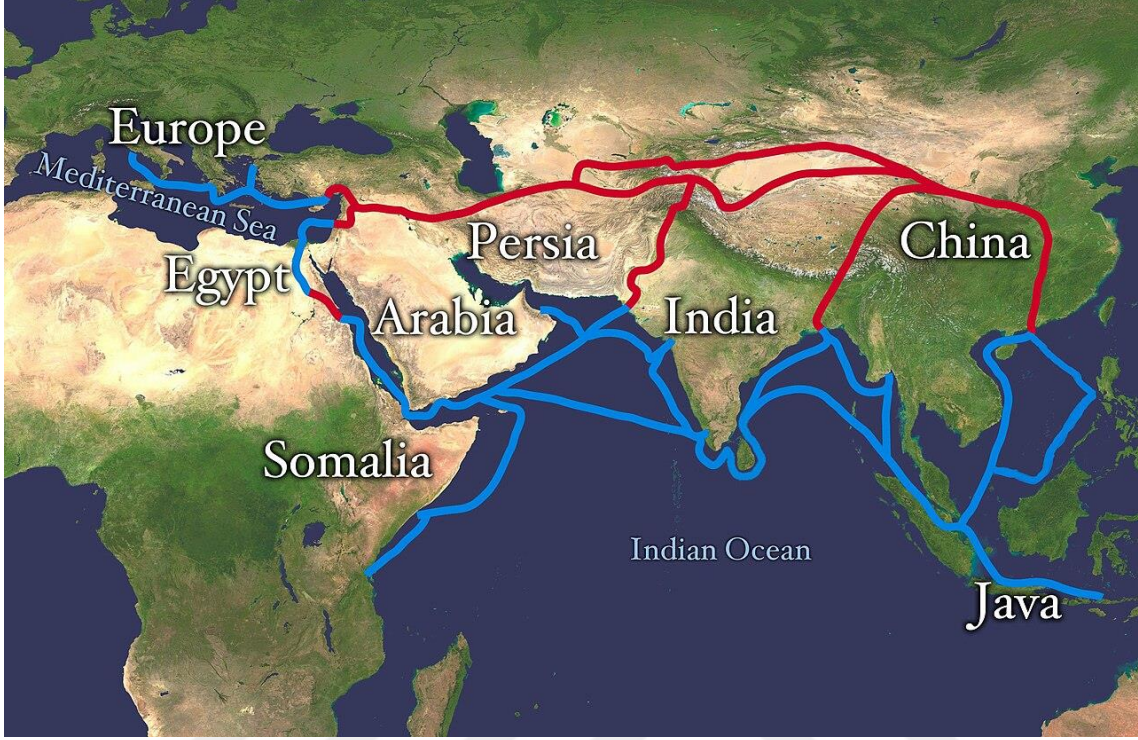
Ek 12: Hindistandaki ilk Cami olan Kodungallur'daki ÇeramanCami;

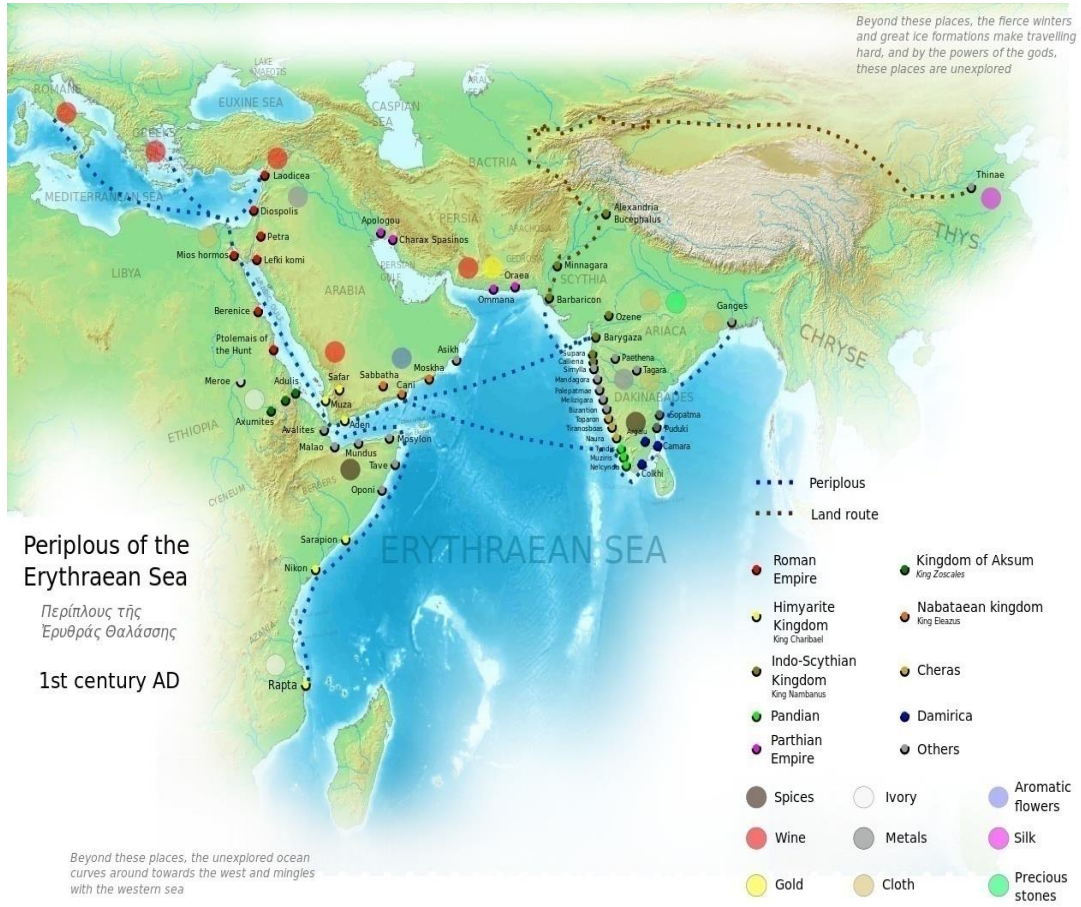
Ek 13: Kerala'daki Müslüman tüccarlarla ilgili en eski önemli yazılı kanıt, 9. yüzyıla ait olan Kullam (Quilon) Süryânî bakır levhalarıdır;

Ek 14: İpek Yolu ve Baharat Yolu, Hindistan'ı Eski Dünya ile birbirine bağlayan antik ticaret yollarıdır;

Ek 15: Kızıldeniz Deniz Rehberi'nde (MS 1. yüzyıl) belirtilen yerlerin isimleri, rotaları ve konumları;

Ek 16: Çeraman Cami'inde gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları sırasında bulunan Arapça yazıtlar;

Ek 17: Bu, Uman'ın Salâle şehrinde Tajüddin'in (Bana Perumal) türbesi olarak tanımlanmaktadır;

Ek 18: Kasarakod'de bulunan Mâlik b. Dînâr Mezar;

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Ahammed Ishac CHEMBIRIKA EBRAHİM	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Darul Huda İslâm Üniversitesi, Kerala, Hindistan
Fakülte	İslam İnsan Bilimleri
Bölümü	İslâm ve İnsan Bilimleri
Yüksek Lisans	
Üniversite	Darul Huda İslâm Üniversitesi, Kerala, Hindistan
Enstitü Adı	İlahiyat Fakültesi
Anabilim Dalı	İslâm ve İnsan Bilimleri
Programı	İslâm ve İnsan Bilimleri
Makale ve Bildiriler	
1. Chembirika Ebrahim, Ahammed İshac. "The Mappila Community And Their Culture In The Southern Part Of India, Kerala". Akademik Platform İslâmi Araştırmalar Dergisi 5 / 3 (Aralık 2021): 554-560. 2. Chembirika Ebrahim, Ahammed İshac. "Hint Okyanusu'nun Geleneksel Ticaret Yolu: Hint Ticaret Yolu Hakkında Çalışma". Akademik Platform İslâmi Araştırmalar Dergisi 4 / 3 (Aralık 2020): 304-314. 3. Chembirika Ebrahim, Ahammed İshac, Güney Hindistan'da Bir Eğitim Modeli: Daru'l-Hudâ İslâmîc Üniversitesi, Uluslararası İslâm Eğitimi Kongresi, Fatih Sultan Mehmet Foundation University Istanbul, 2019. 4. Chembirika Ebrahim, Ahammed İshac. (2018). Religion, Education and Modernization: A Study of the "Ulamas" Religious Scholars in Kerala,4-Ulsularası Öğrenciler Sosyal Bilimler Kongresi –Ytb, Hacı Veli Üniversitesi, Nevşehir. 5. Chembirika Ebrahim, Ahammed İshac. (2019), Religious Co-Existence In South India: Role And Relevance Of Islamic Tardition In Kerala, İLAMER Öğrenci Sempozyumu - IX-Ankara Üniversitesi, Ankara. 6. Chembirika Ebrahim,Ahammed İshac.(2020),Traditional Trade Route of Indian Ocean: The Study about Indian Trade Route,6 Uluslarsı Örgenci Sembosium,Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEF) Yedirenk Uluslararası Öğrenci Derneği - Sakarya Üniversitesi.	